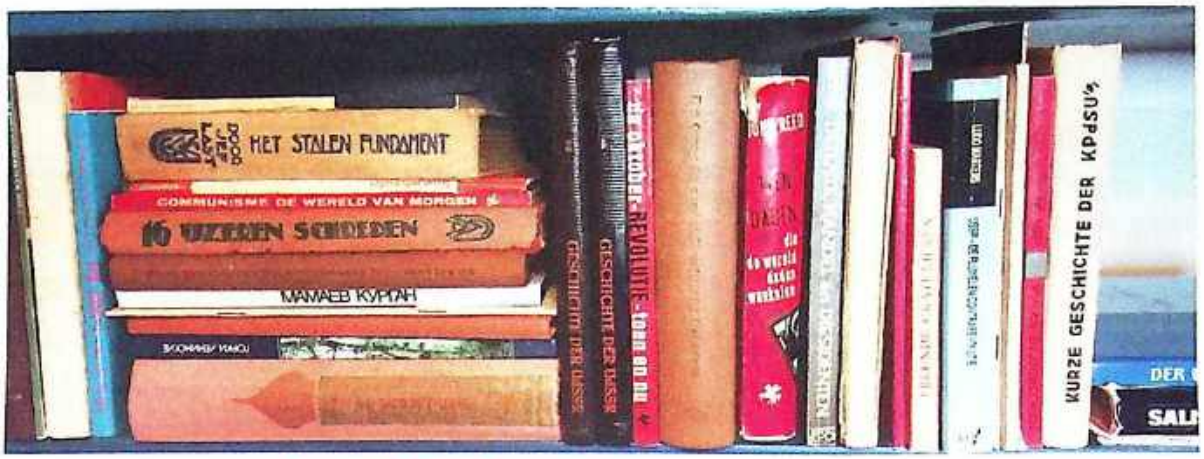

MINISTERIE VAN PROPAGANDA.EU

Chronologische ontwikkelingen Joegoslavië

Map 2-c

NEWS

CIVIL ISSUES
» POLITICS
MILITARY
KOSOVO AND METOHIA
ECONOMY
CULTURE AND RELIGION
SPORT

NATO troops desert

April 22, 1999

Soldiers desert from NATO

Skopje, April 22 (Tanjug) - Tightened control is failing to prevent French, Italian, German and Dutch NATO troops stationed in Macedonia from deserting the Balkan hotspot for Greece.

NATO commanders in Macedonia have found themselves in trouble since a rumor was started that the troops stationed in Macedonia would be sent to Yugoslavia, and their troops' desire to fight for Clinton was suddenly replaced by a desire to get out.

Reliable sources in Kumanovo and the surrounding villages say that NATO troops bed down in their camps in the vicinity of the border with Yugoslavia, but dawn finds them far away.

Incidences of desertion have been on the rise since soldiers' mothers arrived in Macedonia, carrying civilian clothes for their sons instead of cookies.

On their brief furloughs, mothers turn their boys out into mufti and whisk them away to the Greek border in waiting taxis.

According to reliable information, desertions are especially common among the French and Italian troops, but there is also a fair sprinkling of German and Dutch deserters, who would as lief not fight in Serbia.

The exact number of deserters is hard to establish, because the NATO command in Skopje, as could be expected, refuses to discuss the matter.

It is known for a fact, however, that the problem of desertion from Macedonia has been considered personally by the NATO commander of the Yugoslav murderous campaign, Gen. Wesley Clark, himself.

Copyright © 1998, 1999 Ministry of Information
Email: mirs@srbija-info.yu

NATO Treads in Mud and doesn't Choose its Partners

April 21, 1999

Brussels, Tirana April 20 - NATO aggressors on Kosmet, headed by Washington and London are now trying to equip and push into fire KLA terrorist who are even prepared to shoot Albanians obeying to orders of those who are trying to conquer this southern Serbian province.

NATO officials in Brussels rather enthusiastically conclude that the so-called KLA is recuperating and resuming the attacks on Yugoslav security forces, that it has allegedly managed to open the corridor to Tirana. At the same time they are not admitting that those criminals are getting help from the West.

"We have no official ties with KLA: neither political relations nor are we arming them", said official NATO representative Jamie Shay at the press conference in Brussels. But, at the same briefing he contradicted himself. He confirmed that "KLA is receiving arms from somebody" and that "volunteers are arriving to Albanian from somewhere" to strengthen the terrorist forces.

Shay, a historian with a PhD, however, didn't answer why "democratic" West isn't preventing the arming of terrorists and he omitted to say where mujahidin are coming from.

NATO officials are shamefully concealing what journalists, many of them from the West are revealing every day. Armament for the so-called KLA is coming from certain NATO countries, with America playing a major role. Mujahidin are also freely arriving from the West to be trained in army camps around Tirana and in the northern part of Albania. Officials in Brussels are also silent about compulsory mobilization of refugees arriving from Kosmet. Roles in NATO are obviously divided. While American helicopters under the disguise of humanitarian aid supply KLA criminals with arms, notorious SAS is training terrorists in army camps around Tirana.

NATO treads in mud and doesn't choose its partners only to satisfy sick ambitions and vanity of their leaders. With all this in mind it is easier to understand why they are investing so much in Hasim Taci, at the same time pushing Ibrahim Rugova aside although he is the leader

Criminal Taci, who left his people and escaped to Tirana, is only serving interests of the West. He still doesn't realize that he is only a pawn in the hands of Albright and Cook and that he will be discarded the minute he has served his purpose to modern war masters. More and more Albanians on Kosovo are beginning to realize that. They are trying to return to their homes, but are often prevented by Taci terrorists and NATO bombs.

[Home | Encyclopedia | Facts&Figures | News]
Copyright © 1998, 1999 Ministry of Information
Email: mirs@srbija-info.yu

Terrorists of the so-called Kosovo Liberation Army (KLA) rob the ethnic Albanians from Kosmet

April 21, 1999

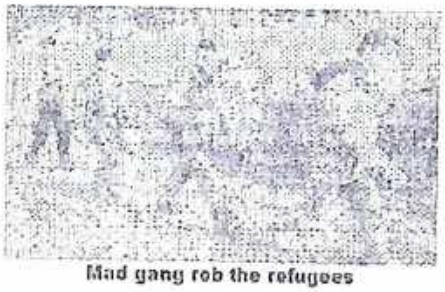

Mad gang rob the refugees

London, April 21 (Tanjug - abridged) - Terrorists of the so-called Kosovo Liberation Army (KLA) rob the ethnic Albanians from Kosmet who fled in Albania, London "Guardian" says on Wednesday relaying on a statement by a humanitarian worker.

That anonymous humanitarian says that they are taking away everything from the fled Albanians and if they have no money, they are taking away their watches, horses, or anything they have.

Since the evil of the so-called KLA terrorists cannot be hidden any more, even the NATO leaders rushed to deny themselves with the public statements saying that they wouldn't arm the Albanian separatists, the "Guardian" says.

Regardless of the denies, the fact is that the terrorists of the so-called KLA are armed by the west in the attempt to make them allies in the plans on Kosovo and Metohia, the paper says.

That armament is led by the American CIA, the paper claims. In the function of those plans is the arrival of the "apache" helicopters in Albania as well. The terrorists of the so-called KLA should be the ground support of the "apache" attacks on Kosovo and Metohia.

[Home | Encyclopedia | Facts&Figures | News]
Copyright © 1998, 1999 Ministry of Information
Email: mirs@srbija-info.yu

Yves Batay about the Terrorist and Tyrannical Organization Called NATO

April 21, 1999

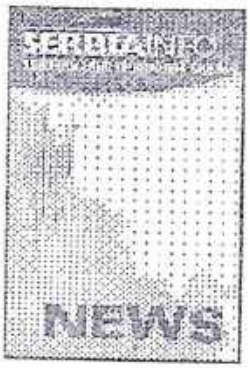

Belgrade, April 20 (Tanjug) - French expert for Balkans and international affairs Yves Batay said that Kosmet is just an American excuse for the expansion of NATO, and that western military alliance is just an instrument of American hegemony in Europe.

In his interview to Radio Yugoslavia, French publicist who didn't wish to leave Yugoslavia even when the bombing began, said that after the collapse of Warsaw Pact, fall of Soviet Union and the unification of Germany, Americans set out to conquer East.

First they had to break up former Yugoslav federation, and than to obtain control over the whole region of former Yugoslavia. Therefore, they had to subdue new Yugoslavia and tame the government they assessed as too independent. Final aim of US is to ravage Russian Federation, says Yves Batay. In this aggression NATO is testing new weapons that, according to French expert, don't include just projectiles, cruise missiles and bombs, but also - information. In France and other NATO country members we are witnessing total media blackout, says Batay.

In its attacks on Yugoslavia NATO is suffering losses, but it is hiding them, says French expert, adding that mass media in so-called democratic countries are afraid that admittance of losses would bounce back at them as a boomerang. They have to hide the truth, but it won't hold for long, says Yves Batay.

Troubled because of French involved in NATO actions, Batay says that present French leadership has betrayed the idea of De Gaullism and that people who are governing France today are actually not French leaders. They are servants of New World Order, he says.

France like Yugoslavia believes Yves Batay falls under "the occupational zone of US". That is why Batay calls upon French people to wake up, to see through all the lies and prepare to free themselves, to work for the truth and defend it.

The Guardian: Blaire`s and Clinton`s Private war Against Serbia

April 21, 1999

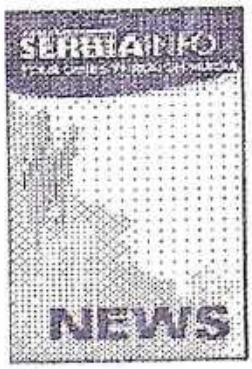

London, 21 April, 1999(Tanjug) - It`s quite clear now that NATO aggression on Yugoslavia is essentially American - Britain "war against Serbia", suggests today's "Guardian".

The President of the US, Bill Clinton and the Prime Minister of the Great Britain, Tony Blair, lead NATO aggression as if they are leading the pre - election campaign, states the newspaper, explaining that like in their pre - election campaign, the essence is in media manipulation and in the games with so called "new speech".

The aggression on Yugoslavia is not the pre -election campaign and cannot be reduced to media manipulations. Sooner Clinton and Blair realize it, tragical consequences will be less, warns the newspaper.

At the same time, "The Daily Telegraph" states that main patrons of NATO aggression are Blair`s advisors, not elected by anyone and without mandate.

Jonathan Pauell, the Chief of Blair`s Cabinet, John Souers, Blair`s Private Secretary and above all Alistar Campbell, Press Advisor are the most significant. Pauell and Souers came from the Embassy of the Great Britain in Washington.

The Press Advisor, Campbell is the most influential man, now taking the control over the media manipulations of all NATO, claim the circles close to the Government.

Copyright © 1998, 1999 Ministry of Information
Email: mirs@srbija-info.yu

Yang Dajou: "I pity Europe"

April 21, 1999

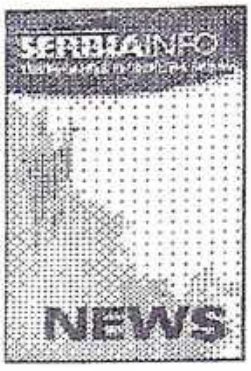

Beijing, April 20 (Tanjug) - A Beijing professor is on Tuesday quoted as saying he pities Europe, once the cradle of modernity, which today soils the words "freedom," "equality," "universal love," "humanity" and "democracy" with invisible bombers over Yugoslavia.

In an article in the prestigious Global Affairs magazine, Professor Yang Dajou addresses a criticism to the "occupants of the White House, 10 Downing Street and the Elysee Palace."

Yang says that, in the vocabulary of the U.S., British and French leaders, the word "freedom" has come to mean forcing others to do their dictate, and oppressing others.

Their so-called humanity means in fact using sophisticated weapons for indiscriminate murder of innocent people and destruction of things created through hard work, he said.

Their so-called democracy is in fact hegemony, which allows the judges to set houses on fire, while ordinary people are not allowed even to light a lamp, he added.

Copyright © 1998, 1999 Ministry of Information
Email: mirs@srbija-info.yu

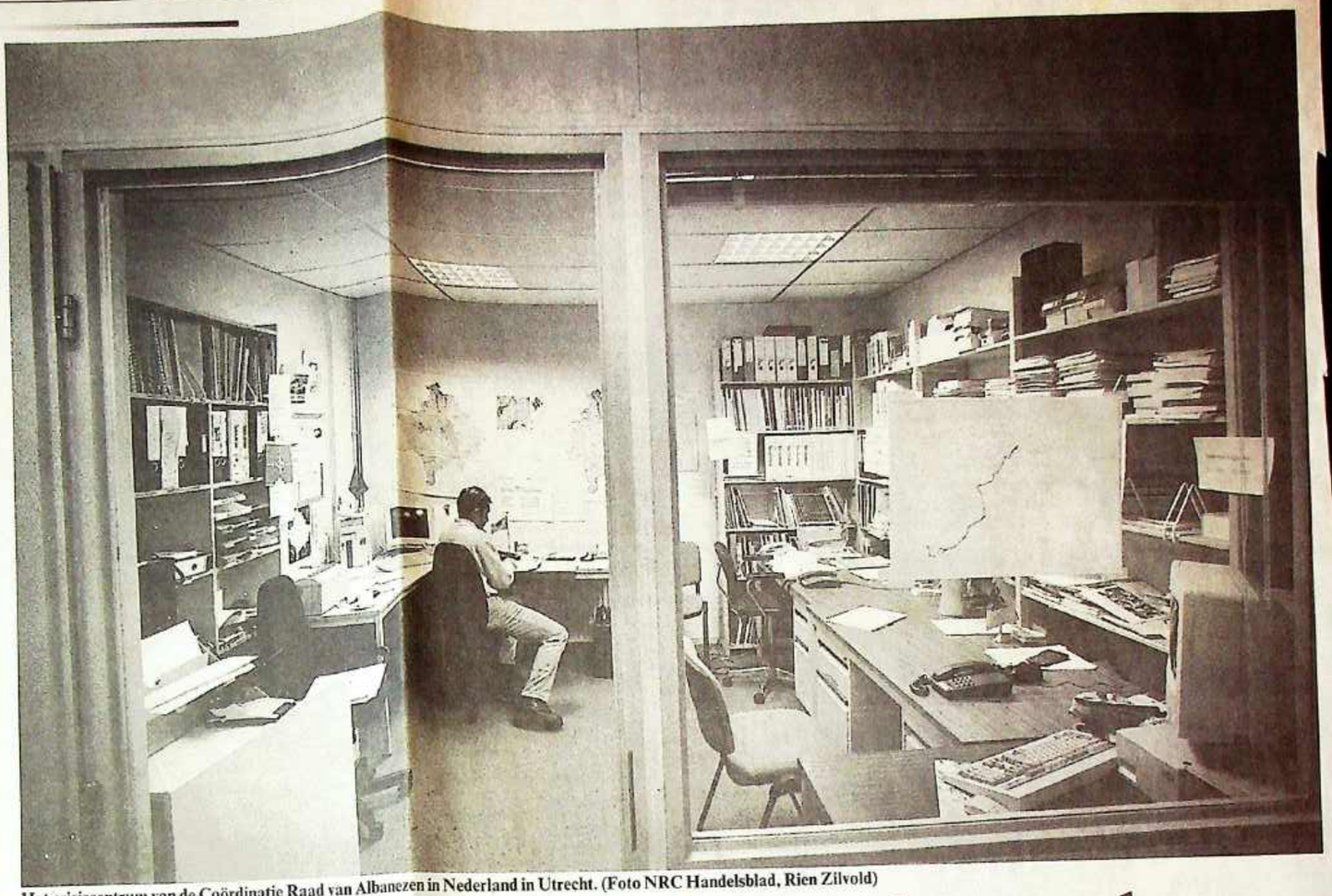

Het crisiscentrum van de Coördinatie Raad van Albanezen in Nederland in Utrecht. (Foto NRC Handelsblad, Rien Zilvold)

Liever vechten dan gek worden

Organisaties voor Albanezen in Nederland schatten dat zich hier tussen de tientallen en honderden vrijwilligers hebben gemeld voor het Kosovo-bevrijdingsleger UÇK. Over de details van de mobilisatie spreken de Albanezen niet graag. „We willen Milošević niet in de kaart spelen."

Door YASHA LANGE en JEROEN DE WIT

AMSTERDAM/VLISSINGEN, 21 APRIL. Vrijwilligers zijn van harte welkom, liet het Kosovo-bevrijdingsleger UÇK al maanden geleden in een oproep aan de achterban in West-Europa weten. Het liefst werkloze jonge mannen die weinig achterlaten. Albanezen met een baan in het buitenland kunnen misschien beter geld sturen, suggereerde het UÇK. Ook daaraan is veel behoefte.

Na de aanvang van de NAVO-bombardementen volgde nog een aantal soortgelijke oproepen vanuit 'de centrale'. De verzoeken van het UÇK worden verspreid via Albanese kranten of Albanese televisiestations die met een satellietschotel worden ontvangen. Of familie vanuit Kosovo of Albanië – voor zover nog bereikbaar – geeft de berichten door.

„Er is nu een grote mobilisatie gaande," zegt Skender Hassani. De oorlog heeft de motivatie vergroot. Hassani houdt lijsten bij van Nederlandse Albanezen en Kosovaren die afreizen naar Albanië om zich aan te sluiten bij het UÇK. In Albanië traint het UÇK zijn vrijwilligers. Volgens Hassani zijn er inmiddels „tussen de tientallen en honderden" mensen vertrokken. Het gaat niet alleen om „alleenstaande werkloze Albanezen zonder verblijfsvergunning", zoals de oproep ooit luidde. Ook geïntegreerde Albanezen met familie in Nederland zijn gegaan. „Het is half-half," zegt Hassani.

Hoe gaat het in zijn werk? Nederland is door Albanese organisaties in regio's verdeeld. Als een vrijwilliger Hassani belt, neemt hij contact op met de centrale leiding om te vragen wanneer er vervoer kan worden geregeld. „Niet alleen vanuit Nederland," legt hij uit. „Ook vanuit Duitsland gaan dagelijks busjes naar Albanië."

De Albanese organisaties in Nederland worden niet graag geconfronteerd met vragen over deze mobilisatie. „Ik heb ervan gehoord, maar wij doen er niet aan mee," zegt Zeki Shehu. Hij is de voorzitter van de Coördinatie Raad van Albanezen in Nederland, de koepelorganisatie die ongeveer tien verenigingen in verschillende Nederlandse steden vertegenwoordigd.

„Wij bekennen dit niet graag," zegt Enver Avdija, secretaris van de Democratische Liga van Kosovo in Nederland, een afdeling van de politieke partij van Rugova. „We willen Milošević niet in de kaart spelen. Maar het klopt wel dat er al aardig wat mannen zijn afgereisd naar Kosovo." Volgens Avdija voelt tachtig procent van de Albanezen in Nederland zich geroepen om 'iets' te doen. „En sommige voelen zich geroepen om mee te vechten." Hij benadrukt dat het gaat om vrijwilligers die zich zelf melden.

„Ik wil echt naar het UÇK," zegt Alladin Zapuzhni. In wijkcentrum Het Woltershuis in Vlissingen komt de plaatselijke Albanese vereniging Bedri Shala samen. Zapuzhni kaart, andere Kosovaarse vluchtelingen kijken naar CNN. Zapuzhni vluchtte zeven jaar geleden naar Nederland. Zijn ouders en twee broers kwamen later, van de rest van zijn familie heeft hij de afgelopen vier weken niets vernomen. „We zijn hier allemaal gek geworden," zucht hij. „Bijna iedereen heeft nog familie in Kosovo. We hebben geen zin om aan het werk te gaan." Volgens Zapuzhni is „iedereen klaar om naar Kosovo te vertrekken".

De vereniging in Vlissingen is vernoemd naar de oprichter Bedri Shala. Hij verliet Nederland om zich bij het UÇK te voegen en sneuvelde juni vorig jaar. Verenigingen als in Vlissingen zijn er door heel Nederland, van Limburg tot Sneek. Ze werden opgericht om informatie te verschaffen en dienen als een plek voor Albanezen en Kosovaren om samen te komen. Nu wordt er ook geld ingezameld, zoals bij de vereniging Drenica in Rotterdam. Het speciaal opgerichte fonds Vendlindja Thërret (Moederland Roept) is bedoeld voor het UÇK. *Er wordt geld, dekens en voedsel gestuurd.* „Het UÇK heeft het moeilijk," zegt Drenica-voorzitter Musfait Zariqi. „Ze hebben bijna geen eten meer."

Ook Albanezen die niet bij een van de verenigingen van de Coördinatie Raad zijn aangesloten zamelen in voor het UÇK. Zilal Shabani is voorzitter van de Stichting Besa (Erewoord). „Ik steun het verzet en geef verschillende dingen, zoals computers. Maar geen wapens." Toch is Besa een van de Albanese clubs die vrij openlijk de „vrijheidsstrijd" van het UÇK steunt. Shabani wil daar eerlijk in zijn. „Ik sta achter hen." Hij bevestigt dat Albanezen „geworven" worden. „Overal in de wereld, ook onder Albanese vluchtelingen in Nederland. Maar het gaat zonder dwang. Je moet wel willen."

De steun aan het UÇK zorgt soms voor onenigheid binnen de Albanese gemeenschap in Nederland. De Coördinatie Raad heeft geen afstand genomen van het UÇK, maar steunt het bevrijdingsleger ook niet openlijk met goederen of geld. Dat steekt de Stichting Besa en anderen, die vindt dat de Raad daarmee „niet achter het Albanese volk staat". Het gevolg: de Coördinatie Raad en de Stichting Besa zijn niet meer *on speaking terms*, terwijl leden van Besa voorheen lid waren van de Coördinatie Raad.

Zowel Shehu van de Coördinatie Raad als Shabani van Besa is niet blij met de verdeeldheid. Zeker niet in tijden waarin daaraan de minste behoefte is. „Ik zit daar nu niet op te wachten," zegt Blerim Mustafa, secretaris van de Raad. „Mijn familieleden vechten in het UÇK, wij nemen er geen afstand van. Volgens mij is er ook geen meningsverschil. Wij willen ons nu gewoon [illegible] leden geld willen geven voor het UÇK zeggen wij: *stort dat geld op de bankrekening van Stichting Besa.*"

Wat sommigen blijft storen is dat de Coördinatie Raad pretendeert te spreken voor 'de' Albanese gemeenschap. „Bij onze overkoepelende organisatie zijn bijna alle verenigingen en stichtingen aangesloten," zegt voorzitter Shehu. „Er zijn verenigingen in Gouda, Tilburg, Arnhem, Groningen en Zoetermeer die niet bij hen zijn aangesloten," zegt een lid van een van de vergenigingen, die anoniem wil blijven. Het breekpunt blijkt vaak de politieke kleur van de plaatselijke voorzitter.

Belg nieuwe commandant in Amendola

Door een onzer redacteuren

ROTTERDAM, 21 APRIL. Op de Zuid-Italiaanse vliegbasis Amendola is vandaag het commando van het Nederlands-Belgische F-16 NAVO detachement overgedragen aan de Belgische overste Frank De Winne. Het is voor het eerst dat de Belgen de leiding overnemen, nadat zij daar al enkele maanden geleden op hadden aangedrongen.

Nederland heeft in Amendola 210 mannen en vrouwen gestationeerd, België 190 met in totaal 34 F-16's. Zij maken deel uit van een luchtvloot van straks 800 vliegtuigen die door de NAVO kunnen worden ingezet.

Nederlandse en Belgische vlie- [illegible] vier weken meer dan 600 missies gevlogen boven de Adriatische Zee, Bosnië, Macedonië en Joegoslavië. Traden zij eerst op als verkenners, nu doen zij ook actief mee aan de bombardementen.

Overste De Winne is in 1961 in Gent geboren. Op achttienjarige leeftijd ging hij naar de Koninklijke Militaire Academie, waar hij een diploma haalde in telecommunicatie en afstudeerde als civiel ingenieur. In 1984 begon hij aan zijn vliegopleiding zowel in België als op de Eglin Airforce base in de Verenigde Staten. In mei 1995 werd hij testpiloot voor de F-16 toestellen die werden aangepast voor nieuwe taken (midlife update, MLU's)).

Vanaf 1 augustus 1998 leidt hij het 349ste F-16 squadron op de vliegbasis Kleine Brogel niet ver van Maastricht. Twee weken geleden is hij in Amendola aangekomen waar hij wordt bijgestaan door de Nederlandse majoor Dennis Luyt van de vliegbasis Twenthe. In het begin van de NAVO-acties verliep de Nederlandse-Belgische samenwerking niet altijd even vlekkeloos. De Nederlanders hadden betere wapens en konden over meer gemoderniseerde F-16's beschikken. Zij bleken vlotter met de pers. Thans hebben ook de Belgen een aantal opgeknapte vliegtuigen gekregen en sinds enkele dagen wordt ook hun gevraagd om aan de bombardementen boven Joegoslavië deel te nemen.

De commandant op de basis Amendola heeft voornamelijk te maken met de logistieke en personele voorzieningen van het detachement. De tactiek wordt bepaald door het NAVO-commandocentrum in Vicenza in Noord-Italië. Van daaruit worden ook de voornamelijk 's nachts gevlogen opdrachten verstrekt. In Vicenza is de Nederlandse commodore T. Bakker bij de voorbereidingen betrokken. Hij rapporteert rechtstreeks aan de chef Defensiestaf in Den Haag. Na een strenge selectie werd De Winne voorbestemd de eerste Belgische astronaut te worden. Een van zijn medewerkers zegt telefonisch: „Het is mooi dat het een Belg is geworden, want dan kan tenminste ook onze koning bij ons op bezoek komen."

Voorzitter defensievakbond: 'Stop met bombarderen'

Door een onzer redacteuren

DEN HAAG, 21 APRIL. De NAVO moet stoppen met het bombarderen van Joegoslavië.

Dat heeft J. Golsteijn, voorzitter van de grootste vakbond voor defensiepersoneel VBM, gisteren gezegd.

Volgens de bondsvoorzitter hebben de NAVO-bevelhebbers een ernstige inschattingsfout gemaakt door er vanuit,te gaan dat enkel luchtaanvallen Milošević tot inkeer zou brengen.

De NAVO moet een gevechtspauze van twee dagen inlassen om de diplomatie in de Kosovo-crisis een nieuwe kans te geven, zei Golsteijn in het tv-programma Barend en Van Dorp.

Voordat de oorlog door de inzet van grondtroepen verder escaleert, zouden de Russen gevraagd moeten worden opnieuw te bemiddelen.

„Dat de NAVO daardoor gezichtsverlies zou lijden is geen argument, want dat is allang gebeurd", zegt Golsteijn desgevraagd.

„De bombardementen zouden maar enkele dagen duren. Bovendien zul je ook na de inzet van grondtroepen opnieuw met Milošević om de onderhandelingstafel moeten zitten. Daarom zou je dat net zo goed nu al kunnen doen."

De Kosovo-crisis noopt ook tot een herbezinning op de Hoofdlijnennotitie en de Defensienota die in oktober verwacht wordt, vindt Golsteijn. „Die moet even in de ijskast tot duidelijk is wat de 'lessons learned' in Kosovo zijn. Bovendien moet de NAVO haar nieuwe strategische concept nog uitbrengen. De Hoofdlijnennotitie gaat uit van de oude veiligheidsanalyses. Die zijn de afgelopen weken onjuist gebleken."

Breuk in Duitse coalitie dreigt door de NAVO-acties

Door onze correspondent

BERLIJN, 21 APRIL. Joschka Fischer, de groene minister van Buitenlandse Zaken, waarschuwt ervoor, dat zijn partij de coalitie met de SPD in gevaar brengt als zij de NAVO-acties in Kosovo afwijst. Als de Groenen de politieke lijn van het rood-groene kabinet niet steunen, zal dat in Bonn „tot een andere coalitie leiden, niet tot een andere politiek", zegt Fischer vandaag in een vraaggesprek met het dagblad *Frankfurter Rundschau*.

CDU-voorzitter en oppositieleider Wolfgang Schäuble heeft laten weten, dat zijn partij niet bereid is een coalitie met de SPD te vormen. Mocht de coalitie uiteenvallen, moeten er volgens Schäuble nieuwe verkiezingen komen.

Fischer hoopt met zijn uitspraken zijn achterban te beïnvloeden met het oog op het bijzondere partijcongres, dat de Groenen op 13 mei houden over de oorlog in Kosovo.

Bij de Groenen worden de meningsverschillen over de Duitse deelname aan de NAVO-luchtaanvallen in Joegoslavië met de dag groter. Steeds meer stemmen gaan op de luchtaanvallen te staken. Van het inzetten van grondtroepen wil een belangrijk deel van de pacifistische partij al helemaal niets weten.

Minister Fischer vreest dat een meerderheid van de Groenen op het partijcongres de regeringspolitiek ten aanzien van Kosovo afwijst. Nu al wordt openlijk gespeculeerd over een breuk bij de Groenen, waarbij het realistische deel van de partij (Realo's) de regering steunt, en een nieuwe pacifistische partij ontstaat onder leiding van de linkse Jürgen Trittin, de huidige minister van Milieu.

Gisteren zorgden uitlatingen van Trittin in Washington voor nog meer onrust. Trittin had zich in het kielzog van een milieucongres in Washington kritisch uitgelaten over de NAVO-luchtaanvallen. Volgens het persbureau DPA had hij de aanvallen tijdens een persconferentie „een fout" genoemd.

Enkele uren later zei zijn voorlichter in Bonn, dat dit te sterk was uitgedrukt. Trittin had in Washington vooral op de gevaren gewezen, die met een verlenging en met een escalatie van de oorlog verbonden waren. Regeringswoordvoerder Heye haastte zich te verklaren, dat Trittin achter de koers van de regering-Schröder staat.

Fischer onderstreept in het vraaggesprek, dat de regering tegen het inzetten van grondtroepen blijft. Hij ziet geen aanleiding hierover na te denken. Ook heeft hij geen aanwijzingen aan te nemen, dat de NAVO tijdens haar 50-jarig jubileum komend weekeinde in Amerika, hierop zou kunnen aandringen. Fischer blijft er op rekenen, dat de ontwikkelingen in de richting gaan van het vorige week door Duitsland geïnitieerde vredesvoorstel.

Citaten uit een oorlog

„De campagne zal nog vele, vele weken, misschien zelfs maanden voortduren."
Henry Shelton, generaal VS, voorzitter chefs van staven, International Herald Tribune

„Wat de VS nodig hebben in de Balkan is een minst slechte vrede, gecontroleerd door de Europeanen, waarin Serven Serven regeren, Kroaten Kroaten en Albanezen Albanezen. En als Belgrado schreeuwt: 'geen Amerikaanse manschappen', dan halen we onze soldaten uit Europa naar huis."
Pat Buchanan, Republikeins kandidaat voor de presidentsnominatie, The Washington Post

21-4-99

„Wat mijn toekomst zal zijn? Als jullie grondtroepen sturen, vecht ik door. Als jullie geen grondtroepen sturen, zet ik m'n gewone leventje voort."
Arkan, Servische huurling, Time

„Waarom Milosevic mocht horen dat we grondtroepen uitsloten? We hebben de plicht tot een openhartige communicatie met het Amerikaanse volk. Als democratie openheid kost, is dat niet de eerste keer."
Al Gore, vice-president VS, Newsweek

„Milosevic' strategie komt rechtstreeks uit het handboek van Tito: ontmoet de vijand nooit op diens eigen voorwaarden; decentraliseer en verspreid je en overleef om weer een dag te vechten. De westerse leiders braken met een kardinale spelregel in het oorlogsvoeren door te onthullen dat er geen onmiddellijke plannen voor een grondoorlog waren. Zo kon Milosevic veilig doorgaan met 'zuiveren'."
Kim Sengupta, columnist The Independent

„Zoals het Provençaalse spreekwoord luidt: 'Wanneer je eenmaal begonnen bent de kat te stropen, moet je het karwei afmaken'."
Commentaar Le Figaro

The Guardian: 'Blair wil inzet van grondleger'

Door onze correspondent

LONDEN, 21 APRIL. De inzet van grondtroepen om vrede af te dwingen in Kosovo is op termijn onvermijdelijk. Volgens de Britse krant *The Guardian* zal premier Blair met die boodschap de Amerikaanse president Clinton proberen te winnen voor een grondoffensief.

Blair vliegt vanavond naar Washington met de chef van de Britse defensiestaf, generaal Sir Charles Guthrie, om de viering van de vijftigste verjaardag van de NAVO bij te wonen, die wordt gedomineerd door de kwestie-Kosovo.

Blair sloot eerder de inzet van grondtroepen uit zonder een door president Milošević getekende vrede. Volgens de krant is Blair er echter van overtuigd geraakt dat alleen landstrijdkrachten op termijn de vrede kunnen herstellen. Het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk, de twee Europese grootmachten in de Allied Force, zouden het al eens zijn dat de NAVO een offensief op de grond moet voorbereiden. Zo'n 50.000 en 200.000 soldaten zouden nemen moeten vechten", maar binnen de omvatten, zou zich niet „naar meer zijn dan een vredesmacht. Robin Cook, de Britse minister van Buitenlandse Zaken, zei gisteren dat de inzet van grondtroepen „denkbaar is onder omstandigheden waarbij (...) het Servische leger mogelijk al op de terugtocht is."

Blair en de Franse president Chirac zouden geloven dat zo'n scenario kans van slagen heeft over een paar weken, als geallieerde bombardementen de Serviërs voldoende hebben verzwakt. Cook en zijn Franse tegenpool Védrine zouden het ook eens zijn dat Kosovo een tijdelijk internationaal protectoraat moet worden. Zij willen daarvoor de steun krijgen van zowel de VN als Rusland.

De binnenlandse druk op Blair om alsnog grondtroepen in te zetten is de laatste weken sterk opgelopen. Vorige week begon hij te schuiven. In een vraaggesprek met de BBC zei hij dat „de NAVO geen voorstellen heeft voor de inzet van grondtroepen". Goede verstaanders merkten dat het woord 'nu' nadrukkelijk ontbrak en dat hij sprak over 'voorstellen' in plaats van 'plannen'.

Oud-premier Thatcher leek Westerse leiders gisteren aan te sporen minder bezorgd te zijn over slachtoffers. „Er zijn geen humanitaire oorlogen", aldus Thatcher. „Slachtoffers, burgerslachtoffers inclusief, zijn nu eenmaal te verwachten. Een oorlog proberen te vechten met één hand op je rug, is de manier om hem te verliezen."

Macedonië sloot gisteren categorisch het gebruik van Macedonisch grondgebied voor NAVO-aanval met grondtroepen op Kosovo uit.

Conflict Kroatië-Servië dreigt

Joegoslavische soldaten hebben een Kroatisch schiereiland bezet. Kroatië dreigt met tegenacties.

Door een onzer redacteuren

ROTTERDAM, 21 APRIL. Kroatië dreigt direct bij de oorlog om Kosovo betrokken te raken na de bezetting, gisteren, van het gedemilitariseerde schiereilandje Prevlaka in het uiterste zuiden van Kroatië door driehonderd soldaten van het Joegoslavische leger.

Na de bezetting heeft Kroatië de Veiligheidsraad gealarmeerd en gedreigd troepen naar Prevlaka te sturen om, als diplomatieke middelen geen succes hebben, de Joegoslaven gewapenderhand te verdrijven. De Britse ambassadeur bij de VN sprak gisteren van een schending van de regels betreffende gedemilitariseerde zones, een schending waarop de Veiligheidsraad wel zal moeten reageren.

Prevlaka, een nietig schiereilandje, is sinds de Kroatisch-Joegoslavische oorlog in 1991 omstreden: zowel Kroatië als Joegoslavië maakt er aanspraak op. De reden is niet ver te zoeken: het schiereiland controleert de toegang tot de Bocht van Kotor (in Montenegro, dat deel uitmaakt van Joegoslavië). In de baai achter de bocht liggen havensteden als Kotor (waar een belangrijke Joegoslavische marinebasis is gevestigd) en Herceg-Novi. Voor Joegoslavië, dat

naast Kotor maar één belangrijke havenstad heeft, het wat zuidelijker gelegen Bar, is de onbelemmerde toegang tot Kotor van het grootste belang.

In 1996 werd bij een akkoord over de normalisering van de betrekkingen tussen Kroatië en Joegoslavië afgesproken dat het tot Kroatië behorende Prevlaka een gedemilitariseerde zone wordt onder toezicht van de Verenigde Naties. De VN hebben een waarnemingsmissie van 28 man op Prevlaka. Afgesproken werd dat de missie op Prevlaka aanwezig blijft tot Zagreb en Belgrado hun geschillen over het schiereiland hebben opgelost. Sindsdien echter is er rond het territoriale conflict niets meer gebeurd. Als de Kroaten hun dreigement waarmaken en ook troepen naar Prevlaka sturen, lijkt een militair conflict tussen Joegoslavië en Kroatië onvermijdelijk.

De bezetting van Prevlaka door het Joegoslavische leger heeft ook de Montenegrijnen gealarmeerd, omdat de federale troepen de grensposten met Kroatië hebben bezet en de Montenegrijnse autoriteiten de controle over die grensposten hebben afgenomen – alweer een steen des aanstoots tussen de Montenegrijnen en de Serviërs binnen de Joegoslavische federatie. De grensposten zijn niet afgesloten, maar er worden door de militaire grenswachten alleen reizigers doorgelaten met een visum voor Joegoslavië – en dat terwijl Montenegro die visumplicht nu juist eenzijdig had afgeschaft in de hoop nog wat te redden van het toeristenseizoen. Veel journalisten hebben van die afschaffing geprofiteerd om zonder toestemming van Belgrado Joegoslavië binnen te komen.

Milošević: einde NAVO

BRATISLAVA, 21 APRIL. „De NAVO zal aan de oorlog om Kosovo te gronde gaan." Dat voorspelde de Joegoslavische president Slobodan Milošević in een gisteren gepubliceerd vraaggesprek met het Slowaakse blad *Praca*.

„Ik ben ervan overtuigd dat het militaire pact hier zal ondergaan", aldus Milošević. Hij zei dat de NAVO-aanvallen Joegoslavië niet tot overgave of inbinden zullen dwingen. „Deze oorlog is een oorlog om ons er onder te krijgen, maar de Serviërs koesteren de vrijheid en het vaderland meer dan wat dan ook en ze zullen ons dus ook dit keer niet verslaan." Volgens de Joegoslavische leider zijn de NAVO-aanvallen tot dusverre weinig effectief geweest en hebben ze de militaire capaciteit van Joegoslavië nauwelijks geschaad. „De aanvallen raken vooral niet-militaire doelen. We hebben geen oorlogsverliezen en we hebben pas vijf soldaten verloren."

De Serviërs, aldus Milošević, hebben al meer dan vijftig NAVO-vliegtuigen en meer dan honderd kruisraketten neergeschoten. „We hebben nu de ervaring die we in het begin misten. We kennen de sterkte en zwakte van onze tegenstander, we kunnen hun doelen voorspellen en hun raketten vernietigen voor ze die bereiken."

Op de vraag of Joegoslavië voorbereid is op een mogelijke grondaanval van de NAVO zei Milošević: „Natuurlijk verwachten we die in principe. Dan zullen we ze pakken. We zullen de vijand vernietigen op de drempel van ons huis, we zullen hem wegjagen."

In het vraaggesprek riep Milošević Rusland op Joegoslavië militaire hulp te verlenen, al kan het land de NAVO ook alleen wel aan. „Elke Serviër kijkt met hoop naar het oosten, waar de zon opgaat. We stellen de diplomatieke steun van Moskou op prijs, maar we hebben ook militaire en technische hulp nodig." Dat de Serviërs zich schuldig maken aan 'etnische zuivering' in Kosovo wilde Milošević niet weten: „Voor de bombardementen begonnen, verlieten de Albanezen Kosovo niet. De vluchtelingen zijn een gevolg van de bombardementen", aldus Milošević. (Reuters)

Ingezonden mededeling

Kan Kosovo ons bommen? De bombardementen gaan door, de deportaties ook, maar **worden wij zelf geraakt?** Marga Minco, Stephan Sanders, Heleen Dupuis, J.L. Heldring, Abraham Moszkowicz, Danny Blind, Anne-Wil Blankers en anderen over schuld, geweten en de gruwelen op de Balkan / VN-**voedselinkoper** Marius de Gaay Fortman: **'Soedan is erger,** maar ja...' / Schrijfster tussen Nederland en Egypte: interview met **Lisa de Rooy** / Una voce particolare: de opkomst van de **operette-TV** / **Nieuw: HP/DE STIJL**, wekelijks 8 pagina's over alle **mooie, leuke, lekkere en nuttige dingen** die je kunt kopen – of beter niet

HP/DE TIJD

13 NUMMERS VOOR ƒ35: BEL GRATIS 0800-0224222 (7 DAGEN PER WEEK TOT 20.30 UUR)

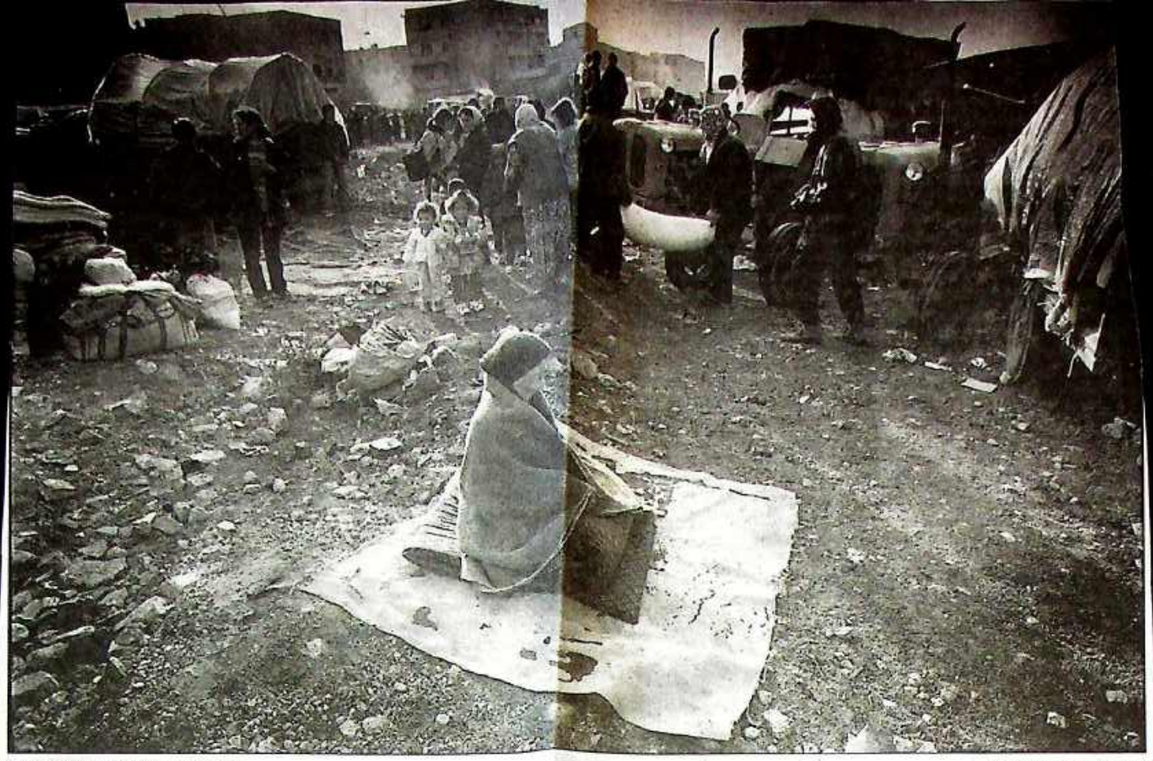

Vluchtelingen in Kukes, Albanië. FOTO STEPHAN VANFLETEREN

21-4-99

Idealisme, koste wat het kost

Over de mogelijkheid via ontwikkelingshulp onze normen op andere samenlevingen over te brengen, bestaan weinig illusies meer. ***D.A. Hellema*** *verbaast zich er over dat de gedachte veld wint dat dat wel met behulp van militairen kan worden gerealiseerd.*

ER heeft zich een merkwaardige tegenspraak ontwikkeld in ons denken over de grote humanitaire problemen die de wereld beheersen. Dat betreft zowel de publieke opinie als de opvattingen van Kamer en regering. Als het gaat om ontwikkelingssamenwerking zijn we zakelijker geworden. We erkennen dat het moeilijk is door middel van ontwikkelingshulp humanitaire doelstellingen te realiseren. Daar staat tegenover dat we wel hooggespannen verwachtingen hebben van de inzet van militaire middelen.

Het Nederlandse ontwikkelingsbeleid wordt 'ontpronkt'. Minister Herfkens heeft al bij verschillende gelegenheden laten weten dat zij er niet op uit is Nederlandse normen en waarden aan de ontvangende maatschappijen op te dringen. Dat werkt niet, aldus de minister. De tijd van de bevoogding is voorbij. De ontvangende landen dienen daarom de beschikkingsbevoegdheid over de Nederlandse gelden te krijgen.

Landen met een ondemocratisch bestuur, waar de mensenrechten ernstig worden geschonden, zullen geen hulp ontvangen. Het is immers gebleken dat hulp geen effectief middel is om slechte regimes te veranderen. Sommige landen die op de goede weg zijn, krijgen speciaal op verdere politieke verbetering gerichte hulp. Maar 'slechte landen' krijgen geen hulp. In die landen zullen vooral niet-gouvernementele organisaties (NGO's) actief moeten zijn.

Het nieuwe beleid van Herfkens sluit aan bij de opvattingen van invloedrijke deskundigen die menen dat het Nederlandse hulpbeleid moet versoberen. Ook Kamer en publieke opinie lijken Herfkens te steunen. De mogelijkheden om door hulpprogramma's maatschappelijke veranderingen te bewerkstelligen blijken veel geringer dan we lang hebben gedacht. Idealistische doelstellingen worden bovendien steeds meer als overbodige, en veelal ineffectieve, morele patronage bestempeld.

Het vertrouwen in de politieke effecten van ontwikkelingshulp is in de jaren tachtig en negentig dus verminderd. En nu is ook het regeringsbeleid op dit punt verzakelijkt.

Tegelijkertijd doet zich het fenomeen voor dat het vertrouwen in de effectiviteit van humanitair ingrijpen door militairen sterk is toegenomen. Dat blijkt onder meer uit de debatten over de nieuwe taken van de NAVO en de Nederlandse strijdkrachten.

Deze taken worden steeds breder geformuleerd. De NAVO, en de strijdkrachten van de lidstaten, moeten kunnen worden ingezet bij een reeks van grote maatschappelijke problemen, niet in de laatste plaats de schending van mensenrechten.

Wat ontwikkelingssamenwerking niet lukt, moet klaarblijkelijk nu door militairen gebeuren

Dit optimisme over de functie en effectiviteit van de strijdkrachten is opvallend, vergeleken met de huidige zakelijke en sobere benadering van het Nederlands hulpbeleid. Wat ontwikkelingssamenwerking niet lukt, moet nu klaarblijkelijk door militairen worden gedaan. Ons idealisme lijkt te zijn verschoven van ontwikkelingssamenwerking naar defensie.

Direct na het einde van de Koude Oorlog ontstond een kortstondig optimisme. De westerse landen leken nu in staat de rest van de wereld voor te gaan in de verbreiding van democratie en vooruitgang. Dit optimisme is inmiddels sterk getemperd. Het bevorderen van democratie en vooruitgang blijkt opnieuw, ook in verschillende voormalige communistische staten, een kwestie van lange adem. In sommige delen van het voormalige Sovjet-rijk moet nog begonnen worden met het creëren van stabiele maatschappelijke en politieke verhoudingen. De rol het Westen bij deze processen is veel beperkter dan we direct na de Koude Oorlog dachten.

Op verschillende plekken in de wereld deden zich de afgelopen jaren gevallen van ernstige politieke en maatschappelijke ontwrichting voor, met name in Afrika. Het Westen blijkt niet of nauwelijks in staat, en bereid, daartegen op te treden. Ook de VN bieden – helaas – vaak geen grondslag voor gemeenschappelijk optreden tegen zulke humanitaire catastrofes.

Tegen deze achtergrond heeft het optreden van de NAVO tegen Servië ook iets wanhopigs. 'Er moest wat gebeuren', niet in de laatste plaats omdat de Servische onderdrukking van de Albanezen in Kosovo zo dichtbij plaatsvond. Er bestaat brede publieke ondersteuning voor het optreden van de NAVO, maar tevens betwijfelen velen de effectiviteit van de acties.

Sinds de jaren zestig wordt de Nederlandse ontwikkelingshulp gedragen door een brede, idealistische consensus. Snel bleek dat de inspanningen niet overal op korte termijn tot groei en modernisering leidden. In de jaren zeventig werden de doelstellingen van het hulpbeleid niettemin verbreed. Ons ongeduld nam toe. Terugkijkend moeten we constateren dat de bevordering van humanitaire doelen buitengewoon moeilijk is gebleken. Er wordt nu teruggekeerd naar de oorspronkelijke doelstellingen van hulp: armoedebestrijding en groei.

In het denken over humanitaire acties en vredesmissies staan we aan het begin van een dergelijke cyclus. De Kosovo-crisis leert ons inmiddels dat het niet gemakkelijk is met behulp van militaire actie humanitaire doelstellingen te realiseren. De crisis leert ons ook dat de NAVO en de NAVO-landen niet goed zijn voorbereid op alle problemen die bij zulke acties komen kijken. De alliantie, een product van de Koude Oorlog, is er niet op ingesteld.

In dit verband is het goed te constateren dat de veelgebruikte begrippen 'humanitaire interventie' en 'vredesmissie' erg vaag en algemeen zijn. Tot humanitaire interventies kan een zeer breed spectrum aan activiteiten worden gerekend, van het afschieten van kruisraketten tot het opzetten van tenten in een vluchtelingenkamp.

De algemene oproep 'iets te doen' kan bovendien niet verhelen dat de Nederlandse strijdkrachten slechts een bescheiden bijdrage kunnen leveren. Er zouden investeringen voor nodig zijn om die bijdrage uit te breiden. Er wordt daarentegen op de defensiebegroting bezuinigd.

Uit de wendingen in het ontwikkelingsbeleid kan worden geconcludeerd dat overspannen verwachtingen tot teleurstelling leiden, en mogelijk tot twijfel over de effectiviteit van een geheel instituut. Zoals er nu een zekere soberheid heerst ten aanzien van de doelstellingen van het hulpbeleid, zou het wijs zijn een soortgelijke soberheid en realiteitszin te betrachten inzake humanitaire interventies en vredesmissies.

Overspannen verwachtingen over de mogelijkheden van humanitair ingrijpen kunnen zich ook tégen de Nederlandse strijdkrachten keren. Zij kunnen bovendien de vervulling van de basistaak van de NAVO en het Nederlands defensiebeleid, verdediging en interne stabilisering van het verdragsgebied, op termijn in de weg staan.

D.A. Hellema is hoogleraar in de geschiedenis van de internationale betrekkingen aan de Universiteit Utrecht.

mei. Officieel zal dat misschien zo zijn, maar emotioneel zeker niet, daar de NAVO-luchtaanvallen door een al of niet verwijtbare beoordelingsfout averechts gewerkt hebben en je je als burger van een NAVO-land medeschuldig voelt aan de daardoor verhevigde onderdrukking van de Kosovaren. Het is toch ook een enorme blunder dat de NAVO geen zeer grote troepenmacht, ter effectieve bescherming op de grond, paraat had om direct in te zetten na het uitblijven van het gewenste effect van de luchtaanvallen. Dat is haar ongeloofwaardigheid.

Bij zoveel leed in Kosovo past op 5 mei geen nationale vreugde over onze vrijheid.

AMSTERDAM *H.J. Rietveld*

Schamen

Als ik lid zou zijn van de katholieke kerk, zou ik me daar nu echt voor schamen. Waar bemoeit het Vaticaan zich mee als het gaat over het uitdelen van de morning-after-pil aan verkrachte, niet katholieke vrouwen uit Kosovo! Familie die machteloos moet toezien hoe vrouwen door de vijand worden verkracht en straks misschien een kind van de vijand moeten baren. Het is toch 'god'geklaagd dat de heren van de katholieke kerk de morning-after pil hier verbieden en dit vergelijken met abortus. Verkrachten mag wel, abortus niet? Hoe durft deze kerk dit te roepen? Laat ze zich inspannen om vrede te krijgen in Kosovo!

HAARLEM *Mieke van der Ven*

Hoesten voor Kosovo

21-4-99

De Stem des Volks heeft keelpijn. Nederlandse schrijvers ontbreekt het aan klassiek engagement in het debat over de Kosovo-oorlog. Freek de Jonge doet zijn best. Ilse de Lange zingt met dikke tranen geld bij elkaar, maar in de hoek van de schrijvers blijft het stil. Aldus Chris Keulemans en Henk van Renssen in de Volkskrant van vrijdag 16 april. Nederland blijft daarmee ver achter bij bijvoorbeeld Duitsland en Frankrijk, en dat zit de twee journalisten niet lekker.

Godzijdank ondertekende de Bekende Schrijver Jan Wolkers de petitie van de SP tegen de bombardementen. Maar op de vraag of schrijvers zich in het debat moeten mengen, houdt hij de boot af. Volgens hem moeten die schrijvers dat zelf weten. Hij geeft in zijn werk al een mening. Maar is wat Freek doet niet prijzenswaardig? 'Daar geef ik over de telefoon geen antwoord op.'

Ook Koos van Zomeren, die twee jaar geleden nog voor de Varkens in Nood opkwam, zegt zich niet geroepen te voelen een discussie te beginnen waar geen perspectief in zit. Dat is een discussie om de discussie, 'en dat is onzin'.

Maar als de nood het hoogst is, is de redding nabij; schrijvers Nelleke Noordervliet en Graa Boomsma namen in de Volkrant stelling in de discussie over de discussie. Boomsma verwerpt het idee van de schrijver als heilige hogepriester, en Noordervliet leest liever de visies van Balkan-intellectuelen dan van Nederlandse schrijvers. Keulemans en Van Renssen moeten het voorlopig met dat hoestsiroopje doen. Want zo'n brok in je keel kan inderdaad flink pijn doen. (marjan van den berg)

DE NAVO KAN HET NIET ALLEEN

ANET BLEICH

HET idee om Kosovo met geweld te ontdoen van zijn Albanese inwoners, om zo de Servische hegemonie over die provincie voorgoed te verzekeren, dateert niet van vandaag of gisteren. Het leefde zelfs al ver vóór Slobodan Milosevic.

Het Franse dagblad *Libération* van 19 april citeert een zekere Vasa Cubrilovic. In een tractaat onder de titel *De verdrijving van de Albanezen* schreef hij in 1937: 'De fundamentele vergissing van onze autoriteiten is dat zij de grote etnische problemen proberen op te lossen met behulp van westerse methoden.'

Ook bij Milosevic, wiens carrière nauw verbonden is met de mythe van Kosovo als 'wieg van de Servische natie', moet de gedachte van een 'totale etnische zuivering' al vroeg hebben gespeeld. De Amerikaanse regering van president Bush, die zich afzijdig hield van de oorlogen in Kroatië en Bosnië, maakte zich daarover ernstige zorgen. Ze waarschuwde Milosevic, in 1992, in niet mis te verstane termen, dat hij zijn handen thuis diende te houden in Kosovo.

Tot begin vorig jaar heeft Milosevic zich die waarschuwing ter harte genomen. In Kosovo heerste een gespannen, door Servische repressie gekenmerkte, status quo. Dat veranderde, zodra Albanese rebellen – begrijpelijk, maar niet verstandig – de wapens opnamen. Er ontstond een bloedige (contra-)guerrilla, gepaard gaand met incidentele moordpartijen op Albanese burgers. Westerse diplomaten probeerden het conflict te sussen en de weg te banen voor een politiek compromis.

Op z'n laatst na het (onder dreiging met NAVO-ingrijpen) tot stand gekomen akkoord met Holbrooke in oktober, moet Milosevic hebben beseft dat hij voor de belangrijkste keuze uit zijn loopbaan stond. Eén mogelijkheid was om zich aan het akkoord te houden en daarmee op den duur in de praktijk de zeggenschap over Kosovo te verliezen. Het alternatief was om koers te zetten op een confrontatie met de NAVO en onder dekking van de luchtaanvallen ('oorlog is oorlog, nietwaar, dan gelden andere wetten') het aloude plan uit te voeren om de Albanese burgers systematisch uit Kosovo te verjagen en erger.

Inmiddels is duidelijk hoe die keuze is uitgevallen. De NAVO en de diverse bemiddelaars hebben,

moet achteraf helaas worden vastgesteld, verscheidene alarmsignalen genegeerd. Zoals een waarschuwing van de vorige herfst afgezette Joegoslavische opperbevelhebber Perisic en een deze winter aan de Duitse regering toegespeeld plan, 'Operatie Hoefijzer', dat de beoogde etnische zuivering in detail beschrijft.

Daarmee is het bondgenootschap van de westerse democratieën regelrecht in de val van Milosevic gelopen. Het heeft de Albanese Kosovaren niet tegen de barbarij kunnen beschermen en kan dat nog steeds niet. De NAVO, die dacht op eigen kracht een korte, vredesstichtende militaire actie uit te gaan voeren, zit midden in een zeer mocizaam verlopende oorlog; zonder mandaat van de Veiligheidsraad en zonder steun van Rusland.

Wat nu, is natuurlijk de vraag. Grofweg zijn er drie mogelijkheden. De NAVO staakt de strijd zonder reële concessies van Belgrado. De gevolgen zouden rampzalig zijn: voor de NAVO, voor de Kosovaren, voor de Balkan (waar het zich verraden voelende UCK ongetwijfeld noest zal doorvechten en in een dreigend vacuüm nieuwe oorlogen opdoemen). Het perspectief op een Europa zonder barbarij en oorlog verdwijnt achter de horizon.

Maar het schijnbaar meest logische alternatief – doorvechten tot de overwinning, zonodig met inzet van grondtroepen – is nauwelijks minder rampzalig. Die overwinning zal aan alle kanten veel bloed en mensenlevens vragen. Er tekent zich dan een definitieve breuk af met Rusland. Daar wint nu al een nationalistische stemming veld, omdat de Russen over de hele linie verontwaardigd zijn en zich vernederd en miskend voelen door wat zij ervaren als arrogant en eigenmachtig westers optreden.

Waarschijnlijk is het deze trendbreuk in Moskou, waarbij de westers georiënteerde of minstens gematigde krachten het onderspit delven, waarop Milosevic hoopt. Hoe meer escalatie, hoe beter. Voor hem, met zijn in bloed gedrenkte handen, is een politieke afronding van het conflict, waarbij hij grotendeels toegeeft aan de NAVO-eisen, sowieso niet erg aantrekkelijk. Want dat zal bij de Serviërs over niet al te lange tijd onvermijdelijk de vraag oproepen waarvoor dit angstige avontuur precies goed is geweest.

Juist dit zou voor de NAVO reden moeten zijn om – zonder de witte vlag uit te steken – alles op alles te zetten om te komen tot zo'n politieke oplossing. Milosevic moet worden geïsoleerd, de coalitie tegen hem verbreed. De NAVO is een machtige organisatie en vecht een rechtvaardige strijd. Maar in Europa is vrede stichten zonder medewerking van de Russen (hoe verzwakt en weerbarstig ook) een doodlopende weg. Dat geldt nu net zo zeer als in 1939 of in 1914. Waarom organiseert president Clinton geen Amerikaans/Russische top, of een bijeenkomst van de Contactgroep op het niveau van de regeringsleiders?

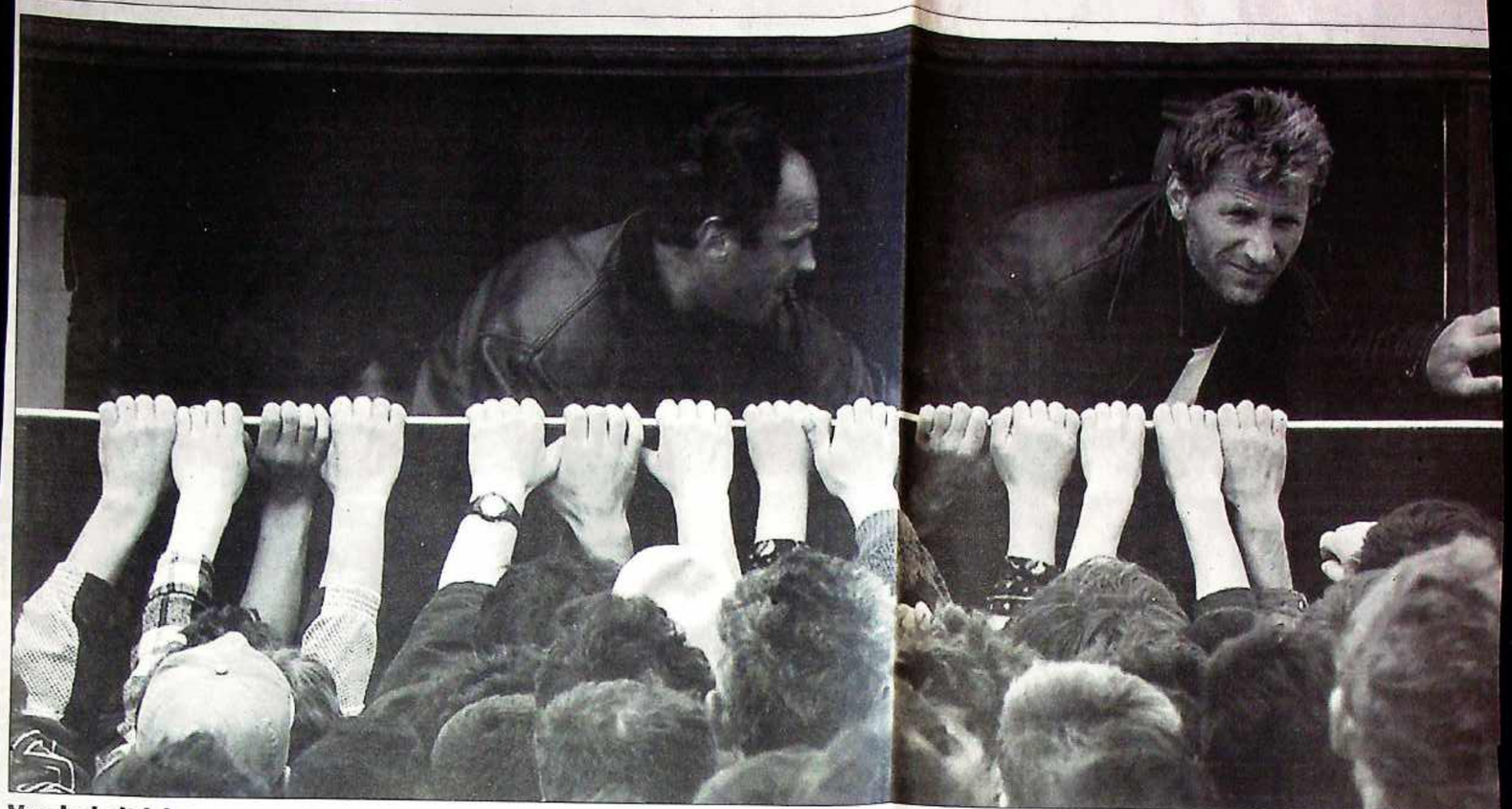

Voedsel uitdelen

Etnisch Albanese vluchtelingen in Kukes in Albanië klemmen zich vast aan de achterkant van een truck van waaruit hulpverleners voedsel uitdelen.

FOTO AP

Crisis om Kosovo komt voor Navo op een goed moment

Vijftig jaar

Bert Schampers

BRUSSEL – De Navo bestaat 50 jaar. Al die jaren stonden in het teken van training en verdediging. En net op het moment dat smoking en baljurk uit de mottenballen zijn gehaald, breekt de oorlog uit. Tijd voor bezinning dus eind volgende week op de top in Washington.

De crisis in Kosovo komt misschien wel op een goed moment. Op papier had de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie de toekomst uitgetekend. Maar de theorie is door de actualiteit achterhaald. Van de fouten in Kosovo en, meer nog, van wat aan *Operation Allied Force* voorafging, kan het bondgenootschap alleen maar leren.

Dat is ook de overtuiging die leeft op het politieke hoofdkwartier in Brussel. De operatie in Kosovo is een betere leerschool dan al die oefeningen en computersimulaties samen.

De crisis in de Balkan gooit de agenda van de bijeenkomst in Washington door elkaar. In plaats van een feesttop wordt dit een werkbijeenkomst, opgehangen aan Kosovo en de vraag hoe de toekomst van de Navo er uitziet en hoe het bondgenootschap zich daarop moet voorbereiden. Twee jaar geleden, in Madrid, kregen Tsjechië, Polen en Hongarije de uitnodiging om toe te treden. Dat is inmiddels gebeurd. In Washington krijgen negen andere kandidaat-landen slechts een aai over de bol. Voor Roemenië, Bulgarije, Macedonië, Albanië, Slovenië, Slowakije en de drie Baltische staten heeft de Navo het *membership actionplan* bedacht. Dat is meer een politiek signaal dan een entreekaartje voor de Navo.

Op korte termijn verwacht de alliantie meer van het Euro-Atlantisch partnerschap. Die vorm van samenwerking tussen de negentien Navo-landen en hun 28 partners blijkt uitermate succesvol. De Navo als organisatie die het voortouw neemt bij vredesoperaties, wordt op die manier ook aantrekkelijk voor neutrale landen als Zwitserland en zelfs Ierland.

Maar wie het nieuwe strategisch concept erbij neemt, zegt maar het militaire handboek voor de komende jaren, moet vaststellen dat volgens diezelfde Navo vredesoperaties geleidelijk een ander karakter hebben gekregen. De alliantie gebruikt nu een andere term: *crisis response operations*. Dat kan verder gaan dan humanitaire interventies en vredeshandhaving.

Om voorbereid te zijn op nieuwe taken moet de structuur van de strijdkrachten worden gewijzigd. Zoals de vlag er nu bij hangt, kan de Navo er zelfs geen tweede Kosovo bij hebben. Om adequaat te kunnen reageren op crises zijn meer parate eenheden nodig.

De Navo-krijgsmacht krijgt bij een mobilisatie ongeveer twee miljoen soldaten op de been. Naar schatting beschikt het bondgenootschap nu effectief over amper een kwart daarvan. Door de oorlog in Kosovo zijn de grenzen van de inzetbaarheid in feite al bereikt.

En dan heeft de Navo nog het geluk dat ze kan terugvallen op de Amerikanen met al hun militairen en materieel. Waarnemers wijzen op de noodzaak van meer evenwicht. De kwaliteit van de strijdkrachten moet verbeterd, er is meer samenwerking nodig, de manschappen moeten elkaar begrijpen.

Hoe dat allemaal moet worden betaald, is een andere vraag. Binnen de Navo zorgen alle landen nu voor zichzelf. De operatie in de Balkan maakt dat duidelijk. *De landen schermen hun eigen* spullen af, zorgen voor hun eigen brandstof en voeding. Zoiets is peperduur. De Nederlands-Belgische transporteenheid laat zien dat het goedkoper kan.

Problemen zijn er ook met wapenssystemen. Die worden, zo vindt het bondgenootschap, in onvoldoende tempo gemoderniseerd. Nederland is er voor om bij de aanschaf van bepaalde geavanceerde technologische systemen samen te werken.

Want daar schuilt voor de deskundigen het grootste gevaar. De technologische vooruitgang gaat zo snel, dat de Navo er amper adequaat op kan reageren. Het biologische wapentuig dat wordt *ontwikkeld, bezorgt de specialisten bij het Pentagon en in Brussel* koude rillingen.

Daarom zal de Navo zich voortaan meer gericht bezighouden met massavernietigingswapens. Niet alleen met het oog op bescherming van militairen, maar ook om de burgers bewust te maken van de gevaren.

Het grootste spektakel dat Washington ooit zag

Van onze correspondent

WASHINGTON – „Wie hier niet dringend iets te zoeken heeft, kan maar beter wegblijven", is het welgemeend advies van generaal Joseph G. Garrett III, de ceremoniemeester van het feestje dat de Navo vrijdag in de Amerikaanse hoofdstad komt vieren.

„De bestorming van Washington" betitelde de krant *Washington Post* het komende weekeinde. En eerder had dezelfde krant zijn lezers al het advies gegeven: „Ga drie dagen de stad uit." Wie die keus niet heeft zal het internationale gezelschap zondagmiddag uitwuiven met een hardgrondig: opgerot staat netjes.

Het grootste spektakel dat de hoofdstad ooit heeft meegemaakt heet de door Kosovo in zijn feestvreugde danig getemperde bijeenkomst van 42 regeringsdelegaties. De beëdiging van een nieuwe president is er niets bij. Horen en zien zal de bewoners drie dagen vergaan als de motorcades, de autocolonnes, van de politieke bobo's de stad doorcrossen.

Alle scholen in de stad zijn gesloten en alle gemeente-ambtenaren mogen vrijdag van hun werk wegblijven. Hetzelfde geldt voor de federale ambtenaren, die in een wijde cirkel om het Witte Huis en het Ronald Reagan Centrum – de plaats van het feest – hun werkterrein hebben. Scheelt weer 90 000 volwassenen op de trottoirs. En wie toch naar kantoor moet, doet er goed aan het openbaar vervoer te nemen. De metro van Washington puilt in de spits gewoonlijk al uit dus dat gaat Japanse taferelen geven.

De meeste musea aan de Mall – Washingtons wandelpark – zijn gesloten. De *Daughters of the American Revolution* – dat zijn die types die op de Republikeinse conventie altijd een jurk dragen met het Stars-and-Stripes motiefje, een strohoedje op hebben en en fanatiek met een vlaggetje zwaaien – hebben nog even overwogen hun congres in de binnenstad af te gelasten. Maar het risico dat de 3 000 dochters na 224 jaar weer in opstand zouden komen was toch te groot voor het bestuur.

Frankrijk braafste jongetje van de klas

Analyse

Dick Bosscher

AMSTERDAM – Tot verbazing van alle Navo-landen en misschien nog wel het meest van zichzelf heeft Frankrijk zich de afgelopen vier weken ontpopt als een uiterst loyaal Navo-lid.

De luchtacties kregen van officiële zijde uitsluitend goedkeurende reacties, de Franse regering repte steeds als eerste over grondtroepen en voedseldroppings en premier Jospin en zijn ministers stralen een zelfverzekerdheid uit die – althans in Navo-verband – ongekend is. Ook president Chirac laat geen kans voorbijgaan om te benadrukken dat de acties tegen Joegoslavië louter een nobel doel dienen.

En dat terwijl de Franse burgers weinig heil zien in de vijandelijkheden op de Balkan. Afgelopen zaterdag nog bleek uit een opiniepeiling dat 52 procent van de Franse ondervraagden de Navo-acties in Joegoslavië vrijwel mislukt acht.

Het is niet uit louter vredelievendheid dat de Franse burgers de Navo-acties in Joegoslavië afkeuren. Vooral de superieure rol die de Amerikanen in het bondgenootschap spelen, is de Fransen een doorn in het oog. De Verenigde Staten kunnen in de Franse harten toch al weinig bewerkstelligen. Veel Fransen verafschuwen de wegwerpcultuur van de Amerikanen, die met hun McDonaldisering en Hollywoodpulp de goede smaak bedreigen. Het is een opvatting die niet alleen op straat maar ook in regeringskringen leeft.

Bovendien herkennen Franse burgers én politici achter de Navo-acties de Amerikaanse wens om te laten zien wie er de baas is in de wereld. Het is leiderschap dat uitsluitend gebaseerd is op spierballen, vinden de Fransen, die met lede ogen aanzien hoe hun invloed in de wereld weinig meer voorstelt.

Frankrijk heeft als een echte wereldmacht weliswaar nog een vetorecht in de Veiligheidsraad, maar wat is dat recht waard als tot de Navo-acties geheel buiten de Verenigde Naties om wordt besloten?

De broze relatie tussen Frankrijk en Amerika is terug te voeren op de periode vlak na de Tweede Wereldoorlog. De Fransen hadden toen hun handen vol aan de wederopbouw van hun land, terwijl de Amerikanen hun vooraanstaande rol in Europa en in de rest van de wereld konden versterken. Binnen de Navo leidde dat tot openlijke spanning.

President De Gaulle illustreerde de Franse afkeer van de VS door in de jaren zestig voor een deel uit de Navo te stappen. Wel praten de Fransen sindsdien mee over politieke aangelegenheden, maar zij hebben geen bemoeienis met de militaire structuur van de Navo.

De Gaulle wilde op die manier onder het juk van de Amerikanen vandaan komen maar nog wel politieke invloed op de alliantie uitoefenen. Uiteindelijk zou Europa zelf voor zijn veiligheid moeten zorgen, was zijn opvatting.

In de decennia daarna is die hoop de grond in geboord: juist de Amerikaanse hegemonie over de militaire structuur van de Navo bleek veel krachtiger dan de vermoede Franse politieke inbreng. Neem het zuidelijk commando van de Navo, waar een Amerikaanse officier het voor het zeggen heeft. Logisch, zeggen de Amerikanen, want onder dat commando valt ook onze Zesde Vloot. Maar die is wel operatief in het Middellandse-Zeegebied, en dus voor een groot deel op Frans territorium.

De conclusie is hard: Europa kan nu eenmaal niet zonder de Amerikanen en de Fransen zien dat nu ook – schoorvoetend – in. Er zit dan ook niet veel anders op dan te proberen weer een belangrijke stem te krijgen in de militaire commandostructuur van de Navo. President Chirac onderneemt daartoe stappen in het diplomatieke circuit, en in het openbaar deden de Fransen het door met de andere westerse landen mee te werken in de Golfoorlog en de Bosnië-crisis.

Ook de pogingen om nu in de Kosovo-crisis het braafste jongetje van de klas te zijn, moeten in dat licht worden bezien. Voorbij zijn de tijden waarin de Fransen nog enige sympathie konden opbrengen voor de Servische vrienden van weleer. Weliswaar spannen de Amerikanen de kroon als het gaat om het aantal deelnemende vliegtuigen, maar de Fransen staan bovenaan het Europese lijstje.

„Zeker", zei de Franse minister van buitenlandse zaken Vedrine gisteren in de *International Herald Tribune*, „er zijn zaken waarin de Verenigde Staten erop staan om hun zin te krijgen en er zijn ook zaken die aangeven dat Frankrijk en de andere lidstaten aantonen dat er grenzen zijn aan de Amerikaanse invloed. Maar in dit geval, met Kosovo, is er sprake van een derde dynamiek: echte samenwerking." De Gaulle zou zich omdraaien in zijn graf.

'Deze vluchtelingen zijn de meest kwetsbaren'

Prinses Margriet in Albanië

Van onze verslaggeefster

SCHIPHOL – Als beschermvrouwe van het Nederlandse Rode Kruis bezocht prinses Margriet de afgelopen jaren al heel veel vluchtelingenkampen. „Maar deze vluchtelingen maakten nog meer indruk, want zij zijn verdreven en niet gevlucht en hebben vreselijke dingen meegemaakt."

Dat zei een zichtbaar aangedane prinses Margriet gisteravond op Schiphol, na terugkomst van een tweedaags bezoek aan Albanië.

„Bovendien", vervolgde de prinses met tranen in de ogen, „zijn het de meest kwetsbaren: ouderen, vrouwen en kinderen. Ik ben heel diep geschokt dat dit gebeurt, terwijl wij als na-oorlogse generatie dachten dat dat niet kon."

Prinses Margriet vertelde dat zij zich met name het lot van de vrouwen aantrekt omdat ze in Albanië doorkreeg dat in hun cultuur mannen de beslissingen nemen en die zijn er niet, waardoor de vrouwen totaal verloren zijn. Zij willen het liefst op hun man wachten en dat werkt verlammend. „Ik zou niet weten hoe dat opgelost moet worden."

Haar bezoek had twee doelen, vertelde de prinses. Zich persoonlijk van de zaak op de hoogte stellen en te onderzoeken of het Rode Kruis een kamp kan opzetten met duizend tenten voor 10 000 mensen. Het probleem is dat er geen grond beschikbaar is. Onderhandelingen in Albanië leverden een ander plan op. Samen met het Belgische Rode Kruis worden, op een stuk grond bij Flora, een aantal kleinere kampen opgezet, elk voor zo'n tweeduizend mensen.

Dat Nederland duizend tot tweeduizend Kosovaren wil opvangen, hoorde ze op de persconferentie voor het eerst. Op dat aantal wilde ze niet ingaan. „Het is moeilijk om over getallen te praten. Elke vluchteling heeft zijn eigen verhaal en het beste is als zij bij familie in Nederland worden opgevangen om hun trauma's te kunnen verwerken."

„Wat beslist nodig is, is heel veel extra geld. Als u bedenkt dat elke vluchteling vijf dollar per persoon per dag krijgt en dat er nu 650 000 vluchtelingen zijn, kunt u uitrekenen hoeveel extra geld nodig is."

De Grave houdt vast aan beperking aantal F16's

Van onze redactie politiek

DEN HAAG – De huidige inzet van de Nederlandse luchtmacht in de oorlog om Kosovo heeft geen invloed op het bezuinigingsplan waarbij wordt gesneden in het aantal F16-gevechtsvliegtuigen.

Critici van de nieuwste bezuinigingsplannen zeggen dat de relatief grote inspanning van de luchtmacht bij de operatie *Allied Forces* aantoont dat het huidige aantal F16's, ruim 130, ongemoeid moet blijven. Maar volgens minister De Grave van defensie snijdt die redenering geen hout.

De Grave meent dat niet alleen naar het aantal vliegtuigen moet worden gekeken, maar ook naar hun inzetbaarheid en bewapening. Niet alle F16's krijgen in de huidige peperdure moderniseringsoperatie de nieuwste wapens. De minister meent dat er ondanks de bezuiniging met één squadron van achttien vliegtuigen voldoende F16's overblijven.

Volgens De Grave staan ook andere onderdelen van zijn recente vernieuwings- en bezuinigingsplan voor de krijgsmacht nog steeds overeind. In het regeerakkoord kreeg hij de opdracht 375 miljoen gulden van het defensiebudget te halen. Naast het afstoten van fregatten en F16's wil De Grave het aantal tanks van de landmacht halveren door te schrappen in het reserve-materiaal. Alle troepen moeten meer paraat worden en makkelijker wereldwijd inzetbaar.

De Grave liet gisteravond in een toespraak bij het instituut voor internationale betrekkingen Clingendael wel blijken dat er nu een eind moet komen aan de jarenlange bezuinigingen op defensie.

Hij wees op het groeiend draagvlak onder de Nederlandse kiezers om met een stevige krijgsmacht en onder de hoede van de Navo wereldwijd interventies te plegen wanneer mensenrechten grof worden geschonden.

De Grave: „Defensie kan bogen op brede steun in de samenleving. Na tien jaren van ingrijpende bezuinigingen en soms te optimistische opvattingen over de internationale veiligheidssituatie, is dit een belangrijke vaststelling. De verontwaardiging en bezorgdheid over Kosovo onder de bevolking onderstrepen de bereidheid in het uiterste geval militair op te treden."

Onderzoekers van Clingendael kwamen kortgeleden met het idee vooral de landmacht van nog meer parate militairen te voorzien dan De Grave al in zijn plan wenst. Maar dat gaat volgens de minister te snel. Hij voorziet dat het daarvoor nodige personeel niet te vinden is.

De werving van beroepsmilitairen zou in het Clingendael-plan moeten stijgen van 3600 tot 5500 mensen per jaar. Dat kan volgens de minister niet bij de huidige krapte op de arbeidsmarkt. Hij ziet verder niets in samenvoeging van het korps mariniers met de commando's en de luchtmobiele brigade van de landmacht.

Kritiek op toelatingsbeleid

Organisaties: regels veel te streng voor vluchtelingen Kosovo

21-4-99

Visa

Van onze verslaggeefster

AMSTERDAM – Vluchtelingen uit Kosovo met familie in Nederland hoeven, om een visum te krijgen, niet keihard te bewijzen dat ze na drie maanden terug zullen gaan naar hun land. Ook is het niet nodig dat ze beloven nooit een voorlopige verblijfsvergunning aan te vragen.

Dat blijkt uit voorlopige richtlijnen van de visadienst. Verder zal de aanvraag van het 'visum voor korte familiebezoeken' door etnisch Albanezen die op eigen initiatief naar familie in Nederland komen, zoals het er nu uitziet, net als voor andere vluchtelingen verlopen.

Vluchtelingenorganisaties vinden dat de overheid de regels daarmee vooralsnog veel te weinig heeft aangepast, gezien de noodsituatie voor vluchtelingen in het oorlogsgebied. Evenals anderen, moeten gevluchte etnisch Albanezen 'voldoende middelen' hebben om op uitnodiging van familie in Nederland te kunnen leven. Anders moet iemand voor hen financieel garant staan. De Albanese visum-aanvragen worden niet versneld behandeld. Volgens een woordvoerster van Vluchtelingenwerk Nederland kan de aanvraag daarom zes weken tot drie maanden duren.

Alleen eerstegraads familieleden mogen op het visum naar Nederland komen, dus geen broers of zusters. Vluchtelingen die geen papieren meer hebben, moeten die eerst persoonlijk halen bij de kantoren in Skopje of Tirana van de UNHCR, de vluchtelingenorganisatie van de Verenigde Naties.

„Als je dit hoort, schrik je verschrikkelijk", reageert directeur J. van Tilborg van de interkerkelijke vluchtelingenorganisatie Inlia. „Hoe komen die mensen daar. Je kan hen toch niet laten lopen?" De visumregels zouden extra bureaucratische belemmeringen betekenen. „Uit deze regels blijkt geen bewustzijn van de ramp die zich in het gebied en hier bij familieleden in Nederland voltrekt." De Tweede Kamer zal er vandaag in een overleg met staatssecretaris Cohen op aandringen dat in elk geval de Nederlandse vertegenwoordiging in Tirana en Skopje beter bereikbaar is.

De woordvoerster van Vluchtelingenwerk Nederland benadrukt dat het voor etnisch Albanezen in Nederland al verschrikkelijk moeilijk is hun familie in het oorlogsgebied op te sporen. „Maar als dat is gelukt, begint het eigenlijk pas." Volgens haar zal het veel etnisch Albanezen door de strikte visumbepalingen niet lukken hun familie naar Nederland te halen.

Vluchtelingenwerk Nederland vindt dat Nederland zich ruimhartig moet opstellen ten opzichte van Albanezen die in Nederland aankloppen zonder hier familie te hebben. „Dit zijn de éch-

Drentse militair bedreigd om Navo-acties Kosovo

EMMEN – De 28-jarige militair Edwin Prijs uit Emmen is het mikpunt van anti-Navo-agressie. Zijn auto, waarop het Navo-embleem zit, is bekrast met hakenkruisen en Servische symbolen.

Eerder al deed Prijs aangifte van bedreiging door drie jongens, vermoedelijk Serviërs, die hadden gedreigd zijn 'Navo-auto' in brand te steken.

Prijs maakte in 1996 en 1998 deel uit van de Ivor- en Sfor-vredesmacht in Bosnië.

Hij heeft zich nu als vrijwilliger gemeld voor het geval de Navo besluit grondtroepen in te zetten in Kosovo.

BLAASTEST. Binnenkort kunnen bezoekers van het Amsterdamse uitgaansleven in het café testen of zij nog mogen autorijden. Horeca Nederland wil een blaastest ter beschikking stellen aan horeca-ondernemers in de stad. Stappers kunnen vrijwillig hun alcoholpromillage testen. De politie is niet gelukkig met het initiatief.

21-4-99

De durf om te vechten

Marko Kraljevic is een legendarische Servische held. Een sprookjesachtige Turken-doder die figureert in tal van verhalen uit de tijd dat de Balkan nog zuchtte onder het Osmaanse juk. In een van die verhalen dagen zijn strijdmakkers hem uit: 'Wat is nodig om jou Turk te laten worden?' Marko kijkt zijn maten koeltjes aan en zegt: 'Ik doe het, *za inat.*' De volgende dag loopt hij over naar de Turken en laat hij zich bekeren tot de islam. Voor *za inat* bestaat in geen enkel West-Europese taal een synoniem. Het betekent zoveel als: 'Omdat jullie denken dat ik het niet durf.' De moraal van het verhaal: pas een beetje op met het uitdagen van een Serviër.

De huidige oorlog is een oorlog *za inat*. *Inat* staat volstrekt los van realisme, *inat* is verstrengeld met trots. De Albanezen worden uit Kosovo verdreven *za inat:* Milosevic schiet er immers tactisch gezien niets mee op. Zijn de Albanezen uit Kosovo weg, dan wordt zijn leger pas écht schietschijf. Zo'n beetje elke Serviër *ondersteunt* Milosevic' oorlogspolitiek *za inat:* welke Serviër gelooft nu dat zijn land kan winnen van de Navo? Vanuit het oogpunt van *inat* is de Navo Servischer dan Arkans Tijgers. Het bondgenootschap is begonnen met bombarderen om Milosevic te overbluffen en is daarmee geen stap verder gekomen.

Na bijna een maand bombarderen is de slagkracht van de Servische troepen nog lang niet gebroken. Er zijn nauwelijks tanks uitgeschakeld en de Navo is zelfs met vierhonderd vliegtuigen het luchtruim niet meester: boven Kosovo worden Servische helikopters en laagvliegende Migs gesignaleerd. Zelfs de luchtafweer functioneert nog. Ondertussen gaat het uitdrijven van Kosovo-Albanezen in hoog tempo door. De berichten over executies nemen toe, evenals de militaire druk op de Servische bevolking. Het begon met een paar ministeries in het hart van Belgrado, maar zo langzamerhand is de hele Servische infrastructuur doelwit. Soldaten zijn helaas gewoon mensen, dus ze maken gebruik van de gewone-mensendingen. En die moeten daarom allemaal kapot. Oók de elektriciteitscentrales, verwarmingscentrales, raffinaderijen, kledingmagazijnen, postkantoren en tankwagens. Zou een F16-piloot vanaf vijf kilometer hoogte trouwens kunnen zien of zo'n wagen olie vervoert of water? Sommige jachtvliegers kunnen nog geen tractor van een gevechtstank onderscheiden.

Na bijna een maand bombarderen, kortom, is er alle reden te concluderen dat de luchtoorlog niet voldoet. Er zijn naar schatting nog zo'n 800.000 Albanezen in Kosovo. Is deze oorlog werkelijk 'humanitair', dan móeten die mensen worden bevrijd uit de klauwen van Milosevic' troepen.

Dat betekent de inzet van landstrijdkrachten. Zo snel mogelijk en nu eens niet volgens het handboek van Von Clausewitz. Maar ook dáár kan de Navo de fout ingaan. Er gaan stemmen op om het Kosovo Bevrijdingsleger (UCK) te bewapenen. De korte-termijnvoordelen voor de Navo zijn evident. Westerse soldatenlevens worden gespaard, UCK-strijders zijn uiterst gemotiveerd, ruim voorradig en kennen doorgaans het terrein. Nu al gebruikt de Navo UCK-eenheden als verkenners. Maar wil het UCK de Serviërs kunnen verdrijven, dan moeten er ongehoord veel wapens in het explosieve gebied worden *gepompt. Bovendien zal het* moorden en zuiveren gewoon doorgaan, alleen zijn dan de Kosovo-Serviërs het slachtoffer. Verovert het UCK Kosovo, dan heeft de internationale gemeenschap op de lange termijn een groot probleem. De afscheiding van Servië is dan een feit, en daarmee een Groot-Albanië, dat op termijn zal leiden tot een Groot-Servië (met Srpska erbij) en een Groot-Kroatië (met Herzeg-Bosna) plus een vijfstatenconflict om de resten van Macedonië.

Binnen de ellendige oorlogssituatie ziet het er dus naar uit dat de Navo het dit keer echt zélf moet doen. Hoeveel man heb je nodig om een kordon te vormen rond de nog in Kosovo aanwezige Albanezen? Twintigduizend? Die kunnen er in een mum van tijd zijn. De Amerikaanse Apache-helikopters zijn eindelijk gearriveerd. En er zijn Amerikaanse, Italiaanse en Belgische parachutisten in de regio, Nederland heeft een Luchtmobiele Brigade paraat en in Kosovo zijn Britse en (waarschijnlijk) Nederlandse commando's actief.

Een overrompelingsactie *za inat:* de Servische strijdkrachten verwachten vast niet dat de Navo dat durft. Maar het is de enige manier waarop het jubilerende bondgenootschap ervoor kan zorgen dat het thuisfront blijft geloven in het sprookje van de rechtvaardige en humanitaire oorlog.

JOERI BOOM

Petitionnement voor de vrede: STOP DE NAVO-OORLOG TEGEN JOEGOSLAVIË

Zonder mandaat van de Verenigde Naties of de Veiligheidsraad, voert de NAVO ~~zware~~ bombardementen uit op Joegoslavië. Voor het eerst treedt zij met geweld op buiten het eigen verdragsgebied en schendt zij de soevereiniteit van Joegoslavië door zich te mengen in haar interne aangelegenheden. De Nederlandse regering steunt dit optreden, waardoor ons land nu ook in oorlog is. In een spoeddebat - in afwezigheid van premier Kok - werd geen enkel juridisch argument naar voren gebracht. Ook werd het feit genegeerd dat Joegoslavië akkoord was met een politieke regeling m.b.t. Kosovo onder VN-toezicht. De interventie berust dan ook niet op recht, maar op macht.

Aanvankelijk verdedigd om de veiligheid van de Albanezen in Kosovo te garanderen, is de operatie uitgelopen op een groot menselijk drama. Er is een spiraal van geweld in gang gezet die vele honderdduizenden mensen van huis en haard heeft verdreven, meer dan duizend doden veroorzaakt en voor honderden miljarden guldens aan economische schade in de regio heeft veroorzaakt. Het heeft in Joegoslavië zélf de verschillen in politiek denken ondergeschikt gemaakt aan de strijd om als land te overleven.

Meer en meer blijkt de eenheid en het prestige van de NAVO zélf de inzet van het gevecht te zijn geworden. Hoewel men naar buiten toe zegt op te treden namens 'de internationale gemeenschap', worden de wereldwijde protesten en de opstelling van o.a. Rusland, China, India en Mexico totaal genegeerd. Ook de opstelling van de Europese landen die niet meedoen, zoals Finland, Zweden, Oostenrijk, Zwitserland en Ierland wordt zorgvuldig verzwegen.

Naar buiten toe wordt krampachtig gepoogd het beeld van een eensgezinde NAVO overeind te houden. Wanneer we kijken wie de woordvoerders zijn, dan blijkt het vooral te gaan om een Brits-Amerikaanse operatie. De eenheid binnen het bondgenootschap brokkelt af, niet alleen zichtbaar bij Navolanden als Griekenland en Italië, maar ook uit het openlijk naar buiten komen van de ontevredenheid over het Brits-Amerikaans opereren bij de Franse en Duitse regering.

Het zijn de gewone mensen die voor de oorlog moeten betalen. In de eerste plaats de volkeren van Joegoslavië, maar ook de andere landen in de regio, worden zwaar getroffen. De rekening zal op het bord komen van de werkende en uitkerings- en pensioengerechtigde mensen. De enigen die profiteren zijn de wapenindustrieën, die hun nieuwe wapens testen en kunnen rekenen op grote orders om het verlies van hun bommen en raketten te compenseren.

De oorlog veroorzaakt bovendien een milieuramp in de gehele regio. Er komen steeds meer berichten over het gebruik van verarmd uraniumgranaten die, zoals in Irak, voor jaren het milieu en het leven van de mensen zullen verwoesten. De NAVO spreekt graag over de nieuwe internationale orde en morele waarden, maar zowel door het passeren van de VN, het bombarderen van burgerdoelen, de bruggen over de Donau, het gebruik van clusterbommen en het inzetten van uraniumgranaten, is het bondgenootschap de grootste schender van internationale verdragen.

De media speelt een cruciale rol om de steun van de bevolking voor de oorlog te verkrijgen. De grove eenzijdigheid, het bespelen van emoties en het gemanipuleer met opinie-onderzoeken moet het verzet doen smoren. Het veroorzaakt grote spanningen in de eigen Nederlandse samenleving en is een gevaar voor de democratische verworvenheden.

De bommen op Joegoslavië zullen de problemen niet oplossen. Integendeel, zij destabiliseren ons continent tot op een punt dat een omvangrijk internationaal conflict niet uitgesloten mag worden. Daarom moet er onmiddellijk een einde komen aan de oorlog en met onderhandelingen vanuit de VN op een vreedzame manier naar oplossingen worden gezocht. Het is in deze geest dat wij u vragen zich uit te spreken en daarmee regering en parlement te laten zien dat niet iedereen in dit land achter hun politiek staat.

sylvain ephimenco

Engagement

Toen Emile Zola in januari 1898 zijn befaamde tekst *J'accuse!* op de voorpagina van de krant L'Aurore publiceerde, had hij geen noemenswaardige affiniteit met de man voor wie hij besloot het op te nemen. Alfred Dreyfus was joods, legerofficier en zeker geen fervent lezer van Zola, die door de Franse bourgeoisie stelselmatig voor pornograaf en rioolschrijver werd uitgemaakt. Toch ging Zola de risicovolle weg die andere Franse auteurs als Voltaire, Lamartine of Victor Hugo voor hem hadden gevolgd, die van het engagement. Zola werd door de anti-Dreyfus-pers onmiddellijk en grondig door het slijk gehaald in een ongekende haatcampagne. Zijn karikatuur – zittend op de plee, met een varkenskop of gelyncht – sierde menige voorpagina. In februari van hetzelfde jaar werd hij tot één jaar gevangenis veroordeeld, in juli koos hij voor de staat van balling in Londen.

Het engagement van Zola dat wij tot vandaag zo bewonderen, heeft de schrijver alleen maar narigheid opgeleverd. Na zijn *rehabilitatie*, die hij voor een groot deel aan de auteur van de Rougon-Macquart te danken had, kostte het kapitein Alfred Dreyfus enorm veel moeite om in 'de pornograaf' zijn voornaamste redder te zien. Hij ontving de auteur van *J'accuse!* met afstand en kilte. Volgens sommigen heeft zelfs de dood van Zola (een verdacht ongeluk door verstikking) met zijn engagement te maken.

Hoewel de tijden veranderd zijn blijft engagement nog steeds een hachelijke onderneming voor een schrijver. Een auteur functioneert meestal optimaal in een rustig klimaat waar stabiliteit en teruggetrokkenheid niet rijmen met vurige stellingnamen en geëngageerde optredens. Het kost de schrijver vanzelfsprekend enige moeite om uit zijn veilige studeerkamer te sluipen.

De Volkskrant heeft onlangs vastgesteld dat het de Nederlandse schrijvers – anders dan hun Europese vakbroeders – aan betrokkenheid met de 'etnisch gezuiverde' Kosovaren nogal ontbreekt. Om over engagement maar niet te spreken. De Nederlandse schrijver peinst er niet over om zich van zijn Pilatuslompen te ontdoen. Engagement tegen Milosevic en zijn verdelgingsoperatie impliceert bijna automatisch dat hij gedwongen wordt zich te scharen achter de machtige Navo die door de VS wordt geleid. Engagement betekent in deze context dat je moreel medeverantwoordelijk bent voor een raket op een passagierstrein of een bom op een tractor. Dit is voor de Nederlandse schrijver te veel gevraagd. Hij streeft natuurlijk naar een algehele en permanente vrede op aarde, maar is uiterst voorzichtig en calculerend, en weigert zijn handen en zijn pen vuil te maken.

De Nederlandse schrijver is verwend. Hij leeft en schrijft in een land waar nooit wat gebeurt en dat moet vooral zo blijven, vindt hij. Dat elders de conflicten over iets anders gaan dan het rekeningrijden of het verhogen van de binnendijken deert hem niet. De Nederlandse schrijver is van nature egocentrisch. Aan reliëf geen behoefte. Hier blijft de horizon vlak en saai zoals ook het proza. Hartstocht, passie en emoties zijn allang als verrotte kiezen uit zijn denkwereld verwijderd. De Nederlandse schrijver is daarom uiterst bekwaam in het tot in het kleinste detail registreren en beschrijven van *banale, onbenullige en nietszeggende taferelen die hij vanwege hun zinloosheid heeft gekozen.*

Van Marcel Möring had ik, onnozel als ik ben, meer verwacht dan van zijn confraters. Had de joodse schrijver in het lot van de Albano-Kosovaren niet iets uit het verleden herkend? Maar Möring zegt tegen de Volkskrant: 'Ik zou niet weten wat ik over Kosovo moet zeggen. Ik ben er ook niet geweest. Het is een grote tragedie die buitengewoon moeilijk is te begrijpen.'

Besef je wel wat je hier zegt, Marcel? Moest je in Dachau, Auschwitz en Buchenwald geweest zijn om het menselijk leed van de holocaust te begrijpen? Moest je per se op 9 november 1938 in Berlijn hebben vertoefd om de Kristallnacht uit te kotsen? Ben je toevallig niet degene die begin jaren negentig in de NRC niet-joodse publicisten en schrijvers verweet afzijdig te blijven toen de joodse schrijver Leon de Winter door Theo van Gogh werd beschimpt? En al die schrijvers die hun hysterische engagement voor de zwijnen kranig hebben gedragen, waren ze ooit eerder in een Brabantse stal geweest?

anone

opheffer

21-4-99

Ik word dom (10)

We beseffen niet dat we per ongeluk betrokken zijn geraakt in een oorlog. Onze geestesgesteldheid was daar nog niet aan toe.

We proberen in onze verwarring te achterhalen wat de oorzaak is geweest van onze plotselinge betrokkenheid. Hiertoe zoekt de camera, maar hij kan niets vinden. ('Dag 28' roept het journaal. Van wat precies, vraag je je af.)

De Kosovo-oorlog.

Wij, het rijke westen, zijn in de loop van de tijd het gevecht tegen onrecht gaan beschouwen als een luxe – en dus als een vorm van amsusement. Zeker op de televisie. Als de natuur onrechtvaardig was geweest door een dijkdoorbraak te veroorzaken, dan kwam er weer een tv-actie. De onverdraaglijkheid van onrechtvaardigheid zorgt ervoor dat we onze pacifistische instelling verdedigen met grove wapens en afkopen met amusement.

We denken dat wapens gekte kunnen bestrijden, wat een misverstand is.

Bij kleine constante misdaad doen we niets anders dan schande roepen, maar op het moment dat we zien dat een gestoorde bandiet een vrouw in gijzeling houdt, sturen we er een tank op af. Vervolgens schiet die bandiet al het bankpersoneel dood. Waarna de politie zegt: 'Hadden we dan niet moeten ingrijpen toen die bandiet die vrouw gijzelde?'

Natuurlijk moesten we ingrijpen. Maar als de invasie van juni '44 slechts bij luchtbombardementen was gebleven, zonder grondtroepen, waren er misschien een paar miljoen doden meer geweest.

Elke dode krijgen we trouwens bij het zes-uurjournaal al in beeld, waarbij wordt gezegd dat de dood van betrokkene in ieder geval wel zeker is, maar niet wie het heeft veroorzaakt: het Navo-bombardement of Milosevic.

De televisie is machteloos. Het venster op de wereld is beslagen. Het enige dat we zeker weten komt via de weersatelliet: het is voortdurend zwaar bewolkt boven Belgrado, daarom kunnen we niet bombarderen.

En als we wel kunnen bombarderen, bombarderen we een olie-opslagplaats waardoor het weer zwaar bewolkt wordt boven Belgrado en we een tractor aanzien voor een tank en een trein voor een konvooi. De beste cameraman is een afgevuurde raket; de mooiste beelden komen van zijn kamikaze-actie.

Ik reis naar New York om daar eens 'de macht van het beeld' te bestuderen.

In mijn hotelkamer ben ik gretig naar nieuws. Ik zet de televisie aan.

'De Nato erkent schuld aan het bombarderen van een trein. Hier ziet u hoe de bom de trein raakt. (Versneld in beeld.) Milosevic geeft niet toe. Rusland dreigt met wereldoorlog. (Beelden van Jeltsin zonder geluid.) Minister van Buitenlandse Zaken Cohen verzoekt President Clinton om 30.000 reservisten op te roepen. (Beeld van Cohen en Clinton samen.)'

'That's it for today.'

Wanneer ik naar Nederland bel, krijg ik mijn dochter aan de lijn.

'We zijn bezig met een actie voor Kosovo op tv. Op alle zenders!' zegt ze, 'het is hartstikke leuk. Pap, maak jij ook over op vijf, vijf, vijf?'

'Ja, schat... Wie hoor ik daar?'

'Freek de Jonge... Wacht even pap, oma wil je ook spreken.'

Ik krijg mijn moeder aan de telefoon.

'Hoe is het?' vraagt ze.

'Leuk. Op de televisie is hier in New York een inzamelingsactie bezig voor mensen die in het kamp hebben gezeten.'

'O ja?' zegt mijn moeder verbaasd.

'Ja... Michael Jackson en Madonna zamelen geld in voor oorlogsslachtoffers. Het is een heel leuk programma... Voor mensen die in Auschwitz hebben gezeten en zo.'

'Goh, wat aardig', zegt mijn moeder, 'hier zamelen we geld in voor Kosovo. Nu is Herman van Veen op de televisie.'

'Hier zingt net Madonna... Ze zingt samen met Steven Spielberg een liedje – en er zijn in het decor allemaal davidsterren, hakenkruizen, vredestekens en halve manen en rode kruizen in neon... een erg mooi gezicht.'

Balsturig
Stond zij
Aan de wal
En
Schreeuwde luid:
'Te mal!
Te mal!'
Daarna
Sprong
Lieve
Ursula
Haar
Manlief
Achterna

J.J. Gouverneur

t dit verschil: *'We are the bloody enemies !!'*

san bladert in een fotoboek met kas-tjes en villa's met zwembad, die te koop staan in Europa. Het wordt tijd dat ze aan een huisje voor zichzelf gaat denken, nu ze al jaren huizen bewoonbaar maakt voor anderen. Wat niet altijd wil zeggen dat er ook in gewoond wordt. De internationale gemeenschap wil dat de oorspronkelijke bewoners terugkeren. Maar die willen vaak niet. 'Stel je voor, een moslim die terug zou moeten naar Srebrenica, waar nu bijna uitsluitend Serviërs wonen! Kan niet. Maar een Servische vluchteling uit Sarajevo, die al drie jaar in een vochtig klaslokaal slaapt met vijftig anderen, kan die woning dus óók niet krijgen. Om gek van te worden.' En dát is Susan allerminst van plan. 'De verbouwing doe ik, van de bewoning moet een ander maar werk maken.'

Kevin is nog niet aan een villa met zwembad toe. Zeven jaar geleden is zijn vader aan kanker overleden. 'Het leven is kort, grijp het met beide handen, anders heb je later spijt', waren zijn laatste woorden. Kevin verdiende een fortuin als industrieel ontwerper. Hij wist alles van auto's, maar niets van het leven. Na de dood van zijn vader vertrok hij naar Bosnië.

De internationale vrouwen kunnen hem niet bekoren. 'Ze zijn mooi, slim en rijk, maar ook een beetje raar. Misschien zaten ze hier anders niet.' Kevin is begonnen met tentenkampen voor vluchtelingen. Na de tenten kwamen de huizen. Als hij de stroom Albanese vluchtelingen op de televisie ziet, dringt de misselijkmakende geur van angstzweet, stront en verzuurde kaas zijn herinnering weer binnen. 'Ik heb dagen gekokhalsd en me er daarna dagen voor geschaamd.' Nu de geldkraan in Bosnië langzaam dichtgaat, biedt de oorlog bij de buren nieuwe mogelijkheden. 'Daar schaam ik me niet voor. Ik werk veertien uur per dag om wat anderen verwoest hebben weer op te bouwen!' Kevin wil straks het liefst naar Belgrado. Mooie stad, mooie mensen en hij spreekt al een beetje de taal. Misschien wil Alma met haar mysterieuze glimlach dan wel mee? Alma schuift Kevins mobiele telefoon, die de contouren heeft van een Porsche, voorzichtig opzij. Terwijl ze de lunch serveert zegt ze: *'Beograd? Warum nicht, why not.'*

EEN TAFELTJE verderop probeert Rob met tomatensap de kater te verdrijven. Sinds de bombardementen is hij niet één nacht nuchter het bed in gestapt: 'Alles waar ik aan heb gewerkt, is verziekt.' Hij werkt in het Servische gedeelte van Bosnië. 'Democratisering, tolerantie, vrede... Niets stelt het nog voor! Meer dan drie jaar doe ik mijn best gemeenteraadsleden zover te krijgen dat ze op de plek waar ze zijn gekozen, hun werk doen. Hartstikke moeilijk. Voor een moslim was zelfs een kopje koffie drinken in het Servische Pale een angstaanjagende gedachte. Nu waren we zover dat in het Servische Srebrenica een moslim burgemeester zou worden, krijg je dit.'

Rob heeft een dag voor de bombardementen het bevel gekregen Republika Srpska te verlaten. Net als al de andere buitenlandse collega's van de VN, OVSE, UNHCR. 'In het Servische gedeelte van Bosnië is geen international meer te bekennen. Hoe kan ik de mensen daar ooit nog in de ogen kijken? Zij zullen zeggen: "Vertrouw je me na al die jaren nog niet? Zie je wel dat het Westen partij kiest. Jij vluch toch ook naar de moslims." En ze hebben nog gelijk ook. Ik schaam me kapot.'

Saskia, de vriendin van Rob, heeft ne de spullen uit de woning in de Servische Republiek gehaald. De huisbaas was in tranen: 'Waarom gaan jullie weg? Waarom?' Hij heeft Saskia een lift gegeven, maar hij durfde niet de grens over die sinds Dayton Bosnië in tweeën deelt. Rob vloekt. 'Vorige week reed iedereen nog probleemloos heen en weer!'

Onderweg kwam Saskia een kolonne Servische taxichauffeurs tegen. Op weg naar het ziekenhuis om bloed voor gewonden in Joegoslavië te geven, op initiatief van de plaatselijke voetbalclub, waar in de kantine nog steeds de foto van Karadjic naast de voetbalbekers hangt. 'Mijn bloed is voor iedereen die nu in het donker zit', had de trainer gezegd. 'Na vier jaar oorlog in Bosnië weet ik wat dat is. Aanvaller of verdediger, bij oorlog verliezen allebei.' Saskia kijkt Rob aan: 'En dat voor een nationalist! Ze hebben daar goed naar je geluisterd schat!' Rob lacht, maar zakt snel in gepeins weg. 'Als dit zo doorgaat, kunnen ze net zo goed Republika Srpska nu al, in ruil voor Kosovo, aan Milosevic geven, en Bosnië weer van de wereldkaart schrappen... We hadden er nooit weg mogen gaan!'

> 'Die sluipschutter schoot maar raak. Ik kon er niet meer tegen. Op een dag trok ik mijn broek naar beneden en liet hem mijn blote kont zien. "Kiss my ass", schreeuwde ik. En de klootzak schoot'

IN DE KEUKEN slaat Alma haar hand voor de mond. Una draait bevallig met de heupen in de leren broek. Alma kan haar ogen niet geloven. 'Ik heb het allemaal weg laten zuigen, in Kroatië,' fluistert Una. 'Alles wat je opbouwt op de Balkan gaat toch naar de kloten. Ik investeer alleen nog in mezelf.' Ze laat de minuscule littekens op haar buik, rug en billen zien. 'Als je de hel van Sarajevo hebt overleefd, stelt liposuctie niets voor.' Una's man is in de oorlog door Kroaten vermoord. 'Ik was een lijk van binnen. Maar nu ben ik tenminste een mooi lijk. Dat is toch het minste wat ze voor me konden doen, vind je niet?' Ze keurt de broek in de weerspiegeling van het keukenraam. 'Wat moet je ervoor hebben?' vraagt ze. Alma schudt haar hoofd. 'Niks, neem maar', zegt ze, 'mij was-ie toch te klein.'

Een bruidspaar komt hand in hand het café binnen. De bruid huilt. Zij is geboren in Rome, hij in Belgrado. 'We wilden de bruiloft cancelen, maar als staten in oorlog zijn, zijn relaties tussen mensen het enige dat overblijft', speecht de bruid. 'Het feest is door de oorlog in het water gevallen. Mijn vrienden dúrfden niet te komen, zijn vrienden zitten in de schuilkelder... Op de vrede!' 'Op de liefde!' zegt de bruidegom. Glazen klinken. Het orkestje speelt zacht. Emir loopt erop af. 'Hij is Serviër, oké. Maar het is zijn brúiloft!' De violist knikt. Dan zet hij in. 'Dit liedje is Servisch!' fluistert Alma. 'Liedjes hebben geen nationaliteit, dat hebben alleen mensen', zegt Emir.

SARAJEVO. April 1999. Terwijl bommen vallen op de buren zingt Alma, die de mannen dood wil, met Emir, die de Serviërs dood wil, een liefdeslied voor de Servische bruidegom, die officieel in oorlog is met zijn bruid. De lokale werknemers zingen mee. Kevin kijkt toe. *'I don't know the words'*, zegt hij, alsof iemand hém iets heeft gevraagd.

Grondtroepen onderwerp op jubileumtop

Brussel – De NAVO viert vrijdag, zaterdag en zondag haar vijftigjarig bestaan. Het wordt een sobere plechtigheid, gedomineerd door de Kosovo-oorlog. Toch willen de regeringsleiders van de negentien lidstaten proberen het fundament te leggen voor een vernieuwing van het bondgenootschap met als kern een aanpassing van het politiek-strategisch raamwerk voor de organisatie.
Hieronder volgt een overzicht van de gespreksonderwerpen.

● **Kosovo:** De top begint vrijdag met een discussie over de situatie in Kosovo en de mogelijkheden van de NAVO, de Europese Unie en de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) om na de Kosovo-oorlog tot stabilisatie van de Balkan te komen. Er zal hoogstwaarschijnlijk ook worden gesproken over de mogelijke inzet van grondtroepen, nu de luchtaanvallen niet kunnen voorkomen dat Servische troepen Kosovo etnisch zuiveren van Albanezen en de vluchtelingenstroom aanhoudt.

● **Strategisch Concept:** Op de tweede dag moet de Noord-Atlantische Raad zijn goedkeuring hechten aan een aangepast Strategisch Concept. Nederland was een van de eerste landen die aandrongen op herziening van het politieke raamwerk uit 1991, om vredesmissies en crisisbeheersing buiten het directe verdragsgebied aan het officiële takenpakket toe te voegen. De operaties Allied Force tegen Joegoslavië en Allied Harbour in Albanië brengen dat nu al in de praktijk. De NAVO-leiders zullen naar verwachting instemmen met de hervorming van de klassieke verdedigingsorganisatie tot een flexibele veiligheidsorganisatie, zonder overigens concessies te doen aan de collectieve bescherming van het eigen grondgebied.

Operatie Allied Force heeft doelen na maand bombarderen niet bereikt

Grondoorlog dreigt onvermijdelijk te worden

De NAVO viert eind deze week haar vijftigjarig bestaan in Washington, waar de Amerikaans-Europese defensieorganisatie werd opgericht. Intussen lijkt haar militaire en politieke strategie ten aanzien van Kosovo te falen. Na bijna een maand van bombardementen wordt nagedacht over alternatieven.

Door Paul Koopman

Brussel – Over het strategische doel van de Joegoslavische leider Milosevic bestaan na vier weken van NAVO-bombardementen weinig twijfels meer. De president, die inmiddels door westerse ministers en diplomaten als 'dictator' wordt aangeduid, is in hoog tempo bezig alle Albanese burgers uit Kosovo te verdrijven.

Volgens de gegevens van het UNHCR en de NAVO is die klus al voor ruim de helft geklaard. De resterende circa 750.000 Albanezen in Kosovo zijn, bij ongewijzigd beleid, allemaal binnen een maand over de grens of begraven.

Minder glashelder zijn de doelen die de NAVO met zijn Operatie Allied Force ('Geallieerde Kracht') nastreeft. Begonnen als een poging etnische zuiveringen te verhinderen en Milosevic tot een akkoord te dwingen, is de NAVO-strategie onder druk van de feiten in ander vaarwater terecht gekomen. De etnische zuiveringen bleken via een luchtoorlog niet vertraagd, laat staan verhinderd te kunnen worden. Tot een politiek akkoord was Milosevic tot nu toe onder druk van de bombardementen niet bereid. Dat hij nauwelijks pogingen doet de NAVO-bondgenoten via halve concessies uit elkaar te spelen, is nogal dreigend.

Het militaire doel van de NAVO-actie, door opperbevelhebber Clark omschreven als 'het systematisch aantasten, verzwakken en uiteindelijk vernietigen van de Servische militaire capaciteit', is niet één-twee-drie te realiseren. De olietoevoer naar Servische troepen kon niet worden drooggelegd. De luchtafweer betekent nog steeds een bedreiging. Van de vele honderden tanks en artilleriestukken in Kosovo werden er hooguit enkele tientallen uitgeschakeld. Wel werden gevechtsvliegtuigen (circa 50 procent), kazernes en infrastructuur (bruggen, wegen, vliegvelden, raffinaderijen) geraakt. In hoeverre de slagkracht van het Joegoslavische leger daardoor is aangetast, blijft gissen.

Eensgezindheid

Op het politieke front zijn er wel relatieve meevallers. De exodus van Kosovaren, die dagelijks nieuwe gruwelverhalen vertellen, heeft allereerst gezorgd voor een zeldzame eensgezindheid binnen het bondgenootschap. Rusland, hoewel verontwaardigd over de luchtaanvallen, is tot dusverre zorgvuldig buiten het conflict gebleven. De buurlanden Bosnië, Macedonië en Albanië kampen weliswaar met instabiliteit, maar zijn nog niet bezweken. Niet-NAVO-lidstaten zoals Roemenië, Slowakije en Bulgarije werken nauw met de Alliantie samen in de strijd tegen Milosevic. Vrijdag organiseert de NAVO in Washington zelfs een mini-top met zeven Balkanstaten.

Formeel wijkt de NAVO geen duimbreed van zijn oude koers. „Wij zullen de bombardementen tot het bittere eind doorzetten, ongeacht hoe lang het mocht duren", waarschuwde woordvoerder Jamie Shea gisteren. De NAVO-top in Washington zal deze vastberadenheid nog eens dik onderstrepen. Ook de Britse premier Tony Blair, gisteren op bezoek in het hoofdkwartier te Brussel, zei dat er met de NAVO-eisen niet gemarchandeerd zal worden. Maar hij voegde er aan toe: „Wat wij vragen, is eigenlijk zeer bescheiden: sta toe dat de vluchtelingen naar hun huizen kunnen terugkeren."
Nu de terugkeer van de vluchtelingen het centrale doel van de NAVO-interventie is geworden, rijst de vraag hoe die terugkeer gerealiseerd moet worden. Pogingen om met de hulp van Moskou Milosevic politiek onder druk te zetten, hebben nog niet veel opgeleverd.

Grondoorlog

Het enthousiasme voor een grondoorlog is tot dusverre om praktische redenen (een lange voorbereidingstijd, veel slachtoffers) én politieke redenen (een mogelijke Russische militaire reactie) niet erg groot. Maar de wanhoop van de ontheemden in Kosovo zelf en de ernst van de oorlogsmisdaden in Kosovo, plaatst de NAVO onder druk. Onderhandelen met Milosevic nadat hij zijn doel (een etnisch zuiver Kosovo) heeft bereikt, is immers ook geen aanlokkelijk perspectief.

Om al deze redenen denken NAVO-ambassadeurs na over mogelijkheden om in Kosovo zelf militair actief te worden, nog voordat een vredesregeling door Milosevic is geaccepteerd. Inzet van grondtroepen kan volgens secretaris-generaal Solana ook in een 'redelijk veilige omgeving', die mogelijk redelijk veilig is geworden als gevolg van lang volgehouden bombardementen. Aan zo'n scenario kleven, dat zal duidelijk zijn, enorme risico's. Maar het kon, net als het besluit tot bombarderen, wel eens onvermijdelijk worden. De strategie om via luchtacties vrede af te dwingen, slaagt immers alleen als Milosevic daar aan wil meewerken.

Vijftig jaar NAVO: van triomf naar treurmars

Door Paul Koopman
Brussel

Op de plaats waar 4 april 1949 twaalf heren het 'Atlantisch Pact' ondertekenden, verzamelt zich vrijdag het grootste gezelschap buitenlandse leiders dat sinds de begrafenis van John F. Kennedy in Washington bijeenkwam.

De eerste ministers en staatshoofden van 44 landen willen er tevreden terugblikken op een halve eeuw vrede binnen het Verdragsgebied. Erg vrolijk zal de bijeenkomst echter niet zijn. De oorlog in Kosovo dompelt de top in droefenis.

Het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken heeft op het laatste moment een reeks feestelijke evenementen van het programma geschrapt. „Je kunt het niet verkopen als straks op CNN beelden best denkbare scenario realiseren: stabiliteit en vrede, ook buiten het verdragsgebied." Dat 'best denkbare scenario' is nu een nachtmerrie: bijna een miljoen burgers zijn uit hun woningen verdreven, de OVSE-waarnemers zijn vertrokken en naar schatting 260.000 vluchtelingen hongeren in Kosovo zelf.

Russen

In 1949 was de taak van de alliantie nog overzichtelijk: de Russen buiten de deur houden. Een aanval op het grondgebied van één van de partners zou automatisch worden beschouwd als een aanval op alle bondgenoten. In zijn slottoespraak noemde de Amerikaanse president Truman het Atlantisch Pact 'een schild tegen agressie en tegen de angst voor agressie'. De NAVO moest tevens eventueel zou willen optreden? In het strategisch concept wordt dat veilig in het midden gelaten, maar op het hoofdkwartier in Brussel wordt gezegd dat ruwweg het 'Euro-Atlantisch-gebied' tot het werkterrein van de NAVO behoort. Omdat de rakettechnologie van Noord-Korea met name de VS ernstige zorgen baart, nemen sommigen deze definitie erg ruim. „Het reikt van Vancouver tot Vladivostok", aldus een van de functionarissen.

Kosovo heeft niet alleen de weg voor militaire actie buiten het grondgebied geopend, de crisis heeft tevens duidelijk gemaakt dat de NAVO slecht voor dat soort taken is toegerust. Volgens de militaire planners van de NAVO zijn de mogelijkheden met de operatie Allied Force en Allied Harbour plus SFOR in Bosnië zo'n beetje uitgeput. En dat terwijl Kosovo niet veel

● **Uitbreiding:** Met de toetreding van Polen, Tsjechië en Hongarije vorige maand is het voor wat betreft de uitbreiding van de NAVO wel even genoeg. Maar het bondgenootschap wil niet het idee geven dat potentiële toetreders vergeten worden. Daarom wordt in Washington waarschijnlijk het *Membership Action Plan* aangenomen. Met de landen die daarin worden opgenomen – waarschijnlijk Estland, Letland, Litouwen, Slovenië, Slowakije, Macedonië, Bulgarije en Roemenië – wil de NAVO actief gaan samenwerken om hen voor te bereiden op een eventueel lidmaatschap.

● **Partnerlanden:** Ligt in het verlengde van het punt over de uitbreiding. De NAVO wil nauwer gaan samenwerken met de huidige 25 partnerlanden. Doel is meer militaire samenwerking, maar bijvoorbeeld ook hulp geven bij bestrijding van millenniumproblematiek.

● **'Defense Capability Initiative':** De herstructurering van de gehele NAVO om beter voorbereid te zijn op snelle vredesmissies. Lidstaten gaan over – of hebben dat zoals Nederland al gedaan – van een dienstplichtig naar een beroepsleger. Ook moet de omslag van mobilisabele naar meer parate eenheden worden gemaakt. Nederland is een van de voorlopers op dit gebied, al bezuinigt Nederland op de defensie-uitgaven terwijl die in bijvoorbeeld de VS en Groot-Brittannië sterk stijgen.

● **Europese Veiligheids- en Defensie-Identiteit (EVDI):** Door Parijs en Londen in St. Malo nieuw leven ingeblazen. EVDI moet de Europese poot van de NAVO worden en tegenwicht bieden aan de Amerikaanse oppermacht binnen het bondgenootschap. Turkije voelt zich geïsoleerd en is fel tegenstander. De Amerikanen juichen een grotere verantwoordelijkheid van de Europese Unie voor haar eigen achtertuin toe, maar waarschuwen voor discriminatie van met name Turkije. Voorts wil Washington niet dat de Europeanen op eigen houtje (met NAVO-spullen) aan de haal gaan. Europese NAVO-operaties moeten volgens de geldende consensusregeling tot stand komen. Gezien de nog uitstaande problemen wordt slechts een kleine verwijzing naar de EVDI in de slotverklaring verwacht.

● **Massavernietigingswapens:** afspraken over betere samenwerking en informatie-uitwisseling om de verdere verspreiding van massavernietigingswapens tegen te gaan en terroristische activiteiten op dit terrein beter het hoofd te kunnen bieden.

te zien zijn van hongerende Kosovaren, afgewisseld met regeringsleiders die bij wijze van spreken in polonaise door de zaal lopen", zegt een NAVO-diplomaat. „Het wordt daarom minder gala, en meer werk." Onzeker is nog of premier Kok zijn vrouw Rita mag meenemen: met het oog op Kosovo staat ook het traditionele damesprogramma op losse schroeven.

Euforisch

De top in Washington had wegens de vluchtelingen-treurmars in de Balkan niet op een ongelukkiger moment gehouden kunnen worden. Oktober vorig jaar leek Kosovo nog de perfecte illustratie van het succes dat de NAVO zichzelf in de toekomst toewenste. Een dreigement met luchtaanvallen volstond toen om Milosevic te laten inbinden. Secretaris-generaal Javier Solana was euforisch: „We zien hier dat de NAVO méér kan dan het slechtst denkbare scenario voorkomen: een Sovjet-aanval op ons grondgebied. We kunnen het Duits gevaar beteugelen en de blijvende betrokkenheid van de VS bij de veiligheid van het oude continent verzekeren. De slogan was: *'NATO has to keep the Russians out, the Germans down and the Americans in'.*

Met het verdwijnen van de oude vijand, de hereniging van het democratische Duitsland en het weer de kop opstekende Amerikaanse isolationisme leken begin jaren negentig de dagen van de NAVO geteld. Maar de Alliantie begon aan een tweede jeugd. Ze opende haar deuren voor Hongarije, Polen en Tsjechië, ging partnerschappen aan met 25 landen, knoopte nauwe banden aan met de Russische Federatie en vooral: nam zich voor ook buiten het eigen grondgebied veiligheidstaken uit te voeren. Bosnië werd een eerste test voor deze *out of area*-filosofie, Kosovo is inmiddels een echte vuurproef.

De vraag die vooral in Moskou en Peking voor zenuwen zorgt, is: hoe groot is het territorium eigenlijk, waar de NAVO als politie-agent groter is dan de Belgische Ardennen. „Een derde crisis kunnen we er echt niet bij hebben. Bovendien blijkt ook hier dat de NAVO enorm afhankelijk is van Amerikaanse technologie, inlichtingen en parate strijdkrachten", luidt het op het hoofdkwartier in Brussel. Ook al zou de NAVO de ambitie van *Globocop* hebben, in de praktijk kan de Alliantie maar in twee 'wijken' tegelijk patrouilleren.

Om dit probleem op de agenda te plaatsen, lanceert Clinton in Washington een 'Defense Capabilities Initiative', vooral bedoeld om de Europese bondgenoten op hun gebrekkige slagkracht bij het aanpakken van regionale conflicten te wijzen. Kernwoorden in dit initiatief zijn inzetbaarheid, mobiliteit, samenwerking en logistiek. Wat dat laatste betreft: negentien bondgenoten, die in Albanië allemaal hun eigen boterhambeleg aanvoeren, is wat omslachtig. Jan Soldaat ziet in de 'nieuwe NAVO' misschien nog zijn hagelslag sneuvelen.

De toenmalige Nederlandse ambassadeur in de Verenigde Staten, Van Kleffens, tekent het Atlantisch Pact ofwel het NAVO-Verdrag van Washington op 4 april 1949. Oud-minister van buitenlandse zaken Joseph Luns zou van 1971-'85 secretaris-generaal zijn van de Noord-Atlantische Verdrags-Organisatie. (Foto GPD/Spaarnestad Fotoarchief)

Politiek staat boven militairen

Van onze redactie buitenland
Utrecht/Amersfoort

Hoe zit de NAVO eigenlijk in elkaar en hoe opereert zij in de Kosovo-oorlog? Hieronder volgt een overzicht van de structuur van het bondgenootschap.

De **Noord-Atlantische Verdrags-Organisatie** is opgericht met het Verdrag van Washington van 4 april 1949. De NAVO bestaat uit negentien lidstaten: België, Canada, Denemarken, Frankrijk, Groot-Brittannië, IJsland, Italië, Luxemburg, Nederland, Noorwegen, Portugal, Verenigde Staten, Griekenland en Turkije ('52), Bondsrepubliek Duitsland ('55), Spanje ('82), Hongarije, Polen en Tsjechië ('99).

Direct bij de **Kosovo-oorlog** betrokken zijn: België, Canada, Duitsland, Frankrijk, Groot-Brittannië, Italië, Nederland, Spanje en de VS. De meeste overige lidstaten leveren materieel en andere ondersteuning.

De NAVO is een **intergouvernementele organisatie**. Dat wil zeggen dat zij wordt geleid door alle lidstaten samen, niet door één orgaan dat daarboven staat (supranationaal). Binnen de NAVO vallen de militaire onder de politieke vertegenwoordigers.

De **Noord-Atlantische Raad** is het hoogste (politieke) orgaan van de NAVO. De Raad wordt gevormd door de negentien Permanente Vertegenwoordigers of Ambassadeurs van de lidstaten en komt ten minste één keer per week bijeen op het hoofdkwartier in Brussel. Twee keer per jaar vergadert de Raad op het niveau van ministers (Buitenlandse Zaken en/of Defensie). De Raad neemt zijn besluiten unaniem, op basis van consensus. De Nederlandse ambassadeur is Biegman. De **Secretaris-Generaal** is de hoogste woordvoerder van de NAVO. Hij wordt benoemd door de lidstaten. De Secretaris-Generaal is voorzitter van de Raad en van twee specifieke commissies met dezelfde structuur: het Defensie Planning Comité en de Nucleaire Planning Groep. De huidige Secretaris-Generaal is de Spanjaard Javier Solana.

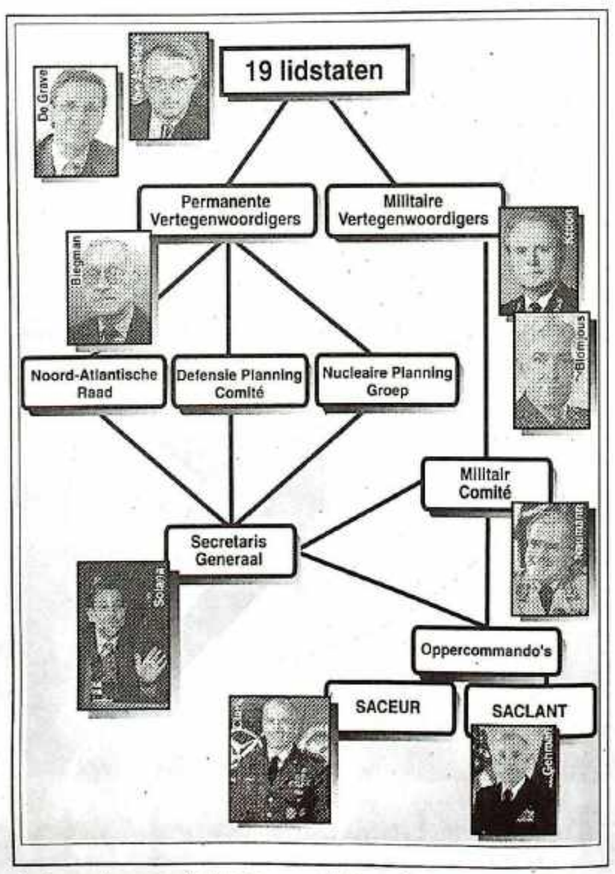

Het **Militair Comité** is het hoogste militaire orgaan binnen de NAVO. Het adviseert de Raad op militair terrein. Het Militair Comité bestaat uit de chefs van staven van de lidstaten (voor Nederland: admiraal Kroon). Zij worden permanent vertegenwoordigd door Militaire Vertegenwoordigers (voor Nederland: luitenant-generaal Blomjous). Voorzitter van het Comité, dat zetelt in Bergen/Mons, is de Duitse generaal Klaus Naumann.

De NAVO kent twee **Militaire Oppercommando's**: het Geallieerd Commando Europa (Saceur) en het Geallieerd Commando Atlantische Oceaan (Saclant). De Opperbevelhebber van Saceur is de Amerikaanse generaal Wesley Clark. Hij leidt Operatie Allied Force ('Geallieerde Kracht') tegen Joegoslavië. Opperbevelhebber van Saclant is de Amerikaanse admiraal Harold Gehman.

NAVO liet Milosevic eerst UÇK vrijwel uitschakelen

Door Erik van Schaik
Utrecht/Amersfoort

Analyse

Voordat de NAVO luchtaanvallen begon op Joegoslavië, is er veel kritiek geweest op de aanpak van de kwestie-Kosovo door de Internationale Contactgroep en, in haar verlengde, de NAVO.

Waarnemers constateerden cynisch dat er tot oktober vorig jaar gewacht werd met het eerste concrete NAVO-ultimatum. Pas toen leken de krachtsverhoudingen tussen de Serviërs en de Kosovaren zodanig, dat een onmiddellijke terugtrekking van de Servische troepen uit Kosovo kon worden geëist zonder dat het Kosovo Bevrijdingsleger UÇK de provincie met een zou veroveren.

„De NAVO wachtte met ingrijpen tot de Servische strijdkrachten het UÇK uitgeschakeld hadden," constateert Balkankenner Raymond Detrez in zijn boek 'Kosovo: de uitgestelde oorlog'. „Nu moesten alleen nog de Servische leiders naar de onderhandelingstafel 'gebombardeerd' worden."

Dat laatste liet uiteindelijk nog bijna een half jaar op zich wachten. Het UÇK herstelde zich, maar terwijl de vredesbesprekingen in Rambouillet mislukten, gingen de Serviërs opnieuw in het offensief met hun 'Operatie Hoefijzer'. Toen de NAVO ten slotte ingreep, was het UÇK vrijwel weggevaagd. Datzelfde UÇK fungeert nu als een soort grondguerrilla voor de NAVO.

En zo zijn er meer misrekeningen. Operatie Allied Force is volgens tal van westerse militaire deskundigen bloedig geknoei, vooral door vijf volstrekt verkeerde inschattingen die eraan ten grondslag liggen.

● **1.** In de eerste plaats wilde de westerse alliantie met luchtbombardementen de Joegoslavische leider Milosevic dwingen 'Rambouillet' te accepteren. De gedachte dat dit kon, kwam voort uit het vredesakkoord van Dayton voor Bosnië (1995). Milosevic tekende dat uiteindelijk voor de Bosnische Serviërs. Per abuis meenden militaire en politieke planners dat hij dat toen onder druk van enkele NAVO-bombardementen op stellingen van de Bosnische Serviërs deed. Het was echter het succesvolle moslim-Kroatische offensief op de grond dat Milosevic naar Dayton dreef.

● **2.** De tweede verkeerde inschatting was dat luchtaanvallen het varkentje wel zouden wassen. Daarbij werd om politieke redenen opzettelijk vergeten dat grondtroepen luchtaanvallen moeten volgen om iets wezenlijks te bereiken, net zoals bij de Golfoorlog van 1991 die Irak uit Koeweit verjoeg. De NAVO-landen sloten grondtroepen uit en gingen vervolgens Joegoslavië bombarderen tegen de adviezen van militairen in.

● **3.** Bij deze vergissing kwam bovendien de militair omstreden wens om zoveel mogelijk burgers te sparen en zo veel mogelijk risico's uit te sluiten voor de aanvallende piloten. Een 'humanitaire oorlog' zonder dat er gewonden vallen. Een mooie gedachte, maar de beperkingen hinderen doortastende militaire actie.

● **4.** Een vierde elementaire fout is de schromelijke onderschatting van de leiding in Belgrado geweest. Ten aanzien van zowel hun wil het land te verdedigen als hun politiek tegenover de Kosovaren. Ondanks de etnische zuiveringen die elders in ex-Joegoslavië hadden plaatsgehad, voorzag niemand dat de aanvallen voor Belgrado een excuus konden zijn om de Albanezen weg te jagen.

● **5.** De vijfde kapitale fout is volgens waarnemers gemaakt bij de selectie van de aanvalswapens. Het is een raadsel waarom de NAVO niet onmiddellijk toestellen heeft ingezet die beter kunnen opereren onder slechte weersomstandigheden en vliegtuigen die in staat zijn met name Servische tanks te bestoken. Die komen er nu wel met de Amerikaanse Apache-helikopters en A-10 gevechtsvliegtuigen, maar dat is te laat om de NAVO-luchtoperatie alsnog een succes te laten worden.

Het Binnenhof is nog niet echt in oorlog

Door Maurice Wilbrink

De Navo-acties op de Balkan leggen goed bloot hoezeer Nederlanders gewend zijn geraakt aan het comfort van een decennialange geweldloze vrede in ons deel van Europa. Een klein kustland, beschermd door grote bondgenoten, dat z'n soldaten vaker inzette tegen het wassende water dan tegen een agressieve tegenstander.

Srebrenica heeft ons ruw wakker geschud uit die gelukzalige roes: we realiseerden ons plots dat het leger eigenlijk primair een geweldsmiddel is om een politiek doel te bereiken. Terwijl we al die tijd dáchten dat het vooral geschikt was om hulp te verlenen in een boze omgeving. Een misverstand dat op de Balkan nu weer kan opduiken.

Zonder dat het sein voor een grondtreffen tussen Navo en Servische troepen is gegeven, is het Westers bondgenootschap nu intussen bezig met een grote troepenopbouw in de Kosovaarse regio. De humanitaire en defensieve opdracht die de meeste van die troepen hebben, kan snel veranderen met een nieuw, ruimer mandaat dat meer Navo-geweld toestaat.

De Nederlandse politiek heeft zich echter vrijwel volledig afgesloten van die land-scenario's. Hoewel elke politicus dezer dagen de 'destabilisatie van de Balkan' voorin de mond heeft, is men aan het Binnenhof niet toe aan het inzetten van de rauwe machtsmiddelen die het Westen daarvoor heeft.

Is de bevolking dat wel? Driekwart steunt de bombardementen, maar blijft dat zo als mensen doorkrijgen welke offers een grondinzet zal vragen? Recente oorlogen waren schijnbare triomftochten van Westerse technologie met een minimale kans op 'eigen doden': de Golfoorlog in 1991, de Navo-beschietingen op doelen in Bosnisch Servië in 1995. Ook de oorlog tegen Servië heeft nog niet één Westerse militair het leven gekost.

Dat houdt de illusie in stand dat onze verfijnde en hoogtechnologische samenleving in staat is elders met succes militair in te grijpen, zonder dat we zelf grote risico's lopen. Nederland weet niet meer wat het is: een land in oorlog zijn, met de verwarrende sfeer en de nationale rouwstemming die daarbij komt als gesneuvelde landgenoten worden binnen gevlogen.

Niet dat we ons totaal afsluiten: het kabinet stelt geld beschikbaar, burgers zamelen in, en desnoods richten we het opvangcircuit in op vluchtelingen uit Kosovo. Dat is allemaal goed gemeend en een eerlijke morele betrokkenheid. Het is een uiting van onze cultuur waarin individuele hulpvaardigheid, schuldgevoel en georganiseerde zorg enkele belangrijke elementen zijn.

Maar die onvermijdelijke geweldskwestie dan? Het is in dat verband goed om te kijken naar de Tweede Kamer: daar zitten de mensen die ons vertegenwoordigen en onze cultuur belichamen. Als de politieke huiver om in het uiterste geval Nederlandse levens op het spel te zetten, iets zegt over de gemoedstoestand van de burgers, dan is er dus geen draagvlak voor Nederlandse deelname aan een Balkan-oorlog op de grond.

Het is tekenend dat Kamerleden van verschillende partijen gealarmeerd en bezorgd zijn over de missie van mariniers: harde professionals, geschoold in het gebruik van geweld. Een sussende minister moet er dan aan te pas komen. Deze mariniers hebben een humanitaire taak, hun wapens zijn te klein voor een serieuze oorlogstaak.

Deze Nederlandse elite-troepen krijgen een hulpverleningstaak, andere militairen bouwen tenten voor vluchtelingen, weer anderen rijden voedselconvooien. Net als in Bosnië vijf jaar geleden, reikt onze zorgcultuur via het leger tot op de Balkan. Zo'n humanitaire missie is sympathiek. Ze is noodzakelijk, omdat de Navo-capaciteit tot planning en logistiek onvergelijkelijk veel beter is dan die van de VN-vluchtelingsorganisatie. Maar ze is oneigenlijk.

Komt het de komende tijd tot een grondtreffen, dan laat Navo-lid Nederland het vuile werk ongetwijfeld opknappen door bondgenoten. Wij dienstverleners en zorgverschaffers doen dan datgene waar onze economie niet toevallig ook sterk in is: we zorgen voor de logistiek, de verbindingen, de medische en sociale begeleiding. Een nuttige bijdrage in de achterhoede.

Als we tóch besluiten ons leger in te zetten waar het eigenlijk voor is bedoeld dan heeft de politiek nog een hele lange route af te leggen. Kabinet en Kamer zullen echter geen centimeter verder gaan dan de bevolking naar hun inschatting toelaat. Voorlopig kiest men dus angstvallig voor de 'veilige' opties. Welke politicus verzamelt de moed om burgers uit te leggen dat ons bondgenootschap wel eens veel meer kan vergen?

Maurice Wilbrink is parlementair redacteur van de Geassocieerde Pers Diensten (GPD) te 's-Gravenhage.

Nooit meer oorlog of ..... Auschwitz?

Nooit meer oorlog door Duitsers of nooit meer Auschwitz? Het lijkt de vraag waar de Duitsers voor staan. Juist in de historische week waarin de Rijksdag in Berlijn werd heropend, nemen de Duitsers voor het eerst sinds 1945 weer deel aan een oorlog, in Kosovo. Dit gegeven splijt de regeringspartijen de Groenen en SPD. Maar kanselier Schröder toont zich een staatsman en de huidige Duitse regering staat dichter bij de NAVO dan Moskou gehoopt had, analyseert *Peter van Nuijsenburg*.

Met de opening van de gerenoveerde Rijksdag in Berlijn is deze week de 'Berliner Republik' ten doop gehouden. De opening symboliseert een belangrijke caesuur in de Duitse geschiedenis. Berlijn neemt nu definitief de positie over van Bonn als hoofdstad van de Bondsrepubliek. Normaal is een gebeurtenis van dit kaliber aanleiding voor grootse festiviteiten en meeslepende retoriek, maar het bleef opmerkelijk bescheiden. Berlijn heeft, zoals de politieke elite zich pijnlijk bewust is, de wereld als hoofdstad geen geluk gebracht. En dan is er nog een reden. Duitsland is voor het eerst sinds 1945 weer in oorlog.

De Duitse deelname aan de Navo-operaties tegen Servië is tot nog toe opvallend onomstreden. Terwijl acht jaar geleden tijdens de Golfoorlog veel Duitsers hun lakens buiten het raam hingen om te protesteren tegen een oorlog waar 'bloed vloeide voor olie', zijn de demonstraties tegen de Navo-luchtaanvallen nu op een hand te tellen. De belangrijkste oppositiepartijen staan gesloten achter een regering, die op haar beurt gesloten achter de Navo staat. De hoop van Moskou dat Duitsland onder een rood-groene regering de zwakke schakel in het bondgenootschap zou zijn, is ijdel gebleken.

Het driemanschap dat de Duitse Kosovo-politiek gestalte geeft, kanselier Schröder, minister van buitenlandse zaken Fischer en zijn collega van defensie Scharping, loopt keurig in de Navo-pas. Sterker nog, Schröder, die in de binnenlandse politiek vooral heeft geschutterd, heeft zich tot veler verrassing ontpopt als een staatsman. Fischer, een voormalige veteraan van de vredesbeweging, zou gezien zijn huidige opvattingen na afloop van zijn Berlijner loopbaan best in aanmerking kunnen komen voor de hoogste Navo-baan, ware het niet dat Scharping daar nog betere papieren voor worden toegedicht. De angst in Washington, Londen of Parijs voor een Duitse 'Alleingang' of 'Sonderweg', zoals mogelijk solistisch optreden van Bonn vroeger werd genoemd, is ongegrond.

De enige wanklank in deze nationale harmonie komt op naam van de (post)-communistische PDS. Deze Oostduitse protestpartij is tegen de Navo-acties, 'omdat bommen geen vrede kunnen brengen'. De PDS hoopt verder vooral te profiteren van een uittocht van pacifisten bij de regeringspartijen SPD en Groenen, waarvan de een, de SPD, een sterke pacifistische traditie heeft en de ander, de Groenen, voortkomt uit de vredesbeweging van de jaren '70. Die hoop is tot nog toe niet uitgekomen. Vorige week bracht PDS-leider Gysi een bezoek aan Milosevic en die visite is in Duitsland niet goed gevallen. Alleen in de voormalige DDR, waar bijna 70 procent van de bevolking de Navo-acties afwijst, wilde men in Gysi wel een vredesapostel zien.

Toch wordt de rood-groene eensgezindheid door erosie bedreigd. Hoe langer de oorlog duurt, des te groter wordt de weerzin bij met name de Groenen. De Groenen zijn, zie boven, van oorsprong een pacifistische partij. 'Nooit meer oorlog door Duitsers' was hun lijfspreuk. Als gevolg van de realiteit op de Balkan hebben Fischer en de rechtervleugel er de afgelopen jaren een tweede aan toegevoegd: 'Nooit meer Auschwitz'. Dat er voor dat doel soms gebombardeerd moeten worden, is voor veel Groenen aan de 'basis' nog steeds moeilijk te accepteren.

Oorlogshitser

Nu al wordt Fischer door partijgenoten een 'oorlogshitser' genoemd en eist de linkervleugel een staakt-het-vuren om 'onderhandelingen weer een kans te geven'. Fischer heeft met een vredesplan, dat ook Moskou bij een oplossing betrekt, de gemoederen voorlopig tot bedaren weten te brengen. Maar ook hij weet dat de snaar op knappen staat. De Groenen houden op 13 mei een speciaal congres en als Milosevic dan nog niet op de knieën is gedwongen, kan Fischer onmogelijk met een gerust hart richting congreszaal reizen.

Over een ding is vrijwel iedereen, van regering tot oppositie, het wel eens. De inzet van grondtroepen wordt nog steeds door Brussel ontkend, maar het klinkt met de dag minder overtuigend. Duitsers zullen in geen geval aan zo'n invasiemacht deelnemen. Dat heeft te maken met de misdaden van de Wehrmacht tijdens de Tweede Wereldoorlog, maar ook met het besef dat dit niet aan het thuisfront kan worden verkocht.

De Balkan is niet het gebeente waard van twee Duitse soldaten, zei de grote staatsman Bismarck ruim 100 jaar geleden toen de regio eveneens in lichterlaaie stond. Die uitspraak geldt nog steeds.

Peter van Nuijsenburg is correspondent in Berlijn

De deze week heropende Rijksdag in Berlijn kent een bewogen geschiedenis. In mei 1945 bereikten de Russen als eersten Berlijn en plaatsten de rode vlag op de verwoeste Rijksdag. De architect van de gerenoveerde Rijksdag, de Brit Sir Norman Forster, heeft overigens de teksten die Russische soldaten toen in de pilaren hebben aangebracht, intact gelaten. (Foto ANP)

Blair naar VS met pleidooi grondtroepen

21-4- 99

Van onze buitenlandredactie

AMSTERDAM/BRUSSEL

De Britse premier Blair is ervan overtuigd geraakt dat een einde aan de oorlog om Kosovo moet worden afgedwongen met behulp van grondtroepen. Blair vliegt vanavond naar Washington, in een poging president Clinton ervan te overtuigen dat op korte termijn tot inzet van grondtroepen moet worden besloten. De Britse krant *The Guardian* meldt dat vanochtend.

De premier zal worden vergezeld van zijn chef-staf, generaal Sir Charles Guthrie. Beiden wonen vrijdag in Washington de viering van het vijftigjarig bestaan van de NAVO bij. Tegenover Clinton zal Blair betogen, aldus The Guardian, dat een grondoffensief de enige geloofwaardige optie is voor de NAVO als de alliantie haar doeleinden wil bereiken in één tijdsbestek dat politiek en voor de publieke opinie acceptabel is.

Blair zou van mening zijn dat de Joegoslavische strijdkrachten zodanig zijn verzwakt door de bombardementen, dat inzet van grondtroepen niet zal leiden tot een complete oorlog. Minister van Buitenlandse Zaken Robin Cook zinspeelde daar dinsdag al op in het Britse parlement. Hij kon zich 'omstandigheden voorstellen' dat grondtroepen nauwelijks tegenstand ontmoeten van een zich reeds terugtrekkend leger.

Servië breidt zijn politiek van etnische zuivering uit tot Montenegro, zo deelde de NAVO gisteren mee in Brussel. Bij de ongeveer zeventigduizend daar aanwezige vluchtelingen uit Kosovo worden de mannen van de vrouwen gescheiden. Zevenhonderd mannen zouden al worden gebruikt als menselijk schild bij strategische objecten.

Volgens NAVO-woordvoerder Jamie Shea is deze informatie afkomstig van vluchtelingen. Bevestiging uit andere bron was er nog niet. De onafhankelijke Montenegrijnse krant *Vijesti* meldde dat zes inwoners van een overwegend Albanees dorp, vlakbij de grens met Kosovo, door onbekenden zijn gedood. Het Joegoslavische leger heeft bevestigd 'vier UCK-strijders' te hebben gedood.

Diplomaten bevestigen dat de greep van de Joegoslavische president Milosevic op de deelrepubliek Montenegro steeds groter wordt. De pogingen van de Montenegrijnse regering om een eigen koers te varen, worden bemoeilijkt, zo vertelde een diplomaat.

Servische soldaten zijn driehonderd man sterk het gedemilitariseerde naar het schiereiland Prevlaka getrokken. Het schiereiland ligt tussen Montenegro en Kroatië. De Kroatische regering heeft geprotesteerd tegen wat zij beschouwt als een schending van de afspraak geen soldaten te stationeren op Prevlaka.

Shea ging ook in op de uitspraken die het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken maandag had gedaan over de vermissing van honderdduizend mannelijke vluchtelingen in Kosovo. Volgens Shea is dat een conservatieve schatting. 'Het zijn er waarschijnlijk nog meer.'

Hij gaf voor het eerst een systematische beschrijving van de schendingen van mensenrechten door Joegoslavische soldaten. Hij beschreef massa-executies en sprak over de verkrachting van Kosovaarse vrouwen. Volgens Shea zijn in Pec vrouwen geronseld en naar een hotel gebracht, waar 'Servische soldaten volgens een rooster dat hun commandant had opgesteld, een avond mochten doorbrengen'.

Pagina 4: Verkrachting erkend als oorlogsmisdrijf
Pagina 5: Belgrado ziet sleutelrol voor Russen
Pagina 7: Van Aartsen optimistisch over afloop conflict

Aankomst in Stankovac

Een Kosovaars-Albanees meisje komt per bus aan in het Macedonische vluchtelingenkamp Stankovac. Zij komt uit het dorp Lipian. Vluchtelingen uit de buurt van Gnjilane in zuidoost-Kosovo maakten volgens OVSE-waarnemers melding van executies door de Serviërs.

FOTO REUTERS

Belgrado ziet sleutelrol voor Rusland in diplomatie

Reuters, AFP, AP

BELGRADO

De Joegoslavische president Milosevic verwacht dat Rusland en de Russisch Orthodoxe Kerk een sleutelrol zullen spelen in het beëindigen van de NAVO-bombardementen op zijn land. Hij zei dit gisteren na afloop van een gesprek met de russisch-orthodoxe patriarch Aleksej II in het presidentiële paleis in Belgrado dat op de Servische tv werd uitgezonden.

Volgens Milosevic zal 'Rusland ook bijdragen tot het zo snel mogelijk vestigen van vrede en beëindigen van deze agressie'. Aleksej veroordeelde de NAVO-bombardementen op Joegoslavië en riep de Serviërs dringend op alles te doen om de Albanese vluchtelingen te laten terugkeren naar Kosovo. Volgens medewerkers dringt Aleksej aan op demilitarisering van Kosovo en hervatting van de vredesonderhandelingen. Zowel de Servische troepen als het Kosovo Bevrijdingsleger (UCK) zouden zich moeten terugtrekken.

De patriarch voerde na zijn ontmoeting met Milosevic ook een gesprek met de gematigde Albanese leider Rugova, zo meldde de Servische televisie. Volgens de Russische ambassadeur in Belgrado, Kotov, duurde het gesprek 45 minuten. Beiden zouden zich hebben uitgesproken 'voor een vreedzame en politieke oplossing van de crisis'.

Maandagavond verklaarde Adnan Merovci, een naaste medewerker van Rugova, vanuit Macedonië dat Rugova wil dat de Servische troepen zich terugtrekken uit de provincie voordat de NAVO haar aanvallen kan staken. Rugova zit onder huisarrest in Pristina.

● Interview Milosevic

Volgens Milosevic zal de oorlog om Kosovo de NAVO te gronde richten. De Joegoslavische president zei dit in een interview met de Slowaakse krant *Praca*. Joegoslavië zal volgens hem nooit van Kosovo afzien en nooit toestaan dat de provincie wordt bezet door NAVO, OVSE of VN. Milosevic vergeleek het belang van Kosovo voor de Serviërs met dat van Jeruzalem voor de Israëli's.

● Compromis

De Joegoslavische vice-premier Vuk Draskovic zei gisteren te 'hopen dat de NAVO-agressie tegen Joegoslavië eindigt met een compromis, bezegeld door een VN-resolutie'. Belgrado zal volgens hem elke oplossing aanvaarden die een eind maakt aan de 'NAVO-agressie' zonder de integriteit en soevereiniteit van Servië en Joegoslavië te bedreigen. Draskovic verklaarde dit na een bemiddelingspoging van de Russische speciale gezant Viktor Tsjernomyrdin, die gisteren eerst op bezoek was in drie vroegere Sovjetrepublieken om een vredesinitiatief voor te bereiden.

● Vuurgevecht

Albanese en Servische troepen hebben elkaar dinsdag bij de grens tussen beide landen beschoten. Volgens de OVSE zijn de Serviërs niet over de grens gegaan. Het vuurgevecht is het eerste tussen beide legers sinds het begin van de crisis in Kosovo. Een Albanese soldaat zou gewond zijn geraakt.

Op patrouille

Twee Amerikaanse Apache-gevechtshelikopters vliegen over het grensgebied tussen Macedonië en Joegoslavië. De NAVO stationeert 24 van dez toestellen in Albanië. FOTO EF

Fransen zien Europese defensie gloren

Sinds jaar en dag pleit Frankrijk voor de vorming van een Europese defensiemacht. Tot nu toe tevergeefs. Maar nu de oorlog in Kosovo zo dramatisch verloopt, krijgt het pleidooi nieuwe aanhangers.

Van onze correspondent
Martin Sommer

PARIJS

Kan er uit een slecht doordachte en beroerd gevoerde oorlog nog wat goeds komen? Zo begon een dezer dagen de oude, invloedrijke gaullist Alain Peyrefitte een bijdrage aan de krant *Le Figaro*. Zijn antwoord luidde dat het wellicht tijd wordt voor een 'Europese Monroe-doctrine'. Net als de Verenigde Staten hun exclusieve jachtgebied hebben gemaakt van heel Noord- en Zuid-Amerika, zou Europa zijn eigen Europese boontjes moeten doppen.

Peyrefitte, intimus van wijlen generaal De Gaulle, verwoordt een in Frankrijk courante gedachte. Die luidt dat het Joegoslavische moeras vooral te wijten is aan de Amerikanen. Erger is dat Europa geen alternatief heeft dan deze oorlog onder 'extern mentorschap', zoals mede-gaullist en ex-premier Balladur het al even Amerika-kritisch uitdrukte.

Sinds de jaren vijftig heeft Frankrijk geen gelegenheid voorbij laten gaan voor een krachtig pleidooi voor een Europese defensie. Tot dusver tevergeefs. Omdat de zaken onder Amerikaanse leiding niet naar wens gaan, biedt Kosovo een gelegenheid bij uitnemendheid voor wat in Amerika wel wordt beschouwd als typisch Franse 'herrieschopperij'.

Bijzonder is dat dit keer de Franse Amerika-aanhangers zich hebben gevoegd bij het koor dat versterking verlangt van een Europese defensie. Omdat wéér de ontstellende zwakte van Europa aan het licht is getreden, en omdat de omstandigheden veranderd zijn. De Koude Oorlog is voorbij met zijn betrekkelijk eenvoudige schema: directe dreiging uit het Oosten, Amerikaanse veiligheidsgarantie voor Europa, speelruimte daartussen voor de Fransen met hun eigen 'force de frappe'.

Het nieuwe toverwoord voor de Fransen heet 'Saint-Malo'. Daar tekenden president Chirac en de Britse premier Blair begin december een verklaring waarin stond dat 'de (Europese) Unie de capaciteit moet hebben om zelfstandig actie te ondernemen, gesteund door een geloofwaardige strijdmacht, de middelen om te beslissen en een bereidheid om daadwerkelijk in te grijpen, om een antwoord te hebben op internationale crises'.

Drie dagen later bombardeerden de Britten Irak, samen met de Amerikanen en tegen de zin van de Fransen. Met als gevolg dat 'Saint-Malo' aanvankelijk niet erg serieus werd genomen. Nu duikt de Bretonse havenstad te pas en te onpas weer op in de kranten. Saint-Malo betekent een keerpunt, zegt François Heisbourg, invloedrijk regeringsadviseur en voormalig directeur van het befaamde strategisch instituut IISS. 'Omdat men het over twee dingen eens werd. Politiek moet de Europese defensie in de EU worden

> **Kosovo toont ontstellende zwakte Europa**

geïntegreerd, militair in de NAVO.'

Dat was tot op dat moment niet mogelijk. De Fransen wilden in de vorm van de West-Europese Unie (WEU) een bescheiden alternatief voor de NAVO houden, waar ze nog altijd met één been buiten staan. En de Britten wilden met dezelfde WEU een bescheiden alternatief voor de EU houden, waar zij met één been buiten staan. 'Nu trachten beiden een einde te maken hun uitzonderingspositie', zegt Heisbourg, die bevestigt dat met het initiatief van Blair-Chirac het laatste uur voor de WEU heeft geslagen.

Ook Amaya Bloch-Lainé, werkzaam bij het Franse defensie-instituut FED, ziet ondanks de treurig Europese inbreng in Kosovo e het gehannes rondom een Eur pese veiligheidsfunctionaris ee mooie toekomst gloren voor ee Europese defensie. Ze herinne eraan dat Fransen, Britten en N derlanders in 1994 succesvol i grepen met de Rapid Reactio Force in Bosnië. Ze zegt dat 'e Frans-Brits initiatief als Ra bouillet vijf jaar geleden niet m gelijk was'. Ze wijst erop d Frankrijk als onderdeel van 'extraction force' in Macedon loyaal binnen NAVO-verba opereerde en zich nu vlekkelo laat bevelen door de Amerikaan generaal Wesley Clark.

Hoe nu verder met die Europe defensie in NAVO-verban Voor Frankrijk doet zich een p radoxale situatie voor, zegt He bourg. Frankrijk kan zijn g droomde leidende rol in Euro pas ten volle spelen als het hel maal terugkeert in de schoot v de NAVO. 'Om te beginnen o dat we ons nu tussen wal en sch bevinden. Onze vliegeniers n men risico's op basis van NAV bevelen waaraan wij part no deel hebben gehad. Daarna omdat een NAVO waarin de E ropeanen "samenspannen" ka sen biedt om de Amerikanen af remmen in hun toenemende n ging eenzijdig op te treden. kunnen we de NAVO europea seren en de Amerikanen "nav seren". En dat kan niet zond Franse bijdrage op alle niveaus

Ontheemden door oorlog krijgen aparte positie

Van onze verslaggever

DEN HAAG 21-4-99

In het kabinet is een akkoord bereikt over de nieuwe Vreemdelingenwet. Ontheemden uit oorlogsgebieden krijgen in de wet een aparte positie. Zij kunnen pas na anderhalf jaar een asielstatus ontvangen. In die tijd krijgen ze een sobere opvang aangeboden. Andere toegelaten asielzoekers krijgen direct een status en recht op zaken als gezinshereniging.

Dat zal staatssecretaris Cohen van Justitie vandaag bekendmaken op een persconferentie in Den Haag. De wet gaat waarschijnlijk in 2001 in.

Het kabinet heeft weken over deze kwestie gesteggeld. Vooral VVD-ministers lagen dwars. Zij vreesden dat de nieuwe wet een te grote aantrekkingskracht op ontheemden uit oorlogsgebieden zou hebben als zij ook direct recht zouden hebben op bijvoorbeeld studiefinanciering en werk.

Kern van de nieuwe wet is dat alle toegelaten asielzoekers een tijdelijke status krijgen. Oorlogsontheemden kunnen daar pas na anderhalf jaar naar solliciteren. Na drie jaar tijdelijke status kunnen asielzoekers een permanente verblijfsstatus aanvragen. Nu kunnen sommige asielzoekers direct een permanente status krijgen.

'Zoveel andere landen namen Kosovaren op; Nederland móest wel'

Van onze verslaggever

DEN HAAG

Nederland gaat duizend à tweeduizend Kosovaarse vluchtelingen ophalen uit de vluchtelingenkampen in Macedonië. Dat maakte staatssecretaris Cohen van Justitie maandag bekend. Vrijdag had het kabinet nog gezegd in ieder geval geen initiatief te zullen nemen bij het laten overkomen van vluchtelingen; zondagavond ging de regeringsploeg overstag.

'We konden het niet meer volhouden om te wachten op een verzoek van de VN-vluchtelingenorganisatie Unhcr om vluchtelingen op te nemen', zegt Cohen dinsdag een tikje schuldbewust op dezelfde dag dat een ambtelijke missie vertrok naar Skopje, de hoofdstad van Macedonië.

De staatssecretaris vergoelijkt: 'Eind vorige week namen Duitsland en Noorwegen duizenden vluchtelingen op. Toen zei de Unhcr nog daartegen te zijn. Dan gaan wij geen actie ondernemen.'

Het hele weekeinde heeft Cohen in dubio verkeerd. Hij wilde wel, maar, zo sprak hij meermalen hardop uit, wat halen we ons dan op de nek? Families die meekomen, tienduizenden Kosovaren die op eigen gelegenheid komen. En de asielopvang in Nederland zit al zo vol. En hoe moet het dan verder met het plan om met landen van de Europese Unie afspraken te maken over de verdeling van vluchtelingen, zoals Nederland al tijden wil?

Cohen licht zijn besluit toe: 'De lijst van landen die wél vluchtelingen opnamen, werd wel erg lang. We konden het niet meer maken.' Zelfs IJsland nam vluchtelingen op. Weliswaar slechts 23, maar toch. Moreel kon Nederland onmogelijk *nee* blijven verkopen.

Bovendien kwam er een telefoontje binnen van Paul Rosenmöller, de fractievoorzitter van oppositiepartij GroenLinks. 'Dat heeft een belangrijke rol gespeeld bij mijn beslissing', zegt Cohen.

Rosenmöller was het afgelopen weekeinde in Macedonië en Albanië geweest en had interessante informatie voor Cohen. Informatie die al tot Duitsland en Noorwegen was doorgedrongen. 'De organisatie van de kampen is een puinhoop. De Unhcr kan het niet aan', licht Rosenmöller gisteren toe. 'Ik heb zondagavond lang met Job Cohen gebeld en hem dat verteld. Ik zei: we moeten wat doen.'

Rosenmöller was bij een vergadering van hulpverleners. 'De Unhcr en hulpverleningsinstanties zaten maar te praten over wat er was gebeurd. De NAVO sprak van *ratatatata* over wat er móest gebeuren. Sprak mij meer aan.'

De passiviteit van de Nederlandse regering begon al meer parlementariërs te ergeren. D66-Kamerlid Dittrich zegt het kabinet hiervoor 'een zware onvoldoende' te geven. Dat zal hij vandaag in een debat in de Tweede Kamer de regering ook vertellen. Het PvdA-Kamerlid Middel stond op het punt een debat aan te vragen, een motie in te dienen en méér, om in ieder geval iets te doen.

De twee politici voelen zich er wat ongemakkelijk over. Vorige week tijdens een Kamerdebat over Kosovaarse vluchtelingen zaten ze in Londen. Hun plaatsvervangers hadden in de Tweede Kamer weinig lef getoond, geven ze zelf toe. Foutje, zeggen beiden.

Amerikaanse president werd permanent misleid door te optimistische CIA-rapporten

Clinton had andere kopzorgen dan Kosovo

The Guardian

WASHINGTON

Medio januari waren de adviseurs van Clinton het onderling oneens over dé vraag wat er met Kosovo moest gebeuren. De regering voelde niets voor een oorlog en had het bovendien nog veel te druk met de afzettingsprocedure tegen de president.

Voor de avond viel op 16 januari begonnen in Washington plotseling overal de telefoons te rinkelen. Er was nieuws dat de stemming in het Witte Huis en op het ministerie van Defensie snel zou veranderen: internationale waarnemers in Kosovo hadden de lichamen van 45 etnische Albanezen in Racak ontdekt. De meeste lijken vertoonden hoofdwonden die duidden op executies.

Het bloedbad in Racak maakte een einde aan een jaar wéifelen en de diepgewortelde terughoudendheid van de Amerikaanse regering om militair betrokken te raken bij de Kosovo-crisis. De twaalf maanden voorafgaand aan het bloedbad had Clinton weinig aandacht besteed aan de dreigende crisis. Hij had wel wat anders aan zijn hoofd, zo blijkt uit lekken naar de Amerikaanse media: de impeachmentprocedure en crises in andere werelddelen.

Bovendien, zo blijkt uit de naar *The New York Times* en *Washington Post* gelekte documenten, werd president Clinton permanent misleid door te optimistische CIA-rapporten dat Milosevic snel door de knieën zou gaan: als hij al niet zou inbinden bij het dreigen met geweld, dan zou Milosevic toch zeker bij de eerste reeks luchtaanvallen bezwijken. Dacht de CIA.

Washington was er zo van overtuigd dat Milosevic zou inbinden, dat er slechts summiere noodplannen werden opgesteld voor het geval Belgrado zou overgaan tot etnische zuiveringen in Kosovo. Minister van Buitenlandse Zaken Madeleine Albright nam de mogelijkheid van etnische zuiveringen wel op in haar lijst met mogelijke gevolgen van een NAVO-luchtcampagne, maar er werd nauwelijks aandacht aan besteed.

Al in maart 1998 had Albright verklaard: 'Wij zullen niet met de armen over elkaar toekijken als de Servische autoriteiten in Kosovo uithalen wat ze in Bosnië hebben uitgehaald.' Functionarissen op het ministerie van Defensie en Clintons adviseur op het gebied van nationale veiligheid, Sandy Berger, waren bezorgd dat Albright 'met haar retoriek' meer beloofde dan de Verenigde Staten bereid waren waar te maken.

In december 1992 hadden de Verenigde Staten al gedreigd met militaire actie in verband met Kosovo. Tijdens de laatste dagen van de ambtstermijn van president Bush stuurde diens minister van Buitenlandse Zaken Larry Eagleburger een telegram naar de Amerikaanse ambassade in Belgrado met de opdracht dat de inhoud letterlijk zou worden voorgelezen aan president Milosevic. 'Mocht het in Kosovo tot een conflict komen als gevolg van Servische ac-

> **CIA dacht dat Milosevic snel zou inbinden**

ties, dan zullen de VS bereid zijn militaire middelen in te zetten tegen de Serviërs in Kosovo en Servië.'

Het dreigement werd in 1993 twee keer herhaald, tijdens de eerste paar maanden van Clintons ambtstermijn, maar daarna zag Washington af van nieuwe dreigementen. Toen het Kosovo Bevrijdingsleger (UCK) zich vorig jaar bleek te hebben ontwikkeld tot een belangrijke guerrillabeweging, begonnen militaire kringen in Washington zich zorgen te maken. Ze vreesden dat het UCK een herhaling van Albrights dreigement zou opvatten als een aanmoediging om Servische wreedheden uit te lokken. 21-4-99

Terwijl over dit soort zaken druk werd gedebatteerd in Washington, schitterde president Clinton door afwezigheid. Vorig jaar september probeerde Bob Dole, de voormalige Republikeinse presidentskandidaat die de Balkan herhaaldelijk bezocht, tevergeefs de aandacht van Clinton op de Balkan te vestigen.

In The New York Times verklaarde Dole zondag dat de impeachmentprocedure al Clintons aandacht opslurpte.

Vorig jaar zomer stelde de Amerikaanse ambassadeur bij de NAVO, Alexander Vershbow, een memorandum op waarin hij een gemeenschappelijk Amerikaans-Russisch vredesinitiatief voor Kosovo opperde. De provincie zou een protectoraat moeten worden, beschermd door een internationale politiemacht.

Vershbows suggesties waren aan dovemansoren gericht. Volgens The New York Times arriveerde het memorandum op 7 augustus in Washington, precies op de dag van de bomaanslagen op Amerikaanse ambassades in Afrika en precies op het moment dat Clinton zich voorbereidde op zijn getuigenis voor de grand jury in verband met het Lewinsky-schandaal.

Zelfs toen de omvang van het bloedbad in Racak bekend was en Clintons belangrijkste adviseurs op 19 januari in het Witte Huis bijeen waren om de mogelijkheid van NAVO-dreigementen en een internationale vredesmacht als *conditio sine qua non* voor een vredesregeling te bespreken, was Clinton afwezig.

Pas in februari richtte Clinton al zijn aandacht op Kosovo en raakte hij overtuigd van de noodzaak aanzienlijke militaire middelen in te zetten. Uit uitgelekte documenten blijkt dat de CIA tot en met het begin van de Operatie Allied Force verzekerde dat Milosevic bij de eerste golf luchtaanvallen eieren voor zijn geld zou kiezen.

Er is in Washington waarschijnlijk nauwelijks nagedacht over de vraag hoe er moest worden gereageerd als Milosevic zijn poot gewoon stijf zou houden. En er is nog minder rekening gehouden met de etnische zuivering van Kosovo.

Toen de Italiaanse premier D'Alema Clinton naar de noodplannen vroeg tijdens zijn bezoek aan het Witte Huis op 5 maart, keek Clinton vragend zijn adviseur Berger aan. De NAVO zal gewoon blijven bombarderen, zou Berger hebben geantwoord.

Drentse militair door Serviërs bedreigd

Emmen – De 28-jarige militair Edwin Prijs uit Emmen is het mikpunt van anti-NAVO agressie. Zijn auto, waarop het NAVO-embleem zit, is bekrast met hakenkruisen en Servische symbolen. Eerder al heeft de militair bij de politie en de marechaussee aangifte gedaan van bedreiging door drie jongens. Het zou daarbij gaan om Servische jongeren, die hadden gedreigd de NAVO-auto van Prijs in de brand te zullen steken. De militair woont sinds 1994 in de wijk Emmerhout, waar ook relatief veel Serviërs wonen. De Emmenaar is gelegerd bij de Rijdende Veldartillerie in Arnhem.

NAVO voert druk op Joegoslavië op

Washington – De NAVO-landen willen de politieke, economische en diplomatieke druk op Joegoslavië verder verhogen. De NAVO zal zich daartoe vrijdag uitspreken bij de start van de NAVO-top in Washington ter ere van het vijftigjarige bestaan van de alliantie. Dat heeft de veiligheidsadviseur van het Witte Huis, Sandy Berger, gisteren verklaard. Volgens de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Albright zal de NAVO tijdens een ingelast overleg over Kosovo ook spreken over nieuwe economische maatregelen zoals een olie-embargo tegen Joegoslavië. Bovendien is er ook overleg over een programma voor de wederopbouw van de regio na de oorlog.

Op pagina 11:
Grondoorlog dreigt onvermijdelijk te worden

Albanezen in de rij

Etnisch Albanese vluchtelingen uit Kosovo vormen een lange rij voor een voedseluitdeling in een opvangkamp in het Albanese Kukes. Straatarme lokale Albanezen sluiten zich aan voor gratis fruit en brood.

FOTO AP

Bomaanslag in moskee Jakarta

JAKARTA – In de kelder van de grootste moskee van Jakarta is gisteren een bom ontploft. De Indonesische president Habibie

tuigen vluchtten twee mannen direct na de ontploffing op motorfietsen weg bij de moskee. In de kelder zijn verschillende kanto-

vloedrijkste islamitische bestuursraden van Indonesi raakte beschadigd.

aanslag bevonden zich in de hoofdzaal van de moskee 600 mensen. De moskee ligt op een

mentsverkiezingen die op 7 juni in Indonesië moeten worden ge-

men 14 procent van het electr
raat. De vorige keer stemden
meesten op de kandidaat van
Arbeidersparti, Sjimon Perc
Maar Netanjahoe scoorde ond
ben niet slecht, en veel stemb
blanco, uit protest tegen de o
log die Peres vlak daarvoor in
banon had gevoerd. De verdee
Arabische stem was een van
redenen waarom de overwinn
Peres toch nog ontglipte.

Ook Barak kan er niet op r
nen dat hij de Arabische stem
zak heeft. Hij heeft, afgezien
Azmi Bisjara, nog een rivaal e
jtschak Mordechai, leider va
nieuwe Partij van het Centr
In feite gaat het op 19
slechts om een eerste r
waarbij zo goed als zeker
van de kandidaten een me
heid haalt. De twee 'bestel
men het in juni tegen elkaa
een tweede ronde. Dat zij
alle waarschijnlijkheid Bi
tanjahoe en Ehoed Barak.

Vandaar dat de kandi
van Bisjara niet meer dan
mick is. Maar de psycholo
dat kiezers die in de eerst
Bisjara stemmen, het bi
gende ronde, als hun kan
uitgeschakeld, sneller la
tem. Juist dan heeft Bara
bische stemmen hard
hij Netanjahoe en zijn
bondgenoten verslaan.

Barak, zo wil het ve
gezanten naar Arafat
stuurd opdat deze Bi
overtuigt het veld te
nu toe zonder succes.
Barak zegt dat dat on

Netanjahoe roept het, met nog een maand voor de boeg, van de daken. 'Arafat wil Barak, want die zwicht voor al zijn eisen. Mij wil hij niet, omdat ik niets cadeau doe.' Kringen rond Netanjahoe laten onlangs uitlekken dat de militaire inlichtingendienst over aanwijzingen beschikt dat Arafat zich in de strijd heeft gemengd. De chef inlichtingendienst, Amos Malka, zou hebben toegegeven dat "de bemoeienis van Arafat in de verkiezingscampagne politiek explosief' is.

Kranten berichtten dat Arafat zware druk zou uitoefenen op de Arabische kandidaat voor het premierschap, Azmi Bisjara, om zich terug te trekken: hij zou slechts Netanjahoe helpen door stemmen van oppositiekandidaat Barak af te kabbelen.

Bisjara ontkent enige druk. De in Nazareth opgegroeide professor (opgeleid in de DDR), die ijvert voor autonomie voor de Israëlische Arabieren, zegt alleen maar mee te doen om te tonen dat ook de Arabische kiezers gebruik maken van hun recht – voor het eerst stelt een Arabier zich kandidaat voor het premierschap.

De Israëlische Arabieren vor-

Duitse bedrijven sombe over economische groei

HANNOVER – De Duitse werkgevers achten een economische groei van 2 procent dit jaar niet meer haalbaar. De bondsregering gaat daar nog wel van uit. Hans-Olaf Henkel, voorzitter van de werkgeversvereniging BDI, beseert zijn sombere verwachtingen op het aftemen van de exportgroei, stagnerende investeringen en een onbevredigend niveau van de particuliere consumptie. Wegens de aanhoudende economische problemen in Azië en Zuid-Amerika sluit Henkel zelfs een afname van de export niet uit. Henkel riep de regering op haast te maken met de aangekondigde belastinghervorming voor het bedrijfsleven.

Het filiaal in de regio Kajin-Sobong werkte hoofdzakelijk voor huisporganisaties, die de betalingen liefden lopen. De bank gaat nu veel selectiever te werk, aldus een zegsman. ING was in 1995 de eerste westerse bank die naar Noord-Korea toog. ING heeft enkele miljoenen dollars in het Noord-Koreaanse filiaal gepompt.

religieuze onrust in het land verder aan te wakkeren. Drie mannen raakten bij de aanslag gewond.

De politie zei dat niemand zich verantwoordelijk had gesteld voor de aanslag. Volgens ooggetuigen zijn de daders na de aanslag te voet gevlucht. Zeker 20 kamers en zalen raakten beschadigd; enkele pilaren waren gescheurd en tientallen ruiten gesneuveld, zei een medewerker van de Istiqlal-moskee. Tientallen mensen die de Koran zaten te lezen, waren een van de getroffen zalen ontvlucht. Ook het kantoor van een van de in-

tussen de verschillende geloven", zei Habibie, die zelf regelmatig in de moskee bidt. „Mensen, vooral moslims, moeten zich niet door de bomaanslag laten uitdagen."

De moskee, een van de grootste van Zuidoost-Azië, wordt dagelijks door duizenden mensen bezocht. Op het moment van de

paar honderd meter van het presidentiële paleis.

In verschillende delen van Indonesië hebben zich afgelopen maanden gewelddadigheden tussen moslims en christenen voorgedaan. Op de Molukken zijn daarbij 200 mensen om het leven gekomen. Het geweld werpt zijn schaduw vooruit op de parle-

CRASH. Twee Belgische gevechtsvliegtuigen zijn gistermiddag neergestort bij het Belgische Bierbeek. Het gaat om twee Alfajets die tijdens een oefenvlucht met elkaar in botsing kwamen. De toestellen zijn neergekomen in een veld, de piloten hebben zich gered met hun schietstoelen.

VS willen olietoevoer afsnijden

Blokkade

redactie buitenland

AMSTERDAM – De Verenigde Staten willen een blokkade voor de kust van Montenegro, om te voorkomen dat olie via de zee Joegoslavië bereikt. Volgens Washington ondermijnt dit 'olielek' de Navo-strategie.

Het afsnijden van de olievoorziening van Joegoslavië, dat het merendeel van zijn olie moet importeren, vormt een van de kerndoelen van de Navo-bombardementen. Niet alleen omdat de brandstof het Joegoslavische leger in beweging houdt, maar ook omdat vertrouwelingen van president Slobodan Milosevic de staatsmonopolies bestieren. Dat geldt bijvoorbeeld voor Dragan Tomic – directeur van oliemonopolist Nis Yugopetrol en voorzitter van het parlement – en Mirko Marjanovic – directeur van gasmonopolist Progress en premier van Servië.

De monopolies zijn deels opgebouwd tussen 1992 en 1995, toen sancties tegen Belgrado waren ingesteld vanwege het geweld in en tegen de voormalige Joegoslavische republieken Kroatië en Bosnië. In die jaren zou nog veel olie naar binnen zijn gesmokkeld via de buurlanden. De kans dat dat gebeurd is nu minder groot, omdat de betreffende landen – onder meer Bulgarije, Roemenië en Macedonië – lid willen worden van Navo. Maar volgens Frankrijk moet de Europese Unie desondanks zo snel mogelijk de oliehandel op Joegoslavië volledig verbieden en daartoe ook afspraken maken met de buurlanden van Joegoslavië.

Op zich verbiedt het huidige VN-embargo tegen Joegoslavië alleen de levering van wapens en militair materieel. De EU heeft daarnaast vanwege de gewelddadigheden in Kosovo afgelopen zomer een investeringverbod in het leven geroepen.

Hoewel olielevering niet expliciet is verboden, wordt het door de Navo-landen uiteraard niet erg gewaardeerd. Dit weekeinde ontstond al ophef toen de Duitse

Brandstof houdt leger Joegoslavië in beweging

bondskanselier Gerhard Schröder in de Amerikaanse krant *Washington Post* zei het 'onacceptabel' te vinden dat sommige Navo-landen niet waren gestopt met het doorlaten van olie. Hongarije, de enige lidstaat die een grens deelt met Joegoslavië, voelde zich aangesproken en ontkende heftig.

Sinds 24 maart, toen de bombardementen begonnen, zijn er „noch via een pijpleiding noch over de weg of het spoor, olie of olieproducten doorgelaten", aldus een woordvoerder van MOL, het grootste olie- en gasbedrijf in Hongarije. Ook de doorvoer van Russisch gas zou zijn gestaakt. De Hongaarse krant *Nepszabadsag* meldde echter dat Russisch gas maart – toen de bombardementen op Joegoslavië begonnen – in de Montenegrijnse havenstad Bar al zeker zes tankers met tienduizenden tonnen direct bruikbare brandstof zijn aangemeerd. Voor de momenteel weinig bewegende Servische troepen in Kosovo zijn kleine leveranties brandstof al zeer bruikbaar, zo motiveren de Amerikanen hun wens tot een zeeblokkade.

Met name de Fransen verzetten zich echter tegen een blokkade zolang een VN-mandaat ontbreekt. Daardoor zou het doorzoeken van schepen illegaal worden. Maar volgens Washington kan het wapenembargo tegen Joegoslavië ook zo geïnterpreteerd nog steeds via Oekraïne en Hongarije naar Novi Sad, Belgrado en Nis stroomt, zij het driekwart minder dan voorheen.

In Joegoslavië zelf heeft de Navo inmiddels de raffinaderijen bij Novi Sad en Pancevo gebombardeerd en een groot aantal opslagplaatsen getroffen. Ook de oliepijplijn vanuit Kroatië is geblokkeerd. Maar onduidelijk is welke voorraden nog boven en ondergronds zijn verstopt.

Volgens Washington komt dus bovendien olie binnen via Montenegro. Het Amerikaanse dagblad *The New York Times* meldt op gezag van diplomaten dat sinds 24 worden dat het de brandstof voor het leger omvat.

Een andere optie is het bombarderen van de haven van Bar. Dat wordt door alle Navo-landen als een minder aantrekkelijke optie beschouwd, omdat Montenegro probeert buiten het conflict te blijven.

Jongste plan: tussenoplossing

Grondoorlog

VERVOLG VAN PAGINA 1

„We denken dat luchtbombardementen genoeg zijn, de militaire autoriteiten die de campagne leiden, geloven dat ook, dus we veranderen ons beleid niet", zei secretaris-generaal Javier Solana van de Navo. Om daaraan toe te voegen „dat, als het moment komt en het wel noodzakelijk wordt, ik er zeker van ben dat de Navo-landen bereid zijn het te doen." Erg helder was dat nu ook weer niet, veel waarnemers meenden dat de man het over het sturen van grondtroepen had, maar het zal weinigen verbazen als hij later zegt dat hij dat in het geheel niet bedoeld heeft. Zoals ook de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Madelein Albright zei dat de Navo niet van plan was grondtroepen in te zetten, maar dat de situatie wel kan veranderen.

Het jongste scenario komt van diplomatieke bronnen uit Brussel: een tussenoplossing, waarbij een internationale troepenmacht Kosovo moet binnentrekken, nadat het Servische leger via bombardementen militair grotendeels is uitgeschakeld. Deze macht, blijkbaar geen Navo-macht alleen, moet de terugkeer van Albanese vluchtelingen mogelijk maken en deze beschermen. Kosovo zou zijn autonome status binnen Joegoslavië moeten herkrijgen, zodra (en dat is niet gering) in Belgrado een democratische regering is geïnstalleerd.

De Amerikaanse president Bill Clinton zit blijkbaar op dezelfde lijn nu hij heeft laten weten dat er op de Balkan geen vrede mogelijk is zolang Milosevic, 'een oorlogszuchtige tiran', aan de macht is. Clinton hoopt op een democratische omwenteling in Servië en daarna ziet ook hij een autonome status van Kosovo binnen Joegoslavisch verband als de beste oplossing. Geen onafhankelijkheid voor Kosovo dus. Hoe de Albanese bevolking van Kosovo daarover denkt, mag duidelijk zijn en hoe Clinton die democratische omwenteling in Servië wil bereiken, zei hij er niet bij.

Het jongste scenario heeft elementen van het Duitse plan in zich dat vorige week te berde werd gebracht door minister van buitenlandse zaken Joschka Fischer, maar waarvan je al bijzonder weinig meer hoort. Ook Duitsland hoopte met zijn idee over een 'internationale troepenmacht' Rusland te paaien.

Maar Moskou is alleen vóór als Milosevic zelf zo'n internationale vredesmacht zou uitnodigen. Uit Moskou komt overigens ook tamelijk veel verwarring: president Boris Jeltsin laat nog immer dreigende taal horen en roept dat Rusland niet zal toestaan dat de Navo Milosevic verslaat, terwijl zijn speciale afgezant Viktor Tsjernomyrdin het uitgesloten acht dat Rusland militair ingrijpt in de crisis in Kosovo.

Johan ten Hove

sident Cardoso agt zich weer kapitaalmarkt

sche crisis

teel goede zaken gedaan. De aandelen zijn gemiddeld 80 procent in waarde gestegen ten opzichte van het moment dat de regering de controle over de real aan de vrije markt overliet. Wie de moed had om de Braziliaanse aandelen te behouden, wordt nu voor die trouw rijkelijk beloond.

Er zijn veel oorzaken aan te wijzen voor het snel herwinnen van het vertrouwen.

Met crises in Azië en Rusland bijven er maar weinig gebieden over waar fondsmanagers hoge rendementen kunnen halen. Latijns Amerika blijft eigenlijk als enige substantiële opkomende markt over. Er wordt steevast op gerekend dat de Verenigde Staten hun economische achterruin niet laten verslonzen.

Daarnaast heeft bankpresident Fraga, als voormalige medewerker van meester-speculant George Soros, elke ruimte benut om de rente van 49 procent naar 34 procent af te bouwen. Die renteverlaging moet de economische activiteit opkrikken. Werd direct na de devaluatie nog een economische krimp van 4 à 5 procent verwacht. Die cijfers zijn nu aangepast tot 2 à 2,5 procent.

De enige schaduw over het herstel is het onderzoek naar vermeende misbruik van voorkennis bij twee financiële instellingen. De banken Marka en FonteCindam, São Paulo, af

ectenbeurs van São Paulo, de ndelaren van de Bovespa, de se Centrale Bank leiden beurs- jit het gedrag van de Brazili- 1,70 real voor een dollar.

kelijk herstel begonnen. m twee weken lang schom- t de munt nu tussen de 1,60 ldsten is de munt aan een op- voor een dollar betaald. een laagste koers van 2,15 unt dramatisch. Op 3 maart e dollar zakte de waarde van de real, werd ontkoppeld ds half januari de nationale pitaalmarkt vertoont.

ar zijn dat Brazilië zich op Het zal de eerste keer sinds n een bedrag van 1 miljard ze maand nog plaats. Het te uitgifte vindt vermoede- **ders heeft herwonnen.**

DAM, SÃO PAULO – **denkt binnen enkele n voor 5 miljard dollar miljard gulden) aan es te kunnen uitgeven. gkeer op de internatio- pitaalmarkt is volgens nt Fernando Henrique het vertrouwen van in- mogelijk omdat de re-

Buitenlandse bladen

20-4-99

'De middeleeuwen bestaan hier nog'

Waarom zwijgen de schrijvers en intellectuelen van Nederland in de debatten over het drama-Kosovo, vroegen Chris Keulemans en Henk van Renssen vrijdag in het kunstkatern. Maandag gaven Graa Boomsma en Nelleke Noordervliet antwoord. Wat zeggen de buitenlandse schrijvers en intellectuelen deze week in de internationale tijdschriften?

De Albanezen 'vragen ten eerste hulp bij het vestigen van de democratie in Albanië. Vervolgens, dat de helft van de Albanese natie, die in Joegoslavië woont, niet wordt overgelaten aan de willekeur van de Servische terreur, die onvoorstelbare hel van ons tijdperk.'

De woorden zijn van de Albanese schrijver Ismaïl Kadare. Hij schreef ze al in 1991 in een brief aan de Franse president Mitterrand.

Met vooruitziende blik: 'Nauwkeurige gegevens die ik heb kunnen bemachtigen bevestigen dat de noodkreet die de democratische Albanese leiders de hele wereld hebben ingeslingerd met betrekking tot de voorbereidingen door de Servische communisten voor een algehele uitroeiing van de Albanezen gegrond is. Hoe middeleeuws en anachronistisch een dergelijke dreiging tegenwoordig ook mag klinken, geloof me, mijnheer de President, de middeleeuwen, en wel in enkele van zijn somberste aspecten, bestaan nog op het Balkanse schiereiland.'

L'Évènement drukt de brief nog eens af. Ter herinnering.

De interventie kwam acht jaar later. De gevolgen voor de Albanezen zijn dramatisch. Wat betekent 'Kosovo' voor het begrip 'het recht op ingrijpen', vroeg L'Évènement aan twee vooraanstaande Franse intellectuelen. André Glucksmann: 'Ik zelf houd mij aan een eenvoudig en helder beginsel: zij die de materiële middelen hebben om een massamoord op een burgerbevolking te stoppen, hebben de plicht dat te doen zonder zich iets aan te trekken van de geldende regels.'

Paul Quilès: 'De vraag is of de internationale gemeenschap dat soort problemen in de eerste plaats in politieke termen moet benaderen, voor ze in moralistische termen te stellen. Begrijp me goed, dat wil niet zeggen dat ze zich niet moet inlaten met overwegingen van morele aard. De slachtpartijen moeten worden gestopt. Maar als men zich niet tegelijkertijd voorziet van de geëigende politieke instrumenten, een kader voor de regeling van het conflict, kan alles opnieuw beginnen.'

Die Zeit heeft een stuk van Glucksmann. Het is een oproep om tot het bittere eind, ook met grondtroepen, door te vechten tegen Milosevic. Anders zal de 'rechtschapen burger' zich tranen ('tranen van een op de vlucht verloren kleinkind') lachen om de NAVO.

Het is een fraaie proeve van redenaarskunst, maar veel wijzer wordt je er niet van. Opmerkelijker is een stuk van een academicus die de NAVO en conflicten voor zijn beroep bestudeert, Jonathan Eyal in *Time*. De Kosovo-oorlog heeft de stemming aan de vooravond van NAVO's vijftigste verjaardag behoorlijk verpest, maar op de keper beschouwd zijn de resultaten voor de organisatie verrassend positief, schrijft hij.

De NAVO worstelt met drie wezensvragen: het doel na het einde van de Koude Oorlog; de rol van de Europeanen; hoe de eenheid te bewaren bij afwezigheid van een grote vijand. En zie: in de Kosovo-oorlog vond de NAVO antwoorden op alle vragen. Het doel: 'veiligheid waarborgen en democratische waarden hooghouden in de regio Europa met volledige deelname van de VS.'

De eenheid is sterker geworden. De VS en de Europese landen blijken elkaar nodig te hebben. De lidstaten houden zich aan een gesloten front, ook Turkije en Griekenland. De steun onder de bevolking voor de luchtacties daalt niet, zoals werd gevreesd, maar groeit. De NAVO heeft door zonder mandaat van de Veiligheidsraad van de VN op te treden duidelijk gemaakt dat zij oppermachtig is in Europa, wat Moskou en Peking er ook van vinden.

Een grondoffensief of onderhandelingen kunnen de eenheid in gevaar brengen, maar volgens Eyal zijn de lidstaten inmiddels doordrongen van het besef dat niet alleen een gebied in de Balkan maar ook 'de overleving van Europa's veiligheidsvoorzieningen' op het spel staat. Zo bezien zullen de luchtaanvallen nog wel een tijd doorgaan.

Wim Bossema

in de Adriatische Zee een Britse onderzeeboot af. De uitzending duurt twee maanden. In de Adriatische Zee vaart al het fregat Bloys van Treslong.

Als de Joegoslavische marine uitvaart, zullen de NAVO-schepen tot de aanval overgaan, zei plaatsvervangend Chef Defensiestaf, luitenant-generaal Van Baal gisteren. De NAVO trekt zich volgens Van Baal niets aan van de eenzijdig door Belgrado afgekondigde 65-mijlszone.

De NAVO heeft de militaire staf in Belgrado bij het begin van de luchtacties boven Kosovo gezegd dat de marineschepen in de havens van Kotor en Bar niet zullen worden aangevallen als ze in de havens blijven. Tot nu toe is de Joegoslavische marine niet uitgevaren.

De Grave en Van Baal wilden niet ingaan op vragen over de al in de Adriatische Zee operende Nederlandse onderzeeboot. Die vaart daar om inlichtingen te verzamelen.

Met de vier extra F16's komt het aantal Nederlandse jachtvliegtuigen op de vliegbasis in Amendola op twintig. De Belgen, met wie de Nederlanders samenwerken, sturen ook vier extra F16's. De NAVO heeft behoefte aan de vliegtuigen omdat de luchtaanvallen verhevigd zullen worden. Het Nederlandse detachement in Amendola wordt met 55 man uitgebreid tot 278 militairen.

Kabinet wacht niet langer op Verenigde Naties

Nederland gaat zelf Kosovaren ophalen

20-4-99

Van onze verslaggevers
DEN HAAG

Nederland laat zelf vluchtelingen uit Kosovo ophalen. De eerste Kosovaren worden deze week verwacht in de opvangkampen Ter Apel, Raamsdonkveer en Ermelo, waar 2600 plaatsen zijn. Het is nog onduidelijk hoeveel vluchtelingen uiteindelijk in Nederland onderdak zullen krijgen.

Staatssecretaris Cohen van Justitie zei maandag dat na de gruwelen van het afgelopen weekeinde is besloten niet langer te wachten op een verzoek van de vluchtelingenorganisatie van de Verenigde Naties, Unhcr.

Vandaag vertrekt een Nederlandse missie naar Skopje in Macedonië, waar de nood het hoogst is. Vertegenwoordigers van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND), het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers (COA) en Buitenlandse Zaken vormen de missie.

Tot het afgelopen weekeinde weigerde het kabinet initiatief te nemen om Kosovo-vluchtelingen onderdak te bieden. Het wachtte op een verzoek van de Unhcr, die zich had voorgenomen het aantal vluchtelingen evenredig over de Europese landen te verdelen. De Kamer legde zich, na enige verwarrende debatten vorige week, daarbij neer. Vooral de progressieve partijen hadden om een doortastender optreden van de Nederlandse overheid gevraagd.

Duitsland en België besloten eerder niet te wachten op de Unhcr. Nederland volgt dat voorbeeld, nu duizenden nieuwe vluchtelingen de grenzen met Albanië en Macedonië zijn gepasseerd. 'Als je de beelden van het afgelopen weekend ziet, dan loopt het je over de schoenen', zei Cohen.

De gegadigden worden in nauwe samenwerking met de Unhcr geselecteerd. Voorrang krijgen de meest kwetsbare vluchtelingen, families die naar Nederland willen en vluchtelingen van wie al familie in Nederland woont. Voorwaarde is dat de ontheemden voldoende fit zijn om de reis naar Nederland te maken.

Volgens Cohen moet het kabinet zich nog beraden over de aantallen vluchtelingen en de status die zij krijgen. Hij zei te verwachten dat dit overleg binnen enkele dagen kan worden afgerond.

De afgelopen dagen ontstond grote verwarring over de opvang van Kosovo-vluchtelingen die op eigen houtje naar Nederland komen. Volgens de IND zou het Dublin-verdrag op hen van toepassing zijn, hetgeen betekent dat ze zouden worden teruggestuurd als ze eerst een ander land hadden aangedaan. PvdA, D66 en GroenLinks onstaken daarop in woede. Zij eisten dat Nederland voor opvang zou zorgen.

Cohen noemde de verwarring gisteren een groot misverstand. 'Natuurlijk zorgt Nederland voor opvang', zei hij met nadruk. Zijn nieuwe initiatief heeft inmiddels brede instemming van de Tweede Kamer. De VVD sluit zich bij het voorstel van Cohen aan, omdat de Unhcr het positief heeft ontvangen. Vorige week nog tikte de Unhcr Duitsland op de vingers omdat de Duitse regering zelf vluchtelingen ophaalde.

Pagina 4: Volkenrecht worstelt met NAVO-bombardementen
Pagina 5: VS krijgen nog geen steun voor zeeblokkade
Pagina 9: Commentaar

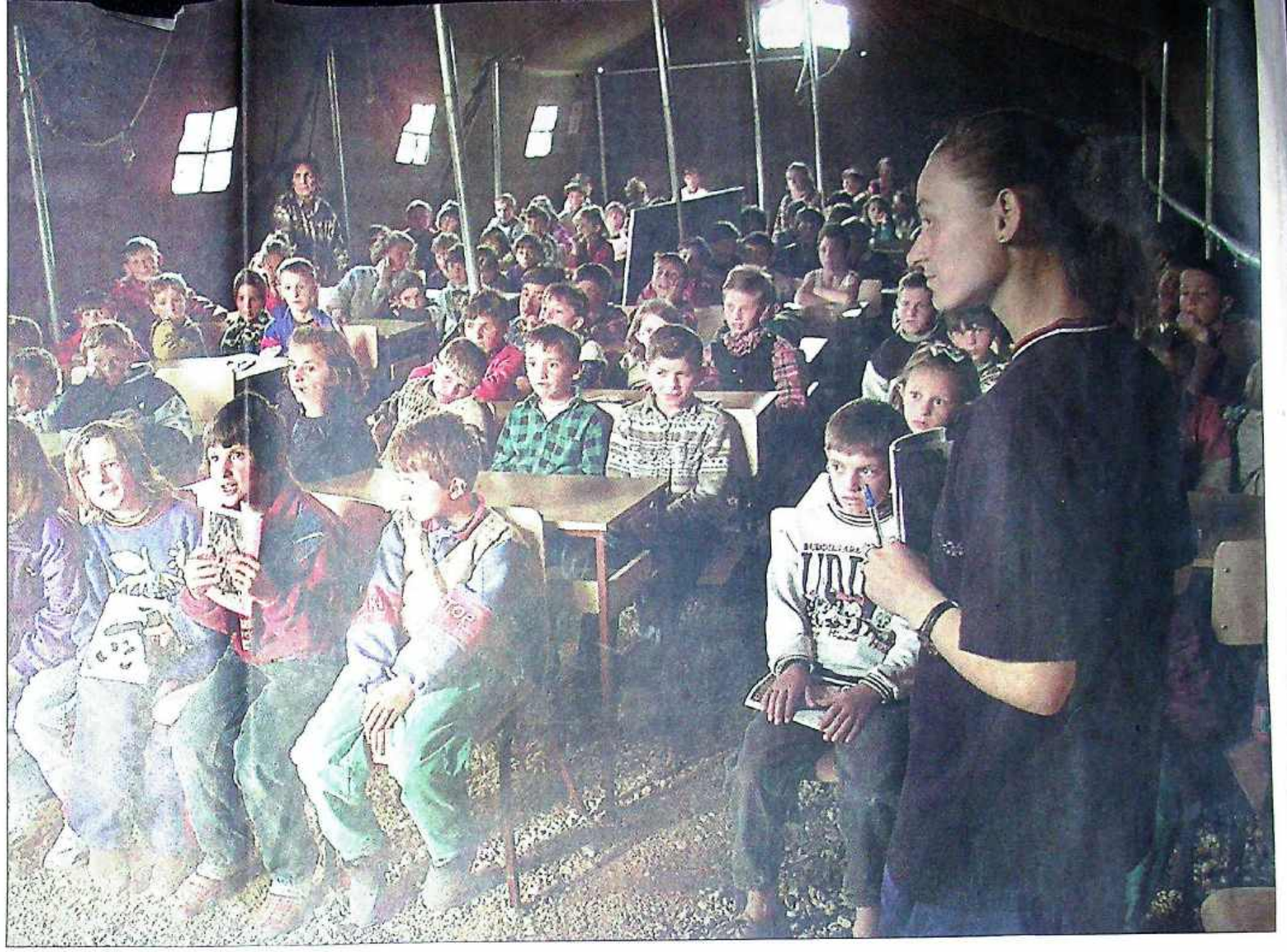

Vluchtelingen naar school

Kinderen in een vluchtelingenkamp in Neprosteno, vijftig kilometer ten westen van de Macedonische hoofdstad Skopje, krijgen les in een tent die is ingericht als school. In het kamp wonen drieduizend door Serviërs verdreven Kosovaren. FOTO EPA

Kofi Annan naar Moskou voor beraad over Kosovo

Van onze correspondent
Bert Lanting
WASHINGTON

VN-secretaris-generaal Kofi Annan reist komende week naar Moskou om te proberen de steun van Rusland te krijgen voor een plan dat een einde maakt aan het conflict rond Kosovo. Annan zei dat Rusland een 'constructieve' rol speelt.

Kennelijk hoopt de VN-chef dat Moskou zijn invloed bij de Serviërs zal gebruiken ten einde die ervan te overtuigen dat er een einde moet komen aan de etnische zuiveringen.

Volgens de vredesvoorstellen van Annan moet Belgrado verder zijn troepen uit de provincie terugtrekken en moet het een internationale vredesmacht toelaten in Kosovo. In ruil daarvoor zou de NAVO haar bombardementen moeten opschorten. Maar Belgrado zei meteen dat het niet van plan is een gewapende internationale vredesmacht toe te laten.

Annan zei dat hij zich hierdoor niet uit het veld zal laten slaan. 'We staan nog maar aan het begin van onze zoektocht naar een diplomatieke oplossing.'

President Jeltsin verklaarde zich gisteren nog eens bereid als bemiddelaar op te treden. Maar hij haalde tegelijkertijd uit naar de VS. Volgens hem is Washington erop uit Joegoslavië tot een 'protectoraat van Amerika' te maken.

In een telefoongesprek met president Clinton hamerde Jeltsin erop dat de NAVO de luchtaanvallen onmiddellijk moet staken. Maar volgens Amerikaanse functionarissen was de toon toch 'vrij

Het UCK bestaat niet, en is overal

20-4-99

Van onze correspondent
Michel Maas
KUKES

Midden in Albanië, tussen Kukes en Tirana, klinken mitrailleursalvo's uit een grazige vallei, rechts van de weg. Vanaf de hoofdweg is de schutter duidelijk te zien. Hij vuurt op niets. Hij oefent. De vallei is een oefenterrein van het UCK, het Kosovo Bevrijdingsleger. Hier, in het basiskamp Kolsh, krijgen de verse recruten – vooral afkomstig uit Duitsland – hun allereerste training.

Arben is zo'n Duitser. 'Ik ben nog nooit zo moe geweest', zei hij ruim een week geleden, in een restaurant in Kukes. 'Tien dagen doen we niets anders dan trainen, trainen, trainen. Van zes uur 's ochtends tot tien uur 's avonds. Ik ben bekaf. Ik zal nooit fit genoeg zijn voor het leger.'

Zo noemen ze het UCK hier: 'Het leger'.

Zaterdag rond het middaguur rusten enkele honderden jongemannen even uit in twee barakken, een fractie van de duizenden en duizenden die zich de afgelopen maand bij het UCK hebben aangemeld.

Het zijn er minder dan een week tevoren. Ook buiten is het aanmerkelijk rustiger. De eenzame schutter is gestopt, en de mortieren die vorige week nog in het weiland stonden opgesteld, zijn verdwenen. 'Naar het front', suggereert een soldaat.

Een officier wordt woedend als hij journalisten in het kamp ontwaart. Het kamp is geheim. Het bestaat niet. Er is geen UCK in Albanië. Hij laat de indringers oppakken en voor verhoor naar het regionale hoofdkwartier brengen. Je weet maar nooit. 'Sorry, maar het is oorlog', zegt een officier in dat hoofdkwartier vier uur later, als de journalisten weer mogen vertrekken.

Vier lange uren achter de hoge muren van de binnenplaats van het hoofdkwartier in Kukes, een onooglijk huis in een straat van modderpoelen midden in de stad. Verse recruten meten zich een uniform aan. Op de borstzakjes van twee van hen prijken de namen van vorige eigenaren: Smith en Bradford. Een derde snijdt met zijn mes de Duitse vlag van zijn mouw. Meisjes in veel te grote camouflagepakken vegen het stoepje en doen de was. Als de commandant passeert springen ze haastig overeind. Commandant 'Paku', een grijze man met een bikkelharde blik, en nooit tijd voor een interview.

Er is geen UCK in Albanië, maar op straat en in de cafés van Kukes wemelt het van de soldaten. Soms rijden ze voorbij in vrachtwagens, zingend en 'U-C-K' scanderend. Overal zie je ze – in hun tweedehands uniformen, of met alleen een UCK-camouflagepetje op. In een zijstraat in Kukes zwaait maandag de brede ijzeren poort open van een voormalige chemische fabriek. Uit de poort marcheren – in twee lange rijen – verse UCK-soldaten de straat op. Zestig meisjes en honderd jongens lopen wat rommelig een straatje verder, waar ze achter de ijzeren deur verdwijnen van het hoofdkwartier. Er is geen UCK in Albanië, maar op de markt van Kukes verkopen ze UCK-T-shirts, UCK-vlaggen en UCK-sleutelhangers.

Arben was vier jaar niet meer in Kosovo geweest, waar zijn familie woonde. Hij woonde in Bonn.

Zie verder pagina 5, kolom 3

Kosovo wacht tevergeefs op CNN-man Peter Arnett

20-4-99

Van onze correspondent

WASHINGTON

Het regent Amerikaanse bommen in Joegoslavië, maar waar is Peter Arnett? De CNN-verslaggever maakte naam tijdens de Golfoorlog, toen hij vanuit Bagdad versloeg hoe de geallieerde bommen en raketten daar neerkwamen.

Maar de ster van Bagdad schittert door afwezigheid in de berichtgeving van CNN over het offensief tegen Joegoslavië. In plaats van Arnett zit de Brit Brent Sadler in het hol van de leeuw: Belgrado.

Volgens de Amerikaanse pers zit het er ook niet in dat de kijkers de CNN-ster te zien krijgen vanuit Belgrado, Macedonië of Kosovo. Arnett heeft ruzie met zijn werkgever en het ziet ernaar uit dat hij er binnenkort uitvliegt, ook al loopt zijn contract tot in 2001.

Arnetts problemen begonnen negen maanden geleden, toen CNN moest toegeven dat het had geblunderd met een reportage waarin werd beweerd dat de VS zenuwgas hadden gebruikt in Laos tijdens de Vietnam-oorlog. CNN moest die beschuldiging inslikken toen bleek dat de makers van het programma *Tailwind* een document niet goed hadden gelezen.

Ook Arnett kwam onder vuur te liggen, aangezien hij had meegewerkt aan de reportage. Het was des te pijnlijker voor hem omdat hij ooit de Pulitzer-prijs had gekregen voor zijn verslaggeving van de Vietnam-oorlog voor het persbureau AP.

Arnett verklaarde dat hij slechts een ondergeschikte rol in het programma had gespeeld en als correspondent niet de taak had de juistheid van de beschuldiging na te trekken. Maar het lijkt erop dat hij het daarmee alleen maar erger heeft gemaakt. 'Ik maak bezwaar tegen het nieuwe beeld van de correspondent als onbenul', zei Christiane Amanpour, de nieuwe ster-verslaggever van CNN.

Na het *Tailwind*-fiasco werd Arnett op een zijspoor gerangeerd. 'Ik kreeg een pieper mee en ze zeiden: wacht maar tot die overgaat. Maar hij heeft niet gepiept'.

Calamiteitenhospitaal Utrecht achter de hand voor gewonde vluchtelingen

VN: ook gezonde Kosovaren opnemen

Door Cees van der Laan

Den Haag/Genève –De VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR doet een klemmend beroep op Nederland ook gezonde Albanezen uit Kosovo op te nemen. „Alle landen willen de schrijnende gevallen en zieke patiënten uit Kosovo, maar ook de gezonde Albanezen willen dolgraag weg uit Macedonië. Ook zij moeten de mogelijkheid krijgen naar een ander land te vertrekken."

Dit zegt desgevraagd de directeur Europa van de UNHCR in Genève, de Nederlander Anne Willem Bijleveld, die net is teruggekeerd van een bezoek aan Macedonië. Hij toont zich verheugd over de beslissing van de Nederlandse regering om in eerste instantie duizend vluchtelingen tijdelijk op te nemen en later nog eens een zelfde aantal.

Voor tijdelijke huisvesting zijn reeds drie noodvoorzieningen in Ermelo, Ter Apel en Raamsdonkveer gereedgemaakt met een totale capaciteit van 2600 bedden. Volgens een woordvoerder van het ministerie van volksgezondheid wordt onder meer het Calamiteitenhospitaal in Utrecht achter de hand gehouden voor gewonde vluchtelingen. „Daar kan ook bekeken worden of de mensen misschien een besmettelijke ziekte hebben, zoals tuberculose." Het calamiteitenhospitaal is een 'slapend' ziekenhuis dat alleen wordt gebruikt bij rampen.

Het PvdA-Kamerlid Middel noemt het aantal van tweeduizend vluchtelingen 'niet veel' voor Nederland: „Het is een begin. In vergelijking met andere Europese landen slaan we geen gek figuur. Maar als je het afweegt tegen de totale problematiek in die regio en als de situatie daar verslechtert, dan zijn we er niet met dit aantal. Dan zullen we er meer moeten opnemen."

De vluchtelingen die naar Nederland gaan, worden geselecteerd door de UNHCR. Gisteren arriveerde een voorbereidingscommissie uit Nederland in Skopje om daar met de UNHCR te overleggen.

De eerste 'airlift' van vluchtelingen twee weken geleden werd zo nu en dan een puinhoop. De UNHCR had onvoldoende medewerkers om de selectie te begeleiden. Vluchtelingen die naar Duitsland wilden, stonden soms 24 uur in de rij om zich op te geven.

Gefrustreerd

„Mensen raakten gefrustreerd en er braken soms gevechten uit", weet Anne Willem Bijleveld. Ook werden vluchtelingen, zonder medeweten van de VN-organisatie, tegen hun wil in een vliegtuig gezet of in bussen naar Albanië. Inmiddels zijn meer dan 16.000 van de meer dan een half miljoen vluchtelingen naar andere landen overgebracht.

Volgens Bijleveld is de situatie nu in de twee grootste doorgangskampen, Stengovec 1 en 2 nabij de Macedonische hoofdstad Skopje, redelijk onder controle. Alle 20.000 à 30.000 vluchtelingen zijn geregistreerd. De UNHCR deelt de aanwezige vluchtelingen in drie criteria in: zieken die medische zorg nodig hebben, Kosovaren met familie in andere landen en overige vluchtelingen. Deze laatste groep maakt de minste kans in een ander land te raken.

Op basis van aanbiedingen van derde landen en de wensen van de vluchtelingen selecteert de UNHCR. Dit geschiedt op basis van vrijwilligheid. Ook moeten families intact blijven, zo vindt Bijleveld en ook het kabinet.

De Nederlandse luchtmacht maakt plannen om de vluchtelingen over te vliegen, indien dit wordt gevraagd. Maar de UNHCR sluit niet uit dat ook de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) dit zal organiseren.

Een gevluchte Kosovaarse familie bivakeert onder een stuk transparant zeildoek in de Albanese stad Kukës. (Foto EPA)

Oorlog om Kosovo

triarch Aleksej II in het presidentiële paleis in Belgrado. Hij vergeleek het belang van Kosovo voor de Serviërs met dat van Jeruzalem voor de Israëliërs. Aleksej

negrijnse politie. Deze gedemilitariseerde zone staat onder toezicht van de VN. Kroatië diende bij de VN-Veiligheidsraad een protest in tegen de inval van en-

dien zou de groep als 'menselijk schild' hebben gediend tijdens vervoer van tanks. De Serviërs zouden de handen van de vluchtelingen achter hun hoofden heb-

van zeven mensen van Artsen zonder Grenzen. In het gebied zitten zo'n 15.000 tot 20.000 vluchtelingen.

● **Schermutseling Albanese**

Koninklijke tranen bij bezoek vluchtelingen

GPD
Schiphol

„Deze mensen zijn niet gevlucht maar verdreven. Het gaat om de meest kwetsbaren. Het is ten hemel schreiend. Ik had niet verwacht dat de naoorlogse generaties dit nog zouden meemaken", aldus prinses Margriet, die gisteravond op Schiphol terugkeerde van een tweedaagse bezoek aan de vluchtelingenkampen in Albanië.

Als vice-voorzitter van het Rode Kruis heeft prinses Margriet veel menselijk leed gezien in alle delen van de wereld, maar tijdens haar bezoek aan de vluchtelingenkampen in Albanië kon ze haar emoties niet de baas. Met tranen in haar ogen stond de prinses in de vluchtelingenkampen verslaggevers te woord. „Wat je in de ogen van de vluchtelingen ziet, is vreselijk. Die totale ontreddering gaat mij aan het hart."
De prinses bezocht onder meer een sporthal in de Albanese hoofdstad Tirana waar mensen worden opgevangen, en een tentenkamp dat aan 3000 vluchtelingen onderdak biedt.

Margriet maakt zich vooral zorgen over de 'stuurloze vrouwen' in de vluchtelingenkampen die zonder hun mannen — die bijna allemaal in Kosovo door de Serviërs zijn opgepakt — geen enkel initiatief nemen. „In de Albanese cultuur worden de beslissingen door mannen genomen. En nu die er niet meer zijn, zijn de vrouwen reddeloos. Als ik hen vroeg of ze wilden terugkeren met hun familie of opgevangen, gaven ze geen antwoord. Ze zijn niet gewend zonder hun man beslissingen te nemen."
Het doel van het bezoek van de prinses was om voor het Rode Kruis een tentenkamp te realiseren voor tienduizend vluchtelingen. Ze moest daar persoonlijk voor naar toe omdat de grond nog niet beschikbaar werd gesteld door de Albanese regering. De prinses zei onder de indruk te zijn van de opvang door Albanese gezinnen van 23.000 vluchtelingen. „Dat is hartverwarmend. Gelukkig heb ik ook nog positieve dingen kunnen zien. De families die vluchtelingen opnemen, hebben zelf niets; daar kunnen wij mensen in Nederland een voorbeeld aannemen."

● **Milosevic:** De Joegoslavische president Milosevic heeft gisteren een beroep gedaan op Rusland en de Russisch-Orthodoxe Kerk om te helpen een einde te maken aan de NAVO-bombardementen. Milosevic zei dit na zijn gesprek met de Russische pa-

op Joegoslavië veroordeeld en de Serviërs opgeroepen alles te doen om de Albanese vluchtelingen te laten terugkeren naar Kosovo. Voor zijn vertrek sprak de patriarch ook met de gematigde Albanese leider Rugova.
● **Prevlaka:** Joegoslavische troepen hebben gisteren de grenscontrole op het schiereiland Prevlaka overgenomen van de Monte-

● **Montenegro:** De NAVO zegt steeds meer meldingen te ontvangen over etnische zuiveringen in Montenegro. Montenegro vormt samen met Servië de Federale Republiek Joegoslavië. Vele duizenden Kosovaren zijn naar Montenegro gevlucht. Van zevenhonderd vluchtelingen zou bloed zijn afgenomen om Servische gewonden te kunnen helpen. Boven-

● **De Milliano:** De Kosovaarse vluchtelingen in het Montenegrijnse Rozaje dreigen in toenemende mate slachtoffer van de strijd te worden. De bescherming van de vluchtelingen vlak bij de grens met Kosovo laat veel te wensen over, zei Jacques de Milliano van Artsen zonder Grenzen gisteren. De Milliano zit nu twee weken in Rozaje met een team

elkaar aan de grens *tussen beide* landen beschoten. *Eén Albanese* soldaat zou gewond zijn geraakt. De Serviërs zijn niet de grens overgestoken. Het vuurgevecht is de eerste tussen beide legers sinds de start van de Kosovo-oorlog. Eerder kwam het wel tot tot schermutselingen tussen Servische eenheden en Albanese grenswachten en UÇK-strijders.

Chinooks brengen eten voor één dag

Door Hans Leber
Skopje/Tirana

Nieuwsgierige kinderen kijken met grote ogen naar het landen van twee grote, groene vogels. De komst van de Nederlandse Chinook-helikopters is een verzetje voor de kleinste Kosovo-vluchtelingen in de kampen rond Kukës in Noord-Albanië.

Mannen staan te wachten om de handen uit de mouwen te steken en de aangevoerde dagrantsoenen uit te laden. Alles verloopt rustig. De Nederlanders brengen ongeveer 11 ton voedsel, genoeg voor één dag eten, voor de verjaagde Kosovo-Albanezen.
Het aantal Chinooks uit Soesterberg wordt binnenkort uitgebreid van drie naar vier. Werden de vrachthelikopters met dubbele rotoren twee weken geleden al ingezet bij de bouw van een vluchtelingenkamp in Macedonië, nu vormen zij samen met Amerikaanse toestellen de levenslijn van vele tienduizenden vluchtelingen in het koude, hoog gelegen gebied. Vrachtwagens doen er een dag over om Kukës te bereiken via de bergwegen, zodat transporten per helikopter onontbeerlijk zijn. Bovendien is de weg levensgevaarlijk. Zondag overleden drie journalisten en een chauffeur toen zij van de weg raakten en in een ravijn stortten.
Ook de piloot van een Chinook-helikopter heeft het moeilijk in deze bergen. De kist krijgt af en toe flinke klappen te verwerken. „De wind rond deze bergen is verraderlijk. Heel lastig vliegen dus, zeker met een volle bak. Dan slinger je heen en weer en is het nogal 'bumpy' door de turbulentie", aldus de Engelse piloot Graham die via een uitwisselingsprogramma in Nederlandse dienst terechtkwam. Om het probleem te verhelpen, wordt bij de tweede vlucht — de Nederlandse helikopters kunnen twee keer per dag vliegen — iets minder lading meegenomen. Daardoor manoeuvreert het toestel gemakkelijker.

Boordschutters

Tijdens de vlucht, die ruim een half uur duurt, staan twee boordschutters in geopende luiken, hun mitrailleurs in de aanslag. Zij spieden de flanken af, terwijl achter in de Chinook nog eens twee boordschutters achteruit kijken om via de reeds geopende laadklep te kunnen reageren op onheil. Zij zijn extra aan boord genomen. 'Loadmaster' André weet dat het geen overbodige maatregel is. „We vliegen erg dichtbij de grens van Kosovo en we weten dat daar Servische troepen zitten. Daarom kijken we heel goed uit." Ook op de grond is het oppassen geblazen. Er is al uit helikopters van andere landen gestolen. De straatarme omgeving van Kukës geldt als tamelijk crimineel.
„De 'bus', zoals de Chinook wel wordt genoemd, is gevuld met kartonnen dozen. 'Humanitarian Daily Rate' staat er op, ofwel een noodrantsoen voor één dag. Het is op het vliegveld van Tirana onder leiding van André allemaal ingeladen door personeel van de Amerikaanse marine. De bus is groot genoeg. „In Pakistan hebben ze wel eens 118 man aan boord gehad", meldt een bemanningslid trots. Hij zit net als de rest tussen de lading tijdens de vlucht.
Er wordt om gelachen, maar naarmate Kukës dichterbij komt, worden vooral de jongere militairen aan boord een tikkeltje stiller.
André noemt het werk dat hij doet 'heel speciaal', omdat duidelijk is dat de mensen de hulp hard nodig hebben. „Ik heb ook in Noord-Irak bij de Koerden gewerkt, maar daar was geen geweldsdreiging. Hier wel, ook voor de vluchtelingen. Dan gaat je adrenalinespiegel wel wat verder omhoog."
Binnenkort zullen de Nederlandse Chinooks mogelijk worden ingezet worden bij de evacuatie van grote vluchtelingengroepen uit het onherbergzame gebied rond Kukës naar de Albanese binnenlanden.

n plaats van
5-8008 kunt u
nu kiezen:

In plaats v
06-8008 ku
nu kiezen:

Radio 3 haalt bijna 3 ton op voor Kosovo

ANP
Hilversum

Vijftienduizend gulden voor een gesigneerde gitaar van Golden Earring was het hoogste bedrag dat gisteren werd geboden.

Dat gebeurde tijdens de actie 'Een druppel op een gloeiende plaat' van Radio 3 voor de vluchtelingen uit Kosovo. De actie heeft 291.000 gulden opgeleverd. Dat bedrag gaat naar gironummer 555 van de Samenwerkende Hulp Organisaties (SHO) voor Kosovo.
Radio 3 ging over tot de inzamelingsactie naar aanleiding van het benefietconcert van Van Dik Hout, Skik en Acda en de Munnik gisteravond in Nighttown Rotterdam.
In totaal werden 48 items van bekende Nederlanders geveild, zoals een gesigneerde gitaar van Ilse de Lange, de voetbalschoenen van drie Ajax-spelers en de shirts die PSV gisteravond droeg in de wedstrijd tegen Vitesse.
De actie begon 's ochtends om 6.00 uur in het programma 'Evers staat op' en eindigde om 21.00 uur toen het benefietconcert in Rotterdam begon. De opbrengst van de toegangskaarten, die vijftig gulden per stuk kosten, komt ook ten goede aan gironummer 555.

Radio 3 heeft het telefoonteam dat luisteraars te woord stond, in de loop van de dag moeten uitbreiden van zes naar tien mensen. Volgens mede-organisator M. van Gils is de actie dan ook een groot succes. „Mensen boden spontaan ook zelf spullen aan om te veilen, zoals een tafeltennistafel. Daar konden we echter niet aan beginnen."

HET LABYRINTH VAN MILOSEVIC

DORIEN PESSERS

20-4-99

IN HET televisieprogramma *Leven en Werken* dat zondagavond werd uitgezonden, vertelde de Amerikaanse journaliste Flora Lewis dat zij in 1946 naar Warschau reisde en daar zo'n onvoorstelbare ellende aantrof, dat zij slechts de keus had tussen huilen of lachen.

Wij lijken op dit moment voor eenzelfde keus te staan. De situatie op de Balkan heeft zo'n dolle waanzin bereikt, dat een adequate reactie niet meer mogelijk is. Het gezonde verstand is buiten werking gesteld. Als de situatie al geduid kan worden, dan eerder in psychiatrische dan in rationele termen.

Tegenover de paranoia van Milosevic en de zijnen, staat het verblinde rationalisme van de NAVO-lidstaten. De burgers zien machteloos toe hoe aan beide kanten de destructiedrang escaleert en weten niet anders dan schizofreen te reageren.

Paranoia is niet alleen een persoonlijkheidskenmerk van Milosevic. De geschiedenis van Joegoslavië is ervan doordrenkt. In het *Nederlands Juristenblad* van vorige week beschrijft Eric Myjer hoe Tito een systeem van algemene volksverdediging invoerde, gebaseerd op de partizanenstrijd en gericht tegen elke potentiële agressor. De maatschappij werd van hoog tot laag gemilitariseerd en georganiseerd rondom zelfverdediging. In het hele land werden wapendepots aangelegd en elke burger werd doordrongen van zijn rol in de guerrilla tegen een agressor. Capitulatie werd zelfs grondwettelijk verboden.

De erfenis van Tito is nog steeds aanwezig, zowel in mentaliteit als in militaire infrastructuur. Gegeven deze historische paranoia had de NAVO – aldus Myjer – kunnen weten dat bombardementen een averechts effect zouden hebben. Want een paranoicus wordt door een aanval niet tot inkeer gebracht, zoals onze brave premier meende. Integendeel, elke aanval ziet hij als een bevestiging van zijn gelijk.

De tegenstander die geen rekening houdt met de logica van de paranoicus en hem rationeel meent te kunnen benaderen, raakt onvermijdelijk zelf verstrikt in het labyrinth van de waanzin. Alles duidt erop dat de NAVO zich inmiddels in dat labyrinth bevindt. Haar politieke en militaire rationaliteit lijkt verblind te zijn geraakt. De averechtse effecten van de bombardementen werden niet voorzien. En toen zij zich voordeden, werden ze gerechtvaardigd met het – per definitie dubieuze – beroep op middelen die het doel zouden rechtvaardigen.

In deze verblinding werd in naam van het recht een allesvernietigende macht ingezet. De corrumperende effecten blijken catastrofaal te zijn. De verdedigers van de mensenrechten hebben zich in een positie gemanoeuvreerd waarin zij feitelijk het UCK ondersteunen, een leger dat in wreedheid en ethnische waan niet onderdoet voor dat van Milosovic. De verhoudingen op de Balkan zijn door de NAVO-aanvallen zodanig geradicaliseerd dat de gevolgen daarvan zich tot ver in de volgende eeuw zullen wreken. De Koude Oorlog dreigt weer op te laaien, en het vluchtelingenprobleem is onbeheersbaar geworden. Alsof dat alles – in naam van de mensenrechten – nog niet genoeg is, dreigt de NAVO nu te gaan doen waarop Joegoslavië al decennia is geprepareerd: grondtroepen van de agressor in de val van de partizanenstrijd te laten lopen.

Ondertussen bevinden de burgers van de NAVO-lidstaten zich in een schizofrene positie. Zo is de Nederlandse bevolking massaal vóór de NAVO-oorlog tegen Servië. Tegelijkertijd identificeert zij zich even massaal met de slachtoffers die de NAVO-oorlog zelf, indirect, maakt. Eerst meppen 'we' er met bommen op los en vervolgens sturen 'we' knuffels en storten we geld voor het goede doel. We zien hoe de bombardementen het leed elke dag verergeren en toch stemmen we in met Clinton en zijn Europese vazallen die geen andere oplossing kunnen bedenken dan *just keep bombing*.

Het publieke debat brengt geen licht in de duisternis. In Nederland is dat debat ontaard in een vuile columnistenoorlog, waarin slechts twee posities worden geaccepteerd. Wie vóór de Navo-oorlog is, is tegen Milosevic en dus een morele held. Wie tegen de NAVO-oorlog is, is vóór Milosovic en dus een morele lafaard. In deze sfeer van kwade trouw geldt de intellectuele armoede van het *tertium non datur*.

Wil de roes van waanzin en destructie waarin beide partijen verkeren, worden doorbroken, dan is een onmiddellijk staakt het vuren een eerste vereiste. Niemand – en zeker geen paranoicus – komt tot inkeer zolang het geluid van bommen in de oren dreunt. Het Duitse voorstel om een wapenstilstand van 24 uur in te lassen, zou als een wapenstilstand van 24 *dagen* moeten worden geaccepteerd. Gedurende die periode kunnen beide partijen de kolossale omvang van de aangerichte schade tot het bewustzijn laten doordringen.

Pas dan ook kunnen de Westerse bondgenoten een poging doen om uit het labyrinth van Milosevic te ontsnappen. In plaats van een destructieve militaire rationaliteit zou een politieke rationaliteit moeten domineren, en dan een die wél rekening houdt met de logica van de paranoia.

de Volkskrant

Ruimhartig

20-4-99

NEDERLAND gaat actief vluchtelingen toelaten uit Kosovo. Na weken waarin alleen knuffels en geld naar Kosovo gingen, vindt politiek Den Haag het nu de hoogste tijd voor bed, bad en brood voor Kosovaren in Nederland. Staatssecretaris Cohen van Justitie heeft dat gisteren bekend gemaakt. Vandaag vertrekt een eerste missie naar het oorlogsgebied om daar in overleg met het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen van de VN te overleggen welke mensen naar Nederland kunnen komen, en op welke manier.

Nederland schaart zich daarmee onder de Europese landen die niet willen wachten totdat de Verenigde Naties een dringend beroep doet om vluchtelingen op te nemen, maar die uit humanitaire overwegingen een eigen opvangbeleid voeren.

Dat is een terechte keuze.

De nood is zo hoog gestegen dat langer uitstel niet aanvaardbaar is. Dag in dag uit branden de beelden van vluchtelingen die huis en haard hebben verloren op het netvlies. Hier past geen terughoudendheid, maar slechts een ruimhartig toelatingsbeleid. Dit zijn geen economische vluchtelingen of gelukszoekers, dit zijn mensen die de ergste verschrikkingen achter de rug hebben of nog dagelijks aan den lijve ondervinden.

Nu de NAVO-bombardementen de verdrijving van de Albanezen uit Kosovo niet hebben kunnen stoppen, zijn de lidstaten van de NAVO op zijn minst verplicht hen zo goed mogelijk op te vangen. Daarbij past geen gezeur over de status van deze groep ontheemden. Zeker zo lang de oorlog voortduurt, moet Nederland – dat actief deelneemt aan die oorlog – zich als een goed gastheer opstellen. Bovendien kan pas over eventuele terugkeer worden gesproken indien hun veiligheid in Kosovo is gegarandeerd.

Minstens zeshonderdduizend vluchtelingen zijn sinds het begin van de etnische zuiveringen in Kosovo en de daaropvolgende NAVO-bombardementen op drift geraakt in Kosovo en het worden er met de minuut meer. Ze steken met vele tienduizenden de grens over naar Macedonië en Albanië en in mindere mate naar Bosnië-Herzegovina en Montenegro.

Vooral in Macedonië dreigt een nieuw menselijk drama omdat dit land in het geheel niet in staat is de grote stroom vluchtelingen op te vangen: de kampen zitten overvol. De internationale gemeenschap is zich dat terdege bewust.

De ministers van Financiën van de Europese Unie besloten dit weekeinde dat Macedonië en Albanië voorlopig kunnen stoppen met het aflossen van hun schulden. Maar dat is slechts een goedbedoeld signaal van solidariteit. Geld alleen is niet voldoende om de nood te lenigen.

Nederland laat nu terecht het geweten prevaleren boven de formalistische regels van de VN. Als Duitsland, Noorwegen en Zwitserland zonder VN-verzoek Kosovaren kunnen opvangen, mag Nederland inderdaad niet achterblijven.

VS willen zeeblokkade tegen Joegoslavië

20-4-99

Van onze correspondent
Bert Lanting

WASHINGTON

De Verenigde Staten proberen in de NAVO steun te krijgen voor een plan om een zeeblokkade in te stellen tegen Joegoslavië. Op die manier willen de VS de aanvoer van olie naar Joegoslavië stil leggen.

Het plan heeft de steun van generaal Clark, de opperbevelhebber van de NAVO. Clark voelt zich gefrustreerd over het feit dat de aanvoer van olie doorgaat, terwijl NAVO-piloten hun leven wagen om olie-opslagplaatsen en raffinaderijen in Joegoslavië te vernietigen om het Joegoslavische leger door gebrek aan brandstof te verlammen.

Het plan voor een zeeblokkade stuit echter op verzet van Frankrijk. De Franse regering vindt dat zo'n blokkade alleen mag worden afgekondigd met instemming van de VN-Veiligheidsraad en het staat wel vast dat Rusland zijn veto zal gebruiken om dat te voorkomen.

Washington probeert dat probleem te omzeilen door te redeneren dat olie-leveranties die voor het Joegoslavische leger zijn bestemd, onder het door de VN afgekondigde wapenembargo moeten vallen. Frankrijk is echter bang dat het conflict zich zal uitbreiden als NAVO-schepen olietankers tegenhouden en doorzoeken in de Adriatische Zee.

De persbureaus melden dat maandag nog nauwelijks vluchtelingen uit Kosovo kwamen. Volgens de vluchtelingenorganisatie van de VN houden Servische militairen etnisch-Albanezen tegen die naar Albanië, Macedonië of Montenegro proberen te gaan. Begin april gebeurde dit ook al.

In Montenegro heeft het Joegoslavische leger gisteren drie door overwegend Moslims bewoonde dorpen ontruimd. Meer dan vierhonderd mensen uit Bukelj, Dacici en Kalundjerski moesten weg, onder wie ook etnisch-Albanezen die Kosovo waren ontvlucht. De grens met Kosovo zou door de Serviërs zijn afgesloten.

De Montenegrijnse vice-premier Dragisa Burzan kon niet bevestigen dat de grens gesloten was, maar zei wel dat er militaire activiteiten waren opgemerkt.

Een aantal landen uit de regio probeert alvast plannen te maken voor de wederopbouw van Joegoslavië, Macedonië en Albanië. 'Een klein Marshall-plan', aldus de Griekse minister van Buitenlandse Zaken George Papandreou. Hij zei dat de deelnemende landen, Bulgarije, Roemenië, Turkije, Macedonië en Griekenland, informeel discussiëren over zaken als veiligheid, het versterken van democratische instituties en economische ontwikkeling. Volgens de minister moeten de Balkanlanden snel toetreden tot westerse organisaties als de NAVO en Europese Unie.

De Verenigde Staten zouden aan het begin van de oorlog om Kosovo hebben gezegd dat ze 25 procent van de kosten voor wederopbouw voor rekening willen nemen, zei de Republikeinse senator Pat Roberts maandag op een persconferentie in Washington. Volgens hem zal het Congres, waar de Republikeinen de meerderheid hebben, daar echter nooit mee instemmen. 'Het is niet aan ons om de Europese Unie economisch te steunen', aldus Roberts.

● **Servische bommenwerpers**

Het Joegoslavische leger heeft sinds het begin van de NAVO-bombardementen op Joegoslavië vier keer geprobeerd door de luchtverdediging van de NAVO boven de Adriatische Zee te komen. Eén keer kwam het bijna tot een luchtgevecht met Italiaanse Tornado-vliegtuigen. Het Italiaanse persbureau ANSA maakte dit maandag bekend.

● **UCK vraagt luchtsteun**

Het Kosovo Bevrijdingsleger (UCK) heeft de NAVO luchtsteun gevraagd. Duizenden Kosovaren die zich in centraal Kosovo schuilhouden in de bergen, worden er sinds zondag door het Servische leger onder vuur genomen. 'Voor niemand in dit gebied is er een ontsnappingsmogelijkheid. We zitten hier in de val en hebben hulp van de NAVO nodig', zei een UCK-woordvoerder.

● **Nobelprijswinnaars**

Zeven winnaars van de Nobelprijs voor de Vrede lanceren woensdag en donderdag in Rome een vredescampagne voor Kosovo. Deelnemers aan de actie zijn onder anderen de voormalige Sovjet-president Michail Gorbatsjov, de Zuid-Afrikaanse ex-president Frederick de Klerk, de Noord-Ierse eerste-minister David Trimble en de voormalige Israëlische premier Shimon Peres. De bijeenkomst is een initiatief van de gemeenteraad van Rome en Gorbatsjovs organisatie voor duurzame ontwikkeling Groene Kruis.

DE OORLOG VAN Snezana Idrizi

'Nu merken we pas hoe kwetsbaar dit huwelijk is'

Van onze verslaggever
Toine Heijmans

NIJMEGEN

In een dorp aan een rivier woont Snezana Idrizi. Een Hollandse tussenwoning heeft ze, twee kin-

intelligent. Maar ook zij durft zich niet uit te spreken tegen de massa. Ze speelt stommetje, uit zelfbescherming.'

Geboren uit een Hollands-Servisch huwelijk woonde Idrizi nooit in Joegoslavië, maar de

moeder dacht een paar zetten vooruit. Ze overzag de consequenties.'

Nu ziet Idrizi het zelf ook, al is begrijpen iets anders. 'We praten er samen nachtenlang over

INCL. BTW
Art.nr. 23974
79,-
BALANSPRIJS EXCL. BTW
CANON P1-DH HAND
CALCULATOR MET TELROL
Voorzien van groot 10-cijferig LCD alleesvenster en interne telrolhouder.
INCLUSIEF BTW
666
BALANSPRIJS EXCL. BTW
1699,- Art.nr. 53104
worden geprogrammeerd. Voorzie van ingebouwd taxgehéugen voor pagina's. De kleuren copieerfunctie heeft de mogelijkheid tot 50% verkleinen of vergroten tot 200%.
LANGS EN GRATIS MEE
op een
De Correct Balans Koo
Correct inventariseert ie
aanbiedingen en laatste
"inventarisatie" prijzer
van een inventarisatie-
guldens. Een paar voor

sinds de bommen slaapt Idrizi niet, want haar man is uit Kosovo en zij heeft Servisch bloed.

Dat bloed zit Idrizi dwars. Ze schaamt zich dood voor haar Servische volk, dat stel schapen, als één kudde achter Milosevic. Het fanatisme van de Serviërs in Nederland maakt haar angstig. Geen plaats voor een weerwoord, elke nuance is taboe.

'Zolang we samen in Nederland wonen, moeten we lachen om dat bloed-idee. We vonden het banaal. Nu merken we pas hoe kwetsbaar dit huwelijk is.'

Ze is boos, ook op haar moeder, die getrouwd is met een Nederlander en in Milosevic opeens een leider ziet.

'Bij de eerste bombardementen zei ze: "Snezana, zie je wat ze met ons doen? We worden gebombardeerd door de NAVO!" Ik weet niet waarom ze zo geworden is. We zijn toch een slimme familie, moederland. Mooi was het, veel mooier dan hier, met Turkse forten, snelstromende bergrivieren en bruisende steden. Dat beeld bleef haar bij; zonnige gezichten van een volk zonder problemen. 'Ik was altijd zo trots op mijn land, op de geschiedenis, de cultuur, de eenheid zelfs.'

Ze wist wel: Tito heeft dit kunstmatig aangelegd, en onder het oppervlak zijn grote rimpels. Maar ze vertrouwde op haar ideaal en dat blijkt nu vals. 'Noem het naïef, maar ik heb de kritiek op mijn huwelijk met een Albanees nooit serieus genomen.'

Het was een vakantieliefde. Hij probeerde een profcarrière als basketballer in Joegoslavië en Noorwegen, maar kwam uiteindelijk bij haar te wonen, in Nederland. 'Moeder heeft het nooit verboden dat ik met hem omging, maar deed er wel heel moeilijk over. Ik begreep het niet, maar afzijdig leven. Alles wat je zegt kan verkeerd vallen. We hebben eigenlijk alleen elkaar nog, en onze Nederlandse vrienden. Het liefst zouden we Milosevic met zijn tweeën van kant maken.'

Haar man hield zich goed, drie weken lang, maar kan het nu niet meer velen.

Zelf is ze ziekgemeld, het werk als therapeut is haar even te zwaar en dat begrepen ze bij het GAK. Dus zit ze thuis, alle kranten te lezen. Of te bellen met haar hartsvriendin, die dicht bij Belgrado woont.

'Waarom lopen jullie toch allemaal achter Milosevic aan', vraagt Idrizi dan.

'Wij leven onder de bommen!', antwoordt de vriendin.

'Probeer daar maar eens iets tegenin te brengen.'

De naam van Snezana Idrizi is gefingeerd.

'Communicatiestoring' leidde tot ramp

Van onze correspondent
Geert-Jan Bogaerts

BRUSSEL

De NAVO wist dat het konvooi dat vorige week in Kosovo werd gebombardeerd grotendeels uit niet-militaire voertuigen bestond. Maar door een slechte interne communicatie was die informatie niet bekend bij de piloten die de bombardementen uitvoerden.

Dat bleek gisteren tijdens een speciale briefing van de Amerikaanse brigadegeneraal Dan Leaf, die een vijf dagen durend onderzoek naar de oorzaken van de misslag heeft geleid.

Bij het bombardement kwamen volgens de Servische autoriteiten ongeveer zeventig burgers om het leven. De NAVO zei gisteren dat aantal niet te kunnen bevestigen. Leaf hield ook vol dat er geen fout was gemaakt. 'Ik zeg niet dat er iets mis is gegaan', aldus de Amerikaanse officier.

Britse Harrier-piloten waren ervan op de hoogte dat het konvooi, zo'n honderd voertuigen groot, grotendeels civiel van aard was. Die informatie kwam echter niet terecht bij het commando- en controlevliegtuig, dat op grote hoogte boven het gebied vloog.

De waarnemers in dat toestel zagen 'twintig gelijksoortige voertuigen, op de zelfde afstand van elkaar en met de zelfde snelheid rijdend', aldus generaal Leaf. Hun conclusie luidde dat het een militair konvooi betrof.

Het konvooi werd in twee aanvallen zeven maal getroffen. Bij de tweede aanval werd het de piloten duidelijk dat er mogelijk een tractor geraakt was. Toen werd de aanval afgeblazen.

Bij een eerdere aanval ten noorden van Djakovica kunnen ook burgers zijn gedood, zegt de NAVO. Piloten zagen dat Servische eenheden huizen in brand staken. Vier F16's wierpen lasergeleide bommen af op de voertuigen van de brandstichters.

De NAVO weet zeker dat er ook militaire voertuigen aanwezig waren bij de tweede aanval. De beelden die de Servische televisie later toonde, lieten echter uitsluitend civiele vervoermiddelen zien. 'De Serviërs hebben tijd genoeg gehad om de bewijzen van militaire betrokkenheid weg te halen', zo verklaarde Leaf de discrepantie tussen de beelden en de uitkomsten van het onderzoek.

Het lijkt weinig waarschijnlijk dat Servische vliegtuigen nog extra bommen hebben afgeworpen op de slachtoffers. 'Wij hebben geen bevestiging van de berichten dat er Servische toestellen in de lucht waren', aldus Leaf. Wel is het mogelijk dat er vanaf de grond mortiervuur is geweest.

In totaal zijn nu 1,4 miljoen mensen in Kosovo van huis en haard verdreven. Ongeveer achthonderdduizend etnische Albanezen houden zich nog in de provincie zelf op, meer dan zeshonderdduizend hebben het land verlaten.

aan buitenlandse media

Reuters, DPA

BELGRADO/BERLIJN

De Servische Staatstelevisie heeft alle buitenlandse journalisten die in de omroepcentrale in Belgrado werken, 'verdere gastvrijheid' geweigerd. Alle verslaggevers en technici moesten maandag het gebouw in Belgrado verlaten.

Volgens de Servische televisie kon de veiligheid van de journalisten door de NAVO-bombardementen niet meer worden gegarandeerd. Het is nog niet duidelijk welke consequenties het wegvallen van de technische steun heeft.

Een Duitse journalist van het commerciële TV-station SAT 1 wordt sinds vrijdag in Joegoslavië vermist. Pit Schnitzler (56) verliet vrijdagmiddag Belgrado in de richting van de Kroatische grens, maar kwam daar nooit aan.

UCK traint voor D-Day

Vervolg van pagina 1

Maar tien dagen geleden was hij, via Italië, met de boot in Dürres aangekomen en met de bus naar Kolsh gebracht. Hij was ontzettend geschrokken van de vluchtelingen in Kukes. 'Ik had geen idee dat het zó erg was', zei hij. Zaterdag is hij niet meer in Kolsh. Zijn basistraining zat erop, en misschien zelfs de vervolgtraining die ze krijgen in kampen dichter bij de grens.

Dichter bij de grens zijn geen kampen, zegt het UCK. 'UCK-soldaten komen hier alleen maar langs', zegt een woordvoerster in Kruma, veertig kilometer ten noorden van Kukes. 'Ze rijden naar het front. Trainingskampen zijn er niet.' Zes kilometer verder noordelijk, in een oud mijncomplex aan het einde van een ontoegankelijk rotspad, zijn maandag nog maar enkele tientallen UCK-soldaten en officieren over. De duizend tot tweeduizend recruten die hier een week eerder nog waren, zijn vertrokken. Naar het front. Met de artillerie die hier de vorige keer nog in de weilanden stond opgesteld.

Ook Arben is vermoedelijk naar 'het front'. Dat bevindt zich nog verder naar het noorden, bij de dorpen Tropolje, Padesh, Kamenica. Daar steken UCK-soldaten dagelijks de grens naar Kosovo over. In Kamenica trokken vorige week Servische troepen korte tijd Albanië binnen. In het noorden heeft het UCK een 'corridor' naar Kosovo bevochten, zegt het, maar dat betekent niet dat de soldaten een ongehinderde doortocht hebben. Serviërs beschieten de route onophoudelijk.

'Het is gevaarlijk om naar Kosovo te gaan', zegt een officier in het hoofdkwartier. 'Er vallen veel doden. Elke dag, elk uur vallen er doden.'

Vrijdag meldt een UCK-commandant vanuit Kosovo dat opnieuw vijftig mannen de overtocht niet hebben gehaald. Vijftig jongemannen, net aangekomen uit Duitsland en amper getraind, waren in Noord-Albanië op weg gegaan, maar zijn nooit in Kosovo gearriveerd. Ze zijn in een hinderlaag gelopen en alle vijftig gedood, meldt de commandant. In Kukes wordt het bericht door een officier weersproken: 'Er zijn er maar zeventien gedood, de anderen zijn gewond maar leven nog.'

In Kukes wordt al wekenlang gewacht op D-Day: de dag dat het UCK niet met vijftig, maar met vijftigduizend man Kosovo zal binnentrekken. 'We zullen de Serviërs eruitjagen, net als dat in Krajina is gebeurd', pocht een UCK-officier. De lege kampen en het verdwenen geschut zouden de voorboden kunnen zijn van een dergelijk offensief.

Maar niemand gelooft meer dat het er snel van zal komen. Het UCK heeft nog te weinig laten zien. Het heeft te weinig, en te lichte wapens om in zijn eentje het Servische leger te verslaan. 'Zonder NAVO gaat het niet', erkent de officier in het hoofdkwartier. 'Maar de NAVO slaapt. Europa slaapt. Laat ze ons moderne wapens geven, waarmee we de Servische tanks kunnen uitschakelen. Als ze dat doen kunnen wij winnen. Ze hoeven geen manschappen te sturen. Mannen hebben we genoeg.'

FATSOEN EN ONFATSOEN

ALS reactie op de NAVO-bombardementen op Joegoslavië is op de opiniepagina's het totale westerse ingrijpen op de Balkan sinds 1991 hevig bekritiseerd. 'Het Westen' handelde te laat, dom, inefficiënt. Het had door wat anders te manoeuvreren veel kwalijks kunnen voorkomen.

De beste manier van ingrijpen in een conflict is preventief ingrijpen – daarover is iedereen het eens. De eerste acute problemen in het oude Joegoslavië ontstonden nog geen jaar na Tito's dood. In 1981 kwamen de Albanezen in Kosovo in opstand om van hun autonome Servische provincie een volwaardige deelrepubliek te maken. In die tijd maakten zowel aan Servische als aan Albanese zijde nog fatsoenlijke titoïstische politici de dienst uit. In die tijd was er dus nog ruimte voor conflictpreventie.

Het Westen het verwijt maken dat het er toen niet bij was is echter absurd. Het was nog volop Koude Oorlog. Joegoslavië was een niet-gebonden communistisch land. Westerse bemiddeling in een intern conflict was in de toenmalige internationale constellatie onmogelijk.

Toen dat wel mogelijk werd, na 1989, was 'het Westen' er vaak wel op tijd bij. OVSE-minderhedencommissaris Van der Stoel behartigde met succes de belangen van de Hongaarse minderheden in Roemenië en Slowakije, de Turkse minderheid in Bulgarije en de Albanese minderheid in Macedonië.

Waarom het daar wel lukte en in Kosovo, Kroatië en Bosnië niet, komt door het andere soort politici dat er de dienst uitmaakte. Om succesvol in een etnisch conflict te interveniëren moet er bij de leiders van beide volkeren een compromisbereidheid bestaan. De politieke klasse moet aan beide kanten gedomineerd worden door mensen die het probleem echt willen oplossen.

Joegoslavië is op zo'n bloedige wijze uiteen gevallen omdat nog voor het eind van de Koude Oorlog de redelijke politici door de onredelijke in het nauw werden gedreven. De man die de vrije val richting onredelijkheid medio 1986 in gang zette was Slobodan Milosevic. Hij sprak als eerste nationalistische, tot vechten en niet tot oplossen aanzettende taal. Hij liet in 1988 de nette Hongaarse politici de partijgebouwen in de Vojvodina uitsmijten. Daarna volgden die in Montenegro en Kosovo, en uiteraard zijn Servische tegenstanders.

Het is een feit dat een aanzienlijk deel van de Servische bevolking deze acties toen met enthousiasme begroette. Nogal wat Serviërs voelden zich achtergesteld en leden onder historische trauma's. Het is vaak gezegd: Het moest mis gaan met deze 'Balkanmensen'.

Iedereen die echter enigszins objectief aan het oude Joegoslavië terugdenkt, weet dat er in Servië destijds genoeg verstandige politici waren. Maar het slecht werkende politieke systeem van Tito hield de opkomst van Milosevic niet tegen. De 'redelijken' werden weggezuiverd. Net zo goed waren er heel veel gewone Serviërs die de opkomst van Milosevic met lede ogen aanzagen. Maar hij sneed deze verstandige mensen de pas af. Aan het begin van de jaren negentig zijn vreedzame demonstraties van honderdduizenden Serviërs voor democratie, openheid en persvrijheid meedogenloos uiteengeslagen.

De hoofdstroom van het kwaad

Op de opiniepagina's blijkt dat veel mensen nog steeds twijfelen of Milosevic wel de hoofdverantwoordelijke is voor de ellende op de Balkan. 'Franjo Tudjman in Kroatië is net zo'n fout figuur.' Inderdaad, maar het is de vraag of deze zich zo'n grote aanhang had verworven als Milosevic' paramilitairen niet reeds in 1988-1989 zo hadden huisgehouden. 'Izetbegovic, de leider van de Bosnische moslims, greep ook naar de wapens.' Ja, maar dat deed hij pas nadat al zijn beroepen op het gezond verstand en de redelijkheid waren stukgelopen op de etnische zuiveringen van Milosevic' zetbazen. 'Het Kosovo Bevrijdingsleger is een onfatsoenlijke bende.' Zeker, maar het UCK is ontstaan omdat Milosevic de dialoog met fatsoenlijke Kosovo-Albanezen weigerde.

De conclusie is fatalistisch. Nog voor het einde van de Koude Oorlog had zich in het oude Joegoslavië een dermate kwaadaardige ontwikkeling in gang gezet dat de prijs om die te stoppen reeds vanaf dat moment enorm was. Een onredelijk politicus had zich een grote aanhang verworven en de beschikking gekregen over een groot militair potentieel. De hoofdstroom van het kwaad begon zich een weg te zoeken.

Iedere nieuwe oorlog op de Balkan is ontstaan omdat het fatsoen stukliep op het onfatsoen van Milosevic, met als gevolg dat even onfatsoenlijke tegenstanders – Tudjman, het UCK – de wind in de zeilen kregen. In die oorlogen bleek steeds dat het Westen niet bereid was de immense prijs te betalen om de hoofdstroom van het kwaad een halt toe te roepen. Die weigering kwam voort uit rationele afwegingen: het feit dat Milosevic geen bedreiging vormde voor het Westen, het risico van grote aantallen westerse doden en escalatie, het verzet van Rusland en China.

De hoofdstroom van het kwaad werd niet gestopt. Dáárom is de oorlog in Kosovo geëscaleerd – niet omdat het Westen 'vergat' Kosovo in Dayton op de agenda te zetten (dan was er daar immers nooit een akkoord gekomen), of vanwege andere 'fouten'.

Anno 1999 overweegt het Westen de hoofdstroom van het kwaad op de Balkan met grondtroepen in Kosovo definitief in te dammen. Als het daar net als voorheen uiteindelijk niet toe bereid is, zullen geen westerlingen sneuvelen, zal de oorlog niet overslaan en komt er in Rusland geen extremist aan de macht. Milosevic blijft nog voor jaren de grote smet op het Europa van na de Koude Oorlog.

Olaf Tempelman

de Volkskrant

de Verdieping
RELIGIE EN FILOSOFIE

10-4-99

Missie met slechts een beetje hoop

De voorlichter: „Zijne heiligheid reist in het gezelschap van negentien mensen." De woordvoerder: „De Russisch orthodoxe kerk geeft de voorkeur aan een politieke, niet-militaire oplossing." Wonderen zijn er van het bezoek van de Russische patriarch Aleksej II aan Belgrado niet te verwachten.

Orthodoxe bijval

Chris Rutenfrans

Aleksej II, patriarch van Moskou, komt vandaag naar Belgrado om als hoofd van de Russische orthodoxe kerk steun te betuigen aan de Serviërs. Ook lijkt hij een flauwe hoop te koesteren op een diplomatieke regeling van het conflict rond Kosovo.

Volgens het Russisch-orthodoxe patriarchaat gaat Aleksej praten met de Servische leiders en met het hoofd van de Servisch-orthodoxe kerk, patriarch Pavel. Hij zou van plan zijn de NAVO te vragen haar bombardementen te staken en Milosevic om de mensenrechten in Kosovo te eerbiedigen.

Volgens het Russische persbureau Itar-Tass heeft Roemenië gisteren een luchtcorridor toegezegd aan het vliegtuig van de patriarch, met het voorbehoud dat de Roemeense regering de veiligheid van de vlucht niet kan garanderen.

De spirituele leider van de Russisch-orthodoxen bezoekt Belgrado iets meer dan twee weken nadat de diplomaat van het Vaticaan, mgr. Jean-Louis Tauran, een ontmoeting had met Milosevic, ongeveer een week na het begin van de NAVO-bombardementen.

Het Russische patriarchaat heeft in het conflict partij gekozen voor de Serviërs die net als de Russen behoren tot de Slavische volken en het orthodoxe christendom. De Russisch-orthodoxe kerk heeft de 'agressie tegen Joegoslavië' herhaaldelijk veroordeeld, een mening die vrij algemeen gedeeld wordt door de Russische bevolking en de Russische politiek. Het Servische voorstel van vorige week om de unie tussen Rusland en Wit-Rusland te herstellen, heeft Aleksej van harte toegejuicht: „De terugkeer naar de heilige kerk en de religieuze wedergeboorte van de volken van onze landen is een garantie voor onze gemeenschappelijkle spirituele triomf."

Aleksej Ridiger stamt uit een Duitse familie. Een van zijn voorvaderen trok als architect naar het Rusland van Peter de Grote. Na de Russische revolutie in 1917 vluchtten zijn ouders naar Tartoe, destijds de hoofdstad van het toen nog onafhankelijke Estland. Daar werd Aleksej op 23 februari 1929 geboren. Zijn ouders werden op hun vlucht als het ware ingehaald toen Estland in 1940, grotendeels uit angst voor nazi-Duitsland, 'vrijwillig' toetrad tot de Sovjet-Unie.

Tijdens het Stalin-bewind ging Aleksej naar het seminarie. In 1961, tijdens de antireligieuze campagnes van Nikita Chroesjtsjov, werd hij monnik. Voor Aleksej in 1987 metropoliet van Leningrad (het huidige St. Petersburg) werd, was hij jarenlang bisschop van Tallin, de huidige hoofdstad van Estland. Vlak voor de ineenstorting van de Sovjet-Unie, in juni 1990, werd hij benoemd tot hoofd van de Russische kerk.

Tot dan toe had die kerk het niet gemakkelijk gehad onder het communistische Sovjet-bewind. Tussen 1918 en 1922 werden vijftig bisschoppen en vijftienduizend priesters, monniken en nonnen geliquideerd en alle priesteropleidingen gesloten.

In een brief van 19 maart 1922 beval Lenin de algehele vernietiging van de clerus. Hoewel de toenmalige patriarch Sergej in 1927 opriep tot loyaliteit aan de Sovjet-regering waren er na het bewind van Stalin nog maar vier bisschoppen en vijfhonderd parochies over. Pas vanaf 1985, toen Michail Gorbatsjov secretaris-generaal van de communistische partij werd, keerden de kansen voor de Russisch-orthodoxe kerk zich ten goede. In 1990, toen Aleksej patriarch werd, telde de kerk alweer tienduizend priesters en twaalfduizend parochies.

Het belangrijkste deel van Aleksejs carrière speelde zich af onder het bewind van Leonid Brezjnev, in een periode waarin de orthodoxe kerk bijna volledig onder staatscontrole stond. Aleksej behoorde niet tot de weinige dissidenten. In die moeilijke jaren, niet alleen voor de Russisch-orthodoxe kerk maar ook voor alle andere religieuze stromingen, heeft hij nooit zijn stem verheven tegen de vervolgingen. Hij was daarin overigens geen uitzondering. De Russisch-orthodoxe kerk was volledig geïnfiltreerd door de KGB.

Om de positie van zowel de kerk als de kerkelijke autoriteiten te beoordelen, moet wel worden beseft dat het orthodoxe christendom de scheiding van kerk en staat nooit heeft gekend. Orthodoxe kerken plegen zich te conformeren aan de overheid.

Patriarch Aleksej II gedenkt met het vrijlaten van een duif de annunciatie. FOTO REUTERS

Aleksej werd gevormd in de jaren zestig toen hij deel ging uitmaken van de patriarchale dienst voor externe betrekkingen. Deze dienst onderhield de contacten met het buitenland en selecteerde haar medewerkers ten tijde van de Koude Oorlog met uiterste zorg.

Die achtergrond verklaart wellicht ook waarom Aleksej, eenmaal benoemd tot hoofd van de Russisch-orthodoxe kerk, na de ineenstorting van het Sovjet-rijk de kerkelijke hiërarchie niet heeft gezuiverd. Kerkelijke autoriteiten die nauw hadden samengewerkt met het communistische regime en de geheime politie zijn aangebleven.

Russische patriarch als schipperaar naast Jeltsin naar Belgrado

Aanvankelijke pogingen van Aleksej II om wél zo'n zuivering door te voeren, strandden op de onwil van de conservatieve tegenkrachten die binnen de Russisch-orthodoxe kerk buitengewoon sterk zijn. Aleksej II doet er wel alles aan om de Russisch-orthodoxe kerk opnieuw een belangrijke plaats te bezorgen in de Russische samenleving. Daartoe maakt hij gebruik van zijn goede relaties met het Kremlin.

De patriarch wordt beschouwd als een naaste medewerker van president Boris Jeltsin. Aleksejs voornaamste succes is de wet op de religie die in 1997 werd aangenomen en die de Russische orthodoxe kerk sterk bevoordeelt boven andere geloofsrichtingen. De wet onderwerpt niet alleen de activiteiten van buitenlandse zendelingen aan strenge beperkingen, maar benadeelt ook afwijkende stromingen binnen het orthodoxe christendom.

In politiek opzicht wordt de patriarch gezien als gematigd, iemand die probeert een middenkoers te varen tussen de nationalisten en de kleine democratisch-gezinde minderheid binnen de kerk.

Een vluchteling rijdt op een ezel de grens tussen Macedonië en Albanië over. (Foto Reuters)

22-4-99

Kosovaren politiek meer dan ooit verdeeld

De NAVO is unaniem waar het de luchtacties betreft. De Serviërs zijn unaniem in hun woede. Maar de Kosovaren zijn politiek meer dan ooit verdeeld.

Door onze redacteur
PETER MICHIELSEN

ROTTERDAM, 20 APRIL. Jarenlang was Ibrahim Rugova, de nu 54-jarige literatuurcriticus, de enige woordvoerder van de Kosovaren: een pacifist, de organisator van het vreedzame verzet tegen de Servische onderdrukking, president van de ondergrondse republiek die de Kosovaren in eigen land hadden opgebouwd. Hij leidde (en leidt) de LDK, de Democratische Liga van Kosovo, al die jaren de enige politieke partij van betekenis in Kosovo. De LDK domineerde het ondergrondse parlement en de ondergrondse regering van de 'republiek'.

In 1997 begon Rugova's ster, en die van de LDK, te dalen onder invloed van radicalen in het Kosovo Bevrijdingsfront UÇK, die betoogden dat vreedzaam verzet de Kosovaren geen stap verder had gebracht en dat alleen gewapend verzet hun lot kon verbeteren. Het argument sloeg aan, al helemaal nadat begin vorig jaar de Serviërs een massaal en gewelddadig offensief ontketenden om het UÇK onschadelijk te maken. De gelederen van het Bevrijdingsleger zwollen aan en het UÇK-prestige steeg ten koste van dat van Rugova en zijn LDK, ook al stelde het UÇK militair niet veel voor.

In Rambouillet, in februari, konden de twee polen van het politieke spectrum in Kosovo het nog eens worden: ze vormden een gezamenlijke delegatie waarin naast LDK en UÇK ook ruimte was voor nieuwe politieke partijen die als alternatief voor de LDK waren gevormd. De leiding van de delegatie was evenwel al niet meer in handen van de LDK, maar van de 30-jarige UÇK-leider Hashim Thaçi, alias De Slang. Hij leidde ook de delegatie van de Kosovaren op de vervolgconferentie in Parijs.

Beide conferenties mislukten en sinds 24 maart regent het bommen op Joegoslavië. Hun eerste slachtoffer: de wankele samenwerking tussen de pacifisten en de radicalen onder de Kosovaren. Op 3 april vormde Hashim Thaçi in Tirana een regering in ballingschap van de Republiek Kosovo. Het is een coalitie van het UÇK en een van die nieuwe politieke partijen, de Verenigde Democratische Beweging (LBD) van de schrijver Rexhep Qosja. Beide organisaties hebben vijf ministers. Slechts één zetel, die van de vice-premier, is in de regering gereserveerd voor de LDK.

Maar de LDK deed en doet niet mee: Thaçi, aldus de LDK, was overhaast te werk gegaan, het land was in oorlog, de bevolking werd verdreven en er waren geen consultaties geweest, kortom: het ging er nu niet om verre regeringen te vormen, maar de bestaande instanties van de ondergrondse republiek te versterken, aldus de LDK.

De ondergrondse republiek heeft nu twee regeringen die elkaar het licht in de ogen niet gunnen. Thaçi's regering is immers een alternatief voor en een rivaal van de bestaande, door de LDK gedomineerde regering, die vanuit zijn ballingsoord Bonn wordt geleid door LDK-kopstuk Bujar Bukoshi.

Sinds begin april is het oorlog tussen de LDK en het UÇK. De wederzijdse uitvallen zijn geleidelijk venijniger geworden. Een UÇK-woordvoerder maakte begin deze maand op de Albanese televisie – zonder namen te noemen – Bukoshi en andere LDK-leiders uit voor „schaamteloze carrièristen die de [in Rambouillet gemaakte] afspraak voor de vorming van een voorlopige regering hebben ondermijnd" en die „een schandelijk spel spelen met het lot van Kosovo". Ze zijn „demagogen die ons in de steek hebben gelaten". Bukoshi werd verweten op de financiën van de ondergrondse republiek (opgehaald onder in het Westen werkende Kosovaren, die sinds jaar en dag drie procent van hun inkomen als belasting afdragen aan Bukoshi's regering) te blijven zitten.

Van het prestige van Rugova is weinig meer over. Het werd verder ondergraven door zijn op de Servische televisie breed uitgemete ontmoetingen met de Joegoslavische president Milošević op 1 april en met de Servische president Milutinović op 16 april. Als we de Servische media mogen geloven, drong Rugova bij die gelegenheden aan op de stopzetting van de NAVO-bombardementen.

Via de journaliste Renate Flottau van *Der Spiegel*, die een week in zijn huis verbleef, weet de buitenwereld dat Rugova, onder huisarrest in Priština terwijl de Serviërs zijn volk systematisch en massaal verdrijven, tot de gesprekken werd gedwongen en aldus werd misbruikt. Na dat met Milošević was hij, aldus Flottau, 'zichtbaar aangeslagen', 'woedend' en 'gedeprimeerd'. „Milošević speelt kat en muis met me", zo zei hij.

Rugova, gevangene van de Serviërs, mag nog respect genieten, maar de strijd om de ziel van de Kosovaren heeft hij verloren: zijn pacifisme heeft, in retrospect, de crisis in Kosovo slechts tien jaar lang ingevroren. Zijn radicale critici kunnen hem na de gesprekken met de Servische leiders ofwel als verrader, ofwel als slappeling voorstellen en in het minst ongunstige geval aanvoeren dat zijn leiding er simpelweg niet meer toe doet. Het UÇK heeft de toekomst. 'De Slang' lijkt te hebben gewonnen.

'Italië is geen wankele partner'

Door onze correspondent
ROME, 20 APRIL. „Italië de zwakke schakel binnen de NAVO? Absoluut niet. Italië zal deelnemen aan alle acties waartoe collectief door de NAVO wordt besloten."

Carlo Scognamiglio kijkt zijn gesprekspartners indringend aan. De Italiaanse minister van Defensie is er „niet blij" mee dat Rome soms als een wankelende bondgenoot wordt afgeschilderd, als een belangrijk doelwit voor Milošević' pogingen om het NAVO-front te doorbreken.

De centrumlinkse regeringscoalitie is verdeeld, erkent Scognamiglio, zelf van een kleine centrumpartij. Maar de Italianen zullen zich niet door Milošević laten uitspelen tegen de andere NAVO-

„De deelname van ons land blijft alleen achter bij die van de Verenigde Staten." Scognamiglio heeft zijn cijfers klaar. Iedere dag 400 vluchten, met 42 vliegtuigen. Schepen. Militaire bases. Manschappen, in totaal 7500, maar dan rekent hij ook de eenheden in Albanië en Macedonië mee.

Hij wilde gisteren in een gesprek met buitenlandse journalisten niets weten van verkeerde inschattingen, van twijfel of dit de juiste weg is. „Het alternatief was niets doen en

besluit tot militaire acties zouden nemen."

Over de mogelijke inzet van grondtroepen laat hij zich niet uit. „Na bijna een maand oorlog is de balans zeker niet positief. De beperkte luchtacties hebben niet het resultaat opgeleverd dat we allemaal hoopten. Vanuit militair oogpunt is de balans redelijk. We wilden volledige luchtsuperioriteit in de Balkan, en dat is bereikt. De *command and control* lijnen van Servië zijn zwaar aangetast – al zijn de wa-

hil. En het is een ramp op humanitaire gronden." Ook Scognamiglio kan het aantal vluchtelingen en gedeporteerden alleen maar schatten. „Misschien wel een miljoen."

Scognamiglio wil over eventuele grondtroepen, een buitengewoon omstreden thema in Italië, niets meer zeggen dan dat dit „een escalatie" zou zijn. Over de precieze rol van Italiaanse gevechtsvliegtuigen hult de minister zich in nevelen. Scognamiglio zegt nu eens dat Italië louter verdedigende taken uitvoert, die ook kunnen impliceren dat er wordt aangevallen als NAVO-doelen of bondgenoten worden bedreigd. Dan weer suggereert hij dat de Italiaanse Tornado's en jachtbommenwerpers deelnemen aan offensieve acties.

De Russische patriarch Aleksej II (rechts) werd vanmorgen begroet door de Servische patriarch Pavle. Aleksej, die naar eigen zeggen voor de oorlog in de Balkan op vredesmissie is in Belgrado, ontmoet daar vandaag ook president Milošević. (Foto Reuters)

Gisteren kwamen nauwelijks vluchtelingen aan uit Kosovo, hoewel een dag eerder nog tienduizenden mensen in lange konvooien onderweg waren naar de grens. Algemeen wordt gevreesd dat de Serviërs de tienduizenden hebben gedwongen om te keren.

De regering van Montenegro, zusterrepubliek van Servië binnen Joegoslavië, onderzoekt berichten als zou het Joegoslavische leger – voor het eerst – Albanezen verdrijven uit dorpen binnen Montenegro zelf, aan de grens met Kosovo.

De NAVO bombardeerde gisteren, gehinderd door het slechte weer, een relatief beperkt aantal doelen rond Belgrado, in Novi Sad en in het zuiden van Servië. In Niš kwam volgens Belgrado een burger om het leven.

Het Kosovo Bevrijdingsleger UÇK heeft vorige week in Kosovo niet alleen een Joegoslavische luitenant, maar ook twee Joegoslavische soldaten en een in een Joegoslavisch uniform gestoken Russische huurling gevangengenomen. De drie worden net als de luitenant overgedragen aan de NAVO.

President Clinton, die gisteren het Congres om zes miljard dollar heeft gevraagd om de luchtacties te financieren, sprak bijna een uur lang per telefoon met de Russische president Jeltsin. Over de luchtacties en de legering van een internationale vredesmacht in Kosovo werden de twee het opnieuw niet eens. Clinton sprak gisteren ook telefonisch met de leiders van een aantal buurlanden van Joegoslavië. De regering in Praag gaf de NAVO gisteren toestemming vliegtuigen die voor de luchtacties worden ingezet op Tsjechische bases te laten bijtanken. (Reuters, AFP, AP)

• JELTSIN: pagina 4
• KOSOVAREN VERDEELD: pagina 4
• UÇK RONSELT: pagina 5
• TRACTORINCIDENT: pagina 5
• DOSSIER: www.nrc.nl

Nederland haalt Kosovaren uit Macedonië op

Door een onzer redacteuren

DEN HAAG, 20 APRIL. Nederland gaat vluchtelingen uit Kosovo ophalen. Het kabinet is van mening dat de situatie in Macedonië het afgelopen weekeinde dermate is verslechterd dat Nederland nu 'actief' vluchtelingen moet opvangen.

Dit zei staatssecretaris Cohen (Justitie) gisteren. Hij heeft niet gezegd aan hoeveel vluchtelingen Nederland onderdak wil bieden.

Vandaag is een ambtelijke missie naar Skopje in Macedonië vertrokken. De missie moet tot afspraken met de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR komen. De UNHCR staat positief tegenover het Nederlandse initiatief.

Er is nog geen duidelijkheid over de status die de vluchtelingen uit Kosovo zullen krijgen. Cohen: „Als mensen komen is het allereerste belang dát ze komen. Vervolgens moeten we er natuurlijk wel snel uitkomen welke status ze hier krijgen, maar dat is dan een volgende stap." De regering blijft streven naar samenhang in Europa. Dat geldt ook voor die statussen, zegt Cohen. De Nederlandse regering heeft tot nog toe altijd gezegd dat ze wacht op een verzoek van de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR. Zo'n verzoek is nooit gekomen. De Tweede Kamer verweet het kabinet vorige week een te afwachtende houding.

Kamerleden van verschillende fracties reageerden met instemming op het kabinetsbesluit. De PvdA steekt de hand ook in eigen boezem. Het Kamerlid Middel vindt dat het parlement „zelf mede schuldig is" aan de trage besluitvorming. „We hebben de schijn gewekt dat we ons hebben verscholen achter de rug van de UNHCR. We dachten echt dat juist met deze humanitaire ramp Europees beleid van de grond zou komen. Dat is misschien een beetje naïef."

Halsema (GroenLinks) zegt dat „blijheid op dit moment overheerst", en dat ze geen zin heeft om het kabinet harde verwijten te maken. D66'er Dittrich vindt dat het kabinet een „onvoldoende heeft gescoord" op dit punt.

Ook de VVD steunt het besluit van Cohen. Dat het initiatief lag bij Nederland en niet bij de UNHCR doet nu niet meer ter zake, vindt Kamerlid Kamp.

De afgelopen dagen ontstond verwarring over opvang van Kosovo-vluchtelingen die op eigen initiatief naar Nederland zijn gekomen. Volgens de Immigratie- en Naturalisatiedienst vallen zij onder de zogenoemde Dublin-regeling. Dat betekent dat als ze eerst een ander EU-land aangedaan zouden hebben ze daarheen teruggestuurd zouden moeten worden. De staatssecretaris sprak dit tegen: „Als Nederland het rechtstreekse doel is, is er géén Dublin-claim en is er wél opvang", aldus Cohen.

• ROSENMÖLLER: pagina3

Bloedbad Račak was keerpunt Kosovo-crisis

Een jaar lang heeft Washington een oplossing gezocht voor de kwestie-Kosovo. Het was een jaar van politieke misrekeningen en vergeefse diplomatie.

Door onze correspondent
JUURD EIJSVOOGEL

WASHINGTON, 20 APRIL. De dag die later het keerpunt in de Kosovo-crisis zou blijken begon voor Madeleine Albright om half vijf 's morgens, toen haar wekkerradio aanfloepte met het nieuws. Het was zaterdag 16 januari, en de nieuwslezer meldde dat tientallen Kosovaren gedood waren bij een bloedbad in het plaatsje Račak.

Via de Oostenrijkse inlichtingendienst hadden de Amerikanen kort daarvoor al gehoord dat Joegoslavië voorbereidingen trof voor een groot voorjaarsoffensief in Kosovo, met de codenaam Operatie Hoefijzer. Na het nieuws over de slachting bij Račak belde Albright de nationaleveiligheidsadviseur, Samuel 'Sandy' Berger op. „Het voorjaar", zei de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken, „is in Kosovo vroeg begonnen."

Een dag eerder nog was het Albright niet gelukt om haar collega's in de Amerikaanse regering te overtuigen dat de VS en de NAVO in Kosovo moesten ingrijpen. Tijdens een bijeenkomst in de ondergrondse Situation Room van het Witte Huis had ze er tevergeefs voor gepleit om met militaire dreiging een akkoord af te dwingen tussen Servië, de belangrijkste republiek in Joegoslavië, en Kosovo.

Maar het drama in Račak gaf het Amerikaanse beleid een beslissende wending, die uiteindelijk zou leiden tot de luchtoorlog die de NAVO nu al bijna een maand tegen Joegoslavië voert. Albright had opeens geen moeite meer om de rest van het kabinet en de NAVO-bondgenoten mee te krijgen.

Dit blijkt uit recente artikelen in de Amerikaanse pers, waarin de maandenlange aanloop naar de oorlog is gereconstrueerd. Het bloedbad bij Račak, schreef *The Washington Post* zondag, „overtuigde de regering en haar NAVO-bondgenoten dat de pogingen om het etnische conflict in Kosovo onder controle te houden na zes jaar zo goed als mislukt waren". Uit de stukken blijkt hoe Amerika in de oorlog verzeild raakte terwijl president Clinton afgeleid was door de affaire-Lewinsky en door de roep om zijn aftreden.

„Kosovo zou ook een enorme uitdaging zijn geweest voor een president wiens overredingskracht en morele gezag niet beschadigd waren door een heel jaar sekschandaal en impeachment", aldus *The New York Times*. Of Clinton de zaak-Kosovo anders had aangepakt als hij niet zelf zo diep in de problemen had gezeten is volgens de krant niet te zeggen. „Maar het is wel duidelijk dat zijn problemen zijn manoeuvreerruimte beperkten."

De eerste stap op weg naar de huidige luchtoorlog van de NAVO werd gezet door de regering van Clintons voorganger, George Bush. Eind 1992 waarschuwde de regering-Bush de Servische leider Milošević al dat de Verenigde Staten bereid waren tot militaire actie, als de Serviërs een conflict in Kosovo zouden veroorzaken. De regering-Clinton herhaalde die waarschuwing kort na haar aantreden in 1993, en later nog eens. Maar in de loop der jaren bleek dat Miloševic zich van dat dreigement niet veel hoefde aan te trekken.

Begin 1998 beleefde Kosovo een grote uitbarsting van geweld, toen de Serviërs bloedige vergeldingsacties uitvoerden voor aanslagen van de rebellen van het Kosovo Bevrijdingsleger UÇK tegen politie-agenten. Maar in Washington had men andere zaken aan het hoofd. De aandacht van de president en zijn medewerkers werd opgeslokt door het Lewinsky-schandaal. Zijn adviseurs richtten zich op de presidentiële bezoeken aan China en Afrika en de economische crisis in Rusland. [• *Vervolg* CLINTON: pagina 5]

Extra F-16's en duikboot voor NAVO

Door een onzer redacteuren

DEN HAAG, 20 APRIL. Nederland levert vier extra F-16's en een onderzeeboot voor de NAVO-operatie 'Allied Force'. Het totaal aantal Nederlandse F-16's dat meedoet met de NAVO-aanvallen komt daarmee op twintig. Dit maakte minister De Grave (Defensie) gisteren bekend.

De extra bijdrage van Defensie is een reactie op het verzoek van NAVO-opperbevelhebber Clarke, die in totaal driehonderd vliegtuigen nodig heeft om de luchtacties tegen Miloševic te intensiveren.

De extra vliegtuigen en 55 militairen, grotendeels afkomstig van de vliegbasis Twente, vertrekken waarschijnlijk morgen naar het Nederlands-Belgische detachement in het Italiaanse Amendola. De kosten van de inzet van vier extra F-16's bedragen ruim een miljoen gulden per maand, exclusief munitieverbruik.

De onderzeeboot Hr.Ms. Dolfijn vertrekt volgende week met 56 opvarenden naar de Adriatische Zee. Het schip lost een Britse onderzeeër af en zal tot medio juli in het gebied blijven. De kosten voor deze twee maanden zijn 600.000 gulden. Het schip heeft als taak de NAVO-eenheden in het gebied te beschermen en eventuele manoeuvres van de Joegoslavische marine in de gaten te houden. De Joegoslavische vloot is geen militair doel, zolang hij niet in actie komt.

Onderzeeër moet vloot Joegoslavië bespieden

Door MENNO STEKETEE

ROTTERDAM, 20 APRIL. De onderzeeboot 'Dolfijn', die volgende week naar de Adriatische Zee vertrekt om een Britse onderzeeër voor de kust van Montenegro af te lossen, krijgt volgens een woordvoerder van de Koninklijke Marine de taak om „inlichtingen in te winnen over Joegoslavische scheepsbewegingen".

In de Montenegrijnse haven Bar is de gehele Joegoslavische vloot verzameld die aanvankelijk over havens langs de Kroatische en Montenegrijnse kust was verspreid. Hoewel Montenegro zich in het conflict neutraal opstelt, hebben sommige oppervlakteschepen het vuur geopend op overvliegende gevechtstoestellen van de NAVO. Aan het begin van operatie Allied Force heeft de NAVO-opperbevelhebber, generaal Wesley Clark, de Joegoslavische regering gewaarschuwd de vloot niet te laten uitvaren. Behalve een paar fregatten en korvetten liggen in Bar ook vijf – verouderde – onderzeeboten aan de kade.

Behalve het bespieden van de marine-schepen met de sonar, kan de 'Dolfijn' ook met gevoelige radioapparatuur draadloze verbindingen afluisteren tussen de Joegoslavische vlooteenheden of tussen de hoofdkwartieren en de anti-schip-raketten waarover Joegoslavië beschikt. Deze zouden een bedreiging kunnen vormen voor de vlooteenheden van de NAVO in de Adriatische Zee. Onder andere het Amerikaanse vliegdekschip 'Theodore Roosevelt' vaart daar. De plaats van de 'Dolfijn' moet na twee maanden door een andere onderzeeër worden ingenomen.

GroenLinks-leider Paul Rosenmöller is tijdens een vierdaags bezoek aan Macedonië en Albanië geschrokken van het gebrek aan daadkracht van de UNHCR. Hij dringt aan op maatregelen, ook van het Nederlandse kabinet.

Rosenmöller wil snel meer hulp aan vluchtelingen

Door onze redacteur
GIJSBERT VAN ES

DEN HAAG, 20 APRIL. Tweemaal heeft hij afgelopen zondag vanuit Albanië gebeld met staatssecretaris Cohen. Dat Nederland nu echt eens werk moet gaan maken van het toelaten van Kosovaarse vluchtelingen. Opgelucht stelt Paul Rosenmöller, de fractieleider van GroenLinks in de Tweede Kamer, vast dat het kabinet eindelijk bereid is vluchtelingen in Nederland op te nemen. „Ik heb echt stevig op Cohen ingepraat," zegt Rosenmöller. „Zondagavond wilde hij nog niets."

Samen met fractiegenoot Farah Karimi heeft Rosenmöller de afgelopen vier dagen een bezoek gebracht aan Macedonië en Albanië. In de hoofdsteden Skopje en Tirana hebben ze gesprekken gevoerd met hulpverleners, parlementariërs en vertegenwoordigers van de regeringen. In Macedonië bezochten ze de grensplaats Blace en de vluchtelingenkampen bij Stenkovec en Brazde. „Vrijdagnacht zagen we hoe een groep vluchtelingen vlakbij de grens uit een trein kwam, het laatste stuk over het spoor lopend de grens overstak en vervolgens niet kon worden opgevangen bij gebrek aan tenten en ander materieel. Helaas zijn het inmiddels bekende televisiebeelden. Maar als je er zelf bijstaat, besef je helemaal hoe gruwelijk de gebeurtenissen in en om Kosovo zijn."

Rosenmöller zegt geschrokken te zijn van „het gebrek aan daadkracht" van UNHCR, de VN-vluchtelingenorganisatie. „De UNHCR heeft onvoldoende zwaargewichten die de rol van crisismanager kunnen vervullen," meent Rosenmöller. „Wat ze doen is steeds: *too little* en *too late*. Ze hebben absoluut assistentie nodig van militairen bij het opzetten van de noodhulp aan vluchtelingen, maar voortdurend maken ze verkeerde inschattingen bij het vragen van die hulp."

Too little, too late. Rosenmöller herhaalt de kwalificatie diverse malen, ook als het gaat om het optreden van de Nederlandse regering bij het verlenen van humanitaire hulp. Het toelaten van Kosovaarse vluchtelingen is wat Rosenmöller betreft een eerste stap. Daarnaast verlangt hij ook een soepeler opstelling van Nederland bij het toestaan van 'familiehereniging': „Diverse Kosovaren in Nederland zouden opvang willen bieden aan familieleden uit Kosovo. Die mogelijkheid moet ook veel krachtiger worden aangepakt."

'Als je er zelf bijstaat, besef je hoe gruwelijk de gebeurtenissen in en om Kosovo zijn'.

Nederland mag Albanië niet verwaarlozen bij de hulpverlening aan vluchtelingen, zo stelt Rosenmöller. Ten onrechte bestaat de indruk dat de problemen in Macedonië urgenter zouden zijn dan in Albanië. „Macedonië heeft onmiskenbaar een politiek probleem, door een wankele etnische balans. Maar in Albanië zijn de humanitaire problemen beduidend groter dan in Macedonië: veel meer vluchtelingen in een straatarm land, die bovendien nauwelijks bereikbaar zijn door de belabberde infrastructuur. Er moeten echt veel meer militairen naar Noord-Albanië om daar voorzieningen voor vluchtelingen te helpen opzetten."

Rosenmöller en Karimi zijn tot nu toe de enige Nederlandse Kamerleden die zelf naar het oorlogsgebied zijn afgereisd. Een voorgenomen parlementair bezoek van de Vaste Kamercommissie voor Buitenlandse Zaken aan Albanië, Macedonië en Kosovo, dat eerst voor november vorig jaar op het programma stond en vervolgens voor half april, werd onlangs geschrapt. De Kamer wilde in deze crisis de collega-parlementariërs van de drie landen „niet voor de voeten lopen", verklaart commissievoorzitter De Boer desgevraagd, ook niet in een aangepast programma waarin de Kamercommissie zich op de hoogte zou stellen van de nood ter plaatse.

Paul Rosenmöller onderstreept dat hij niemand voor de voeten heeft gelopen en dat hij juist veel politici en hulpverleners heeft gesproken die blij waren met zijn komst. Komend weekeinde houdt GroenLinks een extra partijraad over de Kosovocrisis. Binnen de partij heerst onvrede over de steun die de Kamerfractie heeft gegeven aan de NAVO-luchtacties. Paul Rosenmöller ziet, ook na zijn bezoek aan Albanië en Macedonië, geen aanleiding terug te komen op dit standpunt. „De luchtactie moet doorgaan," zegt hij, „maar tegelijkertijd moet de militair-humanitaire operatie veel en veel krachtiger worden aangepakt. Het is vreselijk, maar een andere keus is er niet."

The End of the United Nations

April 20, 1999

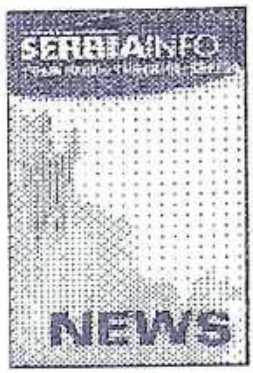

Belgrade, 17 April 1999. (Tanjug) - Even his own men are beginning to turn their backs on the French President, Jacques Shirac... Bonn officials keep insisting on urgent meeting with Victor Chernomyrdin, the special envoy of the Russian President for the Yugoslav crisis... head of the Italian diplomacy, Lamberto Dini, said that it was high time for Europe to get away from under the US umbrella... political leaders in Britain are losing their calm and beginning to smear all those whose opinions differ from the official British policy - all these facts, according to recent analyses coming from Western Europe, indicate that there is something new coming our way.

The question is - what is it?

There are rumors that somewhere behind the stage, both in the West and in the East, various peace initiatives are being prepared and that one of them might yield results. Analysts say that there are two reasons for these initiatives.

The first is to be found in the disastrous consequences of the criminal aggression and fear that the war might spill over to inflame the whole continent.

The second reason is the new and unexpected position of the aggressors, who obviously do not care about the consequences, but only about their interests. These interests now could be in great danger. Failure of the aggressors has shaken the position of the USA as the leading political and economic power and jeopardized the credibility and authority of the Alliance.

Leading American expert on security issues, Zbignew Brezynsky, warned that the failure of the aggressors might undermine stability of the whole world. Therefore the aggression must be resolved by 23rd April, the day before the announced celebration of the 50th NATO anniversary.

Brezynsky is the first world renowned analyst who dared to specify the date by which the aggression against Yugoslavia will be finished, and those who know him well say that he never gives a prognosis without "substantial basis".

He found this "substantial basis" in the fact that the latest developments in the battlefield show that the aggressors are surprised by unexpected strength of resistance of the Yugoslav armed forces. There is much talk about grave losses of the Western aggressors and that is what has made the Pentagon request additional funds for the air campaign against Yugoslavia.

American war President, said Brezynsky, is aware of the fact that his position within the Atlantic Alliance has been undermined by the course of aggression so far. And all this happened in the eve of the "historical summit" in Washington.

At this meeting the creators of the new world order are expected to adopt the concept of the Alliance for the 21st century, which would enable the Western aggressors to cut and paste the map of the planet to their liking, without having to ask the Security Council for permission.

For the time being it is evident that there are at least four initiatives for cessation of the aggression and beginning of search for proper solutions needed to end the Kosmet crisis. Among these four initiatives, three are almost identical: initiative of the UN General Secretary, Kofi Anan, the suggestion from Bonn, and the ultimatum issued by the criminal Alliance.

There is a common thread in all three initiatives, - foreign, meaning Alliance troops, camouflaged by the UN flag, which will occupy Kosmet without any limitations to their authorizations, not unlike the SFOR troops in Bosnia and Herzegovina. Officially, these troops will be there to secure the "safe" return of Albanian refugees (Serbian refugees are not mentioned), as well as realization of the political agreement achieved after cessation of the aggression.

None of these initiatives mentions any direct contacts between the representatives of Serbia and legal representatives of the national minority in Kosmet. These contacts have been made already and this could endanger the plans of the Alliance.

Under such circumstances, the leading news agencies reported, without seeming much surprised, that Belgrade has rejected the initiative of Kofi Anan. The fact that the leading world news agencies have greatly emphasized the letter of the Federal Minister of Foreign Affairs, Zivadin Jovanovic, addressed to Kofi Anan, and its conclusion that "Yugoslavia will not accept foreign troops in Kosmet", is very insightful.

It is notable that in this case, unlike some previous cases, the letter of the head of the Yugoslav diplomacy, at least in the first reactions, was not attacked right away, but simply reported, without commentary, in rather commendable manner.

Right now it seems that the fourth, or maybe the first peace initiative, is the only initiative that stands a chance of slow but attainable

realization. This initiative is based on a political process, opened by meeting of the Yugoslav President Slobodan Milosevic and Dr.

http://www.serbia-info.com/news/1999-04/20/11112.html 22.4.99

Ibrahim Rugova on 1st April, and continued at the meeting of Milan Milutinovic and the political leader of the Kosmet Albanians.

In addition to the growing opposition to aggression, we also witness the growing criticism directed against the UN General Secretary and the Security Council. As many commentators in the world have concluded, the beginning of aggression against Yugoslavia marked the end of the UN and birth of "the new world order dictated by the most powerful".

The same media now offer comments that alleged suspension of human rights of Kosmet Albanians were used as an excuse for demonstration of power and opening of the new chapter in the history of international affairs.

Air strikes against a sovereign country have resulted in negative consequences for the aggressors themselves, many commentators argue and offer examples to substantiate these claims.

Russia discontinued further contacts with the Contact Group and the relations between Russia and NATO have come to a grinding halt. China is strongly opposing the aggression.

Second, as one of the Hungarian newspapers with highest circulation, "Metro", has concluded, "the President of Yugoslavia, Slobodan Milosevic, in spite of intentions of the West, has become a national hero. He managed to unite the Serbian people, bringing them to their national self-cognition, which outcome has not been predicted by the creators of the heavenly war".

Third, the undeclared war only worsened the situation for the Albanians and all other peoples living in Kosovo and Metohija and caused strife among the members of the Western military alliance.

Copyright © 1998, 1999 Ministry of Information
Email: mirs@srbija-info.yu

Three failures Schreder - Fischer - Scharping lead Germany into crimes

April 21, 1999

Politika, April 20, 1999
Zarko Rakic

Unlike Bonn politicians, German artists have much less understanding for the NATO aggression on Yugoslavia in which the German Bunderwehr is participating now. Their reactions are full of genteel feeling of justice and humanity, but, at the same time, they are full of resolute refusal of the barbaric behaviour of the western alliance.

"I disapprove the NATO operation with all my heart. It brings so much misfortune," says novelist Dither Nohl. "I was completely unprepared for such a development of events in which NATO is taking over the role of the world policeman. It is the worst thing I have seen in my life. I have lived and worked to have war no more and now everything is broken."

Actor Michael Gwizdek points out that "the war in Europe is the worst thing that happened to Europe. And the role of media in spreading the war propaganda is particularly tragic."

"All this, simply is not all right," says actor Albert Heterle. "They all had to negotiate until the agreement is reached. Taking the war as an ultimate means is simply unpermissive. I simply don't understand NATO and its logic. While there were two opposite blocks, I could understand its existence. However, today, when you use NATO to make war, I think it is unpermissive. It is incredible that Germany, which made a mistake not only in the Second, but in the First World War too, is making the same mistake again. The Germans should entirely pull out because you don't make peace with war."

Novelist Walter Kaufman mostly criticizes the triad Schreder - Fischer - Scharping which is, according to his opinion, an "absolute failure".

"NATO air strikes for which the said triad says they are indispensable, are actually a big crime," says novelist Walter Kaufman.

Actor Gojko Mitic, the famous Indian in the Westerns of the sixties and a great German movie legend, sent very bitter words to the West

on the account of their savage aggression on Yugoslavia.

"In the name of innocent victims, in the name of all innocent people who will become victims of this aggression, I appeal: stop this madness, stop bombarding, return to negotiations, turn down the US dictate, make the peace accord and enable peaceful life to all peoples living in Kosmet, says Gojko Mitiic. In the last couple of days, I almost got sick when I saw what the media were doing. For me, it is an undeniable fact that Germans attacked my country for the third time..."

"This war in the Balkans is obviously an aggressive war," says actor Gary Wolf. "It is another attempt of the super powers to push away the United Nations, and I have the impression that someone wants to break up the world organization. That is the main objective."

"Peace, anti-fascism and socialism are treading much more firmly than blind and stupid anti-socialists assume. The one who allowed breaking up of the socialism should not wonder when two hands appear in his blind democracy holding the torch of fascism in one and a torch of war in another hand. Cheap bananas and cheap vacation in Spain will eventually have exceptionally high price which will be also paid by those who are enjoying now."

Actor Kostas Papanastasiu thinks that most of "the clever Germans refute this unjustifiable war."

"This war bears the NATO label," says this actor. "The military alliance only cares for its respect, they are not at all interested in the Albanian refugees."

Writer Yuri Brezan is deeply hurt with the knowledge what "is happening in Europe and Kosmet at the end of this millenium."

"It is unpermissive that generals have the last word, while the politicians have the secondary role," says Yuri Brezan. "I don't accept the explanation that this war should have hampered the people's suffering. I am appalled at the knowledge that, under the red-green government, 58 years after the Hitler's attack, Germany attacked Belgrade and Yugoslavia again."

Copyright © 1998, 1999 Ministry of Information
Email: mirs@srbija-info.yu

The End of the United Nations

April 20, 1999

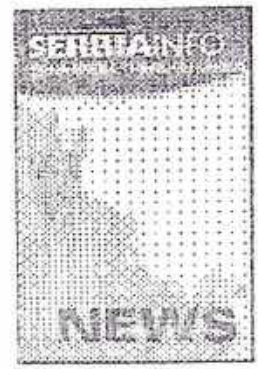

Belgrade, 17 April 1999. (Tanjug) - Even his own men are beginning to turn their backs on the French President, Jacques Shirac... Bonn officials keep insisting on urgent meeting with Victor Chernomyrdin, the special envoy of the Russian President for the Yugoslav crisis... head of the Italian diplomacy, Lamberto Dini, said that it was high time for Europe to get away from under the US umbrella... political leaders in Britain are losing their calm and beginning to smear all those whose opinions differ from the official British policy - all these facts, according to recent analyses coming from Western Europe, indicate that there is something new coming our way.

The question is - what is it?

There are rumors that somewhere behind the stage, both in the West and in the East, various peace initiatives are being prepared and that one of them might yield results. Analysts say that there are two reasons for these initiatives.

The first is to be found in the disastrous consequences of the criminal aggression and fear that the war might spill over to inflame the whole continent.

The second reason is the new and unexpected position of the aggressors, who obviously do not care about the consequences, but only about their interests. These interests now could be in great danger. Failure of the aggressors has shaken the position of the USA as the leading political and economic power and jeopardized the credibility and authority of the Alliance.

Leading American expert on security issues, Zbignew Brezynsky, warned that the failure of the aggressors might undermine stability of the whole world. Therefore the aggression must be resolved by 23rd April, the day before the announced celebration of the 50th NATO anniversary.

Brezynsky is the first world renowned analyst who dared to specify the date by which the aggression against Yugoslavia will be finished, and those who know him well say that he never gives a prognosis

He found this "substantial basis" in the fact that the latest developments in the battlefield show that the aggressors are surprised by unexpected strength of resistance of the Yugoslav armed forces. There is much talk about grave losses of the Western aggressors and that is what has made the Pentagon request additional finds for the air campaign against Yugoslavia.

American war President, said Brezynsky, is aware of the fact that his position within the Atlantic Alliance has been undermined by the course of aggression so far. And all this happened in the eve of the "historical summit" in Washington.

At this meeting the creators of the new world order are expected to adopt the concept of the Alliance for the 21st century, which would enable the Western aggressors to cut and paste the map of the planet to their liking, without having to ask the Security Council for permission.

For the time being it is evident that there are at least four initiatives for cessation of the aggression and beginning of search for proper solutions needed to end the Kosmet crisis. Among these four initiatives, three are almost identical: initiative of the UN General Secretary, Kofi Anan, the suggestion from Bonn, and the ultimatum issued by the criminal Alliance.

There is a common thread in all three initiatives, - foreign, meaning Alliance troops, camouflaged by the UN flag, which will occupy Kosmet without any limitations to their authorizations, not unlike the SFOR troops in Bosnia and Herzegovina. Officially, these troops will be there to secure the "safe" return of Albanian refugees (Serbian refugees are not mentioned), as well as realization of the political agreement achieved after cessation of the aggression.

None of these initiatives mentions any direct contacts between the representatives of Serbia and legal representatives of the national minority in Kosmet. These contacts have been made already and this could endanger the plans of the Alliance.

Under such circumstances, the leading news agencies reported, without seeming much surprised, that Belgrade has rejected the initiative of Kofi Anan. The fact that the leading world news agencies have greatly emphasized the letter of the Federal Minister of Foreign Affairs, Zivadin Jovanovic, addressed to Kofi Anan, and its conclusion that "Yugoslavia will not accept foreign troops in Kosmet", is very insightful.

It is notable that in this case, unlike some previous cases, the letter of the head of the Yugoslav diplomacy, at least in the first reactions, was not attacked right away, but simply reported, without commentary, in rather commendable manner.

Right now it seems that the fourth, or maybe the first peace initiative, is the only initiative that stands a chance of slow but attainable realization. This initiative is based on a political process, opened by meeting of the Yugoslav President Slobodan Milosevic and Dr.

Ibrahim Rugova on 1st April, and continued at the meeting of Milan Milutinovic and the political leader of the Kosmet Albanians.

In addition to the growing opposition to aggression, we also witness the growing criticism directed against the UN General Secretary and the Security Council. As many commentators in the world have concluded, the beginning of aggression against Yugoslavia marked the end of the UN and birth of "the new world order dictated by the most powerful".

The same media now offer comments that alleged suspension of human rights of Kosmet Albanians were used as an excuse for demonstration of power and opening of the new chapter in the history of international affairs.

Air strikes against a sovereign country have resulted in negative consequences for the aggressors themselves, many commentators argue and offer examples to substantiate these claims.

Russia discontinued further contacts with the Contact Group and the relations between Russia and NATO have come to a grinding halt. China is strongly opposing the aggression.

Second, as one of the Hungarian newspapers with highest circulation, "Metro", has concluded, "the President of Yugoslavia, Slobodan Milosevic, in spite of intentions of the West, has become a national hero. He managed to unite the Serbian people, bringing them to their national self-cognition, which outcome has not been predicted by the creators of the heavenly war".

Third, the undeclared war only worsened the situation for the Albanians and all other peoples living in Kosovo and Metohija and caused strife among the members of the Western military alliance.

Copyright © 1998, 1999 Ministry of Information
Email: mirs@srbija-info.yu

de Verdieping
PODIUM

20-4-99

Navo bereikt wat ze wil voorkomen

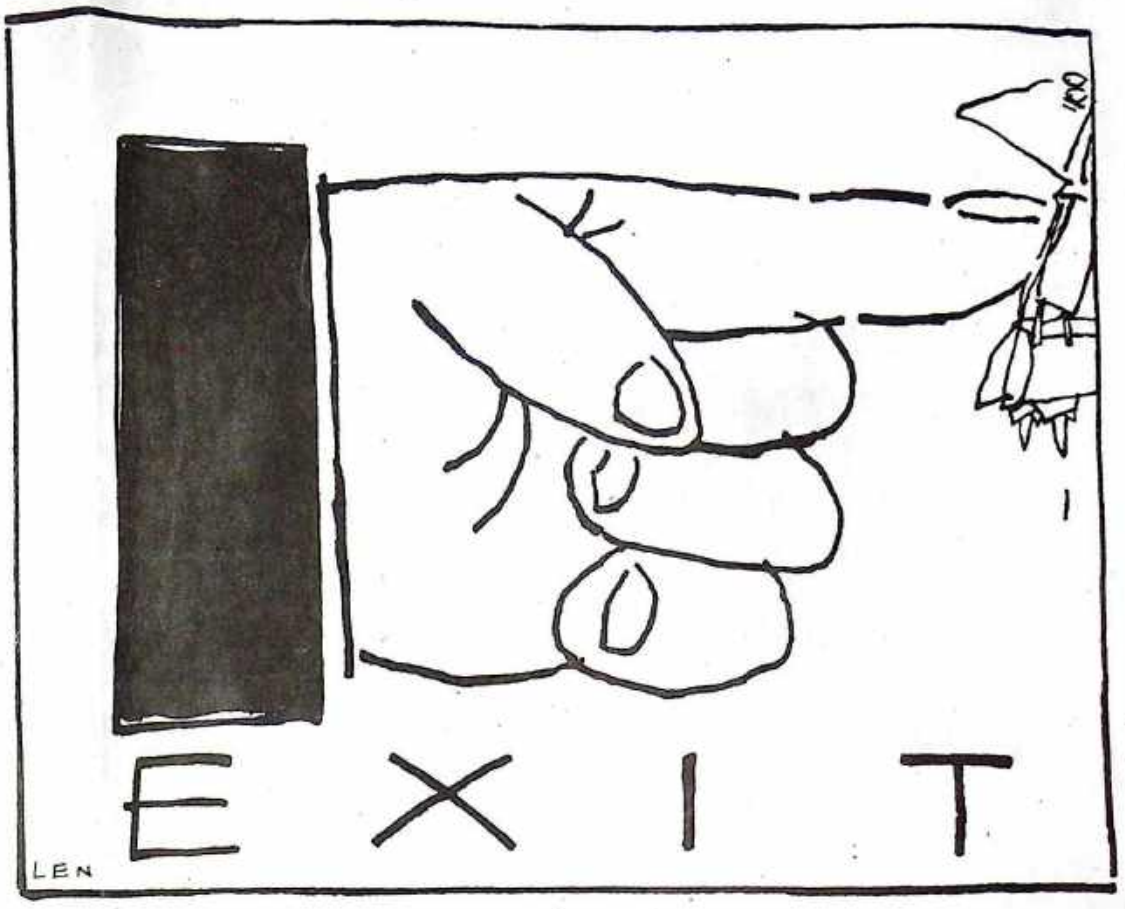

Len Munnik

Liefst 72 procent van de SP-kiezers vindt de Navo-bombardementen in Joegoslavië terecht, blijkt uit het onderzoek van *Trouw* (de Verdieping, 17 april). Maar de vertegenwoordigers van de SP in de Tweede Kamer denken daar anders over. De fractievoorzitter legt zijn standpunt uit.

Kosovo

Jan Marijnissen

Na ruim drie weken Navo-bombardementen wordt steeds duidelijker dat de Nederlandse regering een grove inschattingsfout heeft gemaakt toen zij samen met de achttien andere lidstaten van de Navo besloot tot een oorlog op de Balkan. Geen van de vooraf gestelde doelen is bereikt, sterker nog: op de meeste terreinen is de situatie nu slechter dan voorheen. De pretenties zijn niet waargemaakt, en dat kan niet zonder gevolgen blijven voor het beleid in de toekomst.

De Balkan-tragedie kent een lange geschiedenis van onderlinge strijd, geweld en verdrijvingen waarbij de centrale thema's etniciteit en verschuivende grenzen van naties, republieken en autonome gebieden zijn. Niemand wist beter dan Tito, de president van Joegoslavië die overleed in 1980, dat zijn land eigenlijk een vulkanisch gezich verantwoordelijk gemaakt voor de vrede en lijken de strijdende partijen dat ook steeds meer te zien als een zaak die hen niet aangaat. En dat terwijl de Serviërs en de Albanese Kosovaren uiteindelijk toch weer zullen moeten samenleven. Elke vluchteling die wordt gedeporteerd, elk slachtoffer dat valt door de bombardementen zal weer een extra dosis haat tegenover de andere partij opleveren.

Juist in de internationale politiek zijn de dingen vaak niet zo eenvoudig als ze op het eerste gezicht lijken. De ontwikkelingen van de laatste weken laten dat ook zien:

• Aanvankelijk hadden de bombardementen tot doel Milosevic te dwingen het verdrag van Rambouillet te tekenen. Maar dat papier is totaal uit beeld verdwenen. Volgens Rambouillet moest Kosovo onderdeel blijven uitmaken van Servië. Maar nu weet niemand of de vluchtelingen wel terug kunnen zo lang Kosovo Servisch grondgebied blijft. Ongewild heeft men bijgedragen aan een verder uiteenvallen van de Balkan. Bovendien schreef Rambouillet nog voor: „De strijdende partijen vragen de Navo door haar aanwezigheid bij te dragen aan de implementatie van het akkoord". Nu heeft de Navo dat afgezwakt naar eerst 'een door de Navo geleide internationale vredesmacht' en nu 'een internationale vredesmacht'.

• De Navo wilde voorkomen dat er een etnische zuivering van Kosovo zou plaatsvinden. Men heeft die zuivering oorlog te kunnen voeren. Dat was toen al een misvatting, en nu weer. Of de aanvallen op de trein, de fabrieken en op het konvooi van vluchtenden onbedoeld waren of niet, dit soort excessen zijn nooit te vermijden bij dergelijke massieve bombardementen.

• Door middel van luchtacties zouden de kosten van een interventie beperkt kunnen blijven. Ook dat is tegengevallen. Nu worden reeds bedragen genoemd in de orde van grootte van 15 miljard gulden of meer, en het einde is nog lang niet in zicht. Daar komen de kosten van de opvang van de vluchtelingen, de wederopbouw in heel Servië, en een waarschijnlijk nog langdurige aanwezigheid in Kosovo nog bij. Wie gaat dat betalen? President Clinton? De leden van het Nederlandse kabinet? Navo-secretaris-generaal Solana? Of toch weer de mensen die nu al gul geven aan giro 555?

• De westerse alliantie wilde de internationale rechtsorde veilig stellen. Het omgekeerde gebeurde. Men negeerde het feit dat er geen resolutie van de Veiligheidsraad lag die deze bombardementen zou kunnen legitimeren en dat twee van de vijf permanente leden van de VR uitgesproken tegenstander waren van zulke aanvallen. De Navo heeft zich nu naast de VN opgesteld als autoriteit die geweld kan sanctioneren. De relatie met Rusland en vooral met de Russen is dramatisch verslechterd. De contacten met de Navo zijn opgeschort, het Partnerschap voor Vrede is in de koelkast gezet, het Russische smaldeel is uit de SFOR in Bosnië gehaald en de Russische vloot stoomt op richting Adriatische Zee.

De Navo – en dus ook de Nederlandse regering – heeft een grote inschattingsfout gemaakt. Men dacht door middel van dreigen met geweld Milosevic op de knieën te krijgen. „Milosevic luistert alleen naar geweld" was in die dagen een gevleugelde uitdrukking. Toen dreigen niet voldoende bleek, was men – onder meer vanwege de eigen geloofwaardigheid – verplicht te gaan bombarderen. Maar dat zou maar kort hoeven duren, want „Milosevic luistert wel naar geweld". Nu hij dat ook na weken lang bombarderen niet doet, staat de Navo nog met lege handen.

Wat de SP betreft had de Navo nooit met geweld mogen dreigen. Dan was haar geloofwaardigheid ook nooit in het geding gekomen en had die ook geen rol hoeven spelen bij de strategische afwegingen. Nu men de weg van geweld toch is ingeslagen geldt 'bet ten halve gekeerd, dan ten hele g dwaald'. Een diplomatiek offensief o der leiding van de Russische Federat onder gelijktijdige stopzetting van bombardementen met als korte te mijn doel een gecontroleerde wape stilstand tussen de Serviërs en het UC is nu het verstandigst. Na de escalat zal toch gezocht moeten worden na deëscalatie, op welke manier dan oo

De Navo-aanvallen laten zien dat Navo niet in de plaats kan treden v de VN. En dat er geen schone en goe kope oorlogen bestaan, net zo min er eenvoudige oplossingen zijn vc ingewikkelde regionale conflicte Daarom bestaat er in dit soort situati (voorlopig) geen werkbaar alternati voor diplomatiek overleg en politie druk. Ik pleit niet voor afzijdighe integendeel, ik pleit voor betrokke heid. Echter geen betrokkenheid dc middel van bommen die als mid vaak erger zijn dan de kwaal, ma door middel van preventie, diploma en politieke druk op basis van een a lyse die rekening houdt met alle asp ten van een conflict.

Jan Marijnissen is fractievoorzitter van SP in de Tweede Kamer

bied was. En dat is het nog steeds. Naast alle kritiek die op zijn bewind mogelijk is, moet hij gecomplimenteerd worden voor de wijze waarop hij een modus vivendi wist te creëren en in stand te houden.

Na een proces van ruim tien jaar waarin er steeds meer barsten ontstonden in de Joegoslavische eenheidsstaat, begon het uiteenvallen pas goed toen de Europese Unie onder druk van Duitsland instemde met de afscheiding van Slovenië en Kroatië. In plaats van te proberen de nationalistische aspiraties enigszins te temperen en aan te dringen op een confederatie waarin garanties verleend zouden kunnen worden aan de in alle republieken aanwezige etnische minderheden, moedigde men juist de Kroatische wens aan onafhankelijk te worden.

De internationale gemeenschap heeft geen gelukkige hand gehad bij haar ingrijpen op de Balkan. Het Vance-Owen plan, het concept van de *safe havens*, en nu de bombardementen op Servië; geen van allen hebben ze het gewenste resultaat opgeleverd. Daar waar de internationale gemeenschap zich neutraal had moeten opstellen om haar mogelijkheden voor bemiddeling niet te verspelen, heeft men geïntervenieerd en dientengevolge steeds partij moeten kiezen.

Rob de Wijk, defensiespecialist van Clingendael en vaste commentator bij Nova, hoorde ik laatst een treffende vergelijking maken tussen het 'zinloze geweld' in ons land en het 'zinloze geweld' in de wereld. „Wanneer politici wordt gevraagd wat er gedaan kan worden aan het zinloze geweld dan beginnen de meesten met te zeggen dat het een moeilijk probleem is en dat er geen makkelijke oplossingen zijn. Wat maakt dan dat wij denken dat we het 'zinloze geweld' elders op de wereld wel makkelijk en effectief kunnen bestrijden?"

De oorlog in Bosnië heeft ons geleerd dat bescheidenheid en militaire terughoudendheid van de kant van de internationale gemeenschap vaak de verstandigste houding is. Voormalig minister van buitenlandse zaken Van Mierlo zei het met betrekking tot Bosnië zo: „Het risico van hospitalisering is altijd aanwezig wanneer we ons door onze aanwezigheid ergens voor medeverantwoordelijk maken." Terwijl de Serviërs en het UCK oorlog voeren over de toekomst van Kosovo, heeft de Navo echter bespoedigd, omdat [illegible] bommen konden vallen eerst alle waarnemers en vertegenwoordigers van humanitaire organisaties het gebied moesten verlaten. Voorzien kon worden dat de Serviërs door het lint zouden gaan en dat hun toorn zich zou gaan richten op de onbeschermde Albanezen in Kosovo. Zij worden immers door de Serviërs mede-verantwoordelijk gehouden voor de bombardementen, omdat het UCK al lange tijd vraagt om een interventie van de Navo. Bovendien, de reputatie van Milosevic was al langer bekend? Het is toch juist de Navo die deze man steeds vergelijkt met Hitler en Pol Pot? Reeds in een rapport van de UNHCR uit 1994 wordt gewaarschuwd voor een volksverhuizing wanneer de vlam echt in de pan zou slaan in Kosovo. Het is treurig dat de Kosovaren nu met honderdduizenden de prijs betalen voor de roekeloosheid van de Navo die onvoldoende rekening heeft gehouden met waartoe een Milosevic in het nauw in staat is.

• Men wilde Milosevic isoleren en zijn bevolking in beweging brengen tegen hem. Het is mislukt. Milosevic kan nu rekenen op de steun van de overgrote meerderheid van de bevolking, en de oppositie is zwijgzamer dan ooit tevoren. Net als in Kosovo zijn het ook in Servië de gewone mensen die nu en nog vele lange jaren de tol betalen.

• De negentien Navo-landen wilden voorkomen dat er een uitbreiding van het conflict naar de regio zou plaatsvinden. Maar inmiddels zijn er hoogoplopende spanningen in Macedonië, Montenegro en Albanië. Niemand weet hoe die spanningen te verminderen, laat staan weg te nemen, zeker niet nu er door het UCK regelmatig vanuit Noord-Albanië aanvallen worden uitgevoerd op Servische troepen in Kosovo en deze weer worden beantwoord door beschietingen van Serviërs op het gebied waar het UCK haar kampen heeft.

• Men heeft gekozen voor de inzet van wat eufemistisch heet 'het luchtwapen'. Grondtroepen wilde en wil men nog steeds niet inzetten, hoewel iedereen vooraf wist dat een oorlog niet te winnen is vanuit de lucht. De Navo zal zich met de gekozen aanpak genoodzaakt zien vroeg of laat – wederom vanwege de geloofwaardigheid – grondtroepen in te zetten.

• De Navo had gedacht – net als in de oorlog tegen Irak – weer een 'schone'

P O D I U M

Redactie: Joost Divendal, Leonoor Kuijk en Judit Neurink

Podium is een vrijplaats voor artikelen en ingezonden brieven die de redactie belangwekkend vindt. De redactie behoudt zich het recht voor bijdragen te weigeren, te redigeren of in te korten. Artikelen mogen maximaal 1000 woorden bedragen. Inzending geeft de redactie het recht een bijdrage ook via Internet, databank of anderszins openbaar te maken. Eventuele auteursrechten blijven berusten bij de schrijver. Ingezonden bijdragen worden niet geretourneerd en over weigering wordt niet gecorrespondeerd. Bijdragen kunnen per post, fax en e-mail worden ingezonden, steeds onder vermelding van **'Podium', voorzien van naam, postadres en telefoonnummer van de afzender** (ook bij e-mail).

Postadres: Podium-redactie Trouw, Postbus 859,1000 AW Amsterdam.
Faxnummer: 020-6680389. E-mail: redactie@trouw.nl

FOTO AP

Een uitgeputte Albanese man uit Kosovo zakt vlak voor de grens met Albanië in elkaar. Dan is er hulp, van een Servische politieman. Hij zet de bejaarde vluchteling alsnog de grens over.

Navo: 43 massagraven in Kosovo

Eerste vliegtuigen met vluchtelingen geland in Frankrijk en België

AMSTERDAM – De Navo zegt over informatie te beschikken voor het bestaan van 43 massagraven in Kosovo. Luchtfoto's, genomen door Navo-verkenningsvliegtuigen, dienen als bewijs.

De massagraven zouden, anders dan die destijds in de Bosnië-oorlog, keurig aangelegde grafvelden zijn. Op de luchtfoto's zijn kaarsrechte rijen omgewoelde aarde te zien. De graven wijzen in de richting van Mekka. Een Navo-woordvoerder zei dat er ook aanwijzingen zijn dat de Servische politie Albanese mannen als dwangarbeiders inzet bij het delven van de graven en het opruimen van de lijken. De dwangarbeiders zouden oranje overalls moeten dragen, zodat ze niet ongemerkt kunnen ontkomen. „Er zijn hierover talrijke meldingen door vluchtelingen", aldus de Navo-woordvoerder. Het is niet duidelijk of de Navo hierbij doelde op eigen informatie of op dergelijke berichten in de Britse krant *The Independent* gisteren.

De uittocht uit Kosovo is in het weekeinde doorgegaan. In drie dagen tijd kwamen 27 000 mensen de grens overstromen. Hulporganisaties verwachten dat de komende dagen nog eens 30 000 ontheemden de Albanese grens bij Morina zullen passeren. Gisteren sloot Joegoslavië bij die plaats tijdelijk de grenspost, nadat een auto met vluchtelingen op een Servische mijn was gereden. Dat gebeurde twintig meter voor de grens. Drie kinderen, hun moeder en grootmoeder kwamen om.

In België en Frankrijk zijn gisteren de eerste vliegtuigen met vluchtelingen uit Kosovo gearriveerd. In Lyon landden 317 vluchtelingen, sommige zelfs zonder schoenen. Op de luchthaven van Brussel landde het eerste toestel met 170 vluchtelingen en werden nog meer toestellen verwacht. Alle vluchtelingen kwamen uit opvangkampen in Macedonië.

Secretaris-generaal Solana van de Navo en de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Albright sluiten een grondoorlog niet langer uit. Maar voorlopig zullen er nog geen troepen naar Kosovo gestuurd worden. Albright zei op de Amerikaanse televisie dat het 'schrikbewind' dat de Joegoslavische president Milosevic uitoefent in Kosovo al „ernstig begint te verzwakken". De Navo voerde dit weekeinde een record-aantal luchtaanvallen uit op Joegoslavië.

Solana zei dat 'op dit moment' nog geen grondtroepen naar Kosovo hoeven. Ook de Duitse premier Schröder en de Britse premier Blair sluiten de inzet van grondtroepen niet meer uit.

Maar de Navo ontkent met klem dat er al voorbereidingen voor een invasie worden getroffen, zoals de Britse krant *The Observer* gisteren berichtte. The Observer meldde dat de Navo per eind mei minstens 80 000 soldaten Kosovo wil binnensturen.

Uit de woorden van de Amerikaanse president Clinton viel dit weekeinde af te leiden dat vrede voor Kosovo niet meer het enige doel is. Clinton noemde Milosevic een 'oorlogszuchtige tiran'. Hij zei dat alleen 'belangrijke veranderingen' in Belgrado een oplossing bieden.

Joegoslavië heeft dit weekeinde de diplomatieke betrekkingen met Albanië verbroken. Belgrado beschuldigt Tirana ervan medeplichtig te zijn aan de luchtaanvallen van Navo. De spanning in het gebied is daardoor verder opgelopen.

De Europese ministers van financiën hebben zaterdag in Dresden afgesproken Albanië en Macedonië financieel te steunen. De twee landen hoeven waarschijnlijk de komende twee jaar hun schulden niet te betalen. De EU wil ze te hulp schieten omdat ze zoveel ontheemden hebben opgenomen.

MEER NIEUWS OP PAGINA 5

Zorgen over opvang van Kosovaren

AMSTERDAM – PvdA en GroenLinks pleiten voor een ruimhartiger opvang van vluchtelingen uit Kosovo in ons land. Halsema (GroenLinks) en Middel (PvdA) willen dit morgen in de Tweede Kamer aan de orde stellen in een debat met staatssecretaris Cohen (Justitie).

Het gaat om Kosovaren die het oorlogsgeweld ontvlucht zijn en via andere Europese landen hun toevlucht hier zoeken. De Immigratie- en naturalisatiedienst (IND) van het ministerie van Justitie beschouwt deze vluchtelingen als zogeheten Dublin-claimanten. Dit houdt in, dat ze asiel dienen aan te vragen in het land van de Europese Unie, dat ze bij hun vlucht als eerste aandeden.

Op 3 april kregen de medewerkers van de IND via een memo te verstaan, dat het gaat om Dublin-claimanten en men in eerste instantie onderdak zou moeten bieden aan vluchtelingen uit Kosovo.

Op 15 april kwam een nieuw memo, waarin stond dat de Kosovaren als Dublin-claimanten geen recht hebben op onderdak.

Kamerlid Halsema spreekt over een hartvochtig beleid. Middel vindt dat voor de mensen uit Kosovo die op drift zijn geraakt een uitzondering moet worden gemaakt.

Indien Kosovaarse vluchtelingen al in een ander EU-land asiel hebben aangevraagd, mogen van Middel wel naar dat land worden gestuurd. Maar als ze daar niet lang zijn verbleven, maar doorgereisd naar Nederland, zouden ze wel hier asiel moeten kunnen aanvragen.

Een woordvoerder van Justitie zegt dat de Kosovaren in ons land niet aan hun lot worden overgelaten. Er wordt zorgvuldig geluisterd naar hun verhaal en ze worden ervan op de hoogte gebracht hoe ze in het EU-land, waarnaar ze terug kunnen keren, asiel kunnen aanvragen.

Servisch-orthodoxe kerk bekent kleur op Internet

BELGRADO – De website van de Servisch-orthodoxe kerk op Internet verwijst niet alleen naar de verklaringen van de eigen synode maar ook naar websites over de 'Navo-agressie en Kosovo'. In tijden van oorlog tegen de Servische leiders blijkt de kerk nationalistischer dan ooit.

De homepage (voorpagina) vertoont dezer dagen een prachtige ikoon van de opstanding en in drie talen de tekst 'Christus is opgestaan'. Onder de kop 'Bommen op Servië en Montenegro' is er ook een fotocollage van gevechtsvliegtuigen en verwoeste gebouwen en bruggen.

Van de bijna dertig websites waarnaar wordt verwezen, zijn er slechts enkele van een kerkelijke instantie. Opvallend is de *site* van het bisdom Raska en Prizren, dat grote delen van Kosovo omvat. Die bevat teksten van de 'gematigde' pater Sava van het klooster Decani, en verwijst ook naar Servische, Albanese en internationale persbureaus.

Het is de enige website waar de stem van de Albanezen klinkt. Verder is het oorlogspropaganda wat de klok slaat. Dat is niet verwonderlijk voor de websites van het Joegoslavische ministerie van informatie, van het hoofdkwartier van het opperbevel en van de Servische radio en tv.

Op bijna alle homepages staat de tekst Stop de Navo-agressie. I malen wordt het hakenkruis afge in plaats van het Navo-vignet.

Er zijn tal van foto's van de sla fers van de Navo-bommen op de bij de brug en op een konvooi vl lingen.

Gruwelijke foto's van verwo gen, van kinderen in een schuilk Maar ook van een lieftallig meisj een schietschijf tijdens een vrede cert in Belgrado.

Daarbij staan slogans afgebeel Zijn dit ook Europese kinderen?, V om doodt de Navo mij?, Geen e dag oorlog is één traan van een waard, Wij zijn allen doelwit, Trot Serviër te zijn en teksten van ge ten als: Moederland wij houden v

Op de homepage van het Cor van de Servische eenheid, een l bureau in de Verenigde Staten, sta tekst: Kerk + volk + staat = Koso

De Servische kerk heeft tijden Bosnië-oorlog alle partijen opgero het geweld te staken. Dat heeft p arch Pavle, hoofd van die kerk, oo weer gedaan.

Maar afstand nemen van het visch nationalisme doen in feite al priester Sava en zijn bisschop mije. Patriarch Pavle zei enkele j geleden dat elke Serviër zijn leven moet hebben voor Kosovo, „de van het Servische volk en het spirit centrum van de Servisch-orthod kerk".

SP houdt vast aan standpunt

AMSTERDAM – De Socialistische Partij (SP) zal niet plotseling van standpunt veranderen, nu uit een onderzoek is gebleken dat meer dan 70 procent van de SP-kiezers achter de bombardementen op Joegoslavië staat. De SP-fractie in de Tweede Kamer verwerpt de Navo-acties.

14-4-99

Dat zei SP-leider Jan Marijnissen gisteren in het tv-programma Buitenhof. Volgens Marijnissen is het op zichzelf 'niet bijzonder' als een politieke partij een ander standpunt inneemt dan de mensen die op die partij stemmen.

Uit ander onderzoek blijkt dat een meerderheid van de bevolking voor verkleining van inkomensverschillen is, aldus Marijnissen.

Hij bestreed dat zijn partij te weinig over Kosovo gecommuniceerd heeft met de achterban. Zo blijkt uit partijconferenties dat een overgrote meerderheid van de SP-leden wel achter het standpunt van de partij staat. Bovendien heeft de SP initiatieven genomen om het debat met de bevolking aan te gaan.

Marijnissen wil overigens niet uitsluiten dat een meerderheid van de SP-kiezers niet achter zijn standpunt staat. SP-kiezers reageren volgens hem net als andere gewone mensen met het hart en willen de verantwoordelijke politicus Milosevic straffen voor diens daden.

Maar volgens de SP-fractievoorzitter leidt bombarderen tot escalatie van het conflict op de Balkan. Daarom is nu van belang dat gestreefd wordt naar de-escalatie en daarin past volgens Marijnissen het (voorlopig) stoppen met bombardementen.

DE MUIS DIE BRULT

NELLEKE NOORDERVLIET

14-4-99

Chris Keulemans en Henk van Renssen willen dat schrijvers, kunstenaars, en historici, verenigd in de verzamelnaam intellectueel met elkaar in debat gaan over de oorlog op de Balkan (*de Volkskrant*, 16 april). Waarom willen ze dat?

Omdat ze zich schamen voor het buitenland. Overal elders schijnen de erudiete dubbeltalenten zich de vingers blauw te schrijven om dit Europese schandaal de baas te worden, maar in Nederland zwijgen ze.

Geen Harry Mulisch, wie vast nog wel wat Balkanbloed door de aderen stroomt, met een doorwrochte analyse op de opiniepagina. Geen Marcel Möring met een ingezonden brief. Geen petitie opgesteld door Koos van Zomeren tegen het leed dat mensheid heet. Geen verhitte polemiek tussen Leon de Winter en Theo van Gogh.

We moeten het doen met de verslagen en commentaren in kranten van journalisten en deskundigen. Pagina's vol. We moeten het doen met een stuk of acht Nederlandstalige televisiezenders, die elkaar verdringen voor huilende vluchtelingen. Elke dag. We moeten het doen met de machteloze, artistieke vaagheden van cabaretiers. Avondenlang. Het is niet genoeg.

Natuurlijk hebben Chris en Henk behoefte aan het verlossende woord. Wie niet? Het siert hen dat ze dat verwachten van schrijvers. Want verlossend of niet, de woorden van schrijvers horen in elk geval mooi en overtuigend en diepzinnig te zijn. En daar is ook wat voor te zeggen.

Een fraai gestileerde alinea van een gerenommeerd auteur over de noodzaak Milosevic onze mores te leren, en ze zullen zuchtend van verrukking zichzelf complimenteren met zo'n leidsman. Een vilein getoonzet rondeel van een dichter over het lijden van de Servische bevolking en ze prijzen verheerlijkt de vrijheid van meningsuiting waarvoor we pal staan. Een schetterend stuk van een vooraanstaand historicus en ze steken de duim naar elkaar op: Holland spreekt een woordje mee.

Waar komt die schaamte voor de bescheidenheid van de Nederlandse intellectueel toch vandaan? Wat verwachten ze van een debat? Geen oplossing, lijkt me. Ze zijn slim genoeg om te weten dat schrijvers die niet hebben. Ze

verwachten veeleer een visie die een soort genoegdoening geeft. Het machteloze equivalent van de machteloze cabaretavond: het helpt misschien niet, maar we hebben het tenminste gezegd. We hebben onze schuldgevoelens, ons onbegrip, onze machteloosheid, onze overtuiging verwoord gezien zoals we het zelf niet hadden kunnen zeggen.

De Intellectuelen hebben ons in volzinnen, waarvan we steil achterover slaan, uitgelegd hoe het allemaal kon gebeuren en dat de beschaving een dun laagje vernis is en dat we niet vrij te pleiten zijn en dat de geschiedenis zich herhaalt, en dat we de hand in eigen boezem moeten steken. We laten ons in de luren leggen door dure woorden en opgeblazen ego's. Maar we doen tenminste mee.

Als ik het Kamerdebat zie waarin regering en parlement, barstend van gewichtigheid, discussiëren over de vraag of wij grondtroepen moeten inzetten, of wij de luchtaanvallen zullen voortzetten, dat wij opvang van Kosovaren in de regio prefereren, dan denk ik altijd aan de grap van de muis en de olifant op de brug. Zegt de muis tegen de olifant: wat stampen we lekker, hè?

Ik spreek niet tegen dat we deel uitmaken van een gemeenschap waarin onze stem mag en moet worden gehoord. Maar het is onzin dat als de Fransen en de Engelsen en de Duitsers iets zeggen, wij Hollanders dat ook moeten doen onder elkaar. Men mag dan met enige jaloezie naar de debatten kijken die Franse intellectuelen met elkaar voeren, maar ik zou me niet graag aan die ronkende, gratuite en abstracte sport willen wijden, waardoor de Fransen nog altijd in de veronderstelling verkeren dat ze de culturele hegemonie in Europa sinds de achttiende eeuw niet werkelijk uit handen hebben gegeven. Ik kan me wel voorstellen dat schrijvers en intellectuelen iets zeggen over de Balkanoorlog, mits ze denken iets interessants toe te kunnen voegen.

Maar waarom dat per se Nederlanders moeten zijn in een Nederlandse discussie is me een raadsel. Ik zou graag de mening horen van Balkanintellectuelen. Of die van Magris, Enzensberger, Sontag, Bruckner. Zet de kolommen in de Nederlandse kranten maar voor hen open.

Op dinsdag 26 januari publiceerde *NRC Handelsblad* een rede van Bram de Swaan bij het afscheid van Hans van Mierlo uit de politiek. Daarin pleitte hij voor de totstandkoming van een Europese openbare ruimte, waar over Europese zaken een Europese discussie wordt gevoerd.

Als die er was, zou die ons nu van pas komen. We zouden onze etnische en nationale oogkleppen af kunnen leggen, we zouden af kunnen zien van een ridicule herhaling van zetten, we zouden in die Europese ruimte onze sterkste intellectueel naar voren kunnen schuiven, want zoveel autoriteiten hebben we niet. Chris en Henk mogen in de jury.

Uittocht uit Kosovo zwelt verder aan

14-4-99

Reuters, AFP, AP

BRUSSEL/LONDEN/TIRANA

De uittocht van vluchtelingen uit Kosovo is het afgelopen weekeinde weer aanzienlijk toegenomen. Zeker veertigduizend Kosovaren trokken over de grens met Albanië en Macedonië. Het aantal etnische Albanezen dat hun land sinds 24 maart is ontvlucht, is daarmee op zeshonderdduizend gekomen, zegt de vluchtelingenorganisatie van de Verenigde Naties (Unhcr).

Zondag kwamen vijf Kosovaren, onder wie drie kinderen, om het leven toen hun auto in het zicht van de grens met Albanië op een mijn reed.

In Albanië zijn nu 360 duizend vluchtelingen ondergebracht, in Macedonië 135 duizend, in Montenegro 75 duizend en in Bosnië-Herzegovina 35 duizend. De ministers van Financiën van de Europese Unie hebben zaterdag besloten dat Albanië en Macedonië voorlopig hun schulden niet hoeven af te lossen. Op de informele ontmoeting verklaarden zij bovendien dat het Westen een begin moet maken met het vrijmaken van geld voor de wederopbouw van de Balkan voor het moment dat de Kosovo-oorlog is beëindigd.

'We weten dat we voor de hele regio moeten zorgen', zei voorzitter Hans Eichel, de Duitse minister van Financiën in Dresden. 'Zodra het geweld voorbij is, is er omvangrijke hulp voor de zuidelijke Balkan nodig, niet alleen voor Kosovo, maar ook voor de buurlanden.'

De NAVO zegt bewijzen te hebben dat de afgelopen weken meer dan drieduizend Albanezen in Kosovo zijn gedood. NAVO-woordvoerder Jamie Shea zegt dat dit getal is gebaseerd op gegevens van vluchtelingen.

Aan de hand van luchtfoto's zou de NAVO kunnen aantonen dat de Serviërs in Kosovo zeker 43 massagraven hebben aangelegd. Als voorbeeld noemde Shea het dorp Izbica, waar op een foto 150 vers gedolven graven zichtbaar zouden zijn. Vluchtelingen en gevangenen worden door het Servische leger gedwongen te helpen bij het verduisteren van het bewijsmateriaal van de moordpartijen op hun landgenoten. De Britse minister voor de Strijdkrachten, Doug Henderson, zei dat 'het schoonmaakproces ook het transporteren van de lijken naar een gebied uit de buurt van de plaats van de slachting omvat'.

Volgens Henderson hebben de Servische troepen in Kosovo tweehonderd dorpen en steden vernietigd en de bevolking verjaagd. De Servische president Slobodan Milosevic heeft veertigduizend manschappen en driehonderd tanks in Kosovo, aangevuld met pantservoertuigen en artillerie, zo zei de minister.

De regering in Belgrado heeft gisteren de diplomatieke betrekkingen met Tirana verbroken, onder verwijzing naar de Albanese rol als basis voor troepen van de NAVO. Zondag arriveerden in Albanië de eerste Amerikaanse Apache-helikopters, dié mogelijk tegen Servische tanks in Kosovo zullen worden ingezet.

Pagina 5: Westerse leiders willen af van Milosevic
Grieken massaal tegen NAVO-actie
Vluchtende familie rijdt op mijn

60-buit

14-4-99

Geld voor Balkan en gerucht over grondaanval

DRESDEN – De Balkan-landen die zwaar getroffen worden door de Kosovo-oorlog krijgen waarschijnlijk snel financiële hulp. De schulden van Albanië en Macedonië worden bevroren, waarna Albanië en Macedonië hun leningen voorlopig niet meer hoeven af te betalen. Het schuldenmoratorium zou de schuldeisers de komende twee jaar ongeveer 360 miljoen gulden gaan kosten. Albanië, de armste staat van Europa, heeft inmiddels al meer dan 340.000 vluchtelingen uit Kosovo opgenomen. Macedonië herbergt inmiddels 130.000 inwoners uit Kosovo. De Europese Gemeenschap en de commissie hebben tot nu toe omgerekend 1,7 miljard gulden voor de financiering van vooral humanitaire hulp uitgetrokken. Albanië gaf zaterdag al aan' dat het land meer dan f 1,6 miljard nodig heeft om de vluchtelingenstroom op te vangen.

De NAVO gaat de dagelijkse persbijeenkomsten over de strijd tegen het Joegoslavische leger tegen het licht houden. De kwaliteit van de briefings zou 'onder de maat' zijn.

Er komt kritiek uit verschillende lidstaten, waaronder Nederland, dat de NAVO nogal tevreden met zichzelf is.

De briefings zijn het werk van Jamie Shea, de woordvoerder van Solana, die voor de dagelijkse briefings om stipt 15.00 uur wordt vergezeld door militaire woordvoerders.

Volgens een NAVO-zegsman schort het ook aan coördinatie met de woordvoering die het Amerikaanse ministerie van Defensie pleegt. Hij noemde het voorbeeld van de NAVO-luchtaanval van woensdag waarbij Kosovaarse vluchtelingen de dood vonden. Nog steeds is niet helemaal duidelijk wat er precies is gebeurd. De NAVO maakt plannen om eind mei met een troepenmacht van 80.000 man Kosovo binnen te vallen. Dit heeft de Britse krant The Observer gisteren gemeld op gezag van Britse en Amerikaanse bronnen. De NAVO zou daartoe hebben besloten wegens druk van politieke leiders. De militaire operaties tegen Joegoslavië zouden binnen drie maanden moeten zijn afgerond.

Een belangrijke adviseur van de Britse premier Tony Blair zei zaterdag tegen The Observer dat de NAVO gedetailleerde plannen voor een invasie in Kosovo nooit bekend zou maken, om Belgrado niet van tevoren te waarschuwen. (DPA/Rtr./ANP)

Inlichtingendiensten trekken criminele handel Milosevic na

BERN/LONDEN – Europese inlichtingendiensten onderzoeken de criminele praktijken van Milosevic en zijn familie. Ze verdenken de Joegoslavische president ervan de afgelopen jaren in het geheim miljoenen guldens naar Zwitserse banken te hebben gebracht.

Volgens de Britse inlichtingendienst zit Milosevic' zoon Marko tot over zijn nek in de drugshandel. Hij zou leiding geven aan een bende die via Albanië Turkse cannabis smokkelt naar Italië. Het geld dat Milosevic naar Zwitserland heeft overgeboekt, bedraagt volgens de Zwitserse krant SonntagsBlick zo'n kleine zeven miljoen gulden. De rekeningen staan op naam van zijn vrouw Mira en één van zijn dochters.

Volgens de Sunday Express maakt het speurwerk van de Britse geheime dienst naar de handel en wandel van Milosevic' zoon Marko deel uit van het internationale onderzoek naar connecties tussen Milosevic' familie en misdaadorganisaties. De inlichtingendienst is bezig met de aanleg van een dossier over Marko, een 25-jarige playboy met geblondeerd haar die eigenaar is van Belgrado's populairste nachtclubs.

Marko's voornaamste inkomstenbron is echter het monopolie dat zijn vader hem heeft gegeven voor het belastingvrij importeren van sterke drank en tabak. Zijn winkels aan de grens. Tref geheten, leveren hem tientallen miljoenen guldens op.

Marko's liefde voor sportwagens en parties is legendarisch. Hij heeft zoveel macht dat het militaire vliegveld Batajnica dicht gaat als hij daar met zijn Maserati wil rondrijden, schrijft Sunday Express. Marko Milosevic zou de NAVO-bombardementen zijn ontvlucht en momenteel in een van zijn vaders luxueuze villa's op Kreta verblijven. (ANP)

Tsjernomyrdin sluit ingrijpen Rusland uit

MOSKOU – De Russische speciale afgezant voor Joegoslavië, oud-premier Viktor Tsjernomyrdin, heeft gisteren uitgesloten dat Rusland militair ingrijpt in de crisis in Kosovo. Ook hekelde hij de voorstellen om Joegoslavië op te nemen in een unie met Rusland en Wit-Rusland. Hij noemde de plannen voorbarig en onuitvoerbaar zolang Joegoslavië in oorlog is met de NAVO.

Rusland is fel tegen de NAVO-luchtacties tegen Joegoslavië, maar de Russische reactie is voornamelijk symbolisch omdat het Russische leger verzwakt is en de economie in duigen ligt. Russische militaire interventie is echter 'absoluut uitgesloten' omdat als Rusland militair bij het conflict betrokken raakt, dat een nieuwe wereldoorlog zou betekenen. „Iedereen moet dat begrijpen", zei Tsjernomyrdin in het televisieprogramma Itogi van de particuliere zender NTV.

In hetzelfde programma waarschuwde de Montenegrijnse president Milo Djukanovic dat de Joegoslavische president Slobodan Milosevic Rusland bij de strijd wil betrekken en de Derde Wereldoorlog wil beginnen. „Milosevic is daartoe in staat", aldus Djukanovic. (AP)

Terwijl NAVO-bommen op Servië vallen klinkt het verwijt dat Nederlandse schrijvers zich niet laten horen. ***Graa Boomsma*** *verwerpt die rol van literaire leider of gidsende goeroe en wijst op auteurs die zich voor geen enkel nationalisme laten misbruiken.*

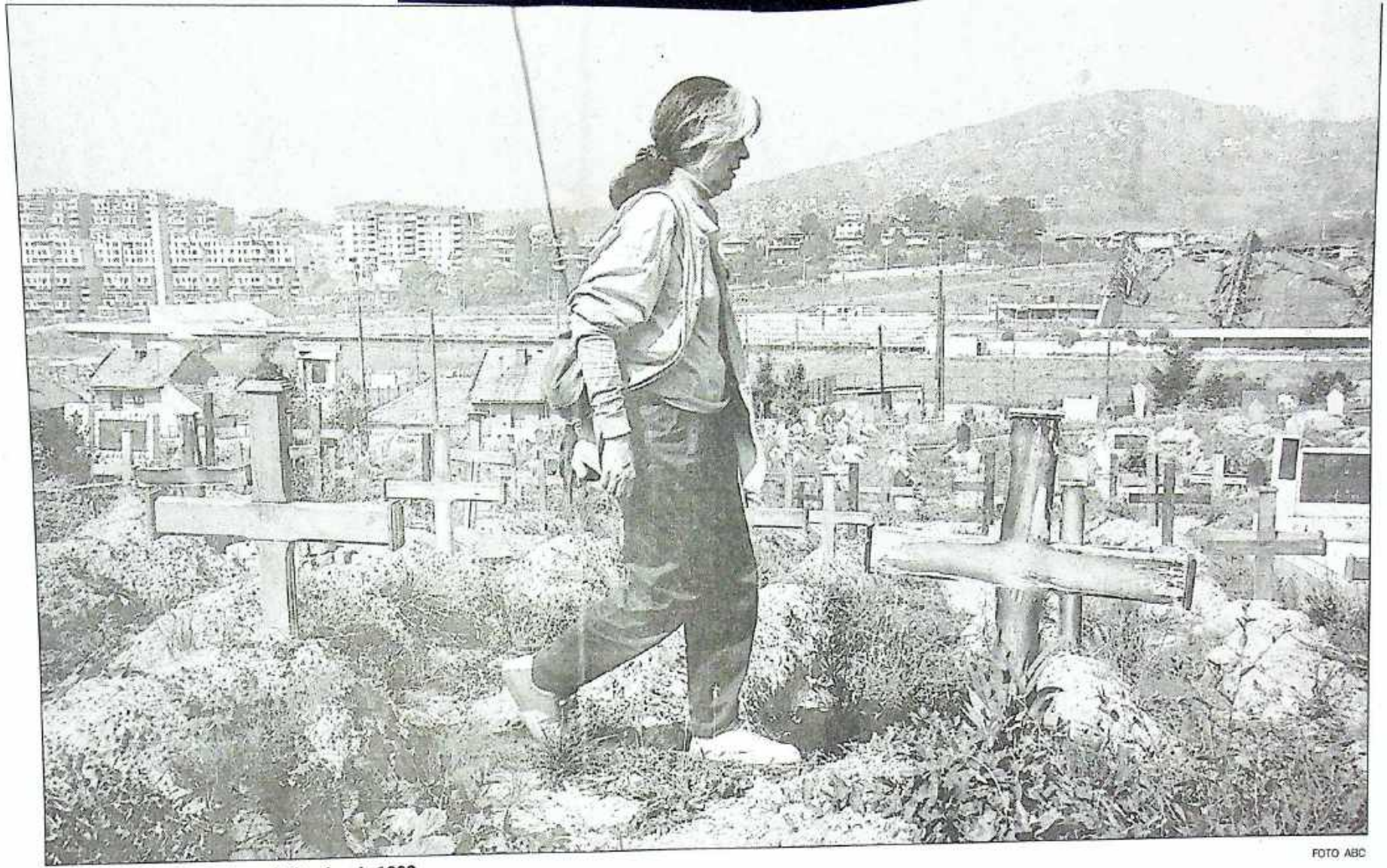

FOTO ABC

Schrijfster Susan Sontag bezoekt Sarajevo in 1993.

14-4-99

Een schrijver laat zich niet misbruiken

NOVEMBER 1995. De Oostenrijkse schrijver schrok wakker in hotel Tourist in Novi Sad, hoofdstad van de Vojvodina. Ontwaakte hij uit een visionaire droom over een NAVO-bombardement dat drieënhalf jaar later een stadsbrug over de Donau zou verwoesten? Of was hij zo vervuld van zijn missie een 'duurzame toerist' te zijn die opbokste tegen het westerse mediageweld dat de Serviërs op de Balkan demoniseerde dat zijn nacht droomloos was?

De schrijver sprak onder het scheren tegen zijn badkamerspiegel: 'Niemand kent Servië. Ik moet beelden maken van een verscherpte, bijna kristallen werkelijkheid. Dat komt niet door de oorlog maar veeleer door een zich kennelijk Europa-wijd uitgestoten wetend geheel, groot volk, de Serviërs, de dit onrechtvaardig vindt. Het woord 'volk' is elders misschien wel terecht doodverklaard, maar hier is het anders.'

De schrijver verliet zijn hotel en ging op zoek naar de Servische leefwereld. Hij wilde kleine bijzonderheden waarnemen die duurzamer bleken dan de hoofdfeiten. Op de markt van Novi Sad kocht hij Morawa- en Drinasigaretten. Daarna liep hij en boekhandel binnen en zag een paddestoelengids liggen. De sigaretten en de gids nam hij later mee naar de Parijse voorstad Chaville, waar hij al sinds jaar en dag woonde. Daar schreef hij *Eine Winterliche Reise zu den Flüssen Donau, Save, Morawa und Drina*, dat onder de titel *Gerechtigheid voor Servië* in een Duitse krant werd gepubliceerd. En hij zette eronder: Peter Handke.

Drie maanden eerder liep er een andere schrijver, Aleksandar Tisma, zoon van een Hongaars-joodse moeder en een Servische koopman en net als balling in Frankrijk teruggekeerd, over de markt in Novi Sad. Zijn verschijning wekte onrust en agressie op. Hij kon niet rustig een pakje sigaretten kopen of een mooi paddestoelengidsje in de boekhandel bestuderen. Een paar marktkooplui begonnen te schreeuwen: 'Spion van Tudjman! Verrader! Vuile jood!' Iemand had hem vast herkend van de Franse televisie en 'ontmaskerd' als Kroatenvriend en 'dus' anti-Servisch. Geen ruimte voor relativering. Dwars door het steeds luidere geschreeuw van de marktkooplui hen zei hij tegen zijn gezelschap dat de volkeren in de Vojvodina zich al sinds mensenheugenis hebben vermengd en een historische mélange vormen: Serviërs, Kroaten, Slovenen, Hongaren. Etnische zuiverheid? Een mythe, een nationalistische leugen.

Maar de schreeuwers onderbraken hem en wilden weten waar hij in de Tweede Wereldoorlog zat. In Boedapest? Aha, de Hongaren waren Hitler-aanhangers. 'Collaborateur!' De meute drong op, iemand maakte een snijgebaar met zijn hand langs zijn keel. Toen de schrijver met zijn metgezel wegliep vlogen de abrikozen hen om de oren.

Aan deze botsende scènes in Novi Sad moest ik denken – Handke zag de essentie over het hoofd in zijn speurtocht naar het 'volkseigene' – tijdens het lezen van 'De pen zwijgt' (*de Volkskrant*, 16 april) van Chris Keulemans en Henk van Renssen. In hun ergerlijke, snel bij elkaar gebelde krantestuk wijzen ze met een beschuldigende vinger naar de Nederlandse schrijvers en roepen hen als ware schoolmeesters op 'het klassieke engagement' weer te omhelzen. Met andere woorden: hoe betrokken en bewogen zijn wij, hoe onbewogen zijn jullie, zwijgende Hollandse schrijvers die slechts staren naar hun eigen achtertuintje. Jullie zouden je moeten mengen in het koor van meningenverkondigers, standpuntenvertolkers, opinieleiders en analysemakers. Kijk naar naar Duitsland en Frankrijk, daar is het 'intellectuele debat' traditie: Finkelkraut, Debray, Handke, Enzensberger, Grass, zij weren zich tenminste in de discussie over Kosovo, NAVO-bommen, etnische schoonmaak, exodus, massamoord en Milosovic.

Maar wat willen Keulemans en Van Renssen eigenlijk met hun betuttelende stuk? Dat schrijvers zich op hun verzoek gaan bedienen van dezelfde soort retoriek als politici en partijdige persbureaus? Wat voor beeld hebben ze van auteurs? Moeten het weer wijze literaire leiders, gidsende goeroes of heilige hogepriesters worden? Sartre spelen in de zandbak van de wereldpolitiek? Hebben hun opvattingen meer waarde en gewicht hebben dan die van de bakker? De meningen rijzen dagelijks als bakmix uit de krantenkolommen.

Wat moet ik bijvoorbeeld met Handkes dubieuze gejongleer met het Servische 'volkseigene'? Met het van weke clichés doordrenkte liedje 'Staakt het vuren' van Freek de Jonge en Herman van Veen, echo van een wereldvreemd pacifisme en een superieur Hollands moralisme? En wat te denken van Alain Finkelkrauts *Comment peut-on être Croate?* Dat is een pamflettistisch betoog dat angstwekkend goed spoort met de etnische hysterie op de Balkan.

Liever ga ik te rade bij schrijvers als Dubravka Ugresic, Miroslav Krleza, Danilo Kis, György Konrád, Ivo Andric, Mirko Kovac of Ismail Kadare. Wat blijft er over als de cultuur een verzameling leugens is geworden en je als nationaliteit 'geen' invult (Ugresic)? Wat moet je met Finkelkraut als Krleza al in 1935 de 'kleinburgerlijke liefde voor Kroatië' heeft afgedaan als provocerend, onecht en wartaal? De oorlog, schrijft Krleza, heeft dezelfde uitwerking op de menselijke domheid als een onweersbui op paddestoelen: 'Ze rijst als een spookbeeld uit het niets op, overal om ons heen.'

De schrijver laat zich door geen enkele vorm van nationalisme misbruiken. Hij bedrijft geen politiek maar antipolitiek. 'Antipolitiek is verwondering', schreef Konrád in 1982 als anticommunist die weigerde het kapitalisme te omhelzen. Non serviam. Geen concessie aan de terreur van de geschiedvervalsing. Het enige vaderland van de schrijver is zijn taal (Kis). Zijn boek is zijn enige identiteitsbewijs.

De schrijvers die ik noemde zijn ballingen die door de manipulators van taal en trots van hun identiteit zijn beroofd. In hun literaire taal hervinden ze hun legitimiteit, die Tisma in zijn roman *Argwaan en vertrouwen* (1983) zo beschrijft: 'De wereld is immers zelf een lege ruimte, woestenij, kou, verlatenheid, onbegrip, niet geaccepteerd zijn, nergens je eigen gootje hebben. Vandaar die kunstmatige gootjes, die woorden die stuk voor stuk naar de wortels boren, naar het verleden, naar gewoonten en gebruiken, naar intimiteit.'

Zo verweren de romans van Tisma zich tegen de bandieten van de etnische zuivering en creëren ze een nieuwe culturele ruimte, het duurzaamste engagement. Er bestaat geen ander literair alfabet, of er nu abrikozen langs je oren vliegen of bommen op je stad vallen.

Graa Boomsma is schrijver.

Mirza

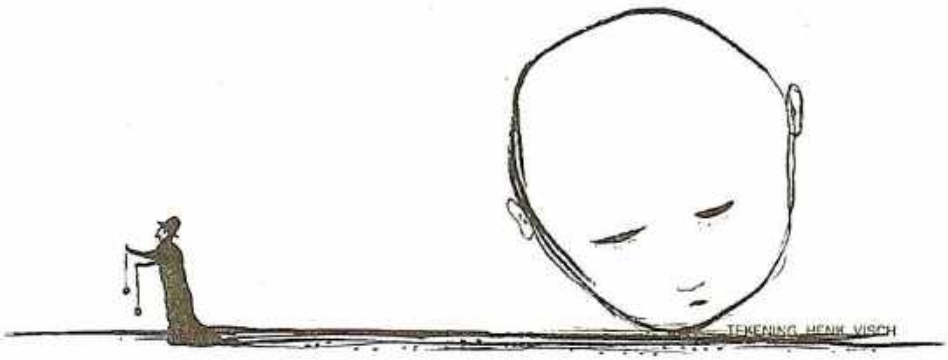

One more time 19-5-99

Konvooi vluchtelingen getroffen door bommen, overal op de weg lagen verminkte lichamen naast tractorwrakken en een paardenkar. Mensen met bebloede gezichten waren bezig lichamen van doden en gewonden in auto's en op karren te laden. Bejaarden en kinderen zaten langs de weg te huilen en...

Dit heb ik uit de krant geknipt. Een beschrijving van de gruwelijke scène die we allemaal op tv hebben gezien.

Wat moeten we? Wij die geen bommen gooien, wij die niemand uit zijn huis verjagen, wij die geen paardenkar hoeven te nemen om weg te vluchten?

Remco Campert zocht zijn toevlucht in zijn zomerhuisje in Noord-Frankrijk: *'In dat huis hebben we geen televisie. Elke keer als we er zijn, ervaar ik dat als een zegen, deze keer helemaal. Even geen beelden, geen verdriet.'*

Maar waar moest ik mijn toevlucht zoeken?

Als ik dat aan mijn vader vroeg, zei hij meteen: 'Bij het heilige boek, jongen: *Al adiato zadja. Fal morijato gadha. Fal mogirato sobha. Bij de rossen die snel en snuivend ademen. Bij de rossen waarvan de vonken uit hun hoeven slaan... Blind, jullie zijn blind geworden, maar alles is gezien, alles is onthouden.'* Maar ik heb geen vader meer, ook geen heilig boek.

Ik vluchtte uit mijn studeerkamer naar de woonkamer. Ik deed de radio aan, ik deed de radio uit. Ik sloeg de krant open, gooide hem weer in de mand. Ik deed de tv aan, Ned. 1 oorlog. Ned. 2 oorlog. Ned. 3 oorlog. Ned. 4 oorlog. Ned. 5 oorlog. Ned. 6 oorlog. BBC oorlog. CNN oorlog. Duitsland oorlog.

Ik ben geen gehoorzame zoon van mijn vader, ik zocht mijn toevlucht bij MTV. Bij de popmuziek, bij Britney Spears, de zestienjarige Amerikaanse zangeres die op dat moment op het scherm was.

In het huis van mijn vader had ik de Beatles gemist, nooit van hen gehoord, nooit *Yesterday* gekend. Alleen maar de soera's: *'Wa sabba, waa haamda, waaa aanna, waa aannaa, wa sab, wa hamd, wa aaand, wa...'* Nu luister ik vaak popmuziek om mijn achterstand in te halen. Vooral de clips, een muziek waarin ik inspiratie vind. En rust.

Alles is mogelijk in die clips. Je kunt verdrietig zijn, en tegelijkertijd vrolijk dansen. Iemand verloren hebben, en toch op je hoofd gaan staan. Kwaad zijn op die bommen en onderwijl koprollen maken. Met je kleren in het zwembad springen en zingen of hopeloos schreeuwen. Alles, je mag alles doen om tot rust te komen. Ik deed dus mee, geen vakantiehuisje, geen heilige woorden, ik deed een handvol gel in mijn haar, kamde het overdreven omhoog en toen ging ik verdrietig met Britney Spears meezingen. Ik kwam in beweging:

Hit me baby one more time
Oh baby, baby
I shouldn't have let
you go.
Tell me baby 'cause I
need to know now
oh because
my loneliness is
killing me
when I'm not with you
I lose my mind
give me a sign
hit me baby one
more time.

Daarna danste ik met haar groep mee. Dansen? Ik? Nee, ik dacht dat ik het deed. Ik rende met hen van de ene kant van de woonkamer naar de andere kant. Deed ik dat echt? Toen liet ik me net als hen op mmjn knieën vallen, stond op en viel weer en ik zong: *oh baby baby one more time.*

De geest van mijn vader keek door het raam naar binnen. Abdolah? *Oh baby baby.*

Kader Abdolah

Gevluchte Kosovaren hebben beschutting gevonden tegen het barre weer in een verlaten garage in het Albanese grensdorp Morina. FOTO AFP

Ontsnappen, weg uit de doodsangst, weg!

Van onze correspondent
Michel Maas

KUKES

Een hamer slaat op een aambeeld. Beng, beng, beng, in een eindeloos en monotoon ritme. Maar het geluid beweegt. Het komt dichterbij en blijkt een tractor te begeleiden die zondagochtend Kukes binnenrijdt. De aanhanger heeft nog maar één wiel, aan de rechterkant. Links hobbelt hij op en neer op de remtrommel, die bij elke omwenteling een oorverdovende ijzeren klap op het asfalt geeft. De meer dan twintig vluchtelingen die uit de aanhanger puilen, horen het die de vluchtelingen kennelijk heel nauwkeurig geteld heeft. 'Maar er was een pauze van kwart voor drie 's ochtends tot half tien 's ochtends.'

De ochtendpauze had een angstige oorzaak: kwart voor drie 's ochtends ligt de familie Berisha in een poel van bloed op de grens, dat wil zeggen: precies midden tussen de Servische en de Albanese grenspost. Op de plek waar de vluchtelingen om een betonnen tankblokkade heen moeten om de Albanese helft van niemandsland te bereiken, is de auto met het gezin van Ibishi Berisha op een antitankmijn gereden en aan flarden geschoten. Ibishi, de bestuurder, is levend uit het wrak gekomen. Hij ligt zwaargewond in het ziekenhuis van Kukes. Ook de elfjarige Besnik leefde nog toen hij de grens met Albanië over werd geholpen. Hij werd in allerijl – zwaar gewond aan zijn hoofd – naar Tirana gevlogen, maar zijn kans op overleven was bijna nul. Ook Ibishi's moeder leefde nog, maar stierf later in het ziekenhuis van Kukes. Ook alle anderen, Berisha's vrouw en drie van hun kinderen, zijn dood. In een tent naast de grenspost ligt, in

Mijn liet weinig

hoog naar de grauwe hemel. Ibishi, de bestuurder, is levend uit het wrak gekomen. Hij ligt zwaargewond in het ziekenhuis van Kukes. Ook de elfjarige Besnik leefde nog toen hij de grens met Albanië over werd geholpen. Hij werd in allerijl – zwaar gewond aan zijn hoofd – naar Tirana gevlogen, maar zijn kans op overleven was bijna nul. Ook Ibishi's moeder leefde nog, maar stierf later in het ziekenhuis van Kukes. Ook alle anderen, Berisha's vrouw en drie van hun kinderen, zijn dood. In een tent naast de grenspost ligt, in lichaampje ophalen, dat naar het lijkenhuis van Prizren is gebracht. Andere lijken zijn er niet. Van twee kinderen is volgens de Serviërs niets meer over, niets wat de grens over gebracht kan worden.

Vluchtelingen passeren het autowrak. De meesten slaan er geen acht op. Zij laten zich opjagen door Albanese politiemannen en soldaten, die in een constante paniek proberen de lange file vluchtelingen in beweging te houden. Maar er is geen houden aan. Aan de grens heerst een tomeloze chaos, die pas afneemt als om één uur 's middags opnieuw een onaangekondigde pauze in de stroom rond de honderdduizend anderen die hier al zijn gestrand.

De kampen kunnen de stroom allang niet meer aan. 'We bouwen tenten als gekken. Gisteren hebben we er zestig neergezet, maar de tenten waren nog niet klaar of ze zaten al vol. Dertig mensen per tent', zucht Kristina Torgeson, van Artsen zonder Grenzen. Even buiten Kukes zal deze week een nieuw, groot kamp verrijzen. Maar het is er nog niet, en als het klaar is, zal ook dat te klein zijn om de vluchtelingen te kunnen opvangen.

In ijskoude striemende regen zoekt iedereen zondag een plekje.

Clinton en Blair willen niet verder met Milosevic

Van onze buitenlandredactie

AMSTERDAM

Het gaat er steeds meer op lijken dat de Joegoslavische president Milosevic wat het Westen betreft niet meer te handhaven is als president van Joegoslavië. De Amerikaanse president Clinton schreef gisteren in *The Sunday Times* dat er geen vrede op de Balkan zal zijn totdat Milosevic is afgezet: '...de regio kan niet veilig zijn met een oorlogszuchtige tiran in haar midden.'

Soortgelijke geluiden komen van minister van Buitenlandse Zaken Madeleine Albright en de Britse premier Tony Blair. Volgens de laatste heeft het Westen een groot probleem als Milosevic aanblijft. 'Op de lange termijn moeten we er zeker van zijn dat deze man deze regio niet meer kan terroriseren', zei Blair.

De VS houden er rekening mee dat de Serviërs tienduizenden, mogelijk zelfs honderdduizend, jonge etnisch-Albanese mannen hebben gedood. Milosevic is 'dan ook zeker het belangrijkste doel voor een onderzoek', aldus David Scheffer, Amerikaans gezant voor oorlogsmisdaden.

De NAVO heeft zondag het grootste aantal luchtaanvallen op Joegoslavië uitgevoerd op één dag. Binnen een etmaal werden vijfhonderd missies uitgevoerd. Vooral raffinaderijen en bruggen zouden zijn vernietigd. Volgens de Servische media kwamen acht mensen om het leven. Ook werden een oliedepot en een kunstmestfabriek in Pancevo, in de omgeving van Belgrado, gebombardeerd. In Batajnica, waar een lagere school werd getroffen, werd volgens de Servische autoriteiten een driejarig meisje gedood.

De NAVO heeft zondag Bulgarije toestemming gevraagd om tijdens de bombardementen van zijn luchtruim gebruik te maken. De Bulgaarse president Petar Stoyanov reist later deze week naar Brussel met de NAVO te overleggen over de veiligheid van Bulgarije.

● **Balkantop**

De Franse president Chirac heeft zaterdag de Amerikaanse president Clinton de suggestie gedaan een top te organiseren voor de buurlanden van Joegoslavië. De ontmoeting, in het kader van het

onderweg, ze zijn doorweekt, verkleumd en wanhopig.

Maar ze hebben, kreupel en wel, Kukes gehaald. En dat was het enige wat voor hen nog telde. Alle Albanezen uit Kosovo denken alleen nog maar aan ontsnappen. Weg uit de doodsangst, weg, weg, weg. Tractoren en auto's die nog benzine hebben, slepen auto's die zonder zitten of kapot zijn. Hoe ze de grens over komen kan ze niet schelen, als ze er maar over komen, Albanië in. Met de regelmaat van een fabriek produceert Joegoslavië vluchtelingen. Zaterdag 23 duizend, zondagochtend vijfduizendachthonderdachtentwintig, aldus een OVSE-medewerker een week geleden voor het oog van de televisiecamera's door de Serviërs in het asfalt aangebracht, even buiten de strook waarover de vluchtelingen rijden.

De mijn was bestemd voor tanks, niet voor de witte personenauto van de Berisha's. Nusrit Gerguti zag hoe Berishi zijn auto plotseling naar links moest sturen om een onverlichte tractor te ontwijken. Die manoeuvre bleek fataal: hij raakte de mijn, die weinig over liet van het kleine autootje.

Het witte wrak ligt op zijn zij naast de betonblokken. Het interieur is verkoold, het dak is eraf geblazen. De deur aan de bestuurderskant staat open en wijst om-

> over van het witte autootje

een poel bloed onder een deken, het lichaam van Berishi's vrouw. De lijken van hun drie andere kinderen zijn aan de overkant, in Servische handen.

Even na één uur 's middags loopt Mustafa Berisha, Ibishi's broer, eenzaam van Albanië terug naar de Servische kant van de grens. Hij wil de dode kinderen halen. Maar enkele minuten later keert hij terug. 'Kom maar als je een auto hebt', zeiden de grenswachten. Met de auto mag hij één aan de Servische kant van de grens zijn nog tienduizenden Kosovo-Albanezen onderweg. De toestand van de mensen die binnenkomen wordt met de dag slechter, zegt een arts van het Rode Kruis. Vooral kinderen sterven onderweg aan onderkoeling of uitdroging – ze worden aan de rand van de weg begraven, de overlevenden moeten verder, snel weg uit Kosovo, als het moet zelfs op een tractorwagen met één wiel.

In Morine nemen zij dankbaar een kop thee, een pakje 'compact noodvoedsel', en een deken in ontvangst voordat ze verder trekken: de laatste twintig kilometer naar Kukes waar ze aanspoelen beheerde kamp dat het dichtst bij de grenspost ligt, is verstopt door tractoren en auto's die proberen in het volle kamp, of in ieder geval in de onmiddellijke omgeving ervan een plekje te vinden.

Ze worden door de overspannen Albanese politiemannen weggejaagd, verder, naar de weilanden rondom de stad, weilanden die zijn veranderd in zompige modderpoelen waar vluchtelingen op de aanhangers wegkruipen onder plastic en dekens. De modder smoort uiteindelijk ook het daverend geweld van de hinkende tractor, die na enig manoeuvreren met een lichte slagzij voor anker gaat.

Grieken zijn tegen NAVO, maar willen wel bij Europa

Van onze correspondent
Willem Beusekamp

ATHENE

Blokkades van militaire transporten, stakingen, opstandige matrozen en een provocerende kerk: het Griekse verzet tegen de NAVO-bombardementen is afgelopen weekeinde in alle hevigheid toegenomen. De regering in Athene probeert de onrust te sussen met tegenstrijdige verklaringen en vage 'diplomatieke initiatieven'.

In een enquête van het massablad *Ta Nea* keren de Grieken zich bijna unaniem (96,2 procent) tegen de bombardementen op het Servische broedervolk. Zij wijken daarmee in hoge mate af van de publieke opinie in de overige achttien NAVO-landen. Premier Simitis verklaarde op tv voor het eerst dat de bombardementen 'volkomen zinloos' zijn. Niettemin heeft hij tot nu toe alle besluiten van de NAVO mede-ondertekend, hetgeen hem in het parlement het verwijt opleverde met gespleten tong te spreken.

Paradoxaal genoeg lijkt de bevolking deze dubbele rol te accepteren. Sinds het uitbreken van de oorlog is de achterstand van de regerende sociaal-democratische Pasok op de Nieuwe Democraten van oppositieleider Karamanlis flink geslonken. In de opiniepeiling van Ta Nea zegt bovendien een krappe meerderheid van 51,4 procent premier Simitis te steunen. De verklaring van deze ogenschijnlijke tegenstelling – massaal tegen de NAVO, maar toch steun voor Simitis – ligt voor de hand: Griekenland wil graag bij Europa horen en wil geen moeilijkheden met de Verenigde Staten.

Het met veel lawaai aangekondigde Griekse diplomatieke offensief beoogt een betere economische samenwerking tussen alle Balkanlanden. Simitis en zijn nieuwe minister van Buitenlandse Zaken Papandreou jr. bezoeken daartoe vrijwel dagelijks de omringende landen en zijn tot veler verrassing ineens dik bevriend met de politieke leiding in 'FYROM', zoals de Grieken de Joegoslavische republiek Macedonië noemen. Eind vorige week werd bekend dat Griekse banken praktisch het complete bankwezen van het tot voor kort gehate Macedonië overnemen.

De Griekse weerzin tegen de bombardementen heeft talrijke oorzaken. Overheersende elementen zijn de angst voor Turkse

> Regering ineens dik bevriend met Macedonië

gebiedsaanspraken en een elementair anti-Amerikanisme, dat deels is terug te voeren op de periode dat Washington de Griekse kolonelsjunta (1967-'74) ongemoeid liet. De angst voor buurland en NAVO-bondgenoot Turkije is algemeen. Woordvoerders van zowel Pasok als Nieuwe Democraten herinneren er in deze tijd aan dat Turkije nog steeds aanspraak maakt op 132 deels onbewoonde eilanden in de Aegeïsche Zee.

Potentiële brandhaarden blijven verder de (Turkse) moslimminderheden in het noordoosten van Griekenland en Bulgarije, de Griekse minderheid in Albanië en, uiteraard, het Joegoslavische Macedonië. Niet in de laatste plaats vreest Griekenland dat het toerisme ernstig zal lijden onder de oorlog.

Inmiddels hebben drie leden van de Griekse marine, onder wie een officier, geweigerd deel te nemen aan een NAVO-patrouille door de Adriatische Zee. Een van hen voert politieke gronden aan en wordt daarbij gesteund door de communistische partij. De andere twee zeggen uit religieuze overwegingen niet te kunnen meedoen aan anti-Servische operaties.

Het duo krijgt steun van aartsbisschop Christodoulos, leider van de Grieks orthodoxe staatskerk. De bisschop heeft zich onverholen achter de Serviërs geschaard en bezorgt de regering in Athene regelmatig hartkloppingen met verwijzingen naar de bloedige Griekse historie in Klein-Azië, het westelijk deel van het huidige Turkije.

Voor de Griekse pers, vooral de massabladen en tv-zenders, blijven de bombardementen het belangrijkste nieuws, gevolgd door de Griekse 'vredesinitiatieven'. De vluchtelingen komen op de derde plaats. Veel aandacht krijgen bovendien de vrijwilligers die naar Belgrado zijn gereisd om met lijf en leden bruggen te beschermen tegen de 'NAVO-agressie' in het algemeen en 'Bomber Blair' in het bijzonder. De Britse premier kan zich namelijk op een steeds agressievere Griekse belangstelling verheugen, al blijft president Clinton de grootste 'oorlogshitser'.

Actievoerders die tot twee maal toe een militair konvooi tussen Thessaloniki en Joegoslavisch Macedonië hebben geblokkeerd, zijn uitgeroepen tot volkshelden. Duidelijk is dat de NAVO bij een mogelijkse inzet van landstrijdkrachten in Kosovo niet onvoorwaardelijk kan rekenen op Thessaloniki als aanvoerhaven.

Advertentie

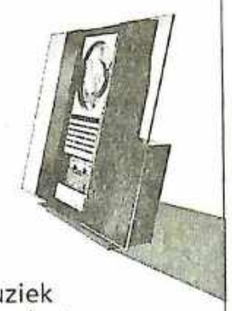

Muziek voor het oog

Kom dichterbij met uw hand en de deurtjes glijden geruisloos opzij. Een zacht licht overstraalt het gehele paneel.
Zo heet de **BeoSound Ouverture** u welkom in een muziekwereld die alle zintuigen boeit.

3 jaar garantie

BANG & OLUFSEN

Voor informatie omtrent dealeradressen:
telefoon 020 355 55 44
www.bang-olufsen.com

OOIT KIEST U VOOR MOOIST

■ **NAAMGENOOT** Slobodan Milosevic heeft in Groot-Brittannië de hulp in geroepen van de klachtencommissie voor de pers. Milosevic is het zat door journalisten nagejaagd te worden. De man, die zichzelf Dan noemt, woont al negentien jaar in Ilford in Essex en is geen familie van de Joegoslavische president. Hij laat weten zijn mening over de oorlog in zijn geboorteland met niemand te willen bespreken.

Chinezen weigeren NAVO-hamburgers

Van onze correspondent
Jan van der Putten

PEKING

Een bejaarde Chinees heeft zijn pensioentje van deze maand geschonken aan Joegoslavië. Want, redeneerde hij, alle beetjes helpen om Belgrado te steunen in zijn heroïsche verzet tegen de NAVO-agressie.

Te oordelen naar de Chinese media spoelt een golf van solidariteit met Milosevic en de Serviërs over het Chinese volk. In Peking is een festival aan de gang van oude Joegoslavische oorlogsfilms. De Joegoslavische ambassade krijgt uit heel China stapels brieven met steunbetuigingen. Veel mensen komen geld geven, waarvoor ze zich soms de rijst uit de mond moeten sparen.

'De mensen houden niet van dit soort barbaarse agressie', zegt de Chinese Joegoslavië-expert Yang Dazhou. De kroon spannen de Chinese jongeren die, naar Yang weet te vertellen, weigeren nog een voet te zetten in de Amerikaanse hamburgertenten zolang de NAVO-oorlog tegen Joegoslavië voortduurt.

De 66-jarige Yang is oud-docent aan de Chinese academie voor sociale wetenschappen, een denktank van de regering. Hij heeft twee boeken van Milosevic' vrouw Mira Markovic in het Chinees vertaald. De Chinese regering, zegt hij zou humanitaire hulp moeten sturen naar de slachtoffers van de oorlog, dus zowel Serviërs als Albanezen. 'Ik kan niet namens de regering spreken, maar ze zou haar standpunt met meer kracht moeten poneren.'

Dat standpunt heeft het ministerie van Buitenlandse Zaken donderdag herhaald: de bombardementen, die de oorzaak zijn van de 'humanitaire ramp', moeten worden gestaakt en er moeten nieuwe pogingen worden ondernomen om een politieke oplossing te vinden. De oplossing van de kwestie-Kosovo mag volgens China in geen geval de territoriale onschendbaarheid van Joegoslavië aantasten.

China, permanent lid (met vetorecht) van de Veiligheidsraad, voelt zich door Washington buitenspel gezet. Peking vindt dat de VS de NAVO gebruiken om hun eigen machtshonger te bevredigen. Ook de angst voor precedentwerking speelt mee. China heeft immers etnische problemen in Tibet en Xinjiang en is bang voor een formele onafhankelijkheid van Taiwan.

Yang Dazhou acht de onderdrukking van 'terroristische activiteiten' volkomen gerechtvaardigd, 'al treden de Servische autoriteiten misschien iets te radicaal op'.

In de Chinese media is over het drama van de vluchtelingen niets terug te vinden. De beelden van wanhoop en vernietiging betreffen uitsluitend de gevolgen van NAVO-bombardementen. Toch vindt Yang Dazhou de Kosovo-berichtgeving in de Chinese media 'behoorlijk objectief', al moet hij toegeven dat ze 'niet volledig' is. Hij heeft nog een argument om de partijdige berichtgeving te verklaren: 'Bedenk dat de Chinese pers voorlopig niet kan concurreren met buitenlandse media als CNN.'

Mugabe geeft aidsproblemen in Zimbabwe toe

AP

HARARE

Wekelijks sterven twaalfhonderd Zimbabwanen aan de gevolgen van aids. President Robert Mugabe heeft dit zondag gezegd tijdens de viering van Zimbabwes onafhankelijkheid, negentien jaar geleden. Het is de eerste keer dat hij toegeeft dat de ziekte een enorme omvang heeft aangenomen.

Tot nu toe heeft de regering altijd gesteld dat er weinig aan de hand was. Tegenover een menigte van twintigduizend mensen in het nationale sportstadion zei Mugabe dat aids 'alle verworvenheden van de laatste negentien jaar teniet dreigt te doen'.

● Vice-premier voor krijgsraad
De Joegoslavische militaire politie wil de Montenegrijnse vice-premier Novak Kilibarda voor de krijgsraad slepen. In een aanhoudingsbevel dat zondag is verspreid, wordt Kilibarda verweten dat hij herhaaldelijk oproepen van de militaire rechters om te verschijnen heeft genegeerd. Kilibarda zei in februari in een kranteninterview dat Montenegrijnen dienst moeten weigeren en het water en de elektriciteit van federale kazernes moeten afsnijden als er een conflict zou komen tussen Montenegro en de federatie.

● Banktegoeden Milosevic
Zwitserland heeft aan Frankrijk documenten beschikbaar gesteld in verband met een onderzoek naar een medewerker van Milosevic. Een oud-directeur van de Frans-Joegoslavische Bank in Parijs zou in 1996 bijna zeven miljoen gulden hebben ondergebracht bij Zwitserse banken. De rekeningen stonden op naam van de vrouw en een dochter van Milosevic.

● Verkrachtingen
Zweden wil dat er een onderzoek wordt ingesteld naar de beweringen dat er in Kosovo stelselmatig vrouwen worden verkracht door Servische militairen. Verdachten zouden terecht moeten staan voor het Joegoslavië-Tribunaal in Den Haag.

Advertentie

Oud Nieuws

Nieuw: Maaslander Oud

OUD & ROMIG

0800 - 022 06 77

Van Aartsen beloofde dat het kabinet gaat bekijken of het mogelijk is Serviërs met een Nederlands paspoort de Nederlandse nationaliteit af te nemen als zij dienst nemen in het Joegoslavische leger. Verhagen pleitte daarvoor. Als het kabinet niet snel met een noodwet komt, komt hij zelf met een initiatief. Hij wil ook dat de verblijfsvergunning wordt ingetrokken van Serviërs die tegen de Navo gaan vechten.

„Ik vind het onaanvaardbaar dat mensen met de Nederlandse nationaliteit vechten tegen Nederlandse militairen", aldus Verhagen. Ook Van Aartsen noemde zoiets 'onacceptabel', maar zei niet te weten of er snel iets tegen te doen is. Van Aartsen beloofde de Kamer snel in te lichten over de mogelijkheden. „Ik moet er niet aan denken dat Nederlandse F 16-piloten onder vuur worden genomen door luchtafweergeschut dat wordt bediend door Nederlanders van Servische afkomst", vond ook Blaauw.

Vroeger stond in de wet dat iemand de Nederlandse nationaliteit verloor als hij dienst nam bij een vreemde krijgsmacht. Dat is enkele jaren geleden geschrapt.

GULDENS. Leiden schenkt een gulden per inwoner, in totaal 117 000, voor de opvang van Kosovaren in hun eigen regio. Leiden – 'Stad van Vluchtelingen' – voelt 'een bijzondere verantwoordelijkheid'.

Vucic: aggression of NATO criminals against Yugoslavia

April 19, 1999

Belgrade, Apr 19 (Tanjug).- Serbian Information Minister Aleksandar Vucic spoke Monday in a joint Radio Belgrade - Kazakhstan Radio KTK broadcast.

The Alma Ata-based KTK has a wide audience in Kazakhstan, other former Soviet Union countries, southern Russia, western China and Mongolia.

Guarding the country -Yugoslav Army

The NATO aggression on Yugoslavia constitutes a violation of all international legal documents, the UN Charter, the political and civil rights conventions, and all documents regulating European security and cooperation, Vucic said.

The aggressors failed in their two principal media goals: to find or pay some people in Yugoslavia to advocate their policy that bombing is a democratic act and that all conditions imposed by the NATO must be met, and to prevent the world from learning the truth that even the CNN, the BBC or Sky News cannot conceal, Vucic said.

Serbia and Yugoslavia hope that peace would prevail soon, but unfortunately this does not depend on Serbia's and Yugoslavia's people and leadership but on the criminals who are bombing the people, Vucic said.

Copyright © 1998, 1999 Ministry of Information
Email: mirs@srbija-info.yu

An open letter to hired war-monger of somebody else's army - Javier Solana

April 19, 1999

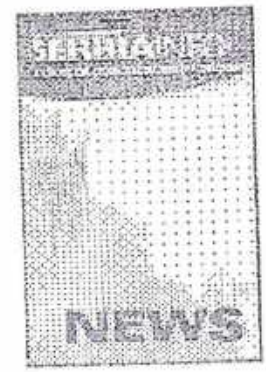

Borislav Lalic, "Vecernje Novosti" journalist, now a correspondent from Washington, earlier two times correspondent from Madrid, sent an open letter to NATO Secretary-General Javier Solana:

Hired war-monger,

It is difficult for me, the same as for your comrades and our mutual friends, to think of you as an army leader in a cowardly war, and moreover, at the top of somebody else's army.

Good Lord, you are a Spaniard! Descendants of Sid and Cervantes have never made war. You are pulling strings from your bunker in Brussels and throwing bombs on a distant nation, killing people in their dreams, in trains, in refugee columns, but you are not on the front line.

I know Spaniards could be cruel too, but at least they have the guts to look into enemy's eyes, to give him the chance to fight. And you war-monger, you are sitting in Brussels and make war like an owl; taking nap during the day, and hunt in the night.

I know it is not easy for you. NATO ate you up. They crushed you, cloned you according to the model of their Willie Clas. I thought, knowing Spaniards, and you too, who bears such a significant Spanish name, Javier Solana Madariaga, they would not be so easily crushed.

I remember now in these difficult days, of those lovely seventies, when we were standing in the streets of Madrid, waiting for Vietnam and Franco to pass, and were shouting against the American bases in Spain and against NATO, and used to meet in our leftest coffee bar "Jijon".

At that time, Spain and Yugoslavia were in our hearts. But NATO made you poorer. Because I will be able to still love Spain, but you cannot love Yugoslavia. It would by cynical, wouldn't it?

I admit, I am defeated. The more I look at you on TV making marshal moves, hop around General Clark and deeply bow in front of Albright

hombre!"

But now it's over. The bombs fell. In a year or two, your military career will be over. The history will write that you were hired military leader of somebody else's army which sadistically and cowardly bombed a nation only because they did not want to say: "OK, Uncle Sam."

Once upon a time, there was Javier Solana Madariaga.

In my country, which you loved once, you haven't been alive since March 24, 1999.

Nobody says any more: Javier Solana Madariaga, but Butcher Madariaga.

Live with your conscience, hired war-monger.

[Home | Encyclopedia | Facts&Figures | News]
Copyright © 1998, 1999 Ministry of Information
Email: mirs@srbija-info.yu

James Bisett: Bombs kill, don't they?

April 19, 1999

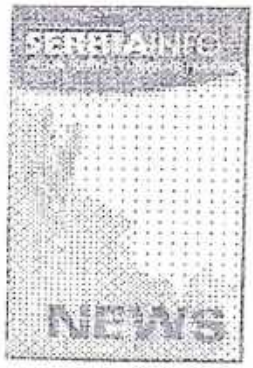

Otawa, April 18, (Tanjug) - "I think that Canada and the rest of NATO countries lead an imbecile policy in Yugoslavia. If there was anything we should have learned in this century, it is the fact that you can not resolve the international conflicts by using force or bombs", said the former Canadian Ambassador to FR of Yugoslavia, James Bisett in his interview to the Canada daily "Otawa Citizen".

In this most recent edition of the daily, Bisett, the Ambassador to Yugoslavia from 1990 to 1992 expressed the strongest criticism of the NATO and Canada policies.

Bisett says that he had monitored the policy lead by NATO toward Yugoslavia that culminated in air strikes "with great surprise and astonishment".

The alleged diplomatic efforts made to resolve the Kosovo and Metohija crisis , Bisett explained as follows:

"The Rambouillet Accord was not an accord at all. It was and ultimatum put to the Serbs and to the Albanians. They were puts in a room, the document was presented to them and they were told "Sign it!" .

"As the result, both sides turned round and left. It is obvious that the (brokers) have then again turned to the Albanians and told them "Don't be silly, if you sign it, we could bomb the Serbs".

Bisett reminded that President Milosevic had no grounds at all to trust NATO, since it was exactly with the help of NATO that the most massive ethnic cleansing of his people was conducted, during which hundreds of thousands of Serbs were forced out from Croatia where they were living for centuries.

The then Canadian Ambassador to Yugoslavia also said that "bombing of Yugoslavia was a stupid move, with no long-term objective" and that that intervention has ruined NATO. Even more, NATO has proven to be an aggressive, destructive force. The idea of the Western democracy absorving the law and human rights and the United Nations

According to Bisett, the whole matter should have been dealt by the UN Security Council, which was constituted to serve this purpose. According to the UN Charter, without their mandate any intervention is illegal. "We have simply pushed aside the UN Charter".

Commenting the argumentation of many that the Russians would most probably vetoed the intervention, Bisett adds that this was, in fact, the point of" "bypassing" the UN.

"Exactly the ones who have created the UN Charter asked for unanimity to be gained before the decision on intervening in a sovereign state could even be taken into consideration.

"All in all, concludes Bisett, "NATO has the power this year, but some 20 years from now, the power might be in someone else's hands. We will then hope that the UN Charter will be observed by all. But, have we observed it?"

Commenting on the media, CNN in particular, that reports on the developments in Yugoslavia as if it the matter of some sport event, focusing on who is winning and who is not, who has the better equipment, Bisett bitterly concludes: "This war begins to look like a game. Do we still have to teach that the bombs, in fact, kill?

Copyright © 1998, 1999 Ministry of Information
Email: mirs@srbija-info.yu

Revealing of the mistakes begins

April 19, 1999

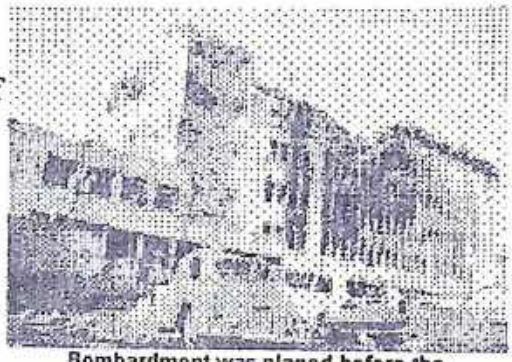

Bombardment was planed before the Rambouillet talks (Pristina)

London, April 19 (Tanjug - abridged) - Incapable to avoid the public confession of the mistakes in the aggression against Yugoslavia, the leading states of NATO Alliance are starting to reveal the background of that decision, London claims on Monday.

That process is not motivated with the "honesty and truth intentions" but by the need of the politicians to protect themselves in the right time from the consequences on the local field. Namely, someone would have to pay the price for the aggression against Yugoslavia.

According to the British analyses, "all the roads lead to Washington", so it is natural that the American press was the first in revealing the background. The first discoveries point that the American State Department was preparing for the aggression since long time ago but in the same time suggest that the American president Bill Clinton was not a part of that. He was occupied with the problems of the possible impeachment and the Monica Levinsky affair, and was very little concerned for the Kosmet crises and the preparations for the aggression, the British commentators say.

The material published in the American press claims that the American Secretary of State Madeleine Albright was the main actor and that the decision was made under her pressure, despite the opposite advises from the most of the officials.

The way of publishing that material suggests that the search for a person to take the blame is started in Washington. According to everything, it could be Madeleine Albright.

The President Clinton himself joined to the revealing of the background by admitting that the main goal of the aggression against Yugoslavia is the forced replacement of the political authorities in Belgrade. he was followed by the British Prime Minister Tony Blair.

2.0.2.

That means that NATO aggression has no humanitarian rescue of the ethnic Albanians as its goal but its only ambition is the replacement of the legally elected government in Belgrade.

http://www.serbia-info.com/news/1999-04/19/11094.html 22.4.99

Compromis met Milošević is uit den boze

William Pfaff

Kosovo is niet iets waar het volkerenrecht een antwoord op heeft. Het zoeken naar een oplossing mag niet beperkt blijven tot het politieke begrippenkader van etnische rivaliteit, soevereiniteit tegenover rebellie of het verleggen van grenzen.

De kwestie-Kosovo onderscheidt zich in moreel opzicht. De Servische campagne om een groot deel van de Albanese bevolking in Kosovo huis en haard te ontnemen en te deporteren is van een barbaarse wreedheid die buiten het vroegere Joegoslavië in West-Europa niet is vertoond sinds de Tweede Wereldoorlog.

Slobodan Milošević en zijn regering trachten hun Kosovaarse probleem op te lossen via een fundamentele demografische verandering, namelijk de deportatie van de Albanese bevolking, de overgrote meerderheid van de bevolking in Kosovo.

Volgens bronnen in Duitse regeringskringen zijn de plannen om Kosovo van zijn Albanese bevolking te zuiveren eind vorig jaar opgezet onder de codenaam 'Hoefijzer'. De aanvankelijke opzet was het Kosovo Bevrijdingsleger (UÇK) te verslaan of uit te schakelen. Krachtens Servië's internationaal erkende, zij het hardhandige, soevereiniteit over Kosovo was dit een legitieme doelstelling.

Succes NAVO-acties moet les voor de toekomst zijn

De eerdere operatie van de regering tegen het UÇK, vorig najaar, waarbij 300.000 mensen op de vlucht werden gejaagd, was onbevredigend verlopen. De gevluchte Kosovaren waren uiteindelijk naar huis teruggekeerd, waarna het verzet van het UÇK weer was verhevigd. Operatie Hoefijzer moest tot een definitieve oplossing leiden, en ging van start nog voor het februari-overleg in Rambouillet, dat door de Servische leiding niet serieus werd genomen.

Washington heeft Slobodan Milošević en zijn regering altijd onderschat. Het Witte Huis dacht dat de dreiging met luchtaanvallen voldoende zou zijn om Belgrado tot overgave te dwingen. Het Witte Huis pakte de dingen groot aan.

De humanitaire gevolgen van zijn daden interesseren hem niet. Hij is omwille van zijn eigen macht doende niet alleen Kosovo maar ook Servië zelf te verwoesten. Zijn optreden werpt een smet op de immense verrichtingen die Europa in de afgelopen halve eeuw heeft teweeggebracht: de verzoening van Europese volkeren en de institutionalisering van die verzoening in de Europese Unie (en de NAVO). Voor de onvergeeflijke daden die worden gepleegd in Kosovo is geen plaats in dat moderne Europa.

De NAVO heeft daadwerkelijk in Joegoslavië geïntervenieerd, uit een zeer geleidelijk gegroeide maar uiteindelijk doorslaggevende morele verontwaardiging. Dit optreden mist het fiat van de VN èn mist logische samenhang met het verleden. Ze heeft een nieuwe koers ingeslagen, die echter niet zonder precedent is. Het beginsel van de absolute soevereiniteit is recentelijk in een aantal gevallen op losse schroeven gezet, onder meer door de oprichting van een internationale rechtbank voor oorlogsmisdaden en door de vaststelling van het recht op humanitaire interventie.

De huidige NAVO-actie zal nooit als precedent kunnen dienen wanneer de uitkomst slechts een cynisch lesje blijkt te zijn over de uiteindelijke ondergeschiktheid van unilateraal optreden aan de binnenlandse politiek. Nog erger zou het zijn als de NAVO verraad zou plegen aan het humanitaire beginsel door een compromis te sluiten met president Milošević, die daarmee impliciet de overwinnaar zou zijn.

Er moeten gronden worden geformuleerd voor weloverwogen internationale interventies bij flagrante schendingen van het internationaal moreel fatsoen. Dat is een moeilijke en potentieel gevaarlijke opgave. Toch lijkt de internationale gemeenschap, zij het aarzelend en met vallen en opstaan, op weg te zijn naar zo'n code. Een soort precedent, ontoereikend maar niettemin tekenend, was de interventie van de Organisatie van Afrikaanse Eenheid in de gruwelijke en onzinnige slachting die plaatsvond in Liberia.

TEKENING: WOLFGANG AMMER

Wederopbouw Balkan vereist radicale mentaliteitsomslag

Terwijl de oorlog in Kosovo doorgaat, stelt het Westen al plannen op voor de wederopbouw van het geschonden gebied. Jonathan Eyal meent dat een tweede Marshallplan geen kans van slagen heeft. Alleen volledige integratie van de Balkan in Europa kan voor blijvende vrede zorgen.

Niets wijst erop dat de oorlog in Kosovo op zijn eind loopt. Ongeacht welke strategie Milošević volgt, zal de confrontatie zeker nog maanden duren. Maar terwijl de generaals de strijd voortzetten, werken diplomaten in alle Westerse hoofdsteden achter de schermen aan voorstellen die ná de oorlog stabiliteit op de Balkan moeten brengen. Op de EU-spoedtop, vorige week, werd gesproken over een plan van EU-voorzitter Duitsland voor een 'stabiliteitspact' in de regio. De NAVO-top deze week zal zeker met soortgelijke gedachten over samenwerking komen. Behalve veel bommenwerpers hangen er in Europa dus diverse wederopbouw-constructies in de lucht, met veel fanfare aangekondigd en vervolgens ter zijde gelegd.

Spreken over wederopbouw van de Balkan is in dit stadium heel zinvol. Kosovo behoeft nog tientallen jaren militaire bescherming en economische steun. Intussen moet de bevolking van Joegoslavië ervan doordrongen worden dat ze, vindt. EU-leiders spreken dezer dagen graag van een 'tweede Marshallplan' voor de Balkan. Zulke uitspraken berusten op een misvatting. Het Marshallplan kwam nadat het doel van de oorlog was bereikt. In de huidige crisis is men het echter niet eens over wat het oorlogsdoel zou moeten zijn. De oorlog is begonnen om de etnische zuiveringen in Kosovo af te wenden. Daarna werd het doel het terugdraaien van de gevolgen van de etnische zuivering, die men niet had weten te voorkomen. Een maand geleden was het doel Milošević te dwingen een vredesakkoord te tekenen; dit weekeinde heeft president Clinton gesteld dat het uiteindelijke doel de afzetting van Milošević is. En niemand weet wat het lot van Kosovo zal zijn. De huidige

potsierlijke vertoning van een Europese Commissie die Balkanregeerders aanbiedt hun te onderrichten in het bestrijden van verspilling en corruptie, valt aan één conclusie niet te ontkomen: dit streven gaat jaren in beslag nemen en zal dikwijls tegen de wil van de plaatselijke politiek in moeten worden doorgezet. En ten slotte is er de vraag naar de beschikbare middelen.

Het Marshallplan ging van start in een tijd van ideologische confrontatie tussen het Westen en de Sovjet-Unie. Discussie over lastenverdeling tussen vs en Europa was zinloos: de vs beloofden in feite te koste wat het kost te voorkomen dat het communisme zich naar het Westen zou uitbreiden. Deze ideologische ijver ontbreekt duidelijk

ongeveer de enige bron van deviezen in Albanië zelf. Door hun afstemming op de plaatselijke markten en hun bereidheid grotere risico's te dragen, zullen dergelijke investeerders kansen in de regio beter kunnen benutten. Maar dit procédé kent ook ernstige beperkingen. Alle landen in de regio kampen namelijk met gelijksoortige problemen: een relatief grote agrarische sector, industriële overcapaciteit, een overschot op de arbeidsmarkt en een infrastructuur in verval. Niet alleen hebben ze elkaar weinig te bieden, maar ze wedijveren ook om dezelfde Westerse kapitaalbronnen. Ten tweede zal Griekenland binnen de regio altijd een uitzonderingspositie bekleden: als EU-lidstaat is het gebonden aan bepaalde tariefbeperkingen en handelspraktijken die niet voor de andere landen gelden. En bovendien, waar het Westen niet in staat is gebleken het Grieks-Turkse conflict op te lossen, mag dat van de Balkanstaten al evenmin worden verwacht. Tot slot wordt regionale samenwerking ge-

President als hinkepoot

„OPEN EN EERLIJK" zouden de verkiezingen in Algerije zijn, hadden de machthebbers beloofd. Wie hen niet geloofde – en voorspelde dat het opnieuw één grote poppenkast zou worden, heeft gelijk gekregen. De kandidaat van de machthebbers, Abdelaziz Bouteflika, werd president met behulp van grootschalige verkiezingsfraude. Alleen al het opkomstcijfer was een lachertje: bijna 61 procent volgens de overheid, minder dan 25 procent volgens journalisten, diplomaten en (onder vier ogen) diverse hoge ambtenaren.

Nu is verkiezingsbedrog niets bijzonders voor Algerije. Sinds de door het radicaal-islamitische FIS gewonnen en door de machthebbers geannuleerde verkiezingen van 1991 werd het volk vijfmaal door de overheid 'naar zijn mening gevraagd' en waren de uitslagen elke keer voorgekookt. Ditmaal echter was de verwachting dat er misschien toch iets was veranderd. Want er zijn nog wel bloedbaden, maar op veel kleinere schaal dan vorig jaar. En van hogerhand vond men het noodzakelijk, al was het maar om sociale en economische redenen, dat het volk meer vertrouwen zou krijgen in zijn bestuurders. Dus kregen de Algerijnse kiezers voor het eerst in de geschiedenis van hun land geen (ex-)generaal als kant-en-klare president voorgeschoteld, maar konden zij kiezen tussen zeven, zeer verschillende burgerpolitici. Toen zes van hen (onder wie nota bene een oud-premier, die tot voor kort een naaste adviseur was van aftredend president Zéroual) eensgezind zich terugtrokken omdat de machthebbers voor de zoveelste maal vals speelden, was het gedaan met de legitimiteit van de nieuwe president.

TWINTIG JAAR LANG wachtte deze vroegere protégé van de dictatoriale president Boumedienne in de schaduw van de politiek op zijn kans, overtuigd dat hij het meest geschikt was om het werk van zijn vereerde leermeester voort te zetten. Hij beloofde zijn toekomstige onderdanen dat zij opnieuw trots op zichzelf zouden kunnen zijn. Onder zijn leiding zou een met zichzelf verzoend Algerije wederom „in de vier windstreken van deze planeet worden geëerd". Toen hij donderdag zijn stem uitbracht, was hij bijna in tranen. Weliswaar riep hij stoer dat als de Algerijnen hem niet massaal kozen, zij, wat hem betrof, „opnieuw in hun middelmatigheid kunnen terugvallen". Maar dat was bluf. Want hij wist toen al dat zijn verkiezingszege, die de volgende dag bekend zou worden gemaakt, op bedrog en op minachting voor de kiezers berustte. Hij wist ook dat hij daarmee de gevangene was geworden van een paar machthebbers achter de schermen, die hij juist had gedacht te kunnen omzeilen.

De officiële uitslagen tonen aan welke koers president Bouteflika op bevel van zijn 'opdrachtgevers' moet inslaan. De twee kandidaten die écht van het radicaal-islamitische FIS houden, kregen veel meer stemmen toebedeeld dan de anderen. Oud-minister Ahmed Taleb Ibrahimi, die openlijk door het FIS werd gesteund, kreeg 12,5 procent van de stemmen, de relatief onbekende Abdallah Jaballah kreeg

een Balkanschavuit die onmisbaar was bij het oplossen van de door zijn eigen beleid ontstane problemen. Bovendien is hij bij herhaling verkozen als regeringsleider. En al ging bij de bewuste verkiezingen niet alles volgens het boekje, door de uitslag is de legitimiteit van zijn ambt moeilijk te loochenen. Dat feit is een onthutsend facet van de huidige situatie.

Maar intussen hebben wij Milošević allen ernstig onderschat. Zijn besluit om grote delen van de Albanese bevolking uit hun huizen te zetten en hen op een onverstelbaar brute wijze te verjagen – waarbij terreur en waarschijnlijk, zoals eerder in Bosnië, ook massa-executies niet zijn geschuwd – toont aan dat hij een morele fantasie bezit die de vergelijking met Hitler en Stalin wettigt. Milošević kunnen dienen, moet de NAVO-interventie in Servië slagen. Ze mag niet worden beëindigd voordat de vluchtelingen zijn teruggekeerd en een voorlopig akkoord ter bescherming van Kosovo in werking treedt, in afwachting van een algemeen bevredigende regeling voor de Balkan waarbij in Belgrado een andere regering zetelt en er een aanklacht wegens oorlogsmisdaden loopt tegen Milošević en zijn verantwoordelijke collega's. Het is een zware opgave, maar de regeringsleiders van de NAVO-landen hebben reeds gezegd dat ze zich dit hebben voorgenomen. En dus betekent iedere afbreuk daaraan een algehele mislukking.

William Pfaff is columnist.
© Los Angeles Times Syndicate

De opiniepagina is een podium voor discussie. Alleen het hoofdredactioneel commentaar verwoordt de mening van de krant. De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden artikelen te weigeren dan wel te redigeren of in te korten. Inzending geeft de redactie het recht het artikel in gedrukte, elektronische en/of enige andere vorm vast te leggen, te vermenigvuldigen dan wel openbaar te maken onder meer via databanken, via het netwerk van NRC Handelsblad en daarop toegankelijke andere digitale netwerken, door telecommunicatie, op diskette, op CD-Rom en/of CD-i. Overigens blijven de auteursrechten op die artikelen volledig bij de auteurs berusten. Artikelen (maximumlengte 800 woorden), voorzien van naam, adres en telefoonnummer adresseren aan: NRC Handelsblad, redactie opinie, Postbus 8987, 3009 TH Rotterdam, fax (010) 4 06 69 67, elektronische brievenbus: (010) 4 06 63 07, e-mail: opinie@nrc.nl (vermeld ook in e-mail uw adres en telefoonnummer).

elijke leider, een betere toekomst tegemoet kan zien. De omringende landen die buiten de oorlog zijn gebleven, moet eveneens een hart onder de riem worden gestoken.

Het is beter nú al over dat soort regelingen te spreken, want zo voorkomt men het stuitende gerezie over de lastenverdeling tussen de EU en de VS waarmee de gedwongen vrede in Bosnië gepaard ging. Of zij willen of niet, zowel de EU als de NAVO hebben al verplichtingen aan de regio: Griekenland is van beide organisaties lid, de NAVO heeft er haar grootste militaire aanwezigheid, en Slovenië gaat over enkele maanden met de EU over het lidmaatschap onderhandelen. Als verdere betrokkenheid onvermijdelijk is – en dat is ze – dan kunnen we beter nu al de prioriteiten afspreken dan straks een ad hoc-beleid voeren. Op de actuele wederopbouwplannen is dus niets aan te merken. De EU en de NAVO dreigen echter grote moeilijkheden op hun weg te vinden, zowel in het conceptuele stadium als bij de praktische uitvoering. Er is namelijk niet alleen een mentaliteitswijziging op de Balkan voor nodig, maar tevens een psychische omslag in het Westen. Kortom, de huidige voorstellen zijn alleen uitvoerbaar als aan weerszijden van de oude ideologische scheidslijn in Europa een metamorfose plaats-

Kosovo behoeft nog tientallen jaren militaire bescherming en economische steun

worden dus besproken in een strategisch luchtledig. Ze beogen niet het eindresultaat van een Balkanoorlog te consolideren, maar worden gepresenteerd als surrogaat voor het ontbreken van oorlogsdoelen. Het is moeilijk uit te maken wat men wil herbouwen zolang men niet weet wat er moet worden afgebroken. Het antwoord in het Europa van 1945 was duidelijk; thans, op de Balkan, is duidelijkheid nog steeds ver te zoeken.

Sinds 1995 zijn miljarden euro's in Bosnië gepompt, zonder veel effect: het land is nog steeds verscheurd. Montenegro, een onderdeel van het huidige Joegoslavië, wordt nu geregeerd door een pro-Westerse politicus, die een voorname rol speelde in de oorlog tegen de Bosnische moslims en zeer actief was in de smokkelactiviteiten ter ondermijning van de sancties tegen Joegoslavië. Franjo Tudjman, de door het Westen gekoesterde Kroatische leider, zwaait de scepter over een mengeling van nepotisme, vrees en corruptie. Nog afgezien van de ietwat gresleden in Washington hebben de Europeanen vorige week zelfs laten weten dat ze niet van plan zijn gelden voor wederopbouw te voteren wanneer de oorlog om Kosovo voorbij is. Europa is rijk genoeg om die inspanning zelf te leveren; de vraag is of het de politieke moed bezit om de publieke opinie ervan te overtuigen dat subsidie voor, bijvoorbeeld, het Spaanse Andalusië moet worden omgeleid naar Roemenië.

Zowel de EU als de NAVO geeft te kennen dat terwijl enerzijds plannen voor de regio worden gesmeed, de Balkanstaten anderzijds moeten worden gestimuleerd tot onderlinge samenwerking. Onderlinge samenwerking is logisch en zal niet ten koste mogen gaan van verdere Europese integratie. Dat is tot op zekere hoogte juist. Er gebeurt al een heleboel, en veel van die activiteit kan het zonder regeringscoördinatie stellen. Griekse investeerders domineren de markten in Servië en Macedonië, en het geld dat Albanese arbeiders in Griekenland naar huis sturen, is zo

chische aard: hoewel iedereen de Balkanlanden verzekert dat zij niets te vrezen hebben, zien de leiders regionale samenwerking instinctief als een tweede keus na Europese integratie. Want ze vrezen dat hoe beter ze erin slagen regionaal samen te werken, des te minder ze zullen worden gezien als serieuze kandidaatleden van EU en NAVO.

En op dat punt moet het Westerse denken dan ook veranderen.

Meer dan een eeuw lang heeft men de Balkan ten dele beschouwd als een geografisch gebied, en ten dele als een ziekte die in quarantaine moet worden gehouden. De EU breidt zich uit, maar niet naar de Balkan. Tenzij het besef postvat dat Europa pas vrede zal kennen als het de Balkan volledig in zijn structuren integreert, zullen de meeste regionale wederopbouwplannen falen. Het ware Marshallplan moet zich daarom richten op het denken en voelen van de West-Europeanen. Lukt dat, dan zal de catastrofe van Kosovo de geschiedenis ingaan als de laatste Europese integratie-oorlog. En dat is, dunkt me, een doel dat waard is om zowel voor te vechten als te betalen.

Jonathan Eyal is verbonden aan het Royal United Services Institute for Defence Studies in Londen.

Hamrouche daarentegen, die met de economische hervorming was begonnen, kreeg slechts drie procent.

DE OPPOSITIE LACHT alleen maar om deze bizarre resultaten. De Amerikaanse regering, die de afgelopen twee jaar een opzienbarende vrijage met de Algerijnse overheid was aangegaan, getuigde openlijk van haar „teleurstelling", en zei „te betreuren dat de autoriteiten in Algiers geen internationale waarnemers hebben toegestaan". Ook de Franse regering beleed, zij het in voorzichtiger bewoordingen, haar ongeloof en onbehagen. Als naast de binnenlandse oppositie ook de twee landen waarvan Algerije politiek en economisch het meest afhankelijk is, openlijk zo veel scepsis tonen, is er iets ernstigs aan de hand. Bouteflika, die zich had gepresenteerd als de 'kandidaat van de consensus', is niet, zoals hij verkondigde, 'de president van alle Algerijnen' geworden, maar de president van de verdeeldheid. Daardoor begint hij zijn ambt als een hinkepoot.

Dat voorspelt niet veel goeds voor de politieke stabiliteit in Algerije en is economisch des te problematischer omdat Algerije door de gigantische werkloosheid (één op de drie Algerijnen heeft geen baan) en door de sterk gedaalde olieprijzen opnieuw met zijn crediteuren en het IMF zal moeten onderhandelen om zich op de been te kunnen houden. Zonder het vertrouwen van binnen- en buitenland kan de man die zichzelf zo sterk en zo slim vindt, niet naar behoren functioneren. Want Algerije is niet langer de samenleving van vroeger, die op bevel van hogerhand naar links of naar rechts marcheert. Het is een samenleving die overreed moet worden. Dat kan alleen met overleg. En dus op basis van vertrouwen.

Andermans ogen

Natuurlijk kun je het bekijken door de ogen van de Serviër. Hij ziet zachtglooiende heuvels, goudgele akkers, onstuimige stromen onder een hemel die nergens zo schoon en blauw kan zijn. Een Heimat met groene bomen en wollige schapen, zijn patria met oude kerken, lieflijke dorpen, bloeiende steden met fiere schoorstenen. Leven waar je bent geboren, tussen mensen met dezelfde herinneringen en verhalen, tussen mensen die in dezelfde God geloven, dezelfde zonden erkennen, dezelfde klanken uiten en door dezelfde deuntjes in vervoering raken. Broeders en zusters die hetzelfde eten en drinken, spreken, verlangen en willen. Waarom mag je niet houden van de vruchtbare grond waar je je zo geborgen en beschermd voelt? Waarom zou je dat stukje aarde niet willen verdedigen tegen ontheiliging en bezoedeling? Waarom zou je er niet voor willen sterven? De bombardementen vernietigen niet alleen steden, wegen en bruggen, maar vaderlandsliefde als zodanig.

Men kan het ook bekijken door de ogen van de Albanees in Kosovo. Hij hoort midden in de nacht het diepe gerommel van aankomende tanks en het wanordelijke stampen van laarzen tegen deuren. Eerst denk je dat het zo'n vaart niet zal lopen en haal je je schouders op voor de geruchten. Dan besef je plotseling dat het waar is, dat je alles zult verliezen waar je op zo'n vanzelfsprekende manier gehecht aan was. Het schilderij boven de schoorsteen, keukengerei, de haas van grootmoeder, het televisietoestel, de eigenwaarde, veiligheid. De kinderen horen angst in je stem als je ze wekt, je bidt voor de eer van je zeventienjarige dochter, maant je vrouw om de sieraden niet te vergeten. Eenmaal op straat is het te laat. Ze staan er al, grijnzend, grappend, ze gooien de koffer leeg en vinden de sieraden. Je mag weg met je kroost. Lopen, nee, rennen, en bukken als je schoten hoort. Waarom doet niemand iets? Waarom wordt treiterende jongens van negentien en twintig geen strobreed in de weg gelegd?

Je kunt het zien door de ogen van de Russen, die zich beschaamd voelen omdat ze zo weinig doen voor hun Slavische broeders. Maar er is geen leer meer die verbreid moet worden, geen ideologie die kracht moet worden bijgezet. Er is alleen dat rare sentiment van een verre etnische overeenkomst, wat niet opweegt tegen de concrete en praktische belangen. Er zit geen olie in Kosovo, geen goud en geen andere economische rechtvaardiging. Rusland is bijna een democratie en het volk heeft andere dingen aan zijn hoofd.

Je kunt het bekijken door de ogen van Chinezen en Indiërs, die nattigheid voelen, omdat hier een precedent wordt geschapen. Ze hebben hun eigen Tibet en Kashmir en als het eenmaal de gewoonte van de wereld-politiemacht wordt om elke afscheidingsbeweging die maar genoeg trammelant maakt het recht op autonomie te geven, is de eigen soevereiniteit zoek. Ze moeten wel afkeuren en protesteren, niet omdat ze de Serviërs aardig vinden, maar omdat ze hun eigen macht

Anil Ramdas

over andere volken zien tanen.

Je kunt ook het gezichtspunt van de Amerikanen en West-Europeanen kiezen. Hier is een dictator die, in de bakermat van de Europese beschaving, alle normen van menselijkheid en fatsoen overtreedt. Een crypto-fascist, een etno-communist, afhankelijk van je eigen politieke gezindheid, die de macht van de machtigsten tart, uitdaagt, ridiculiseert. Daar moet een daad tegen worden gesteld, met zo weinig mogelijk kans op gezichtsverlies. De veiligste is die van de bombardementen vanuit de lucht of van grote afstand. Minste kans op *bodybags*, enkele per ongeluk gevangen genomen soldaten daargelaten. Het moet wel snel zijn afgelopen, omdat de eigen burgers niets voelen voor geldverslindende nobele doelen die hun niet rechtstreeks ten goede komen.

Je kunt het, met enige moeite, ook bekijken door de ogen van Nederlanders. Dat is ingewikkelder. Aan de ene kant heft men makkelijk het vingertje, aan de andere kant heeft men een lange traditie van pacifisme. Pacifisme is misschien een groot woord, het is eerder een traditie van niets doen, ingegeven door blinde onverschilligheid. Daarom werden in de jaren veertig de joden niet daadkrachtiger verdedigd en was men in de jaren tachtig tegen de kruisraketten omdat men dacht dat het zo'n vaart niet zou lopen met de Koude Oorlog. Het Nederlandse pacifisme is soms laf en soms heroïsch. Maar in het geval van deze oorlog neemt het vreemde vormen aan: de kranten staan er te vol van om onverschilligheid voor te wenden. Dus grijpen enkelen naar variaties op *Blut und Boden* gedachten. Wat hebben *wij* ermee te maken, die lui daar zijn zo en wij zullen er niets aan kunnen veranderen. Wij hebben onze eigen problemen: asielzoekers, allochtonen, criminaliteit en geluidsoverlast bij Schiphol. En hebben we niet geleerd van die laatste keer dat we er wilden ingrijpen, herinneren we ons Srebrenica nog?

Maar er zijn natuurlijk ook Nederlanders die, zonder een mening te hebben over de bombardementen, vooral begaan zijn met het lot van de vluchtelingen. Hier komt het mooiste van de Nederlanders tot uiting. Ze zijn rappe pakketinzamelaars en met hun vermogen tot organisatie kunnen ze op dat gebied wonderen verrichten. Hoewel er dan weer andere Nederlanders zijn die er smalend over doen. Zij behoren tot de eerste categorie, het soort dat de andere kant opkeek toen de joden werden afgevoerd.

Maar wat zie ik door mijn eigen ogen? Ik zie dat wat ooit begon als afstraffing van een ongehoorzame man, onverwacht en misschien ook onbedoeld is veranderd in een ethischer principe. De westerse wereld weigert 'zuiverheid' als ideaal te erkennen. Mensen mogen, moeten door elkaar kunnen leven, ook als ze van afkomst, geloof of uiterlijk verschillen. Etniciteit kan geen reden meer zijn voor wreedheid. De moderne natie is – om dat vervelende woord maar eens te gebruiken – multicultureel: dat is wat de NAVO met een vuistslag heeft afgekondigd. Meer dan welke oorlog is deze er een tegen racisme en etnische zuiverheid. Als Milošević niet ongestraft de Albanezen uit Kosovo mag gooien, dan mag Le Pen in Frankrijk ook niet hetzelfde wensen voor Algerijnen, of het Vlaams Blok voor Marokkanen. Alle argumenten voor assimilatie, immigratie-beperking en culturele homogeniteit moeten worden herzien. De wereld heeft gezegd dat samenlevingen gemengd zullen zijn, en anders niet zijn. Deze oorlog is daarom ook mijn oorlog.

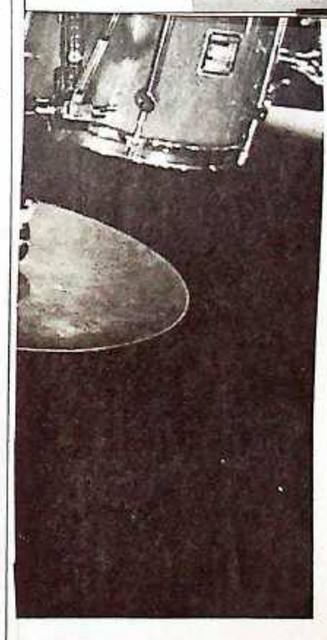

‚Jazz verbreed

Het jazzfestivalseizoen beg

De stroom cd-releases zwelt weer aan en jazzmuzikanten gaan massaal op tournee: het seizoen van de grote jazzfestivals begint donderdag met de elfde editie van het SLU Jazz Festival in Utrecht. Op drie avonden bespelen acht formaties het podium van de kleine zaal van Vredenburg.

Door EDO DIJKSTERHUIS

UTRECHT, 19 APRIL. 'Gemaigd modern' heette het programma van het SLU Jazz Festival lange tijd volgens de ondertitel op posters en in programmaboekjes. Het 'moderne' vond zijn afspiegeling in de programmering van voornamelijk vernieuwende jazzbands. Het 'gemaatigde' dienде als geruststelling dat hierbij al te excentrieke geluiden, die alleen een handjevol fanatici kunnen bekoren, werden geweerd. Met het opnemen van we-

Bitter welkom bij de grenspost

Bij duizenden stromen vluchtelingen uit Kosovo Macedonië binnen. Ze gaan naar kampen die door de NAVO – tot haar ongenoegen – worden overgedragen aan de hulporganisatie UNHCR en de Macedonische politie.

Door onze redacteur
CEES BANNING

SKOPJE, 19 APRIL. Macedonische politieagenten duwen een oude vrouw bij de grensovergang Blace hardhandig als laatste de bus in. Drie uur stond ze, met nog vijfhonderd vluchtelingen, in de druilerige regen bij de grensovergang tussen Kosovo en Macedonië. Wachten op twee stempels en een handtekening van de douane.

Dertig bouwvakkers volgen het wachten op een afstand van zo'n tweehonderd meter. Direct bij de grens bouwen ze een kamp voor de vluchtelingen. „We moeten opschieten, anders is er geen vluchteling meer over en heeft Milošević ze allemaal de grens overgejaagd", zegt een oude man met een rode zakdoek om zijn nek. Een voorzichtig gelach volgt. De Macedonische mannen plukken uit een homp brood en stoppen af en toe ook een stuk kaas of lamsgehakt in hun mond. „We moeten ze niet binnenlaten", zegt een bouwvakker in een blauwe overall en een pikhouweel. „Morgen graven die verdomde Albanezen óns graf."

Ze werken al een paar dagen aan het door Turkije gefinancierde kamp. In het riviertje de Lepenec dat aan het kamp grenst, zagen een aantal bouwvakkers vier lijken drijven. De keel van de mannen was doorgesneden. De Macedonische grenswacht bevestigt het bericht. „De identiteit van de mannen zal altijd onbekend blijven want ze hadden geen papieren bij zich."

Het innemen van het paspoort; het is vaak de laatste actie van de Serviërs voordat ze hun Albanese landgenoten het land uitjagen. Wanneer aan het begin van de middag de vijfhonderd mensen per bus worden vervoerd naar Stenkoveć I en Stenkoveć II, opvangkampen op ongeveer tien kilometer afstand van de grens, heeft geen van de vluchtelingen nog een paspoort.

Zaterdagochtend arriveerden 2.500 mensen bij de grens, eenvijfde mocht de laatste kilometer afleggen omdat ze nog een paspoort hadden, dat ze uiteindelijk bij de grenspost toch nog moesten inleveren. De rest moest terug van de Servische politie. „Jullie zijn goed voor de NAVO-bommen", beet een Serviër hen toe. Een broer en een zus werden zo gescheiden van hun ouders; de kinderen, achttien en twintig, hadden nog een paspoort; de ouders niet meer.

Als de bussen in het kamp zijn gearriveerd verdringen kampbewoners zich aan de ramen, gretige ogen op jacht naar familie en kennissen. Een jongen loopt met een slof sigaretten langs de bussen. Een man kijkt beteuterd wanneer hij eerst een pakje krijgt en het later weer moet inleveren omdat hij geen geld heeft. Hij dacht dat ze gratis waren.

Een struise vrouw pakt de slof en geeft de verkoper een draai om zijn oren. „Idioot, verdien je geld door je reet aan de Serviërs te verkopen", bijt ze de jongen toe. Die druipt af; de sigaretten worden in de bus uitgedeeld. [• *Vervolg* MACEDONIË: pagina 4]

Beschuldiging Joegoslavië:

'NAVO al bezig met grondoorlog'

BRUSSEL, BELGRADO, 19 APRIL. Joegoslavië heeft de NAVO ervan beschuldigd al met een grondorlog in Kosovo te zijn begonnen. De vluchtelingencrisis rond Kosovo is nog toegespitst: tienduizenden Kosovaren zijn het afgelopen weekeinde Albanië en Macedonië binnengestroomd.

Formeel ontkent de NAVO nog steeds plannen te koesteren voor een grondoorlog in Kosovo. NAVO-secretaris-generaal Solana zei dat daaraan „op dit moment" niet wordt gedacht. „De militaire autoriteiten geloven aan de luchtaanvallen genoeg te hebben." Maar hij voegde daar direct aan toe er zeker van te zijn dat „op het moment waarop een grondaanval noodzakelijk wordt geacht, alle NAVO-leden bereid zullen zijn die op gang te brengen."

Het Britse blad *The Observer* meldde gisteren dat de NAVO per eind mei een grondoffensief met 80.000 man voorbereidt.

Op de Servische televisie zei gisteren een Joegoslavische generaal dat de NAVO „vijf of zes dagen vroeger dan voorzien" met grondoperaties is begonnen, „de derde fase van de agressie tegen ons land". De generaal, Vladimir Lazarević, zei overigens niet dat NAVO-soldaten in Kosovo vechten: de NAVO zou gebruik maken van "terroristen" – strijders van het Kosovo Bevrijdingsleger UÇK – en van militaire eenheden van Albanië.

Om die reden verbrak gisteren Belgrado de diplomatieke betrekkingen met Albanië.

Dit weekeinde zijn 40.000 Kosovaren Macedonië en Albanië binnengekomen. Ze waren er fysiek en geestelijk veel slechter aan toe dan hun voorgangers. Vijf Kosovaren kwamen om toen op twintig meter van de grens met Albanië hun auto op een mijn reed. In Albanië zijn nu 400.000 vluchtelingen, in Macedonië 150.000.

Het UÇK heeft een vorige week gevangen genomen Joegoslavische officier overgedragen aan de Albanese regering, die hem op haar beurt overdroeg aan de NAVO. Het Rode Kruis heeft hem inmiddels bezocht. In Macedonië werd zaterdag in een verlaten chroommijn een grote hoeveelheid wapens van het UÇK ontdekt en in beslag genomen. In Skopje is men bezorgd over de ontdekking, omdat de acties van het UÇK gezien worden als een bedreiging van het wankele evenwicht tussen Macedoniërs en de Albanese minderheid.

De NAVO heeft Bulgarije gevraagd voor de luchtacties van zijn luchtruim gebruik te mogen maken. President Stojanov brak na het verzoek aan bezoek aan West-Europa af. Het Bulgaarse parlement zal over het verzoek moeten beslissen.

De luchtacties van de NAVO tegen Joegoslavië zijn dit weekeinde beperkt door het slechte weer. Bij de bombardementen werden rond Belgrado industriële gebieden onder vuur genomen. Na een voltreffer op een chemische fabriek werd Belgrado enige tijd bedreigd door een wolk giftige ammoniak. Ook werden raffinaderijen en olietanks getroffen, als gevolg waarvan volgens Belgrado grote hoeveelheden olie de Donau instroomden. In de voorstad Batajnica zou een driejarig kind zijn omgekomen. In Kosovo zijn volgens de NAVO dertien militaire voertuigen vernietigd. Van de Joegoslavische luchtdefensie zou weinig meer over zijn.

President Clinton heeft gisteren voor het eerst gezinspeeld op de noodzaak president Milošević ten val te brengen. In een artikel in de *Sunday Times* schreef hij dat „de regio niet veilig kan zijn met een oorlogszuchtige tiran in zijn midden". (Reuters, AFP, AP)

• NAVO: MASSAGRAVEN: pagina 5
• BRIEFINGS: pagina 5
• DOSSIER: www.nrc.nl

Inwoners van het dorp Istok helpen een oude man op een wagen. Zij behoren tot de ruim 70.000 Kosovaren die uitweken naar Montenegro. (Foto AP)

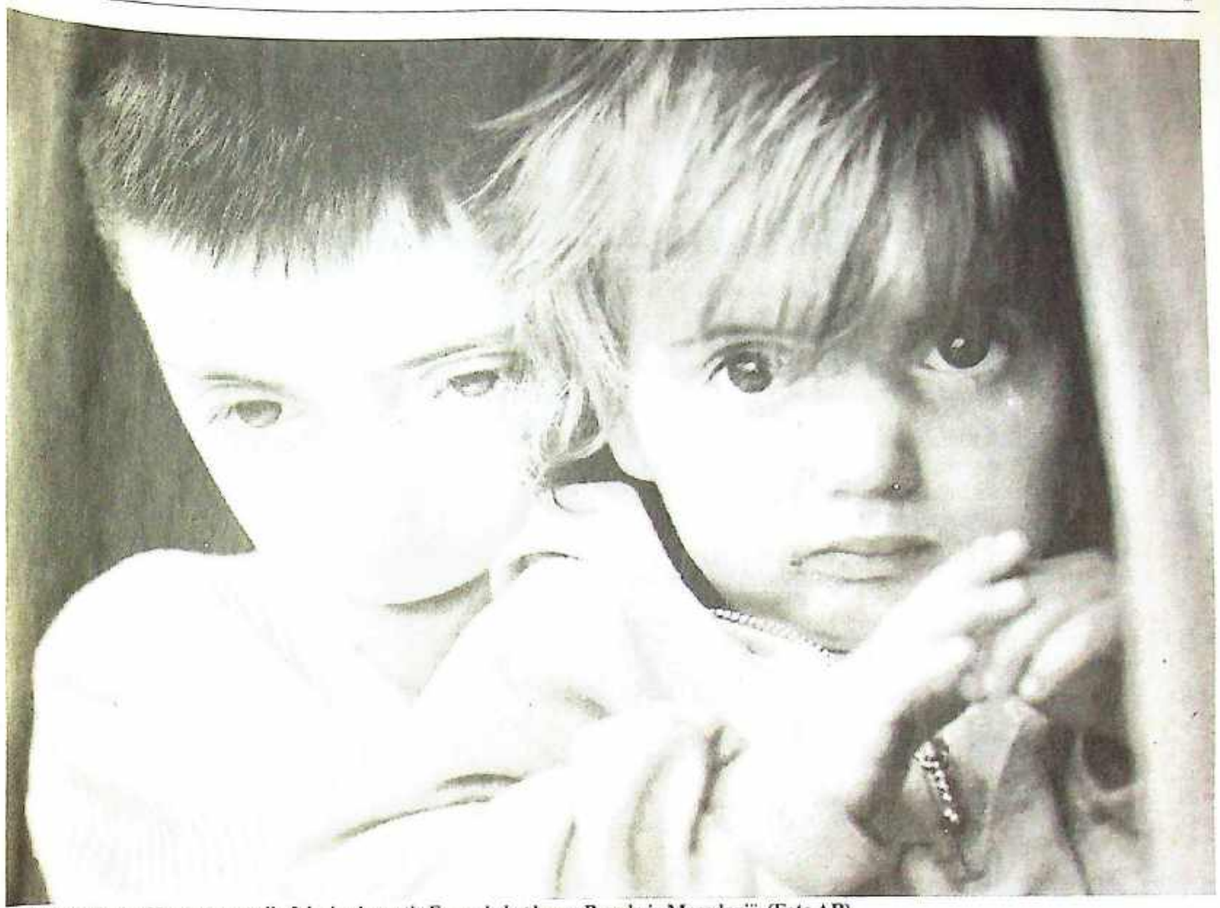

De 9-jarige Entira Hogta troost zijn 2-jarige broertje Egzon in het kamp Brazda in Macedonië. (Foto AP)

Twijfels bij OVSE

NAVO heeft 'bewijs van massagraven'

BRUSSEL / SKOPJE, 19 APRIL. De NAVO zegt fotografisch bewijsmateriaal te hebben over het bestaan van 43 massagraven in Kosovo, waarvan een aantal onder dwang van de Serviërs door Albanese gevangenen zou zijn gegraven. De OVSE zegt van haar kant geen bewijzen over massagraven of massa-executies te hebben.

Volgens de militaire woordvoerder van de NAVO, brigade-generaal Giuseppe Marani, hebben vluchtelingen uit Kosovo melding gemaakt van Kosovaren die door de Serviërs met kettingen aan elkaar zijn geklonken en zijn gedwongen massagraven te delven voor volksgenoten die in het kader van de 'etnische zuivering' zijn vermoord. De dwangarbeiders zouden met rode overalls worden uitgedost om hen makkelijk herken-

slachtoffers van Milošević met respect begraven". Dat zou overigens volgens critici kunnen betekenen dat de graven juist niet onder dwang zijn gegraven, aangezien het onwaarschijnlijk is dat de Serviërs dat respect voor hun slachtoffers en hun islamitische geloof opbrengen.

Het Kosovo Bevrijdingsleger UÇK heeft gemeld op basis van ondervragingen van vluchtelingen te kunnen concluderen dat bij de

Maar informatie over collectieve executies en massagraven kunnen we niet als vaststaande feiten bevestigen."

De NAVO citeerde gisteren UÇK-meldingen over beschietingen van vluchtelingen door de Servische artillerie in Kosovo. In de buurt van Lapušnik, niet ver van de grens tussen Kosovo en Macedonië, zouden tienduizenden verdreven Kosovaren – mogelijk zelfs 40.000 – in de heuvels zijn gebom-

Ex-minister Frčkovski: Problemen alleen met harde hand op te lossen

Macedonië op rand van vulkaan

In Macedonië loopt de spanning tussen de grote Albanese minderheid en de Macedonische meerderheid op. „Mijn land radicaliseert", constateert de prominente intellectueel Ljubomir Frčkovski. Een gesprek over de toekomst van de Balkan.

Door onze redacteur
CEES BANNING

SKOPJE, 19 APRIL. Met 200.000 vluchtelingen, ongeveer tien procent van de eigen bevolking, leeft Macedonië op een demografische vulkaan. Kleine erupties vinden af en toe plaats, zoals afgelopen weekeinde in de hoofdstad Skopje. Tijdens een demonstratie tegen de NAVO-bombardementen op het belangrijkste plein in het centrum

niërs. Tijdens de voetbalwedstrijd tussen de voetbalclubs Tetex en Shendija scandeerden de fans van Tetex (Albanees georiënteerd) leuzen dat Shendija (Macedonisch) het volgende slachtoffer zou worden van het Kosovo Bevrijdingsleger UÇK. De Shendija-aanhang antwoordde dat de Arkan-tijgers, een militie die zich toelegt op etnische zuiveringen in Kroatië en Bosnië, na hun activiteiten in Kosovo de Tetex-fans te grazen zou nemen. Na de wedstrijd werd een bloedige veldslag uitgevochten in de straten van Tetovo.

„In de Macedonische samenleving, en zelfs in het parlement, zie je een radicalisering bij beide partijen", constateert prof. Ljubomir Frčkovski op zijn werkkamer aan de Universiteit van Skopje. De 41-jarige jurist was lang minister van Binnenlandse zaken en Buitenlandse zaken en geldt als een van de kanshebbers om de huidige president Kiro Glogorov in het najaar

Ljubomir Frčkovski (Foto AP)

regering bekritiseren. Na een conflict met zijn partij is hij partijloos,

gen op te nemen; dat zou een bedreiging zijn voor het wankele maatschappelijke evenwicht wat hier nu heerst."

In Macedonië wonen ongeveer 660.000 Albanezen, 30 procent van de totale bevolking. Het aantal officieel geregistreerde vluchtelingen is 200.000, officieuze schattingen spreken inmiddels al van 300.000. Wat betekent dat voor de etnische balans in uw land?

„Recente ervaringen, Bosnië bijvoorbeeld, wijzen uit dat slechts zeventig procent van de vluchtelingen weer teruggaat. Ze kunnen pas na jaren weer terug en hebben in de tussentijd een nieuw leven opgebouwd in een nieuw land.

„En als je nu de keus hebt tussen de puinhopen van Kosovo en de relatieve luxe in Macedonië, dan is die beslissing snel genomen; om nog maar te zwijgen van de levensstandaard in de landen van de Europese Unie. Het relatieve aandeel

ten nu zorgen voor een pacificatie in dit gebied. De NAVO moet spelregels opstellen die voor Albanezen en Serviërs gelijk zijn. Beide partijen kunnen elkaar dan niet discrimineren. Dit is niet aan de onderhandelingstafel gelukt, dus moet het met harde hand worden afgedwongen."

Wat vindt u van de opvatting dat de strijd tussen Serviërs en Albanezen zo existentieel is, letterlijk een strijd op leven en dood, dat een derde partij daar nooit een langdurige oplossing voor kan realiseren?

„We leven niet meer in de Middeleeuwen. Het probleem is op te lossen, maar met harde hand. De grenzen moeten we daarbij niet wijzigen. We moeten Kosovo niet opsplitsen in een Servisch en Albanees gedeelte. Dan zullen er altijd cultuur-historische plaatsen blijven die in het verkeerde gebied liggen. Kosovo moet een hoge mate van autonomie hebben binnen de Federale Republiek Joegoslavië.

teren gemeld door de Britse krant *Independent on Sunday*, op basis van onder andere bronnen bij de Britse regering.

Volgens voorlichter Marani hebben luchtverkenners foto's en films gemaakt van 43 plaatsen waar dergelijke massagraven bestaan. Hij toonde zaterdag een luchtfoto waarop 150 pasgedolven graven te zien waren bij Izbica, ten westen van de hoofdstad Priština. Een andere foto toonde hetzelfde gebied voordat de massagraven waren gedolven. Volgens hem gaat het om „nette rijen van individuele graven die naar het zuidoosten, naar Mekka, wijzen", hetgeen zou betekenen dat de Albanezen „de weken zeker 3.200 Kosovaren door de Serviërs zijn vermoord.

De waarnemers van de OVSE (Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa) die in maart, voorafgaand aan het begin van de NAVO-luchtacties, Kosovo verlieten en die nu opereren vanuit de Macedonische hoofdstad Skopje, lieten gisteren weten dat hun niets bekend is over massagraven of massa-executies in Kosovo. „Het is een feit dat mensen in Kosovo met geweld worden verdreven", zo zei Jörgen Grunnet, woordvoerder van de OCSE-waarnemingsmissie, de KVM. „We kunnen ook bevestigen dat talrijke moorden zijn gepleegd. derd slachtoffers zijn. Het Kosovo Bevrijdingsleger pleitte vandaag voor tactische bombardementen van de NAVO in het gebied, met de bedoeling de ingesloten vluchtelingen te ontzetten. Zonder zulke bombardementen „is het uitgesloten dat iemand het gebied ontvlucht", aldus een UÇK-woordvoerder. Veel van de vluchtelingen zijn fysiek de uitputting nabij, na enkele weken lang in de open lucht te hebben gebivakkeerd. Het UÇK meldde verder dat de Serviërs hun 'etnische zuivering' ten oosten van de stad Mališevo hebben afgesloten en dat een stoet vluchtelingen van 25 km lang op weg is naar Priština. (Reuters, AFP)

Oorlog Kosovo hindert luchtvaart

Door onze correspondent

ROME, 19 APRIL. De wachtende passagiers beperken zich tot een diepe zucht als de vertraging wordt bekendgemaakt op de Romeinse luchthaven Fiumicino. De AZ 110 naar Amsterdam vertrekt bijna twee uur later dan gepland. Protesteren heeft weinig zin. Het is de oorlog.'

De NAVO-luchtacties tegen Servië leiden tot enorme vertragingen in het luchtverkeer binnen en met Italië. Voortdurend stijgen er militaire vliegtuigen op van bases in het noordoosten en het zuiden. Daardoor is het aantal luchtcorridors voor de burgerluchtvaart beperkt.

De luchtvaartmaatschappij Alitalia had al een probleem om zijn toestellen op tijd te laten vliegen: twintig procent van de vluchten is normaliter meer dan een kwartier vertraagd. Sinds de NAVO-acties zijn begonnen, is dat percentage verdubbeld. Minister van Buitenlandse Handel Piero Fassino moest eerder deze maand bijna zes uur wachten op een vlucht van Venetië naar Rome. Pas na zijn openbare woedeaanval voelde Alitalia zich geroepen om publiekelijk tekst en uitleg te geven.

Het is bijna nooit onze schuld, is de boodschap van Alitalia. Bijna veertig procent van de vertragingen is volgens de maatschappij het gevolg van het slechte functioneren van de luchtverkeersleiding. Daarbij komen dan ook nog rommelige organisatie op vliegvelden en slecht weer. Minder dan vijf procent van de vertraging is volgens Alitalia toe te schrijven aan de luchtvaartmaatschappij zelf.

De oorlog heeft de bestaande problemen verder verscherpt. Bovendien is vliegen naar het zuidoosten enige tijd helemaal niet mogelijk geweest. De vliegvelden van de havenplaatsen Bari en Brindisi zijn een paar weken dicht gebleven. Een klein vliegveld bij het stadje Grottaglie, iets verder van de kust, diende als noodopvang, maar dat werkte niet echt. Vrijdag zijn Bari en Brindisi weer gedeeltelijk heropend, van 8 tot 18 uur.

Aan de oorlog kunnen we nu eenmaal niets doen, zo verdedigt Alitalia zich. Ook andere maatschappijen worstelen ermee. Op de weg terug stijgt de KL1609 naar Rome, geplande vertrektijd 20u10, pas om 21u30 op van Schiphol.

op te volgen.

„Onze republiek bestaat nog maar acht jaar, maar we leven nu al in de nadagen", verzucht Meto Jovanovski, 21 en student. Op het zonnige plein dat wordt omzoomd door het grauwe beton van de faculteiten knabbelt hij aan zijn krakeling van brood. „De messen worden geslepen. Ik merk het in mijn omgeving. Sinds de bombardementen door de NAVO is het opeens van belang of je Albanees, Macedoniër, Serviër of Turk bent."

„Te sceptisch", oordeelt Frčkovski over het scenario van zijn student. „Maar Macedonië schuifelt langs de rand van de vulkaan. Alle Macedoniërs zijn ervoor verantwoordelijk dat de vlam niet in de pan slaat. Binnen de coalitieregering zijn verschillen van mening, maar die worden niet uitgespeeld, want als zij valt is iedereen een verliezer. Omdat de drie coalitiepartijen daar van bewust zijn, houden ze de gelederen gesloten."

De hoogleraar internationaal recht kiest zijn woorden zorgvuldig. Sluik zwart haar omrandt een rond gezicht. Frčkovski is op dit moment een van de onafhankelijke intellectuelen die het beleid van de met die partij, de oppositionele Sociaal Democratische Alliantie.

Wat vindt u van het beleid van de regering jegens het 'vluchtelingenvraagstuk?

„Niet adequaat. Wanneer je de grens openhoudt voor vluchtelingen ben je moreel verplicht voor humanitaire opvang te zorgen. Wat er nu is gebeurd bij de grensovergang Blace tart ieder begrip. Blace is het beeld van een humanitaire catastrofe. De tragedie van Blace wakkerde de onlustgevoelens in het land aan; de regering toonde aan dat ze de zaak niet onder controle heeft."

Wat was uw alternatief?

„De vluchtelingen hadden gedoseerd moeten worden opgenomen. Dan hou je de zaak onder controle."

Dan sterven ze dus aan de andere kant van de grens.

„Nee, want er hadden ook direct afspraken moeten worden gemaakt met andere landen voor opvang van de vluchtelingen. Dat duurde nu veel te lang. Want een ding mag duidelijk zijn: Macedonië is niet in staat alle vluchtelingen die in de stad Kwaïn het tot ongeregeldheden. Een groepje Servische 'blouson noirs' verzamelt zich bij een grasveld waar kaarsen branden en geld wordt ingezameld voor de Serviërs. „We gaan vannacht naar Stanković (een vluchtelingenkamp bij Skopje, red.) en dan zullen we die Albanese honden weer de grens over jagen", brult een zeer gespierde Servische jongen in een zwart leren jack.

Een dag later bleek dat het bij retoriek bleef, wellicht verhinderd door de Franse militairen die het kamp bewaken. Ze hebben in de nacht van zaterdag op zondag wel een vijf auto's met „agressieve jongemannen" teruggestuurd die „op bezoek wilden bij kennissen".

Macedonië telt een grote Albanese minderheid die op gespannen voet leeft met de Macedonische meerderheid. Als, zo redeneren de laatsten, het etnisch evenwicht wordt verstoord (het aantal etnische Albanezen te sterk stijgt) wordt de politieke stabiliteit van het land verstoord.

Vorige week werd in Tetovo, de belangrijkste stad in het woongebied van de Albanese minderheid in het westen van Macedonië, een kleine veldslag uitgevochten tussen de Albanezen en de Macedo-

Tito is leermeester van Milošević

De NAVO-planners hebben volgens The Wall Street Journal Amerikaanse militaire tekstboeken uit de jaren zestig opgediept om de lessen van Tito's militaire strategie te bestuderen.

Door onze redacteur
PETER MICHIELSEN

ROTTERDAM, 19 APRIL. Waarom heeft 's werelds machtigste militaire bondgenootschap weken nodig om een klein land als Joegoslavië op de knieën te dwingen? Waarom kunnen de NAVO-piloten vanaf vijf kilometer hoogte een flessendop raken – maar moet die NAVO steeds weer toegeven er na drie weken van bombarderen nog lang niet te zijn?

Voor een deel ligt het antwoord bij de architect van het Joegoslavië dat sinds 1991 niet meer bestaat: Josip Broz Tito. Hij heeft zijn land voorzien van een defensiestrategie die afstand nam van het axioma dat 's lands verdediging de taak is van het staande leger.

Die les trok Tito in de Tweede Wereldoorlog. In april 1941 viel Duitsland Joegoslavië aan. De Duitsers bombardeerden Belgrado (24.000 doden, plus de duizenden die nooit zijn teruggevonden) en het Joegoslavische leger werd al na luttele dagen verslagen. De strijd werd voortgezet door partizanen, die nooit werden verslagen. Integendeel: uiteindelijk bleek Tito's ultra-mobiele raffelleger zelfs in staat Joegoslavië zonder andere dan materiële hulp van de gealliëerden hun eigen land te bevrijden. De les: tegen een oppermachtige vijand brengt in een bergachtig en dichtbebost land als Joegoslavië een staand leger weinig in, maar een guerrilla des te meer.

Na de oorlog ontwikkelde Tito in zijn blokvrije Joegoslavië op basis van die les een eigen defensiestrategie, die berustte op twee componenten: het staande leger en de territoriale defensie. Dit systeem werd in de jaren zestig, en vooral na de Sovjet-inval in Tsjechoslowakije in 1968, geperfectioneerd (en overigens overgenomen door het Roemenië van Nicolae Ceaușescu). Na een aanval van een oppermachtige vijand en de onvermijdelijke nederlaag van het staande leger zou de partizanenstrijd moeten ontbranden, vanuit de bevolking. Er werd een systeem opgezet om die bevolking daartoe in staat te stellen: alle volwassenen kregen periodiek militaire training. Iedereen wist wat hem of haar na een invasie te doen stond. Tot in de verste uithoeken van het land werden geheime wapendepots ingericht. In tegenstelling tot het federale leger, dat onder centraal commando in Belgrado stond, werd de Territoriale Defensie (TD), de potentiële volksmilitie dan wel partizanenmacht, op het niveau van het dorp, de stad, het district, de regio en de deelrepubliek opgezet.

In 1990 en 1991, toen het oude Joegoslavië uiteenviel, leidde dit dubbele defensiesysteem overigens tot grote problemen, omdat het federale leger – op de hand van de Serviërs – wilde voorkomen dat in deelrepublieken die zich dreigden af te scheiden, Slovenië en Kroatië, de TD (gecommandeerd door de zogenaamde 'separatisten') zich meester zou maken van de wapens van de TD en de TD zou worden omgevormd tot een eigen nationaal leger. De tiendaagse Mickey Mouse-oorlog tussen het federale leger en de Slovenen ging in 1991 niet alleen om Joegoslavië's buitengrenzen, maar ook om de wapens van de Slovceense TD.

Het dubbele defensiesysteem had meer consequenties. Tito vestigde wapen- en brandstofopslagplaatsen, luchtdoelgeschut en wapenfabrieken op de meest onherbergzame en de minst toegankelijke plekken in zijn land: diep verborgen in de bergen van Servië, Montenegro, Bosnië en de Krajina. De hardware werd gedecentraliseerd. Vliegtuigen werden gestationeerd in hangars die in de bergen waren uitgehouwen, in natuurlijke grotten, in atoomvrije schuilkelders of in onopvallende hangars bij snelwegen, die konden worden afgesloten en als start- en landingsbaan dienst konden doen. Tanks en zwaar geschut werden op soortgelijke wijze verborgen, tot in bunkers in woonwijken toe. Veel grote fabrieken kregen een geheime militaire afdeling, zoals de Zastava-fabrieken in Kragujevac (herhaaldelijk door de NAVO gebombardeerd) waar auto's maar ook machinegeweren en ander militair materiaal werden gemaakt.

Milošević, zo schreef vorige week *The Wall Street Journal* op basis van gesprekken met Westerse defensiedeskundigen, maakt volop gebruik van de defensiehandboeken van Tito. Het uitgangspunt van Tito is de vijand nooit te weerstaan op zijn eigen niveau: de NAVO-campagne is dan ook nooit uitgelopen op grote luchtgevechten tussen NAVO-toestellen en Joegoslavische MiGs en het Joegoslavische luchtdoelgeschut is nauwelijks ingezet. De hardware is verstopt, om de NAVO onzeker te maken en haar tot een zeer lange campagne te dwingen, uit te putten en wellicht intern te verdelen. Zo heeft de NAVO in de eerste weken van de campagne veel minder vernietigd dan ze had verwacht, gehoopt en aangekondigd.

Tevens hebben de Serviërs hun aanvallers in het ongewisse gelaten en van tijd tot tijd verrast met wisselende acties waartegen zonder grondtroepen weinig te doen is, zoals de uitdrijving van honderdduizenden Kosovaren of de periodieke beschietingen van de buurlanden, acties die de NAVO én die buurlanden handenvol werk bezorgen en de buurlanden in hoge mate destabiliseren. Geen wonder dat, zoals The Wall Street Journal stelt, de planners bij de NAVO de Amerikaanse tekstboeken uit de jaren zestig weer te voorschijn hebben gehaald, waarin Tito's concepten staan opgetekend.

Ik mis de Verenigde Naties in uw oplossing?

„Ach, ze zullen een kleine rol spelen. Maar dat is meer diplomatie om het gezicht van Rusland te redden. De NAVO zal de grote regisseur zijn. En Rusland is niet in staat om dat proces te frustreren. De NAVO bepaalt de spelregels. Het lijden van de Albanezen is onderdeel van het 'spel'.

„De Albanezen in Kosovo hadden vanaf 1974 een zekere vorm van autonomie. De etnische spanningen die altijd in de regio al een rol speelden, kwamen toen in een stroomversnelling en uiteindelijk zijn de Albanezen alles weer kwijtgeraakt.

„De tragedie is dat ze toch weer met de Serviërs zullen moeten samenleven op een relatief klein stuk grond; ze kunnen elkaar niet vermijden. Maar voor de NAVO geldt: laat ze niet alleen."

Aanval Mogel doden gewel

JAKARTA, 19 APRIL. M
milities in de Oost-Timo
uitgelopen op gewelda
mogelijk meer dan 30 me

Vanochtend verzamelden zicl
nieuw enkele honderden k
van de door de Indonesi
strijdkrachten gesteunde par
litaire strijdmacht 'Kamra'
het kantoor van de gouverneu
Dili voor het hijsen van de In
nesische vlag, een ceremoniel
elke maand plaatsheeft. Oost
morese bailingen in Australie
geen aanwijzingen te hebben
pro-Indonesische milities zich
maken om de woning van
schop Carlos Belo in Dili te
singelen. In en nabij de wor
zouden zich honderden sympa
santen van het Oost-Timorese
acties te ondermeren in de st
Bauoau.

Vaait over Turkije

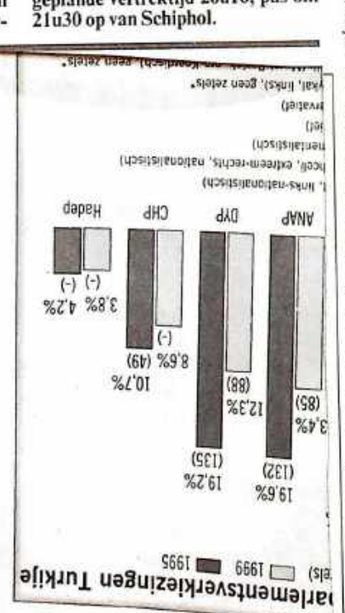
arlementsverkiezingen Turkije
1999
1995
ANAP
DYP
CHP
Hadep
(85)
(132)
(88)
(135)
(49)
(-)
3,4%
19,6%
12,3%
19,2%
8,6%
10,7%
3,8%
4,2%
(-)
(-)
rechts-nationalistisch)
nalistisch)
rechts, extreem-rechts, nationalistisch)
rechts)
rechts)
(-)
(-)
(-

PvdA en GroenLinks: 'Kosovaren ruimhartiger opvangen'

Door onze politieke redactie

DEN HAAG, 19 APRIL. PvdA en GroenLinks verlangen een ruimhartiger opvang van vluchtelingen uit Kosovo. Zij willen dat Kosovaren in Nederland worden opgevangen, ook als zij eerst in andere landen van de Europese Unie zijn geweest.

Beide partijen zullen hierop morgen aandringen in een debat met staatssecretaris Cohen van Justitie.

De Immigratie- en Naturalisatiedienst van Justitie beschouwt Kosovaren die eerst in andere EU-landen zijn geweest als zogenaamde Dublin-claimanten. De landen van de Europese Unie spraken eerder in de Ierse hoofdstad als algemene beleidslijn af dat vluchtelingen asiel moeten vragen in het eerste land van de Unie dat zij na hun vlucht aandoen.

Halsema (GroenLinks) verwijt Cohen een hardvochtig beleid. Middel (PvdA) vindt dat voor vluchtelingen uit Kosovo een uitzondering moet worden gemaakt op de regel dat het land van eerste opvang de asielzoekers onderdak moet bieden. Vorige week vroeg een meerderheid in de Kamer staatssecretaris Cohen al om een ruimhartig beleid voor de vluchtelingen uit Kosovo.

Het ministerie van Justitie benadrukt dat vluchtelingen uit Kosovo in Nederland niet aan hun lot worden overgelaten. Er wordt zorgvuldig geluisterd naar hun verhaal en ze worden op de hoogte gebracht hoe ze in het EU-land waarnaar ze terug kunnen keren, asiel kunnen aanvragen.

Nederland is overigens bereid Kosovaren rechtstreeks op te vangen als de vluchtelingenorganisatie van de VN, de UNHCR, daarom vraagt. Volgens premier Kok zal Nederland dan hulp verlenen onafhankelijk van wat andere EU-lidstaten doen. Volgens Kok heeft de UNHCR Nederland geen officieel verzoek gedaan, zei hij afgelopen vrijdag na afloop van het wekelijkse kabinetsberaad.

De Socialistische Partij blijft de bombardementen van de NAVO afwijzen, ondanks het feit dat meer dan zeventig procent van de achterban voorstander is van de militaire acties tegen Servië. De steun van de SP-achterban bleek uit een enquête die het NIPO uitvoerde in opdracht van het dagblad Trouw en de Stichting Maatschappij en Krijgsmacht.

Fractieleider Marijnissen noemde het gisteren „niet bijzonder" dat zijn achterban anders denkt over de NAVO-acties dan de Tweede-Kamerfractie van de partij. Hij veronderstelde dat de kiezers van zijn partij „vanuit hun hart" reageren en door gebrek aan kennis over het conflict niet inzien dat bombardementen slechts tot escalatie leiden, zei hij in Buitenhof.

'Wij Nederlanders kunnen niet omgaan met rampen en oorlogen, wij zijn er niet geschikt voor en onze radiozenders al helemaal niet'. (Foto Reuters)

14-4-99

Niet geschikt voor de oorlog

HANS DULFER

„In tijd van nood leert men de radio kennen", zegt een oud maar zeker niet afgedaan spreekwoord in mediakringen. En dat klopt, want al bij de allereerste NAVO-kruisrakettenaanval op Joegoslavië hoor ik via Radio 1 niet de sonore, tekst en uitleggevende, stem van premier Kok in een ingelaste regeringsuitzending, maar tot m'n stomme verbazing de een of andere blaag die me vrolijk toeroept dat Radio 1 'ons de hele avond op de hoogte zal houden van de bombardementen op Joegoslavië en de bekerwedstrijd Zwolle-Ajax'.

En dan weet ik het weer zeker. Wij Nederlanders kunnen niet omgaan met rampen en oorlogen, wij zijn er niet geschikt voor en onze radiozenders al helemaal niet. Zo herinner ik me ook meteen weer de extra nieuwsuitzending na het neerstorten van een Dakota DC3 in het IJselmeer die werd gevolgd door de mededeling van een omroeper dat de muziekkeus die avond aangepast zou worden. Het eerste nummer dat ik daarop hoorde was *Fly me to the Moon*.

De meeste van dit soort plaatsvervangende schaamte oproepende radio-incidenten doen zich voor in en rondom de reguliere nieuwsuitzendingen, want 'al zal de hele wereld vergaan, de Ster moet blijven bestaan' is een diep geworteld axioma in omroepland dat niet uit te roeien lijkt.

Is het nu echt niet mogelijk om bij kolossale rampen en andere rottigheid de Ster een kwartiertje eerder of later uit te zenden? En dan heb ik het natuurlijk niet over de Besnier-Boeck van Willem-Alexander in combinatie met een commercial over urineverlies, want dat moet kunnen vind ik. Maar er zou toch wel een overheidsregel of gedragscode moeten zijn dat er van elke Sterspot ook een rampenversie aanwezig is zodat we bij het opnieuw uitbreken van de BSE-ziekte niet meteen geconfronteerd worden met veertig lustig loeiende koeien die de Melkunie aanprijzen.

Bovendien is de Radio Nieuwsdienst vaak zelf al een bron van toevalsincidenten sinds de enige jaren geleden aangetreden nieuwe Nieuwsdienst Baas verordonneert heeft dat er wat meer variatie moest komen. Met als tragisch gevolg items over afschuwelijke volkerenmoorden die fris en vrolijk gevolgd worden door de mededeling dat de Floepie Floepie Prijs voor het ontwerp van de beste kinderboekenlegger dit jaar gegaan is naar de Vlaamse vormgever Jeff de Neuvelaer die in '96 nog een aanmoedigingsprijs had gekregen voor z'n ontwerp van een geluiddichte kelder.

En zo kan je nog wel een tijdje doorgaan met die gênante radiobloopers die met het volle verstand tot stand komen en waarvoor niemand zich schijnt te schamen. Hoe kan je in godsnaam nieuwsdienstitems over per ongeluk aan flarden geschoten vluchtelingen nog serieus nemen als je vervolgens hoort blèren dat Radio 3 'altijd de eerste is met nieuwe muziek' wat toch echt wel de allergrootste gotspe van het Borsato-jaar is.

Nee hoor, rampen, rottigheid en onze media, het wil maar niet lukken om ze op één lijn te krijgen.

The Sunday Times
April 18 1999

Air power has failed and the allies' only real option is to get out, writes General Sir Michael Rose

Nato must head for door marked exit

The tragic accidental bombing by Nato of civilians in Kosovo will not surprise those who understand the difficulties aircrews face flying missions over Yugoslavia and the limitations of Nato air power. Its weapons systems were designed for general war against the Warsaw Pact - not for the limited type of engagement taking place over Yugoslavia.

Think back to February 1994, when Nato issued another ultimatum. Then the United Nations brokered an agreement between the Bosnians and the Serbs to establish a 20-kilometre exclusion zone around Sarajevo; Nato said it would launch airstrikes against any heavy weapons that remained within the zone.

But surveillance aircraft found it impossible to determine accurately whether there were any tanks or guns in the exclusion zone. On one occasion, air reconnaissance identified a Serbian mortar position that turned out to be a collection of haystacks. Nato had to rely on UN military observers on the ground to verify possible targets.

It is not easy for pilots flying at more than 400mph over broken country to identify the sort of targets that will have to be destroyed if Nato is to succeed in Kosovo. The lesson that can be drawn from the sad incidents that have occurred so far is that air power is a blunt weapon, wholly inappropriate for use by itself in this form of conflict.

Without soldiers on the ground able to verify targets and direct airstrikes, the terrible mistakes (the bombing of a passenger train and refugee convoy) that occurred last week will inevitably continue to happen.

Such a lesson is not clearly understood by Nato. On April 14, at the daily press conference, Jamie Shea, the alliance's press spokesman, said Nato had chosen a modus operandi in line with its policy not to be at war with the Serbian people. The alliance, he said, wished to avoid inflicting "unnecessary pain on the Serbian people or their economy". Within a few hours many Kosovo Albanians had been killed and wounded by Nato airstrikes.

Expressions of regret, however sincere, coupled with bland assurances that Nato is doing all it can to avoid such mistakes - and that anyway Milosevic is to blame - are an insufficient response to these mistakes. Civilised people will not stand by for ever and watch the Serbian people, who have already been reduced to the edge of survival by their brutal rulers, being bombed.

One of the more worrying characteristics that has emerged during the first month of the war is the degree to which rhetoric has taken over from reality. Daily, we are being subjected to increasingly irrelevant accounts of military actions being routinely undertaken by Nato against civilian and military targets in Yugoslavia - without any real analysis as to whether what is being done is delivering the stated objectives.

Instead, we get the sort of fairy tale told by Shea that "every morning President Milosevic wakes up and realises that in the last 24 hours he has become weaker, he also sees that Nato is becoming

stronger".

These musings are usually accompanied by emotional descriptions of the terrible things that are being done by Milosevic's brutal regime - as if their repeated telling would somehow justify the continuation of a Nato strategy that has already failed.

Before long, the ethnic cleansing of Kosovo will be halted - not because of anything Nato may have done, but because there will be no
Kosovo Albanians left in Serbia.

The alliance's credibility is already hanging on a thread. Clear thinking coupled with firm action, not words, are required if it is to emerge intact from its war in the Balkans. We urgently need to find a way for Nato to extricate itself with some vestige of honour from this increasingly messy situation.

Assuming it is now too late to prevent Milosevic from achieving his objectives in Kosovo, Nato will be left with the options of continuing
the air campaign for the foreseeable future, escalating the war to include the use of ground forces, or seeking a political compromise.

Nato and the Americans seem to favour the first course of action. This would reinforce failure, leave the initiative to Milosevic and assume the continuing unity of the alliance. But success would still not be guaranteed.

The second option, while making military sense, having moral right on its side, still seems to be ruled out by most of the contributing
countries; they are either too worried about the possibility of military casualties or do not believe they have armies properly equipped or trained to fight a ground offensive in Kosovo. Such an option would also require the presence of combat troops on the ground for many years.

Most armies have been drastically reduced in size since the end of the cold war, and it is unlikely that they could undertake the sort of
commitment still being met in South Korea by the American army almost 50 years after the Korean war ended. At present levels of operational deployment, tour intervals in the British Army are less than 12 months. This is unsustainable even in the short term.

The third and, in my view, the most likely option is that Nato will agree a political compromise through the mediation of the Russians and
the UN. It would meet some, but not all of Milosevic's political aspirations. With his typical ruthlessness, he would probably judge that by ceding part of Kosovo to the Albanians he would be ridding Serbia of a big problem for ever.

The long-term benefits of this would greatly outweigh the loss of territory that a partition would imply.

He has done so before: in 1994 he struck a secret deal with Franjo Tudjman to quit Krajina in return for an early end to the war in Bosnia.

Whatever the outcome of the war, Nato cannot continue to ignore the fact that it has suffered a strategic defeat. It cannot go on using
words to conceal the absence of a suitable exit strategy from the increasingly counterproductive war in which it is now involved. Above
all, it is worth reminding the political and military masters of Shea, who recently described life in

washingtonpost.com travelscape.com

NEWS STYLE SPORTS CLASSIFIEDS MARKETPLACE

FRONT EDITION | TOP NEWS WORLD NATION POLITICS METRO BUSINESS & TECH HEALTH OPINION WEATHER

Partner Sites:
• Newsweek.com
• Digital Cities Internet Guide

Print Edition
Today's Editorials
Sunday Outlook
Front Page Articles

On Our Site
Talk Central
Editorials & Opinion

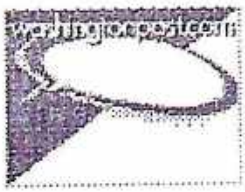

Tony Blair's Initiation

By Jim Hoagland

Sunday, April 18, 1999; Page B07

LONDON—The war in Kosovo is a turning point for his generation and for the NATO alliance, Prime Minister Tony Blair says with the calm implacability he has used to reshape British politics and institutions in his two years in power. Seated by a window at 10 Downing, he is mentally measuring Slobodan Milosevic for a political coffin like those into which he has stuffed his foes at home.

There will be no respite for Serb troops, no negotiations with Milosevic and no quitting until Kosovo's refugees return home protected by NATO-led ground troops, Blair asserts with crisp determination. This week's NATO summit in Washington must make these points irrevocably clear to the Serb leader, he adds.

Blair will be a key voice at the 19-nation, two-day summit that begins April 23. He will press the view that the alliance must defend basic human values in Kosovo and elsewhere in the future. NATO must not limit its role to defending the territory of its members.

"There are real strategic interests at stake in the Balkans," the prime minister told me. "But I believe that a real sense of moral purpose is also motivating NATO. We either allow ethnic cleansing to succeed, or we say that the world community has an obligation to stop this most violent form of nationalism. Our job is to go in there and reverse it and defeat it," he continued.

"Just as globalization is opening up the world's financial architecture for discussion, reevaluation and improvement, so we are being forced to confront the fact there is an international community, and inevitably there are conflicts that arise. You can't intervene everywhere. There are places you can't intervene at all. But I believe it is right that when we have the capability to make a difference that we do."

The horrors of Kosovo will accelerate a debate about an international right to intervene that Blair said should be held at NATO, the United Nations and other international organizations.

"People are recognizing that if there is a serious problem with the Brazilian economy it develops into a serious problem for the British economy or the European economy or the American economy. It is

Working in shirt-sleeves in his airy office and sipping a midafternoon tea, Blair was eager on Thursday to keep the spotlight on Milosevic and not allow the accidental NATO bombing of Kosovar refugees to disrupt the allied air campaign.

"Milosevic will try to make propaganda out of any civilian casualties. We've got to be out there, up front, saying that the only reason there are any casualties at all is because of Milosevic, the only reason there is a conflict is because of Milosevic, the only reason there are refugees in a convoy anywhere is because of Milosevic.

"The idea that we should take lessons in humanitarian care for refugees from a guy who has been butchering them, having soldiers rape them and mutilate them would stand morality on its head."

That's war crimes territory, I noted. Aren't you saying that NATO should be seeking to arrest Milosevic rather than keep a door open for him to make a deal? Blair skipped the mush that some of his fellow alliance leaders serve on that subject.

"I do not regard it as a negotiation. We have set out objectives and made demands. The campaign will go on until he meets them. Yes, I agree, it is difficult to see long-term stability while this man's policies remain active in the region."

His contempt for and concern over Europe's weak performance in Bosnia and again in Kosovo last autumn drives Blair's determination to build up the military capacity of NATO's European members. He confirmed in our conversation that he had favored sending British troops into Kosovo last October as part of an international force. (Washington squelched any discussion of the idea.)

"I was always in the forward end of the troop on this, because I always thought if we didn't intervene sooner, we would have to intervene later."

Blair was more cautious when I asked about the use of ground troops for combat now, an idea opposed by his friend and political ally President Clinton. But Blair projected a sense that he expects events to move NATO in that direction as the air war "intensifies" and breaks the Serbs' organized ability to resist in Kosovo.

"We have all options under review. We constantly revisit them. But we have made it clear that our plan is not for a land invasion to fight our way into Kosovo. We have set ourselves the task of using ground forces to allow the refugees to return. But it is important for us to keep the maximum flexibility in our own thinking and strategy, and not to feel obliged to discuss every last detail of it publicly."

He then counseled me not to rush past the obvious: "The key point is that we would be doing this air campaign in any event, because it

unexpected calamity -- such as economic depression, or perhaps a war in the Balkans turning bad on him -- can keep this personable baby boomer from leading Britain for the next decade.

Kosovo is an initiation, he concludes, surfacing the high moral sense and the killer instinct that cohabit in Tony Blair: "This is the first time that my generation has had to come to terms with the fact that it is necessary to use force on certain occasions to do what is right. I do believe that in the end if a course is right it will win. I also believe we have the capability in NATO to make sure that we do win."

© Copyright 1999 The Washington Post Company

NEWS STYLE SPORTS CLASSIFIEDS MARKETPLACE
FRONT EDITION TOP NEWS WORLD NATION POLITICS METRO BUSINESS & TECH HEALTH OPINION WEATHER
yellowpages
Total IT Solutions for..
NEED Cash?

Source: WorldNetDaily

April 18, 1999

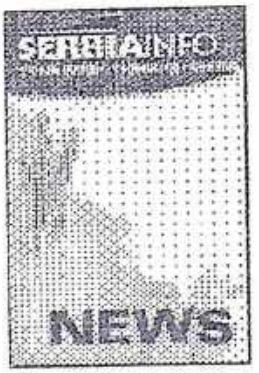

The war on your pocketbook by Joseph Farah

OK America, I give up. Nothing I say about the illegality and immorality of this blitzkrieg against Serbia is going to make any difference to you.

You don't care that the United States has no business in Yugoslavia, no vital interests, no national security concerns.

You don't care that the Balkans have been in turmoil for 600 years and that the civil war raging today has deep cultural and religious roots that we can't begin to understand -- let alone solve.

You don't care that the United States and NATO have no right to bomb sovereign nations just because we think they are being mean.

You don't care that the bombing of Serbia will not achieve even the vague objectives laid out by the Clinton administration.

You don't care that the execution of the war has been counterproductive in every way -- strengthening the leadership the U.S. condemns and victimizing the civilians we sought to protect.

You don't care that we are jeopardizing the lives of your sons and daughters in a pointless exercise of power politics designed to carve out a legacy for a president who was too cowardly or disloyal to serve in the armed forces when he was called.

You don't care that we risk engulfing Europe -- even the entire world -- in a wider conflict as we spark ancient antagonisms and unify enemies against the West.

No, none of that means anything to you. So let me make a much different kind of appeal to you. Let me explain that this war is also costing you money. Let me appeal to your sense of economic self-interest. Let me appeal to your well-developed sense of greed.

You probably thought that this war was a freebie -- that the budget surplus your political leadership has been lying to you about for the last several years -- would cover the costs of whomping the Serbs. Unh-uh. Sorry. There is no budget surplus. So the billions of dollars that this war will ultimately cost the U.S. taxpayers will come from

one place and one place only -- the Social Security Trust Fund.

That's right. Bill Clinton, who has made a political career out of pandering to misguided senior citizens willing to place their futures in the hands of a corrupt government, is betraying his core constituency. He's selling out senior citizens and the Democratic Party's cornerstone of economic false promise. He's stealing money set aside for the future of Social Security in favor of bombing the Serbs. He's taking money out of your wallet, food out of your mouth, milk out of your grandchild's bottle.

How do you like that? Does that make you mad? Is that enough to get you out of your easy chair and into the streets?

I've explained it before, but it bears repeating in a new context. More than a year ago, this cyber-paper exposed that sham. The facts are simple. There is no surplus. In fact, the budget is operating in a deficit and has been throughout the Clinton administration. In normal times, you could count on the opposition party to expose such highjinks. But these are not normal times. The Republicans control both houses of Congress. The Democrats control the White House. At some point, the leadership of both parties decided it would be in their best interest to pull the wool over the eyes of the American people, lie to them about a budget surplus and then go about the business of spending freely on their pet projects.

In Clinton's case, he wants to kill people and break things in Yugoslavia. Don't ask me why. That's what he wants to do. Don't ask me what the Republicans have in mind. Perhaps they just don't want to appear unpatriotic or subversive by telling the truth about what's happening in Serbia.

After all, why should we expect any of those Washington politicians to speak the truth about the Balkans? If they lie to you about Social Security and steal your money, why would you expect them to tell you what they are really up to in Yugoslavia?

Copyright © 1998, 1999 Ministry of Information
Email: mirs@srbija-info.yu

EINDREDACTIE JAFFE VINK , PETER HENK STEENHUIS EN PIETER VAN DEN BLINK- VORMGEVING LEONIE BREEBAART

oek

gsdagb

17-4-99

„Was de veldtocht tegen België de laatste keer?" vraagt de ethica en politica Heleen Dupuis zich af in haar dagboek van de oorlog om Kosovo. De verpleeghuisarts en schrijver Bert Keizer ziet „zo'n schat van een helicopterpiloot met Anti-Micro-Wave Helm en polarized panoramic scan vision glasses". De filosoof Arie Leijn schrijft: „Iedere veldheer wordt geleid door het fantasiebeeld van een oorlog die in één slag wordt beslist." En de ex-ambassadeur Hans Meesman: „De Heer behoede ons voor een Versaillescomplex bij de kinderen van Lenin en Stalin. Vandaar die neerslachtigheid?" Daarnaast geeft de historicus Timothy Garton Ash in dit katern een analyse van Centraal Europa: „Als de koningin en Henry Kissinger zeggen dat iets bestaat, dan bestaat het. Blijft er één probleem over: waar ligt het?"

Oorlogsdagboek

door Hans Meesman

We schrijven dinsdag 6 april. Twee weken al hebben de luchtaanvallen geduurd en nog steeds wil het gevoel van neerslachtigheid van de eerste dag niet wijken. Zijn het de beelden van menselijke ellende, het voortduren van de patstelling, die zo treurig stemmen? Ik denk het niet. Temidden van alle moord en doodslag van de laatste tijd is die in Kosovo maar een kleintje en patstellingen zijn er in overvloed: in Cyprus, Palestina, Kashmir om er een paar te noemen.. Neen, het is het onbestemde vermoeden dat het Westen een Rubicon heeft overgestoken zonder te weten waarheen de tocht nog voeren zal. Terwille van het nobele doel en doordrongen van de eigen onbaatzuchtigheid, heeft het niet alleen de crisis die het wilde voorkomen, versneld, maar is het, in naam der gerechtigheid, verder afgeraakt van de legaliteit. Westerse democratieën horen, hoe edel hun motieven ook zijn, niet thuis in de rij van landen die internationale verdragen schenden.

Het is allemaal begonnen met de erkenning door de Europese Unie van de eenzijdig door Slovenië en Kroatië uitgeroepen onafhankelijkheid, een directe schending van de in 1975 ondertekende Slotacte van Helsinki, die regels stelt voor het behoud van de vrede in Europa. Eén van die regels is een verbod van grenswijziging, tenzij met toestemming van alle betrokken partijen. Zonder die bepaling, de vrucht van lange en moeizame onderhandelingen, was er nooit een slotacte geweest. Deze keer moet het Handvest van de Verom dan hier wel en elders niet? Vrees voor een Balkanoorlog met onvoorzienbare gevolgen, heet het. Maar zou dat dan geen reden moeten zijn om je juist niet in zo'n burgeroorlog te mengen? De onaanvaardbaarheid van het Servische optreden dan? Iedereen schreeuwt om het hardst dat dat niet kan. Ok, maar we zijn toch niet echt bereid om daar een einde aan te maken? Daarvoor is de prijs te hoog. Onze jongens blijven dan ook zoveel mogelijk op afstand. En welke boosdoener is er ooit met bommen tot inkeer gebracht? Neen, we wilden een vluggertje zonder al te veel schadelijke gevolgen. Dat zou wel eens anders kunnen uitpakken. Vijftien jaar geleden wereld dan? Dit is eng; eng Europees en eng in zijn missionaire ijver. Dit is „Europa vrij van de barbaren!"

Geloofwaardig

Navo dit, Navo dat. Het nieuws gonst ervan. Maar wat heeft de Navo daar eigenlijk te zoeken? Daar is het bondgenootschap niet voor. Als er dan al ingegrepen had moeten worden, waarom dan niet door een coalitie van gelijkgestemde landen? In de praktijk zou dat niet zoveel verschil gemaakt hebben. Alleen, je brengt de Navo niet in het geding. „Een aanval tegen één of meer van hen zal als een aanval tegen hen allen worden beschouwd."

van Boris Jeltsin. Frustratie, de binnenlandse politiek of gewoon het Russische vogeltje, dat soms zo anders gebekt is? Het blijft moeilijk te doorgronden wat het Kremlin werkelijk bezielt.

Van Averell Harriman, ooit Amerika's ambassadeur in Moskou, herinner ik mij de uitspraak dat je je altijd de meeste zorgen maakt over de dingen die je kent. „Daarom lig ik zo vaak wakker van de Russen" zei Harriman. Ik ook. Waar zijn onze prioriteiten gebleven? Na de val van de Muur zou ons er toch alles aan gelegen moeten zijn om tot normale, zo mogelijk vriendschappelijke, betrekkingen met Rusland te komen. Zeker, de liefde kan niet alleen van één kant komen. Wij krijgen vaak geheel ten onrechte de schuld van de ellende en armoede, waarin het Russische volk nu gedompeld is. Maar waarom moeten wij de democratische krachten en hen die aansluiting bij het Westen zoeken, het leven toch steeds weer zo moeilijk maken? Eerst was er de uitbreiding van de Navo, waaraan niemand meer veiligheid ontleent, maar die door veel Russen als een vernedering is ervaren. Nu is het weer raak. Moskou schreeuwt aan de kant, omdat het machteloos is en dus genegeerd wordt. Zei Martin Luther King niet dat *'riots are the language of the unheard'*? Moet het Kremlin dan weer zijn tanden laten zien om onze aandacht te krijgen? De Heer behoede ons voor een Versaillescomplex bij de kinderen van Lenin en Stalin.

Tussen Slowakije en Oekraïne

door Timothy Garton Ash

„Het doet mij goed", zei Henry Kissinger, „om hier in Oost, ik bedoel Centraal Europa te zijn." Tijdens zijn hele speech bleef hij het zeggen: „Oost, ik bedoel Centraal." Het was in Warschau, zomer 1990, en het was toen dat ik begreep dat Centraal Europa gewonnen had.

Gedurende bijna veertig jaar had de term nagenoeg ontbroken in het politieke discours van Europa. Hitler had hem vergiftigd, de oost-west-scheiding van de Koude Oorlog had hem uitgewist. In de jaren tachtig werd de term nieuw leven ingeblazen door Tsjechische, Hongaarse en Poolse schrijvers als Milan Kundera, György Konrád en Czeslaw Milosz, als intellectueel en politiek alternatief voor het Sovjet-woord 'Oost Europa'. In de loop van de jaren negentig is 'Centraal Europa' een normaal onderdeel van het politieke taalgebruik geworden. Dat zowel het Amerikaanse als het Engelse ministerie van buitenlandse zaken nu een afdeling Centraal Europa heeft, markeert de overgang. Hoewel binnenskamers nog steeds gesproken wordt van 'Oost Europa', weet zelfs de jongste diplomaat dat naar de gehele postcommunistische regio verwezen dient te worden als 'Centraal en Oost Europa'. Die term is zo onhandig dat hij meestal wordt afgekort: hier zelfs een cirkelredenering: de Navo en de EU verwelkomen Centraal Europese landen, dus Centraal Europees zijn die landen die de Navo en de EU verwelkomen.

Het gaat mij hier om de wijze waarop het concept gebruikt wordt in het westen, dat wil zeggen door beleidsmakers en woordvoerders in de landen van de Navo en de Europese Unie. Aangezien Centraal Europa per definitie ergens in het midden ligt, moeten de grenzen ervan in alle windrichtingen worden vastgesteld. Met dezelfde lijnen waarmee we Centraal Europa vorm geven, bepalen we ook de contouren van de andere politieke regio's in Europa.

Het is interessant, en bemoedigend, om te zien dat de grens die in het begin van de twintigste eeuw het felst omstreden was, aan het einde van de eeuw nauwelijks onenigheid oplevert, namelijk de westelijke. Het concept van Centraal Europa leidde tijdens de Eerste Wereldoorlog tot een scherp conflict tussen diegenen die een door Duitsland en Oostenrijk overheerst *Mitteleuropa* voor ogen hadden, bijvoorbeeld de Duitse liberale imperialist Friedrich Naumann, en degenen die, zoals de latere Tsjechoslowaakse president Tomás Masaryk, vochten voor een Centraal Europa van kleine staten zonder imperia-

Oorl

Omdat we in New York onze zin niet gekregen zouden hebben. In de Griekse tragedie is het de hubris (hoogmoed) die de wraak der goden over de mens afroept. En waarschuwt het Boek der Boeken ons niet dat de ongerechtigheid der vaderen zal worden bezocht aan de kinderen en kindskinderen, in het derde en vierde geslacht? Vandaar die neerslachtigheid?

Vluggertje

Twee dagen later. Het nieuws begint eentonig te worden. Luchtaanvallen, kruisraketten en vooral steeds meer vluchtelingen. Onze politieke leiders roepen in koor dat een ingreep onvermijdelijk was om een einde te maken aan een grove schending van de mensenrechten. Maar als dat zo is, waarzijn hoofd gehaald. Toen kon je Moskou niet straffeloos trotseren. Die boodschap is in elk geval wel goed overgekomen. Tel uit je winst.

Barbaren

'Europa kon niet anders', aldus de kop boven een artikel van de Britse minister van buitenlandse zaken, Robin Cook. „Zelf stam ik van een generatie die de littekens draagt van de apartheid in Afrika", „een flagrante schending van mensenrechten, een smet voor ons continent" en „een belediging van alles waar het moderne Europa voor staat", aldus enige passages uit zijn betoog. Waarom geen littekens van Idi Amin, Mao Tse Toeng, Mobutu of welke andere despoot ook? „Ons continent?" En de rest van de Noordatlantische Verdrag. Dat was de consensus van 1949 en van de koude oorlog daarna, niet minder, maar ook niet meer. Nog houdt de consensus stand. Maar de solidariteit is nu wel heel ver opgerekt. Reken maar dat de regering van menig Navoland niet kan wachten op het einde van dit avontuur. Hoe kan je het zover laten komen, dat de geloofwaardigheid van de Navo afhankelijk wordt van een handtekening van de heer Milosevic? Gewoon slechte diplomatie. De Navo had hier buiten moeten blijven. Heeft er dan niemand aan de bel getrokken? Enfin, één verliezer is er al: de Navo.

Versailles

Een nieuwe week. Steeds weer meer van hetzelfde, plus krijgshaftige taal

Bemiddelaars

Nu de teerling geworpen is, hebben we geen opties meer. Milosevic moet op de knieën. Al het andere is onpeilbaar veel slechter, voor de Kosovaren, voor het Westen en voor Europa. En dan? Een opgelegde vrede? En we wilden juist de medewerking van Servië. Met of zonder Milosevic, voor de Serviërs zal de Navo als bemiddelaar hebben afgedaan. Dus zullen anderen, de VN, de OVSE, of de voltallige Contactgroep, in Joegoslavië de normaliteit weer enigszins moeten herstellen. Dat betekent haast onvermijdelijk, dat Moskou een zware stem in het kapittel zal krijgen. Het kan verkeren.

Mr. J. H. Meesman is voormalig ambassadeur in Washington.

Oorlogsdagboek

door Bert Keizer

Of vind jij dan dat we er niks aan moeten doen? Ik vind vooral dat we de illusie moeten opgeven dat we er iets aan kunnen doen. Maar voel je je dan niet machteloos? Zeker, maar wat gingen we nou weg bombarderen, onze machteloosheid, of die nare Serven?

Wel een prachtige foto in De Telegraaf: zo'n schat van een helicopterpiloot met Anti-Micro-Wave Helm en *polarized panoramic scan vision glasses* buigt zich beschermend over uitgeteerd etnisch Albanees jongetje dat na een dagenlange vlucht over de gure natte kale grauwe bergen enzovoort. Het glazuur springt er bij van je tanden, zou Karel van het Reve zeggen.

Of op het Jeugdjournaal een bijstandsmoeder die samen met de kinderen een kartonnen doos vult met knuffels, autootjes, T-shirts, sportschoenen, snoepjes, beetje frisdrank enzovoort, voor de kleine vluchtelingetjes in het kamp. Het idee dat zo'n doos ooit voorbij Arnhem geraakt lijkt mij sprookjesachtig. Maar nee, Maandag zeggen ze, rijden de eerste vrachtwagens al weg. Gauw, maak ook zo'n doos. Brief in een fles in een glasbak geworpen, je weet nooit waar het goed voor is en je voelt je er wat beter door. Zo'n actie wordt terdege gecontroleerd hoor. Ik geloof het graag.
Ik denk niet dat er nu meer onzin dan gewoonlijk in de krant of op de tv verschijnt, maar er vallen daarginds doden bij en dat luistert en leest toch een stuk anders. Je mag een hoop kitsch in zo'n heli-piloot zien, maar de lijken zijn echt.

VERVOLG OP PAGINA 32

tern Europe) of MOE in het Duits *(Mittel- und Osteuropa)*. Zelfs koningin Elisabeth II heeft Centraal Europa genoemd in een toespraak tot het Britse parlement, dus de term is officieel. Als de koningin en Henry Kissinger zeggen dat iets bestaat, dan bestaat het.
Blijft er één probleem over: waar ligt het? „Centraal Europa", schreef de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Madeleine Albright, zelf van Tsjechische afkomst, vorig jaar, „omvat meer dan twintig landen en telt 200 miljoen inwoners". Maar vaak wordt met Centraal Europa slechts het groepje landen bedoeld dat dit voorjaar tot de Navo toetreedt: Polen, Hongarije en de Tsjechische republiek. Of de 'eerste golf' van voormalig communistische landen die onderhandelen over toetreding tot de Europese Unie: hetzelfde drietal plus Estland en Slovenië.
Deze begripsverwarring is niet van gisteren. In 1954 onderzocht Karl Sinnhuber zestien verschillende definities van de term 'Centraal Europa'. Het enige stukje Europa dat in geen enkele definitie onder Centraal Europa viel was het Iberische schiereiland. Oostenrijk, Bohemen en Moravia waren de enige delen die in elke definitie terugkeerden. Toon mij uw Centraal Europa en ik zeg u wie gij zijt.

Evenals in de eerste helft van de twintigste eeuw is de vraag wie wel en wie niet tot Centraal Europa behoort, tegenwoordig van groot belang. Want in het huidige politieke discours betekent 'Centraal Europees' dat een land beschaafd is, democratisch en van goede wil – en derhalve een kanshebber voor deelname in de Navo of de EU. Er dreigt Oostenrijk en Rusland. Deze botsing van visies op *Mitteleuropa* aan de ene en *Strendi Evropa* of *Europa Strodkowa* aan de andere kant, bleef spelen tot 1945 en culmineerde in Hitlers Oostenrijks-Duitse poging zijn eigen groteske versie van *Mitteleuropa* aan zijn oosterburen op te dringen.
Toen de term in de jaren tachtig nieuw leven kreeg ingeblazen, leidde dat begrijpelijkerwijs tot nervositeit, zowel in Duitsland als in haar buurlanden. Veel Duitse schrijvers prefereerden het gebruik van de minder historisch beladen term *Zentraleuropa*. Maar de afgelopen jaren hebben geruststelling gebracht. Na enig over en weer gepraat nodigde Vaclav Havel (de Masaryk van de jaren negentig) de Duitse president Von Weizsäcker uit om de bijeenkomsten van Centraal Europese presidenten bij te wonen, en dat is de Duitse president sindsdien blijven doen. De meeste Duitse beleidsmakers accepteren nu dat het herenigde Duitsland stevig staat in zowel West als Centraal Europa. Zoals Havel eens tegen mij zei: „Duitsland staat met één been in Centraal Europa."

Natuurlijk zijn er spanningen geweest tussen Duitsland en haar oosterburen, in het bijzonder tussen Duitsland en de Tsjechische Republiek. En er zullen nog meer spanningen komen, met de naderende uitbreiding van de Europese Unie, waarvan de Duitsers vrezen dat de Polen en de Tsjechen hun banen zullen inpikken en de Polen en de Tsjechen bang zijn dat de Duitsers hun land zullen opkopen. (Vooral in het westelijk deel van Polen, dat vroeger Duits was, en in het voormalige Sudetenland in de Tsjechische Republiek, is men daar beducht voor.)

VERVOLG OP PAGINA 32

BOEKEN

In de zeventiende eeuw woedde er in Nederland een ware tulpenrage. Een zeldzame tulpenbol was evenveel waard als een Amsterdams grachtenpand. Vanwaar deze gekte?

PAGINA 35

Matthijs van Boxsel is al bijna twintig jaar *domgeer*. Zijn belangstelling gaat niet uit naar wijsheid, waarheid en schoonheid, maar naar de rol die de domheid in het leven speelt. Niet de domheid waarvan wij menen dat die een gebrek aan intelligentie is, maar een meer fundamentele domheid, die inherent is aan het bestaan, het menselijk handelen.

PAGINA 37

Tussen 1898 en 1902 hield Alma Mahler een dagboek bij, waarin ze een levendig beeld geeft van Wenen aan het einde van de vorige eeuw. Maar ze was ook onverhuld antisemitisch.

PAGINA 39

17-4-9

Peć zoals het was Foto Mark Simon/Transworld

Niets te vieren

Om tien uur 's avonds hoorden de inwoners van Peć, in het westen van Kosovo, explosies. Dat is de Navo, dachten ze. Maar het

De laatste dagen van Peć

Petra de Koning

Iedere zomer was Naim Aliqkai (23) uit Peć, een stad in het westen van Kosovo, met vakantie in Ulcinj, aan de kust van Montenegro. Met zijn ouders, zijn broer en zijn zus. Ze kwamen met de Volkswagen Golf van zijn vader, directeur van een steenfabriek, en huurden een huis in het centrum van de stad. Naim lag op het strand, zwom, voetbalde met vrienden, 's avonds dronk hij bier in café Tropical of Hollywood. Niet anders dan andere jongens doen in andere badplaatsen in de wereld.

Nu is Naim Aliqkai ook in Ulcinj. Van 's ochtends vroeg tot 's avonds zit hij op een stoel in de tuin van het vakantiehuis, hij rookt, kijkt strak voor zich uit. Tweeëneenhalve week geleden verliet hij Kosovo, met zijn moeder en zijn zus. Ze liepen, met duizenden andere Albanese inwoners van Peć, naar de Joegoslavische deelrepubliek Montenegro 45 kilometer tot Rožaje, het eerste grote dorp over de grens van Kosovo. Een gratis bus bracht hen naar Ulcinj. Naims vader en broer zijn dood. Doodgeschoten, zegt hij, door Servische paramilitairen, drie dagen na het begin van de NAVO-luchtaanvallen op Joegoslavië.

De meeste van de meer dan veertigduizend Albanese vluchtelingen in Montenegro komen uit de stad Peć of dorpen in de buurt. Ze slapen in lege fabriekshallen in Rožaje, of in het busstation. Maar Rožaje ligt in de bergen, het is er koud, het regent er vaak. Wie een plek vindt in de bus reist door naar de badplaats Ulcinj, in het zuiden van Montenegro, niet ver van Albanië.

In betere tijden gingen de Albanezen uit Peć er graag op vakantie. De kust is er mooi, het klimaat is prettig, maar wat ze belangrijker vonden: in Ulcinj wonen bijna alleen Albanezen. En daarom gaan ze er ook nu weer heen. Montenegro hoort bij Joegoslavië en ook al zegt de regering van de deelrepubliek dat de vluchtelingen hier niets zal overkomen, de Albanezen uit Kosovo voelen zich veiliger in de buurt van de Albanezen van Montenegro. Vluchtelingen die geld konden meenemen, verblijven nu in hotels of ze huren een kamer. De meesten slapen in de moskeeën, in tenten of op straat. Een keer per dag krijgen ze een maaltijd in restaurant Pomorandza, betaald door de islamitische gemeenschap van Ulcinj.

De vluchtelingen uit Peć die nu nog bij Rožaje in Montenegro de grens over komen, hielden zich bijna twee weken schuil in de bergen buiten de stad. In Peć, zeggen ze, zijn nauwelijks nog Albanezen. Een paar families, oude mensen, zieken. Peć was een stad met zo'n honderdduizend inwoners: vijfentachtig procent Albanees, dertien procent Servisch, en er woonden ongeveer tweeduizend zigeuners.

> De commandant kwam naar buiten en zei: 'Zo, weer een Albanees minder'

De verhalen van de Albanese vluchtelingen uit Peć zijn niet te controleren. Ze hebben zelf ook hun twijfels over bijvoorbeeld het gerucht dat in de straten van de stad stapels lijken liggen. Vanaf de dag dat de OVSE-waarnemers wegtrokken uit Kosovo, vijf dagen voordat de NAVO-aanval begon, bleven de Albanezen in Peć in hun huizen. En op de dag dat de eerste bommen vielen, woensdag 24 maart, kregen ze van de Servische politie het bevel hun ramen te blinderen. Wat de meesten hebben gezien, zagen ze vanuit hun tuin of door het badkamerraam. Er waren er die de straat op gingen: oude vrouwen die probeerden boodschappen te doen en dachten dat zij geen gevaar liepen, mannen die hoorden dat er iemand uit de buurt dood was en wilden helpen met de begrafenis.

Vanaf zaterdag 28 maart moesten ze wel naar buiten. Servische politie-eenheden en soldaten kwamen de huizen langs om te zeggen, of te schreeuwen, dat de Albanezen weg moesten uit Kosovo, dat ze een paar minuten hadden om hun spullen te pakken. En wie geen bezoek kreeg van de politie of het leger sloot zich vanzelf aan bij de honderden of duizenden op straat uit angst alleén met Serviërs achter te blijven.

Patriottisch

Wat gebeurde er in Peć in de week dat de eerste NAVO-bommen op Joegoslavië vielen? Een reconstructie op basis van gesprekken met meer dan dertig vluchtelingen uit de stad, uit verschillende wijken.

Woensdag 24 maart om tien uur 's avonds hoorden de inwoners van Peć explosies. De NAVO, dachten ze. Anderhalf uur eerder hadden ze op televisie gezien dat de bombardementen begonnen waren. Maar in Kapašnica, een buitenwijk van Peć, wisten ze beter. Het waren Servische tanks die hun wijk bestookten. Vanaf de brug naar het centrum, vanuit het centrum zelf en vanaf de heuvel waar het ziekenhuis van Peć ligt.

Uroloog Rame Salihaj had die nacht dienst. Hij zag hoe Kapašnica werd getroffen. Huizen stonden in brand, mensen vluchtten. Militairen liepen rond met granaten, kalasjnikovs en messen.

Een dag eerder waren straten in Peć afgezet door militairen. Tanks en pantservoertuigen reden van de militaire barakken aan de rand van de stad naar het centrum. Onder Albanezen heette Kapašnica patriottisch, de Servische politie vermoedde dat de inwoners van die wijk eten en wapens brachten naar soldaten van het Kosovo-bevrijdingsleger UÇK in de bergen, een paar kilometer buiten de stad.

De beschietingen duurden tot kwart voor vier 's ochtends. De volgende dag probeerde Fitoria Gjukaj (36), lerares op een middelbare school, met haar auto van Kapašnica naar het centrum te rijden, naar het huis van haar moeder. Die nam al drie dagen de telefoon niet op, Fitoria maakte zich zorgen. Ze zag dat een deel van een huis in haar straat verwoest was, de bewoners – een man, vrouw en vier kinderen – hadden de nacht overleefd in hun kelder. De *kulla eshermetit*, een oud Albanees huis opgebouwd uit rotsblokken, was kapot geschoten. De woning van Anton Kukeli, een internist, lag in puin.

Fitoria Gjukaj zag dat soldaten in het kantoor van de hulporganisatie International Rescue Committee bivakkeerden. Voor de brug over de rivier Bistrica werd ze tegengehouden door militairen. Of Fitoria wapens bij zich had? En ze moest onmiddellijk terug, zeiden ze. Het was te gevaarlijk op straat.

Vrijdag aan het eind van de middag sprongen zes gemaskerde militairen over de muur voor het huis van Namik Bilali (35), eigenaar van de camping buiten de stad, en een handelaar in onroerend goed. De militairen belden aan, Bilali deed open. Binnen zaten zijn broer, zijn vrouw en zijn dochter van drie. De militairen wilden geld. „Ik heb geen geld", zei Bilali. Een van de militairen schoot hem door zijn oog. Zijn buurman Nehat Berisha, nu vluchteling in Ulcinj, hoorde wat er gebeurde.

Samen met Bilali's broer begroef hij Namik Bilali nog diezelfde middag in de tuin voor zijn huis.

In het dorp Čuška, vijf kilometer van Peć, waren militairen op zoek naar Uke Kelmendi, secretaris van de LDK-afdeling in Peć, de partij van Ibrahim Rugova. Ik was in huis, zegt Kelmendi. Ze zagen mij niet, maar wel mijn vader van eenennegentig, die bij de buren televisie had gekeken. Ik hoorde schieten. Mijn vader lag dood in de tuin, de soldaten waren weg.

Ruim twee weken hield Uke Kelmende zich schuil in de bergen. Drie dagen geleden kwam hij, uitgeput, aan in Rožaje.

De moeder van Kushtrim Thaci (20), student wiskunde, had vrijdagmiddag een cake gebakken omdat de *bajram* begon, een islamitisch feest dat vier dagen duurt. „Ik zei nog dat ze dat niet moest doen. We hadden niets te vieren. De hele avond zei ze: wie wil er cake? Buiten hoorden we ontploffingen, er werd geschoten, mensen renden langs ons huis. Die cake stond er nog helemaal toen we zondagmiddag weggingen."

Kushtrim Thaçi woonde in Fidanista, een wijk in het oostelijke deel van Peć. Nu slaapt hij met zijn ouders, broer en zus en honderdvijftig andere vluchtelingen uit Kosovo in de moskee van Ulcinje.

Servische liedjes

Zaterdagochtend om elf uur kwamen politie-eenheden en militairen in de wijken Kapašnica en Karagas, in het westelijke deel van de stad. Ze trapten deuren in, bedreigden Albanese bewoners en zeiden dat ze in een paar minuten weg moesten zijn. Fatmir Kahrmani, gevangenisbewaker, zat met zijn buren in een kelder. Ze werden ontdekt door een politieman. De Albanezen konden maar één kant op, naar het plein in het centrum van de stad. Zijstraten waren afgesloten, langs de weg stond politie. Op de brug, vertelt Kahrmani, werd Xhelal Brovina (28), een rijke zakenman die in een BMW reed, uit de mensenmassa gehaald en meegenomen naar hotel Metojia op het plein in de stad. In het hotel zaten alleen nog militairen en politie-eenheden.

Kujtim Hasani (26), eigenaar van een fitnesscentrum in Peć, zegt dat hij het lichaam van Brovina vier dagen later zag liggen in het afvoerkanaal dat door de stad loopt. Hasani, die nu in een caravan woont op de camping van Ulcinj: „Hij lag bij café Iliriana. Hij was in zijn nek doodgeschoten. Ik herkende hem niet, ik heb zijn identiteitskaart uit zijn zak moeten halen om erachter te komen wie hij was." Hasani haalde het lijk uit het water en legde het onder een brug. Tijd om Brovino te begraven had hij niet, hij was op weg naar Montenegro.

Hasani vertelt dat hij even verderop zag hoe een zanger van een Albanese rockband door een gemaskerde militair met zijn hoofd in datzelfde afvoerkanaal werd geduwd. Hij kon alleen maar ademhalen als hij Servische liedjes zou zingen, en dat deed hij. Zijn vrouw en kind stonden erbij. Zaterdagmiddag rond twee uur kwam de politie in de wijk Dardanija, in het zuidelijke deel van de stad. Nedziba Hajdaraj (50): „Ze zeiden: als jullie niet weggaan, worden jullie afgemaakt. Jullie horen niet in Kosovo."

Nedziba liep met haar man, haar zoon, schoondochter en haar kleinzoon van twee naar het centrum van de stad. Daar hoorden ze dat ze naar Rožaje in Montenegro moesten lopen. Maar na vijf kilometer werd de stroom mensen toch weer teruggestuurd naar het centrum.

Nedziba zag, vertelt ze, dat antiekwinkels, juweliers en kledingzaken in de smalle straat die Uška Ulica heet, werden geplunderd en in brand gestoken. Servische militairen sloegen de ruiten in. Servische burgers en zigeuners namen mee wat ze maar konden meenemen. Ze bonden hun buit achterop de fiets, of ze liepen ermee in hun armen.

Op hun eigen huizen hadden zigeuners met groene verf geschreven: Romski kuča, dit is een Roma-huis. Nedziba: En ze schilderden er een Servisch nationalistisch symbool bij, vier s'en in een kruis. Op huizen van Albanezen was met witte verf een streep gezet.

Die nacht sliepen ze op straat. Overal waren mensen, het plein was vol, de straten eromheen, het park. De volgende dag, zondag, werden mensen in trucks en bussen geduwd. Die gingen, zei de politie door megafoons, naar Albanië. Nedziba Hajdarajs man, zoon, schoondochter en kleinkind kwamen in een truck terecht, maar zelf kon ze er niet meer bij. Haar zoon Agim (21) sprong eruit en bleef bij zijn moeder.

Aan het eind van de dag waren er geen trucks meer om de Albanezen weg te voeren. „De politie riep door de megafoons dat we naar huis moesten gaan. Maar we durfden niet. Een dag eerder waren we eruit gezet, we hoorden verhalen over mensen die in hun huis waren vermoord door paramilitairen van Arkan. Als we bang waren, zei de politie, moesten we maar in de sporthal gaan slapen. We wilden in een massa bij elkaar blijven, we dachten dat we dan veiliger waren."

Nedziba en haar zoon brachten de nacht door in de overvolle sporthal, naast de kazerne van het Joegoslavische leger. De volgende ochtend kwamen er trucks, de chauffeurs wilden de Albanezen inladen. Maar een politiecommandant stuurde de vrachtwagens weg, hij zei: „Jullie gaan nergens heen, jullie moeten naar huis en nie-

Vervolg op pagina 2

VORMGEVING: HANS VAN DER WOERD

Citaten uit een oorlog

17-5-99

„HET MEISJE UIT KOSOVO

ik wil vrede en vrijheid
voor altijd bij mij dragen
ik wil gelukkig zijn
net als alle andere kinderen in
de wereld
in mijn eigen mooie land
ik noem je Kosovo
Kosovo wacht op mij
want de dag zal komen dat jij vrij bent
ik ben dan bij je, vredig en gelukkig
en ik zal schreeuwen, zo hard ik kan
zodat de hele wereld bij mij komt
ik ben het meisje uit Kosovo
zoals gisteren, en hopelijk morgen"
Meisje, vluchtelingenkamp Albanië, NOS Jeugdjournaal

„Waarom koos de generatie van 1968 ervoor ten oorlog te gaan?

We vechten voor een wereld waarin dictators niet langer hun verschrikkelijke straffen kunnen laten neerkomen op hun volk om aan de macht te blijven.

Het is belangrijk dat de mensen in Servië weet dat we niet met hun aan het ruzieën zijn, maar met de architecten van Kosovo's etnische zuivering. Net zoals na de Tweede Wereldoorlog zal een oorlogstribunaal de verantwoordelijken terechtstellen.

We moeten een nieuw millennium binnengaan waarin dictators weten dat ze niet wegkomen met etnische zuivering of ongestraft blijven voor de onderdrukking van hun volk. We vechten niet voor een territorium maar voor waarden. Voor een nieuw internationalisme, waarin brute onderdrukking van etnische groepen niet getolereerd wordt. Voor een wereld waarin zij die voor zulke misdaden verantwoordelijk zijn nergens heen kunnen ontsnappen."
Tony Blair, premier Verenigd Koninkrijk, Newsweek

Yugoslavia - victim of NATO aggression

April 17, 1999

New York, April 17 (Tanjug)- A letter from Yugoslav Foreign Minister Zivadin Jovanovic, relating to the continuing NATO aggression on Yugoslavia, was delivered to U.N. Secretary-General Kofi Annan by head of the Yugoslav U.N. mission, ambassador Vladislav Jovanovic Friday.

Ambassador Vladislav Jovanovic

After the meeting with Secretary-General Annan, Ambassador Jovanovic told a large group of journalists at the U.N. headquarters that the letter from the Yugoslav Foreign Minister reaffirmed Yugoslavia's position on NATO aggression.

We are a victim of NATO aggression, ambassador Jovanovic said and set out that Yugoslavia also faced a well-organized terrorist-separatist organization which had external support.

Explaining his country's position, ambassador Jovanovic told the press that Yugoslavia was open to a political solution which would mean autonomy for all ethnic communities in Kosovo and Metohija, naturally including the ethnic Albanian, too.

Intensive efforts are under way for finding such a political solution within Serbia and the Federal Republic of Yugoslavia, a solution which would include the setting up of a transitional government, ambassador Jovanovic said and specified that the Yugoslav leadership and ethnic-Albanian representative Ibrahim Rugova were engaged in that process.

In reply to a posed question, ambassador Jovanovic said that the reduction of Yugoslav forces in Kosovo an Metohija to the pre-aggression level, i.e., the peacetime level, could be discussed only as a step parallel with the cessation of the bombardments, end of military aggression and withdrawal of NATO troops from Albania and Macedonia.

Asked about the deployment of the so-called international troops and the alleged Rambouillet agreement, ambassador Jovanovic said that

He set out that Yugoslavia had not accepted the blackmail at the time and had no reason to do so now.

Ambassador Jovanovic repeated Yugoslavia's rejection of the deployment of any military forces in Kosovo and Metohija but said it left room for a discussion of an international civilian presence.

Asked to comment Secretary-General Annan's statements about the developments in Kosovo and Metohija, ambassador Jovanovic said that, to his knowledge, various statements on NATO aggression on Yugoslavia had been made by U.S. President Bill Clinton and NATO Secretary-General Javier Solana, while Kofi Annan had only repeated those statements.

[Home | Encyclopedia | Facts&Figures | News]
Copyright © 1998, 1999 Ministry of Information
Email: mirs@srbija-info.yu

Len Munnik

Regering geeft debat oorlog geen leiding

Bewindslieden gaan een dialoog over de dilemma's van de Navo-acties niet aan. Maar voor de toekomst van ons leger moeten we leren uit 'Kosovo'.

Kosovo

door P. M. E. Volten

Sinds de omwentelingen in Oost-Europa in 1989 zijn westerse overheden en niet-gouvernementele instellingen betrokken bij de democratisering daar. Dit bevordert niet alleen het welzijn van de samenleving maar ook de stabiliteit in Europa.

Een democratische orde is voorwaarde om toe te treden tot 'westerse' instellingen als EU en Navo, gekenmerkt door een politieke cultuur van openheid, betrokkenheid en dialoog. De Nederlandse vorm van democratie kan zich in die landen beroepen op een hoog aanzien. Maar die reputatie wordt geweld aangedaan als het om Kosovo gaat.

De gedachtenwisseling tussen regering en parlement en bevolking begon met grote terughoudendheid en er werd lang gesproken over 'humanitaire acties', terwijl onze krijgsmacht was verwikkeld in niets minder dan een oorlog. Deelname aan de bombardementen van onze luchtmacht vernamen we in een NOS-Journaal van haar bevelhebber; over acties op de grond spraken ministers elkaar tegen; mededelingen hierover gaan nooit verder dan wat we al weten via Navo of CNN; regering en parlement reageren op 'nieuwe ontwikkelingen', maar kijken niet vooruit.

We kunnen slechts gissen naar de opstelling van de regering op wezenlijke punten. Het debat is allesbehalve intensief, open en goed geïnformeerd. Aldus wordt nooit een maatschappelijk draagvlak geschapen, dat nodig is gezien het steeds ingrijpender karakter van het conflict. Ons wordt voorgehouden dat de Navo wint en gezien de overweldigende overmacht, is er geen reden daaraan te twijfelen.

Maar is het dan niet nodig ons af te vragen hoe die overwinning er uit moet zien? Is het dan geen tijd een draagvlak te scheppen voor de onvermijdelijke acties 'op de grond' en na te denken over de vormen van zulke ac-

ties? De afwezigheid van een weloverwogen strategie aan het begin van de oorlog was een kardinale fout van de Navo.

Het is beter laat dan nooit dat ook in Nederland wordt gewerkt aan een strategie waarin verder wordt gedacht dan platbombarderen. Vernietiging is geen doel op zichzelf in de oorlog en al helemaal geen doel van de oorlog. Een goede strategie behelst een scala van middelen, waarmee de kortste weg met zo min mogelijk schade naar de overwinning wordt gekozen.

Dat geldt voor eigen strijdkrachten, maar juist ook voor de miljoen verdreven Kosovaren; én het is van toepassing op de tegenstander met wie na het gevecht moet worden onderhandeld. Men moet wel beseffen dat er geen enkele strategie bestaat zónder risico.

Het is belangwekkend dat de Nederlandse bevolking, volgens een onderzoek van *Trouw*, in grote meerderheid internationaal militair optreden, inbegrepen acties op de grond in Kosovo, steunt. Publieke opinie geeft de parameters aan, waarbinnen de politieke leiding kan manoeuvreren. Kwaliteit van de leiding over het beoogde debat kan die steun aanzienlijk beïnvloeden en harder maken.

Publieke opinie is grillig, maar minder naarmate politieke leiding in een dialoog met de bevolking tekst en uitleg geeft. Dit wordt in Engeland goed begrepen door Blair. Helaas wordt in Nederland niet gericht gewerkt aan het scheppen van consensus of althans een breed draagvlak. Zo is er niet alleen gelegenheid in de Tweede Kamer tot een wervend debat, maar ook daarbuiten, zoals tijdens de conferentie van de Atlantische Commissie over 50 jaar Navo, vorige week in de Ridderzaal.

Hier was een meerderheid van de Nederlandse deskundigen op veiligheidsgebied bijeen, op een steenworp afstand van het Torentje: een nuttig maatschappelijk klankbord, deze concentratie van opinieleiders. Het programma vermeldde de namen van de meest betrokken ministers. De deelnemers moesten het echter zonder hun bijdragen stellen, waarmee het debat aanzienlijk aan gewicht verloor.

Het 'torentjesoverleg' werd niét onderbroken om te verduidelijken hoe ernstig de crisis wordt opgevat en hoezeer de regering zich bezighoudt met beheersing van het even complexe als emotionele geweld in Kosovo. Aan drukte en betrokkenheid twijfelt niemand, maar de ernst van de zaak komt slechts achter de gesloten deuren van Buitenlandse Zaken en Defensie aan de orde en wordt niet gedeeld met een passend gezelschap dat als waarnemer en spreekbuis van een zeer belangstellende bevolking kan fungeren.

Diezelfde 'veiligheidselite' en bevolking worden wel geacht deel te nemen aan het debat over de Hoofdlijnennotitie voor de Defensienota 2000. Alleen al daarom moet minister De Grave een nadrukkelijker deelnemer aan het debat over Kosovo zijn. De harde praktijk daar leidt tot kritische vragen bij de theoretische en aan belangen gebonden inzichten over de taken van de Nederlandse krijgsmacht, tussen de krijgsmachtdelen overeengekomen en in *splendid isolation* van de beoogde strategische discussie in de Nota in steen gegrift.

De oorlog tegen Servië en de nasleep ervan moeten van groot belang zijn in de overwegingen die tot de 'krijgsmacht 2000' leiden. Dit geldt vooral voor de rol van de Navo. Het debat over ons bondgenootschap, waaraan praktisch elke Nederlander (nu nog) hecht en waarvoor onze defensiebijdrage in de allereerste plaats is bestemd, kan niet wachten tot de top in Washington volgende week of nog later, maar is nú aan de orde. Steun blijft niet vanzelf bestaan.

Het bereiken van consensus kost tijd. Een beredeneerd standpunt gebaseerd op de verkregen steun van onze samenleving is niet alleen nuttig voor de bewindslieden in het verhitte internationale overleg. Zo'n standpunt bezit de kracht van een democratische verworvenheid die, zoals ook in Nederland blijkt, altijd weer bevochten moet worden.

P. M. E. Volten is hoogleraar internationale betrekkingen en directeur van het Centre for European Security Studies te Groningen

advertentie

JOHN LE CARRÉ Single & Single

'Le Carré is in zijn element, schrijft perfect, en bedenkt mooie plotwendingen.' - Vrij Nederland

f 37,50 • Uitgeverij Luitingh-Sijthoff

deVerdieping

De Noord-Atlantische Verdrags Organisatie is een halve eeuw oud. In samenwerking met de Stichting Maatschappij en Krijgsmacht onderzocht Trouw de steun voor de Navo en de kijk op zijn toekomst. Volgens de Nederlanders is de alliantie levend, nodig en op weg naar een nieuwe missie: de vredeshandhaving.

De alliantie leeft

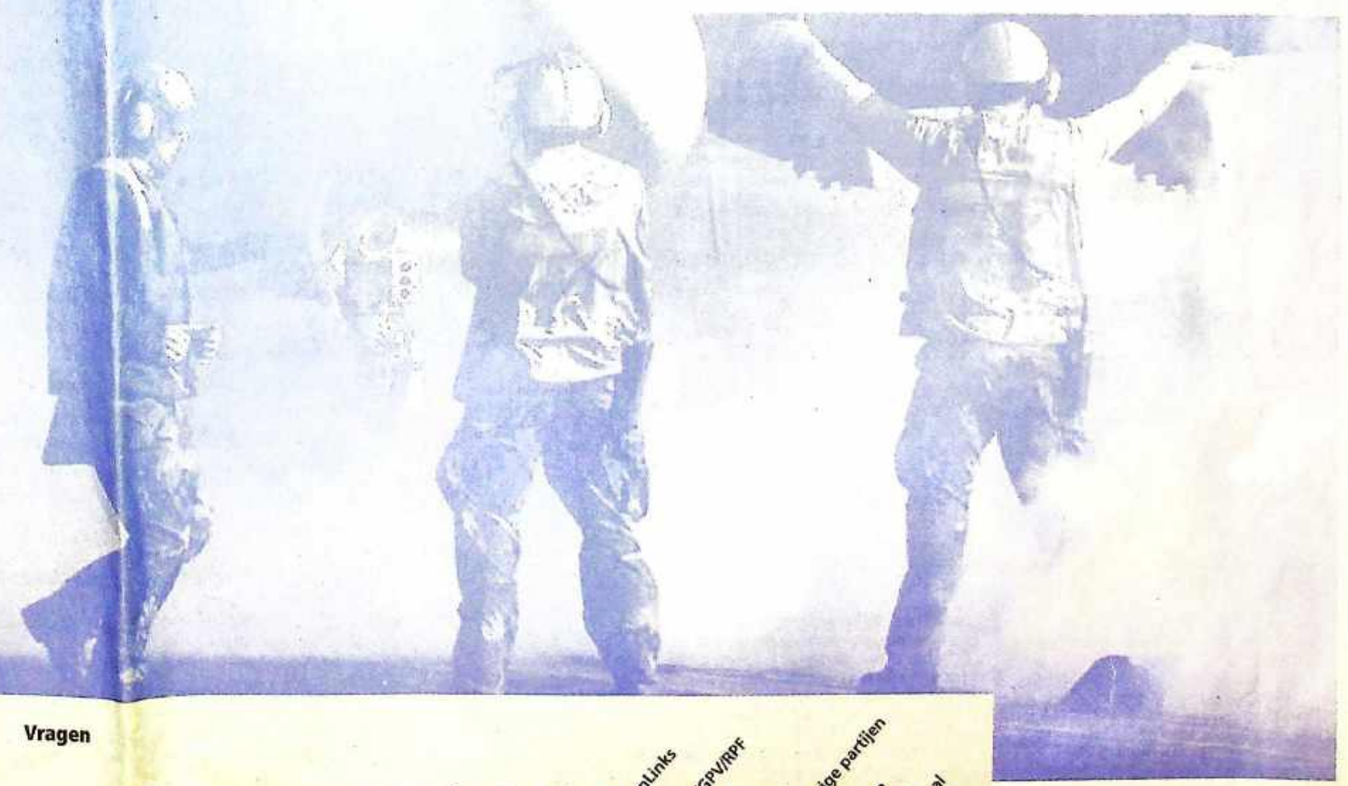

Welke van de volgende taken vindt u voor de Navo het allerbelangrijkste?

Moet de Navo haar taken alleen in Europa en directe omgeving uitoefenen of moet zij wereldwijd kunnen optreden?

Onlangs zijn Tsjechië, Polen en Hongarije toegetreden tot de Navo. Vindt u dat in de nabije toekomst andere Oost-Europese landen als Roemenië, Slowakije en Slovenië ook lid moeten worden?

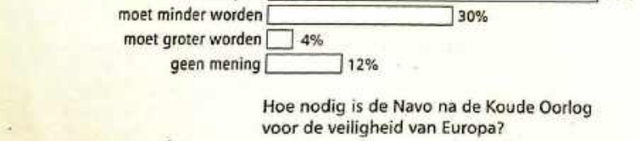

Wat moet het allerbelangrijkste motief voor Nederland zijn om mee te doen aan een Navo-missie?

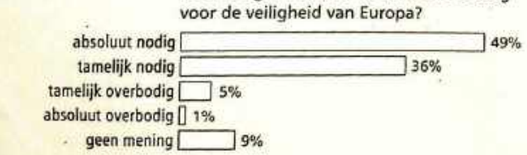

Hoe beoordeelt u de leidende rol die Amerika vervult binnen de Navo?

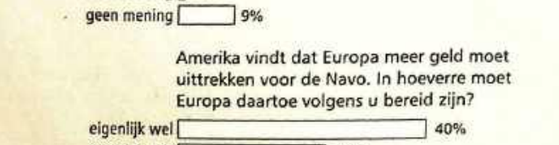

Hoe nodig is de Navo na de Koude Oorlog voor de veiligheid van Europa?

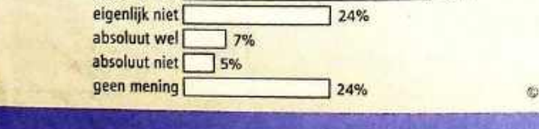

Amerika vindt dat Europa meer geld moet uittrekken voor de Navo. In hoeverre moet Europa daartoe volgens u bereid zijn?

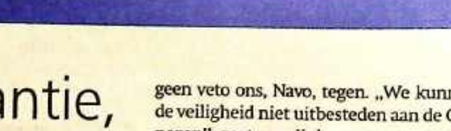

© Trouw

AAN DEZE PRODUCTIE WERKTEN MEE DICK BOSSCHER, JOHAN TEN HOVE, TEUN LAGAS EN MARTIJN ROESSINGH

Vragen

1. Welke van de volgende taken vindt u voor de Navo het allerbelangrijkst?	CDA	PvdA	VVD	D66	GroenLinks	SGP/GPV/RPF	SP	Overige partijen	Geen	Totaal
Crisisbeheersing en vredeshandhaving	51	57	61	54	59	48	44	57	57	56

Een alliantie, Van defensie

geen veto ons, Navo, tegen. „We kunnen de veiligheid niet uitbesteden aan de Chinezen", zegt een diplomaat.

percentage vindt dat overigens wel bezwaarlijk.

De grootste verschillen in opvattingen

Wat nu?

Bert Schampers

Vanaf het moment dat bulldozers het IJzeren Gordijn sloopten, zaten de politici en militair strategen bij de Navo met de vraag: wat nu? Het machtsevenwicht was verstoord, de vijand niet langer een dreiging.

Misschien had de Navo zichzelf in 1991 moeten opheffen. Maar dat is niet gebeurd. *Out of area* werd het begrip voor de jaren negentig. Moeilijk te definiëren en steeds opzettelijk vaag gehouden.

Inmiddels zijn we bijna tien jaar verder en moet de nieuwe taakopvatting van de Navo in een nieuwe doctrine worden vastgelegd, die op de komende top in Washington moet worden vastgesteld. Maar de wereld blijkt niet zo stabiel als iedereen gehoopt had.

Crisismanagement, veel meer dan toezien op naleving van de vrede alleen, dat is waar het voortdurend om draait. De Navo houdt staande dat het Handvest van de Verenigde Naties het uitgangspunt blijft voor gewapende operaties buiten het eigen verdragsgebied. Dat houdt ook een erkenning in van het gezag van de Veiligheidsraad.

Maar, zeggen functionarissen, wij moeten wel vrijheid van handelen hebben, als een veto in de Veiligheidsraad ingrijpen blokkeert. Als blijkt dat onschuldige mensen uit hun huizen worden verjaagd, de bossen in, en nauwelijks kunnen overleven, dan is er een humanitair argument om in actie te komen en houdt wostok. Zolang er maar een draagvlak voor bestaat in de publieke opinie. Wat betreft de steun van de Nederlandse publieke opinie hoeft de Navo zich geen zorgen te maken, blijkt uit het Trouw/SMK-onderzoek. Wat betreft die voldoende militaire middelen, ziet het er voor de alliantie wat zorgelijker uit. De Europese Navo-partners staan niet te springen als het gaat om meer budget voor hun strijdkrachten.

Een van de kersverse Navo-leden, Polen, betwijfelt of de Navo de politieman van de wereld moet worden. „We moeten elke situatie apart beoordelen", zegt Andrej Towpik, de Poolse ambassadeur bij de Navo. „Maar de Navo wil eigenlijk niet die politieman worden. Bij vredesoperaties werkt de Navo het liefst samen met zoveel mogelijk landen, die geen lid zijn van het bondgenootschap, inclusief Rusland", zegt Towpik. „Ik geef toe dat je, zoals in Kosovo, voor een moreel dilemma komt te staan. Mag je toekijken hoe mensen in een land elkaar vermoorden? Ik denk het niet. Het is beter als je bij een interventie de steun hebt van de Veiligheidsraad. Maar daar spelen bij de besluitvorming irrationele argumenten een rol. Dat is niet goed. Daarom moet er een mogelijkheid blijven voor de Navo om de Veiligheidsraad te omzeilen."

Een militair deskundige verduidelijkt: „Het is echt niet zo dat wij als Navo eerst een beslissing nemen, zoals bijvoorbeeld over Kosovo, en dat daarna iemand zich afvraagt: is er nog aan Rusland gedacht?"

Consensus blijft bij dit alles de basis van de politieke besluiten die de alliantie neemt. In tegenstelling tot de Europese Unie, waar dat eerder verlammend werkt, is het beginsel van consensus de kracht van de Navo.

SP-kiezers steunen Navo

De kiezers van de Socialistische Partij en GroenLinks zijn even grote voorstanders van het Navo-optreden als de kiezers van andere partijen. Terwijl de SP tegen de Navo-acties heeft gestemd, en binnen GroenLinks een felle discussie woedt over de kwestie.

Uit de enquête over de Navo-acties tegen Joegoslavië, waarvan *Trouw* vorige week de eerste resultaten publiceerde, bleek dat 78 procent van de Nederlanders het Navo-optreden terecht vindt. Voor GroenLinks en SP-kiezers ligt dat op respectievelijk 71 en 72 procent, geen significant verschil met het Nederlands gemiddelde. Voor drie van de vier grote partijen ligt dat een fractie hoger: CDA 73 procent, D66 77 procent en PvdA 78 procent. Van de kiezers van de VVD en de kleine christelijk partijen steunt 87 procent de bombardementen.

De verschillen tussen de partijen blijven ook bij andere vragen beperkt. Tussen de 66 (SP) en 81 (klein christelijk) procent van de kiezers oordeelt dat de acties zijn begonnen vanwege de schending van de mensenrechten in Kosovo, waarbij vooral de SP-stemmers iets vaker dan gemiddeld (22 versus 8 procent) denken dat ook het prestige van de Navo een reden was.

Samen met de VVD (81 procent) zijn D66-kiezers (80) er het sterkst van overtuigd dat de acties moeten doorgaan, ook als er Nederlandse slachtoffers vallen. Voor alle Nederlanders samen ligt dat op 68 procent. SP-parlementariër Van Bommel is niet verbaasd dat zo'n groot deel van zijn kiezers over de Navo-acties van mening verschilt met de SP-Tweede Kamerfractie. Op recente regionale partijvergaderingen trof hij echter maar weinig kritiek op de SP-tegenstem. „Als ik daar uitleg hoe we tot ons standpunt zijn gekomen, krijg ik steun."

vredesmissie

De antwoorden

redactie buitenland

Nederlanders zijn sterk voorstander van een wereldwijde inzet van Navo-troepen. Ooit opgericht als bescherming tegen de Sovjet-Unie, mag van een meerderheid van de Nederlanders de alliantie in het post-Oostblok tijdperk in alle delen van de wereld aan vredeshandhaving en crisisbeheersing doen.

Volgens critici is dat optreden buiten het Navo-grondgebied volstrekt in strijd met het mandaat van de verdragsorganisatie. Maar veruit de meeste Nederlanders (78 procent) zien dat anders, en oordelen dat dergelijk optreden past bij de 'nieuwe Navo'. Een vergaand oordeel, waar de meeste politici in de westerse hoofdsteden – ondanks hun besluit om in de Kosovo-crisis te interveniëren – nog niet aan toe lijken te zijn.

De cijfers zijn overtuigend (vraag 1). Slechts een kwart van de ondervraagden ziet als primaire taak voor de Navo de verdediging van het eigen grondgebied. Deze taak wordt vooral hooggehouden door de aanhang van de conservatieve partijen: 30 procent van de VVD-stemmers en 34 procent van de CDA-aanhang. Van de GroenLinks-kiezers ziet slechts 11 procent de verdediging van het eigen grondgebied als belangrijkste opdracht van de Navo. Terrorismebestrijding wordt door niemand bovenaan de lijst van Navo-taken gezet. Humanitaire hulpverlening wel, met name door een vijfde deel van de kiezers van GroenLinks en de Socialistische Partij.

Er is grote overeenstemming over wat voor de Navo het meest belangrijk is. Op de aanhang van de SP en de kleine christelijke partijen na, die net onder de 50 procent zitten, vindt meer dan de helft van de ondervraagden dat de Navo zich moet richten op conflictbeheersing en vredeshandhaving.

En voor alle partijen, dus ook voor de SP en klein rechts, geldt dat ruim de helft van de kiezers dat de Navo zijn taken wereldwijd moet uitoefenen – ongetwijfeld het meest opmerkelijke resultaat uit de enquête (vraag 2).

Dat wil overigens niet zeggen dat er volledige consensus is. Een forse minderheid, ongeveer een derde van de Nederlanders, vindt dat de Navo zijn acties moet beperken tot Europa en directe omgeving. Het is een tweespalt die bij de aanhang van alle politieke partijen is terug te vinden. Er bestaat op dit punt kennelijk een fundamenteel verschil van mening binnen de Nederlandse bevolking.

Opvallend is in dit verband ook dat de Navo van de Nederlanders groter mag worden: 53 procent is voorstander van verdere uitbreiding met bijvoorbeeld Roemenië, Slowakije en Slovenië. Slechts 6 procent is daar tegen. Minder dan een vijfde van de Nederlanders stelt als voorwaarde dat Rusland eerst toestemming geeft.

De uitkomsten van de enquête ademen een sfeer van idealisme. De Nederlander ziet in de Navo een middel om elders conflicten te beslechten en de vrede te handhaven nu eigen huis en haard niet meer bedreigd worden.

Dat blijkt ook uit de motivatie voor deelname aan acties: het Nederlandse belang of de verplichting die het lidmaatschap oplegt – wat je zou kunnen interpreteren als: ik help jou nu, opdat jij mij later zult helpen – wordt door slechts 6 respectievelijk 7 procent van de ondervraagden als belangrijkste reden opgegeven voor Nederlandse participatie in Navo-operaties. Opvallende uitschieter is hier de SP-aanhang, van wie meer dan 20 procent vindt dat de verplichtingen van het lidmaatschap het allerbelangrijkste motief moeten zijn voor deelname).

Europese veiligheid en, slechts een fractie minder, internationale rechtsorde moeten voor Nederland de belangrijkste motivatie zijn om mee te doen aan Navo-acties.

Enigszins paradoxaal is dat veel Nederlanders vinden dat de Navo zelf mag bepalen wat goed is voor die veiligheid en rechtsorde: uit de enquête-gegevens die vorige week in *Trouw* werden gepubliceerd bleek dat ruim 40 procent het niet zo of helemaal niet bezwaarlijk vindt dat de Verenigde Naties geen officiële toestemming heeft gegeven voor de acties tegen Joegoslavië. Ongeveer eenzelfde verhouding binnen de Navo. Waar bijna driekwart van de VVD-stemmers vindt dat de leidende rol van de Verenigde Staten gehandhaafd moet blijven, wordt die opvatting gedeeld door slechts iets meer dan de helft van de kiezers van coalitiegenoten PvdA en D66. Omgekeerd vinden meer kiezers van die partijen, en met name van D66, dat de VS-rol kleiner moet worden. Dat vinden ze overigens niet in dezelfde mate als de aanhang van GroenLinks en de SP; van hen vindt 54 respectievelijk 45 procent dat de rol van Washington moet verminderen. Vermoedelijk een restant van het anti-Amerikanisme onder de kiezers van deze partijen, dat zich tegenwoordig niet meer vertaalt in een anti-Navo houding maar in de wens tot andere machtsverhoudingen binnen de alliantie.

Want een grote meerderheid van de Nederlandse burgers, ook de kiezers van de partijen die ooit kritisch stonden ten opzichte van de alliantie, acht de Navo, ook na de Koude Oorlog, nodig voor de veiligheid van Europa (zie tabel). 49 procent zegt de Navo 'absoluut nodig' te vinden en 36 procent 'tamelijk nodig'. Slechts 1 procent acht de Navo 'absoluut overbodig' en 5 procent 'tamelijk overbodig'. Verschil binnen de bevolking blijkt alleen uit de verhouding tussen absoluut en tamelijk nodig. Waar 50 (PvdA) tot zelfs 63 (VVD) procent van de kiezers van de vier grote partijen de alliantie absoluut nodig vindt, ligt dat percentage bij GroenLinks en de SP op ongeveer 37.

Humanitaire hulpverlening	6	11	5	15	21	15	21	7	12	11
Terrorisme	1	2	3	3	2	3	7	0	2	2
Geen mening	8	5	1	3	8	7	2	14	9	6

2. Moet de Navo haar taken alleen in Europa en directe omgeving uitvoeren of moet zij wereldwijd kunnen optreden?

Wereldwijd	53	51	54	57	52	58	56	57	57	54
Alleen in Europa en directe omgeving	32	36	40	36	32	31	40	29	29	34
Geen mening	15	13	6	7	15	11	4	14	13	12

Het trouwe Navo-lid

De betekenis

Jan van der Meulen

Tijdens de Koude Oorlog steunde zo'n driekwart van de Nederlandse bevolking het Navo-lidmaatschap. Alleen rond 1970 zat er een dip in, al bleef ook toen een meerderheid vóór. Zelfs de hevige controverse over kernwapens, begin jaren tachtig, bracht daar geen verandering in.

Na 1990 is de vanzelfspekendheid van het Navo-lidmaatschap eerder toe- dan afgenomen. Oktober vorig jaar zei meer dan 80 procent er ja tegen. Wie wil zou het als een routineuze reflex kunnen opvatten tegenover een instituut dat zich nu eenmaal niet goed weg laat denken.

De Trouw/SMK-enquête maakt echter aannemelijk dat er wel degelijk een rechtvaardiging achter zit: 85 procent van de bevolking vindt de Navo, ook na de Koude Oorlog, nodig voor 'de veiligheid van Europa'. Interessant en prikkelend is vervolgens dat 'veiligheid' niet geïdentificeerd wordt met 'verdediging' en dat Europa niet de grens vormt voor Navo-optreden. De meeste mensen vinden 'crisisbeheersing en vredeshandhaving' het belangrijkst. En die moeten eventueel 'wereldwijd' kunnen worden toegepast.

Gegeven dit opiniepatroon verbaast het niet dat een volgende uitbreidingsronde van de Navo, bijvoorbeeld met Roemenië, Slowakije en Slovenië, instemming krijgt. Voor dergelijke uitbreiding is overigens eerder al in andere lidstaten draagvlak vastgesteld, met name in Frankrijk, Engeland en Duitsland. Maar vooral in de Duitse publieke opinie wordt eraan gehecht dat de uitbreiding met Russische instemming plaatsvindt.

In het algemeen geldt dat de Nederlandse publieke opinie over de Navo niet uitzonderlijk is. De teneur ervan past bij een stemming die ook elders heerst. De nieuwe legitimiteit van de Navo na de Koude Oorlog heeft in het Westen alom wortel geschoten. Natuurlijk niet overal in dezelfde mate en op dezelfde manier, maar aangelengd met snufjes nationale defensie- en veiligheidscultuur.

Vergelijkenderwijs blijkt de houding van het Nederlandse publiek tegenover de Navo vaak tot de meest positieve publieke opinies te behoren. Net zoals dat geldt voor onze houding tegenover de Verenigde Naties en de Europese Unie.

Na de vaststelling dat er een internationaal opiniepatroon in het geding is, komt de vraag op naar de strekking en de stevigheid ervan. Hoe moet de publieke voorkeur voor vredeshandhaving en crisisbeheersing, wereldwijd als het moet, als belangrijkste Navo-taak, getaxeerd worden? Die voorkeur weerspiegelt in ieder geval de opvattingen over de hedendaagse betekenis van militaire inzet in het algemeen en van de Nederlandse krijgsmacht in het bijzonder.

In de publieke rechtvaardiging van één en ander heeft zich onmiskenbaar, gaandeweg de jaren negentig, een dubbele trend doorgezet: minder nadruk op de klassieke taak, van 'defensie' dus, en meer nadruk op deelname aan nieuwe militaire missies, op 'interventie' dus. Dat is inmiddels vaak genoeg vastgesteld om van een consistent antwoordpatroon te kunnen spreken en van een werkelijk gevoelde prioriteit.

Opvallend punt daarbij: als het om de belangrijkste taak van de Nederlandse krijgsmacht gaat krijgt 'humanitaire hulpverlening' bijna evenveel stemmen als 'crisisbeheersing en vredeshandhaving'. In de Trouw/SMK-peiling blijkt dat laatste duo dominant. Ander opvallend punt in dit onderzoek: terrorismebestrijding wordt door vrijwel niemand als belangrijkste taak genoemd. Toch wordt juist daarop in politieke en militaire kringen nogal getamboereerd, tot en met de door de minister van defensie gemaakte Hoofdlijnennotitie toe. In sommige opzichten kijken de experts kennelijk anders naar toekomstige (on)veiligheid. Het is de vraag hoeveel het publiek van bijvoorbeeld de risico's vanwege terrorisme zou moeten of kunnen weten.

Los van deze kanttekeningen: vaststaat dat in de ogen van het publiek de rechtvaardiging van militaire inspanning, van Nederland en van de Navo, verschoven is van defensie naar interventie, in harde en zachte varianten.

De steun daarvoor moet inderdaad als stevig worden beoordeeld, niet alleen in beginsel, maar ook in de praktijk, zo blijkt dezer dagen weer. En waarom zou dat niet als echte (mondiale) betrokkenheid op de conduitestaat van de burger mogen worden bijgeschreven?

Noodzakelijke relativering: vraag die burger wat hij in het algemeen als de belangrijkste beleidsprioriteiten beschouwt en hij komt met gezondheidszorg, onderwijs, criminaliteitsbestrijding. Pas veel later op die lijst volgt vredeshandhaving door inzet van militairen. Als uitvloeisel hiervan kan de publieke opinie bezuinigingen op defensie billijken. Enige scepsis over de bevinding in het onderzoek dat een meerderheid gevoelig lijkt voor Amerikaanse aansporing Europa meer voor de Navo te laten betalen, is dan ook terecht. Het modale antwoord is 'eigenlijk wel', en dat zegt vermoedelijk genoeg, ook over de zelfkennis van de burger.

Nogmaals, dat is een kwestie van maatschappelijke prioriteiten en die zullen, ook door Kosovo, niet structureel veranderen. De minister van defensie moet ook nu nog zijn uiterste best doen om een extra aanslag op zijn begroting te verhinderen of te beperken. Aardige historische paradox: toen het Warschaupact in 1968 Praag binnen denderde trok de Nederlandse regering, op instigatie van de Navo, een paar honderd miljoen extra uit voor defensie. Tegen de zin van de publieke opinie.

Bonn nam al 10 000 Kosovaren op

Van onze correspondent

ERLIJN – Terwijl de Tweede 'amer en de Nederlandse rege-ing de afgelopen dagen oever-os hebben gediscussieerd ver de opvang van vluchtelin-en uit Kosovo, heeft Duitsland onder noemenswaardige pro-lemen duizenden verdrevenen opgenomen.

nders dan Den Haag heeft Bonn iet willen wachten op een con-reet verzoek van de UNHCR, de luchtelingenorganisatie van de erenigde Naties, of concrete af-praken in EU-verband over 'een venredige verdeling' tussen de dstaten. Het afgelopen weekein-e al zijn de eerste vliegtuigen iet Kosovo-Albanezen in Duits-nd gearriveerd. Sindsdien zijn elke dag diverse vluchten ge-eest. In totaal krijgen tiendui-nd vluchtelingen onderdak. De peratie is volgens minister van innenlandse zaken Otto Schily, coördinerende bewindsman, ijwel voltooid.

Het gaat veelal om vrouwen, inderen, zieken en bejaarden. nder de vluchtelingen zit zelfs en honderdjarige. De regering in onn heeft met de zestien deel-aten afspraken gemaakt over de pvang. Berlijn bijvoorbeeld, een adsdeelstaat, neemt 220 vluch-elingen op, die inmiddels allen jn gearriveerd.

De Kosovo-Albanezen hebben e status van 'burgeroorlogs-luchtelingen'. In eerste instantie logen ze voor drie maanden blij-en, maar die periode kan ver-ngd worden. Er wordt al reke-ing gehouden met een verblijf t eind dit jaar. De vluchtelingen unnen geen asielaanvraag indie-en: Duitsland benadrukt dat het n een tijdelijke opvang gaat, en en definitieve vestiging in het nd.

De opname van de Albanezen is soepel verlopen, al zijn er hier en daar wel bureaucratische problemen ontstaan. Volgens de officiële regels mogen de vluchtelingen niet van de ene naar de andere deelstaat reizen. Maar er zijn al gevallen bekend van gezinsleden die in verschillende vliegtuigen naar Duitsland zijn gereisd en die ook in verschillende deelstaten zijn terechtgekomen. Hulporganisaties proberen de betrokken ambtenaren tot soepelheid te bewegen zodat de gezinnen herenigd kunnen worden.

Niet alle politici zijn enthousiast over de voortvarendheid van de regering in Bonn. De nieuwe minister-president van de deelstaat Hessen, de CDU'er Roland Koch, vindt bijvoorbeeld dat het kabinet-Schröder had moeten wachten tot de lidstaten van de Europese Unie het eens waren geworden over de opvang en verdeling van de vluchtelingen. Nu loopt Duitsland, aldus Koch, het risico dat het in z'n eentje de kastanjes uit het vuur moet halen, terwijl de andere EU-landen rustig met de armen over elkaar blijven zitten.

De Hessense minister-president verwees naar de ervaringen met de opvang van vluchtelingen uit Bosnië, enkele jaren geleden, toen Duitsland, destijds samen met Nederland, voorop liep. Duitsland heeft tegen de driehonderdduizend Bosniërs opgenomen, van wie de meesten overigens inmiddels al weer zijn teruggekeerd. Andere lidstaten deden veel minder, of helemaal niets.

Vanuit de kleinste regeringspartij, de Groenen, gaan al stemmen op om meer dan tienduizend vluchtelingen toe te laten. Maar de SPD vindt dat daarover alleen gepraat kan worden als er harde toezeggingen van EU-lidstaten zijn dat zij ook Kosovo-Albanezen zullen opnemen.

Veilig in Tirana

Etnisch Albanese kinderen spelen een partijtje voetbal in een zwembadbassin in de Albanese hoofdstad Tirana. Albanië ving de afgelopen twee weken ruim 300 000 vluchtelingen uit Kosovo op. Gevreesd wordt dat daar vandaag nog eens 100 000 bij komen, terwijl het aan voldoende faciliteiten ontbreekt. Aan de stroom vluchtelingen is nog lang geen einde gekomen. De VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR vermoedt dat nog 'tienduizenden of honderdduizenden mensen' vastzitten in Kosovo of zich verborgen houden in de bergen. FOTO AP

Internationale pers rondgeleid in Kosovo

door George Jahn, Associated Press

ZRZE – Onder leiding van Servische militairen hebben verslaggevers uit diverse landen een 36 uur durende persreis door Kosovo gemaakt.

Op deze bustocht, die gisteren eindigde, zagen de journalisten de gruwelijke resultaten van wat, in elk geval volgens de Joegoslavische autoriteiten, een Navo-aanval op een konvooi etnisch Albanese vluchtelingen in de omgeving van de plaats Zrze was.

De reis was speciaal georganiseerd om de internationale pers naar Zrze te brengen. Verzoeken om andere plaatsen in Kosovo te bezoeken werden afgewezen.

Wat de journalisten in Zrze, zo'n 50 kilometer ten zuidwesten van de hoofdstad Pristina, zagen, was schokkend. Kennelijk waren er diverse inslagen geweest. Er lagen verbrande lijken en delen van lijken. Een afgerukt hoofd lag op een akker. Er waren verwoeste tractoren en busjes en enorme bomkraters.

Kosovaarse overlevenden – wier relaas door Servische vertalers werd overgebracht – zeiden dat de bommen alleen burgers hadden getroffen. Sommigen vertelden over de familieleden die ze verloren hadden.

De verslaggevers zagen op hun busreis honderden brandende huizen, nerveuze Kosovaren en ontspannen Serviërs, ingegraven pantservoertuigen en nepkanonnen die kennelijk bedoeld waren om Navo-aanvallen uit te lokken.

Op een van de weinige stopplaatsen zei een Servische politieman tegen de groep: „We houden deze oorlog best vol. We hebben genoeg geduld voor maanden, of voor jaren. We hebben de tijd."

DE ONDERKRANT / VAN DE KAART

Toegegeven, autorijden in Zuid-Afrika is een genot. Vooral over de plattelandswegen, die zo goed gestaltleerd zijn dat je er moeteloos 140 km per uur kunt rijden. Bovendien kom je zo weinig tegenliggers tegen, dat je al schenrend ook nog van de omgeving kunt genieten.

Op de snelwegen is uiteraard meer verkeer, maar ook dat stelt nog niets voor, vergeleken met het file-rijden in Nederland. Op de N1 tussen Johannesburg en Kaapstad kun je uren rijden en af en toe een vrachtwagen tegenkomen. Dat de snelwegen soms honderden kilometers lang twee-

door Dirard Mikdad

AMSTERDAM – Abdullazziz Bouteflika heeft gisteren het presidentschap van Algerije aanvaard. Volgens de officiële uitslag heeft hij donderdag twee derde van de uitgebrachte stemmen behaald. De uitslag is echter nu al omstreden. De oppositie betwist de legitimiteit van de nieuwe president.

Bouteflika was de enige kandidaat. Zijn zes concurrenten hadden zich kort voor de stemming teruggetrokken omdat zij vonden dat garanties voor het eerlijke verloop ontbraken. Mouloud Hamrouch, een van de zes, heeft gevraagd de verkiezingsuitslag onogelijg te verklaren omdat er op zeer grote schaal fraude werd gepleegd ten gunste van legerkandidaat Bouteflika. Volgens Hamrouch zou slechts 20 procent van de kiezers de gang naar de stembus hebben gemaakt. De officiële uitslag luidt dat er ruim tien miljoen stemmen zijn uitgebracht; een opkomst van net boven de 60 procent.

Honderden mensen die in de hoofdstad Algiers tegen het verkiezingsverloop demonstreerden, werden gisteren opgepakt. Ook in de rest van het land worden demonstraties verwacht. Eerder hadden de opgestapte kandidaten hun aanhangers opgeroepen op vreedzame wijze te betogen. De regering heeft echter alle manifestaties verboden.

Hoewel Bouteflika zich sterk maakt voor nationale verzoening, zal daar op korte termijn niets van terechtkomen. Hij is wellis-

atriarch wil naar Belgrado

Van onze correspondent

MOSKOU – Het hoofd van de Russische orthodoxe kerk Alekej II, de patriarch van Moskou, s van plan maandag een offiieel bezoek te brengen aan de oegoslavische hoofdstad Belgrado. Of de reis doorgaat, hangt af van de onderhandelingen met de Navo over het vrijnaken van het luchtruim.

De Russische kerkleider gaat zijn Servische ambtgenoot, de ortholoxe patriarch Pavel, een hart onder de riem steken. De missie van Aleksej II bevestigt zijn opvatting dat de kerk in dit conflict „niet terzijde mag blijven". Hij liet dit van de week weten bij monde van zijn plaatsvervanger, de aartsbisschop van Solnetsjnogorski Serij.

De Russische patriarch vindt dat „de Navo-agressors gestopt moeten worden". Maar niet door het leveren van wapens. Aleksej II meent, dat „alleen de culturele en politieke blokkade van onze broeders moet worden opgeheven". De Albanezen in Kosovo zijn, bij monde van de aartsbisschop, „vergeten hoe gastvrij de Serven in het verleden voor hen zijn geweest."

„De Navo verdeelt met haar bombardementen de wereld op basis van bloed", is de opinie van de patriarch, die in de geallieerde luchtacties vooral een campagne ziet tegen het christelijk orthodoxe geloof. Dat de orthodoxie het ware doelwit is, is al gebleken in het begin van de oorlog in Joegoslavië toen het Westen prompt de zaak van het katholieke Kroatië steunde, zo verduidelijkte de aartsbisschop tijdens een lezing aan het Moskouse 'Mgimo' – de opleiding voor Russische diplomaten.

„Alle westerse landen steunden de Kroatische zaak onder de leuze: orthodoxen zijn terroristen. Onze broeders in de Verenigde Staten, waar veel orthodoxen wonen, hebben dat aan den lijve ondervonden. Zij voelen zich behandeld als tweede soort. Toen het communisme was verdwenen, ging het Westen op zoek naar een nieuwe vijand. Dat zijn nu de orthodoxen", aldus de aartsbisschop uit Solnetsjnogorski Serij.

Een van de wapenen die het Westen heeft ingezet tegen de orthodoxie zijn de verschillende evangelische kerken, meent de aartsbisschop. Ten koste van de orthodoxe kerk hebben die kerken het geestelijk vacuüm proberen te vullen, dat ontstond toen de Sovjet-Unie ineenstortte. „Iedere Rus moet de orthodoxie kennen, anders kan hij onze grote schrijvers niet begrijpen."

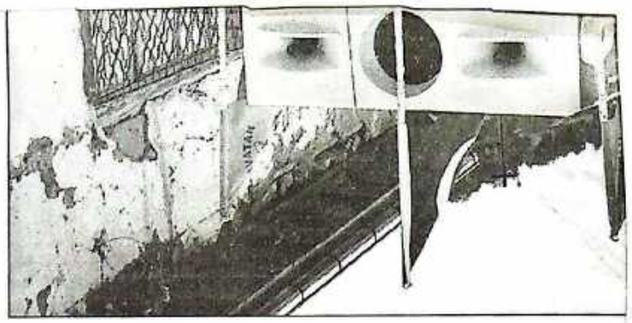

Suriname krijgt steun ontwikkelingsbank

PARAMARIBO – Suriname heeft 18 miljoen dollar (36 miljoen guldden) ontvangen van de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank. Het gaat om het eerste deel van een lening van 30 miljoen dollar voor de hervorming van de agrarische en handelssector. Om het resterende bedrag te kunnen krijgen, moet het systeem van import- en advisereerde in Nederland te blijven. Wel krijgt hij namen van prominente mensenrechtenactivisten die hij kan spreken.

DE VERDIEPING: PAGINA 25

Rebellen Kosovo krijgen grotere ro

UCK

Jan Bezemer

AMSTERDAM – De positie van het Bevrijdingsleger voor Kosovo (UCK) wordt langzaam maar zeker sterker. Op de grond in Kosovo profiteren de rebellen van de Navo-bombardementen. In de Navo-hoofdsteden krijgt het UCK nadrukkelijk een rol in het strategisch concept dat Slobodan Milosevic de doodsteek toe moet brengen.

Zowel de hoogste militair in Washington, generaal Henry Shelton, als de Amerikaanse minister van defensie, William Cohen, heeft tijdens parlementaire hoorzittingen gezegd dat het een onderdeel van de Navo-strategie is het Joegoslavische leger dusdanig te verzwakken dat het kwetsbaar wordt voor een herrijzend UCK. „Zij zullen sterker worden en Milosevic zal te maken krijgen met een guerrillastrijdmacht die na verloop van tijd zijn leger feitelijk zal verslaan", zei Cohen.

Het heeft er alles van weg dat Washington het UCK anders is gaan benaderen. Een rol voor de zwaar gemotiveerde soldaten van het UCK is al vaker bepleit en lijkt aantrekkelijk, maar heeft evenzovele bezwaren.

Het UCK streeft naar een zelfstandig Kosovo en dat willen de Navo-landen niet. En mocht het UCK uiteindelijk als winnaar uit de bus komen, dan vrezen zelfs Albanezen een verschrikkelijke wraak op Servische burgers. Tot nu toe hebben de VS benadrukt dat het UCK ontwapend moet worden, als onderdeel van een vredesregeling. De Navo zou niet optreden als 'luchtmacht van het UCK'.

Als de Amerikaanse regering haar kaarten gaat zetten op het UCK zou een logisch vervolg zijn dat de Albanese rebellen door de VS worden bewapend. Maar daar voelt Cohen niets voor. „Als wij beginnen het UCK te bewapenen nodig je anderen uit de Serviërs te gaan bewapenen en zul je het conflict eerder intensiveren dan demilitariseren", zei de minister. Maar de VS gaan er wel vanuit dat het UCK wapens krijgt en lijken zo dubbel spel te spelen. Volgens Cohen is het „onvermijdelijk, dat het UCK van verschillende bronnen wapens zal gaan krijgen".

Het bevrijdingsleger zelf wil maar al te graag een heldenrol en profileert zich als de macht die de strijd op de grond moet gaan voeren. In Parijs zei UCK-vertegenwoordiger Bardhyl Mahmuti gisteren dat het een illusie is om Milosevic alleen met luchtaanvallen op de knieën te krijgen. Hij kwam net uit het Franse ministerie van defensie, waar hij had gebedeld om zware wapens, die geschikt zijn om Servische tanks uit te schakelen.

Iedereen houdt wijselijk zijn mond over zulke gevoelige dingen als wapenleveranties. Steeds vaker verschijnen er berichten waaruit blijkt dat het UCK in ieder geval over veel geld en manschappen kan beschikken, al weet niemand precies hoeveel. De bereidheid van Albanezen overal ter wereld om het bevrijdingsleger te helpen is groot. De opleidingskampen in buurland Albanië zitten vol.

De Serviërs verklaren dat het bevrijdingsleger is vernietigd, maar in Kosovo zelf blijkt dat het UCK allerminst verslagen is. Er zijn zelfs tekenen dat het tij keert en dat de oorlogsmachine van de Serviërs begint te hapereren. De rebellen zijn van strategie veranderd. Ze vechten niet uitsluitend vanuit gefortificeerde dorpen, maar zijn overgegaan op een guerrillatactiek. De Servische troepen hebben het daar duidelijk moeilijk mee. In en om Pec, de gedeeltelijk verwoeste en geheel ontruimde stad in het westen, wordt de laatste dagen huis voor huis gevochten tussen het Servische leger en het UCK. De Serviërs zouden ingesloten zijn, zo meldt Thomas Legrand, een Franse radioverslaggever, die met het UCK is meegereisd. Hij zegt dat de toegangswegen naar Pec kapotgeschoten zijn door de Navo en dat de enige halfverharde weg voor troepenverplaatsingen in handen is van het UCK. Ook op andere plekken in Kosovo is sprake van strijd.

De Albanese krant *Shekulli* schrijft dat het steeds vaker voorkomt dat Servische tanks stilstaan en in dagen niet bewegen, kennelijk uit gebrek aan brandstof. De krant brengt heroïsche verhalen van UCK-strijders, die als zelfmoordenaars, behangen met granaten, Servische tanks tot ontploffing brengen.

Dezelfde krant vertelt over een merkwaardige samenwerking tussen de Navo en het UCK. Op het moment dat Navo-vliegtuigen de Serviërs bombarderen, verlaten veel Servische militairen hun tanks uit angst levend te verbranden. Op dat moment nemen scherpschutters van het UCK hen te grazen.

Zo is de Navo dus toch min of meer de luchtmacht van het UCK. Amerikaanse militairen gaan ervan uit dat de oorlog nog maanden en maanden gaat duren. „Dit zal niet snel, makkelijk, of netjes gaan", zei Cohen tegen de defensiecommissie van de Senaat. „Dit is zeer riskant."

advertentie

DE ONDERKRANT

NIEUWSMAKERS / *Kritiek op 'Auntie Beeb'*

'Auntie Beeb', zoals de Britse staatsomroep BBC in de volksmond heet, heeft het verbruid bij de Britse regering. Boos en verdrietig is Londen dat 'haar' BBC het in het hoofd haalt om vraagtekens te zetten bij de Navo-acties tegen Kosovo en de rest van Servië.

Ditmaal is de BBC-correspondent in Belgrado, John Simpson, aanstichter en doelwit van de gramschap van Tony Blairs Labour-regering. Simpson, gestaald buitenlandverslaggever, laat zich gebruiken als spreekbuis voor de Milosevic' *Agitprop*, luidt de klacht. Een klacht die nog niet op het hoogste niveau wordt geuit, maar vooralsnog wordt geventileerd door – wat zo fraai heet – 'hoge regeringsfunctionarissen'.

Volgens *The Times* richtte de woede zich deze week eerst tegen een serie interviews van Simpson met Servische burgers. Die zeiden dat de Navo-bombardementen hun steun aan Milosevic alleen maar hadden versterkt. Als klap op de vuurpijl kwam Simpson eergisteren met de veronderstelling dat de Serviërs het wel eens bij het rechte eind zouden kunnen hebben wat betreft de Navo-luchtaanval op het konvooi vluchtelingen. Een indicatie daarvoor: het toelaten van journalisten tot het slagveld.

Of Simpson wel goed bij zijn hoofd was, zo luidde ongeveer de reactie uit regeringskringen, en of hij niet wist dat al sinds jaar en dag journalisten worden meegetroond om oorlogsschade te aanschouwen die zelf is veroorzaakt. Des te pijnlijker was het voor Londen om even later te moeten toegeven dat de aanval op het konvooi nabij Djakovica wel degelijk door Navo-toestellen was uitgevoerd.

De leiding van de Britse omroep neemt het onvoorwaardelijk op voor Simpson. Richard Ayre, adjunct-directeur van de nieuwsdienst, had niets dan lof voor Simpsons 'moed en integriteit'. „Het is belangrijk dat het publiek een juiste beschrijving krijgt van de sfeer in Belgrado", aldus Ayre.

Simpson heeft ook steun gekregen buiten de BBC. Oud-collega Martin Bell, vermaard oorlogscorrespondent onder meer tijdens de oorlog in Bosnië-Herzegowina en nu onafhankelijk lid van het Britse Lagerhuis. Hij noemt Simpson „een van BBC's meest geloofwaardige en ervaren verslaggevers". Wat de regering moet begrijpen, zegt Bell, is dat ze niet verwikkeld is in een propaganda-oorlog, maar in een strijd ter verdediging van onze waarden, inclusief een vrije pers.

De ophef doet denken aan de commotie tijdens Operatie Desert Fox, eind vorig jaar, toen de BBC uiterst kritisch reageerde op de Amerikaans-Britse bombardementen op Irak. Toen waren het bewindslieden in hoogst eigen persoon, zoals minister van defensie George Robertson en zijn collega van buitenlandse zaken Robin Cook, die 'Auntie Beeb' onderuit de zak gaven.

Maar zo bont als Blairs voorgangster Margaret Thatcher heeft niemand het nog gemaakt. Destijds in 1982, tijdens de oorlog tegen Argentinië om de Falkland-eilanden, beschuldigde de Conservatieve premier de kritische BBC zelfs in bedekte termen van 'landverraad' en 'Vijfde Colonne-gedrag'. Daarbij kreeg zij alle steun van het sensatieblad The Sun, dat in die dagen zijn miljoenenoplage sleet met de patriottische slogan 'de krant die onze jongens steunt'. Zover echter gaat zelfs The Sun ditmaal niet.

Peter van Deutekom

KWESTIES / *Russische pers boos*

Ondanks de over het algemeen pro-Servische houding van de Russen, worden ook de Russische media tegengewerkt door de Joegoslavische autoriteiten. Russische tv-journalisten, die in eigen land toch wel tegenwerkende autoriteiten gewend zijn, beschuldigen Joegoslavië van een 'absurde' houding jegens de media.

Sinds het begin van de Navo-aanvallen wordt het de Russische pers onmogelijk gemaakt reportages te maken. Een tv-ploeg van de Russische zender RTR die opnamen had gemaakt van een Navo-bombardement op een gebouw in Belgrado, werd vorige week gearresteerd en het land uitgezet. „De politie eist dat we toestemming vragen om iets te filmen", zegt Konstantin Belov van RTR. „Absoluut absurd", vindt hij. „Hoe hadden onze correspondenten kunnen weten dat juist daar bommen zouden vallen?"

Ook een andere ploeg van RTR en van de concurrerende ORT werden tegengewerkt aan de grens. De moeilijkheden met de Joegoslavische autoriteiten zijn volgens Belov geen toeval. Joegoslavië is ongelukkig met alle buitenlandse journalisten – inclusief de Russische.

VS: nieuwe gruwelen

12-4-99

Stroom vluchtelingen Kosovo zwelt aan na massamoorden

GENÈVE – Het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken zegt nieuwe bewijzen te hebben voor massamoorden en de vernietiging van meer dan 400 dorpen in Kosovo.

„Wij hebben vrij overtuigend bewijs voor massaexecuties in een groot aantal massagraven ten westen van de Kosovaarse hoofdstad Pristina", verklaarde woordvoerder James Rubin gisteren.

De nieuwe informatie, die is samengesteld uit ooggetuigenverklaringen van vluchtelingen en onafhankelijke bronnen, verklaart volgens Rubin wellicht de onlangs weer toegenomen stroom ontheemden die Kosovo probeert te verlaten. Gisteren kwamen duizenden etnische Albanezen uit Kosovo aan in Macedonië, Albanië en Montenegro. Albanië verwacht vandaag bij de grenspost Morina 100 000 mensen.

„De Serviërs vegen systematisch het hele noorden van Kosovo schoon", aldus de Albanese minister van informatie Musa Ulqini. Ook volgens de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR heeft Joegoslavië de uitzetting van etnisch Albanezen uit Kosovo met 'volle kracht' hervat.

De Amerikaanse minister van defensie, Cohen, zinspeelde gisteren op het inzetten van grondtroepen. Hij zei dat een groot aantal reservisten wordt opgeroepen. De Amerikaanse krant *New York Times* meldde dat het Pentagon 30 000 reservisten wilde oproepen. Het zou vooral gaan om piloten en ander luchtmachtpersoneel. Zij zouden de driehonderd extra vliegtuigen moeten bemannen die Navo-opperbevelhebber Clark heeft gevraagd.

Ook de Britse minister van defensie Robertson had het gisteren voorzichtig over het sturen van grondtroepen. „We blijven geloven dat de luchtcampagne Milosevic dwingt onze eisen in te willigen. Maar tegelijkertijd moeten we plannen voor grondtroepen bekijken", aldus Robertson.

De Franse president Jacques Chirac opperde dat het droppen van levensmiddelen en medicamenten boven Kosovo, waar vluchtelingen met de hongersnood worden bedreigd, nabij zou zijn. Premier Kok omarmde dat idee gisteren en voegde eraan toe dat ook het Rode Kruis en andere humanitaire diensten toegang moeten krijgen tot Kosovo.

De Navo bestookte gisteren overdag doelen in de Joegoslavische deelrepubliek Montenegro en om de Servische hoofdstad Belgrado. In Kosovo zelf waren in de voorgaande nacht tanks en artilleriestellingen uitgeschakeld in 'een van de beste nachten tot dusver in onze campagne', zei Navowoordvoerder Jamie Shea.

Nederlanders: Navo moet de wereld in

17-4-99

Trouw-enquête

redactie buitenland

AMSTERDAM – Nederlanders vinden in meerderheid dat de belangrijkste taak van de Navo gelegen is in crisisbeheersing en vredeshandhaving. Daarbij vindt ook een meerderheid dat de Navo deze taken wereldwijd moet uitoefenen.

Dit blijkt uit een opinie-onderzoek van *Trouw* en de Stichting maatschappij en krijgsmacht, uitgevoerd door het Nipo in een representatieve steekproef van 980 mensen van achttien jaar en ouder.

Van de ondervraagden vindt 56 procent dat 'crisisbeheersing en vredeshandhaving' de 'allerbelangrijkste taken' van de Navo zijn. 24 Procent acht 'verdediging van het grondgebied van de Navo-lidstaten' de allerbelangrijkste taak.

Op de vraag of de Navo haar taken alleen in Europa en directe omgeving moet uitoefenen of wereldwijd moet kunnen optreden, antwoordt een meerderheid van 54 procent dat dat wereldwijd moet gebeuren. 34 Procent vindt dat de Navo die taken alleen in Europa en directe omgeving dient uit te voeren. De verschillen tussen de politieke partijen op dit punt zijn marginaal.

Het onderzoek naar het draagvlak van de Navo in Nederland is gehouden met het oog op het vijftigjarige bestaan van het Noord-Atlantische bondgenootschap. De oprichting van de Navo als politiek-militaire alliantie tegen de dreiging vanuit de Sovjet-Unie, wordt eind volgende week door de Navo-lidstaten in Washington herdacht.

Tijdens die bijeenkomst moet ook een nieuw 'Strategisch Concept' van de Navo worden goedgekeurd. Er moeten onder meer afspraken worden gemaakt over het al dan niet uitvoeren van gewapende operaties buiten het eigen verdragsgebied.

Nederland lijkt daar al een voorschot op te nemen. 'Europese veiligheid' en 'internationale rechtsorde' wedijveren voor de ondervraagden met elkaar als allerbelangrijkste motief voor Nederland om mee te doen aan een Navo-missie. Het 'Nederlandse belang' en 'verplichting lidmaatschap' als motief voor Nederland om aan een Navo-missie deel te nemen slaan niet erg aan en worden genoemd door ongeveer tien procent van de kiezers.

Over de leidende rol van de Verenigde Staten binnen de Navo lopen de meningen meer uiteen. 'Moet zo blijven' zegt driekwart van de VVD-stemmers, 'moet minder worden' vindt ruim de helft van GroenLinks. Op de vraag of Europa meer geld moet uittrekken voor de Navo, antwoordt 7 procent van de Nederlanders dat dat 'absoluut wel' moet, met een uitschieter voor de VVD-aanhang, waarvan 14 procent vindt dat dat moet. 40 Procent van de Nederlanders zegt dat het 'eigenlijk wel' zou moeten, 24 procent vindt 'eigenlijk niet' en 5 procent zegt dat het 'absoluut niet' moet.

Tenslotte kan de Navo nog steeds bogen op een fors draagvlak onder de Nederlandse bevolking. Een grote meerderheid, 85 procent, acht de Navo, ook na de Koude Oorlog, nodig voor de veiligheid van Europa. Zelfs van politieke partijen die vaak uiterst kritisch staan tegenover de Navo, vindt een brede aanhang dat.

DE VERDIEPING PAGINA 19

Trouw commentaar *De Navo wereldwijd*

De Navo mag zich, blijkens de resultaten van het *Trouw*/SMK-onderzoek, verheugen in een breed draagvlak onder de Nederlandse bevolking. Er is een slechter verjaardagscadeau denkbaar voor het Noord-Atlantische bondgenootschap, dat volgend weekeinde haar oprichting, vijftig jaar geleden, herdenkt. Niet dat daar veel feestgedruis aan te pas zal komen; de gebeurtenissen in Kosovo geven daar ook volstrekt geen aanleiding toe.

Uit het onderzoek blijkt dat er tevens een grote consensus bestaat onder de achterbannen van de diverse Nederlandse politieke partijen over de noodzaak van de Navo voor de Europese veiligheid. Dat geldt ook voor de kiezers van GroenLinks en die van de Socialistische Partij.

Zelfs waar het gaat om de steun voor Navo-acties tegen Joegoslavië, blijken GroenLinks- en SP-stemmers in grote meerderheid voor te zijn. De top van GroenLinks mag zich daarover verheugen. Die van de SP (de partij die als enige in de Tweede Kamer tegen de acties stemde) moet eruit concluderen dat zij in dit geval misschien wel haar kader vertegenwoordigt, maar niet haar aanhang.

Uit de nadruk die een meerderheid van het Nederlandse volk legt op crisisbeheersing en vredeshandhaving als taken voor de Navo, die dan ook nog wereldwijd dienen te worden uitgevoerd, blijkt een besef van internationale solidariteit. Op zichzelf is dat toe te juichen. Blijkbaar houdt de belangstelling van de Nederlandse burgers voor vrede en recht niet op bij de grens van Nederland of Europa. Het kan ook beleidsmakers en volksvertegenwoordigers een hart onder de riem steken, als zij voor moeilijke en pijnlijke beslissingen komen te staan over het al of niet deelnemen aan Navo-missies in gevaarlijke gebieden.

Maar de resultaten geven ook blijk van verwachtingen bij de Nederlandse bevolking waaraan de Navo, de Nederlandse krijgsmacht inbegrepen, misschien bij lange na niet kan of wil voldoen. Of alleen zou kunnen voldoen met'de inzet van fors militair geweld, waarbij veel ellende wordt aangericht en het risico van veel slachtoffers wordt genomen. We kunnen alleen maar hopen dat die ultieme test de Nederlandse bevolking bespaard blijft. Gezien de 'wereldwijde' instabiliteit zijn we daar in het geheel niet gerust op.

Dinsdag opent in de Nieuwe Kerk in Amsterdam de jaarlijkse **World Press Photo tentoonstelling**. Een gedeelte is gewijd aan het werk van **Dayna Smith** van The Washington Post. Volgens de internationale jury maakte deze fotojournaliste november vorig jaar in Kosovo de beste nieuwsfoto van 1998. Smith: 'Ik geloof in de kracht van fotografie: een foto kan mensen van gedachten doen veranderen en onrecht herstellen.'
Paul Römer, eindredacteur van fotomagazine *Focus*, sprak met haar.

EN DE WINNAAR IS:
DAYNA SMITH

Met foto's onrecht herstellen

DE Amerikaanse Dayna Smith werd medio februari van dit jaar uitgeroepen tot winnaar van de World Press Photo-competitie 1998. Over Smiths portret van een rouwende vrouw bij de begrafenis van haar man in Kosovo, zei juryvoorzitter David Burnett: 'De foto heeft een schitterende compositie en is, mede door de kleine afstand tot het onderwerp, een visueel intens beeld. Er gaat een enorme tederheid en warmte van uit – alsof op dat moment God zelf neerdaalde en het gezicht van de vrouw aanraakte.'
Zelf zegt Smith: 'Ik zoek vooral naar momenten. Momenten smeken om een emotionele reactie en karakteriseren ons als mensen. Als de compositorische elementen daarnaast bijdragen aan het beeld, doordat ze het oog naar de belangrijkste handeling in de foto leiden of doordat ze meer context en informatie bieden, is er sprake van een goede foto. De kwaliteit van het licht kan ook altijd iets toevoegen. De foto van de weduwe, overigens een moeder van zes kinderen, heeft door de regen bijvoorbeeld een etherische uitstraling gekregen.'
Journalistieke fotografie was voor Dayna Smith, sinds 1985 in vaste dienst bij The Washington Post,

Een man in Kisna Reka (Kosovo) herstelt zijn dak zodat zijn gezin weer in het huis kan wonen

Kinderen in het verwoeste dorpje Kisna Reka

een logische keuze. 'Ik was op college altijd al geïnteresseerd in journalistiek werk,' vertelt ze. 'Maar vanaf het moment dat ik bij toeval een camera in handen kreeg heb ik de visuele kant van de journalistiek omarmd. Er zijn niet veel beroepen waarin je zowel creatief kunt zijn als een bijdrage aan de mensheid kunt leveren.' Smith stortte zich volledig op de fotografie, liet zich daarbij naar eigen zeggen
inspireren door monumenten als Henri Cartier-Bresson, W. Eugene Smith, Margaret Bourke-White en Walker Evans, en volgde met haar camera zes jaar lang het 'harde' nieuws voor The Palm Beach Post en The Washington Times. Toen ze bij haar huidige werkgever begon, fotografeerde ze weken achtereen in (onder meer) Somalië, in Los Angeles toen daar rellen waren uitgebroken, in Cambodja en, heel regelmatig, in Centraal-Amerika. Ook daarvan zijn in de Nieuwe Kerk, waar de World Press Photo tentoonstelling te zien is, voorbeelden te zien.
Ze vertelt dat het idee voor een fotoreportage over Kosovo afkomstig was van de chef fotoredactie. Hij vroeg haar al begin 1998 of ze erheen wilde gaan, toen er een

FOTO'S: DAYNA SMITH

UÇK-soldaten ondersteunen een man die onwel werd op de begrafenis van een familielid

massale vluchtelingenstroom van Kosovaren naar Albanië op gang was gekomen. Maar de situatie was op dat moment te onvoorspelbaar, vond ze. Najaar 1998 ging ze dan toch.
Smith: 'Ik huurde in Macedonië een 4-wheel drive, waarmee we naar Kosovo reden. Op alle zijden van de auto hadden we met tape het woord TV geplakt. Ik huurde een Albanese fotograaf in als tolk. Met ons reisde nog een andere Amerikaanse fotograaf, Tyler Hicks. Soms volgden we vage aanwijzingen, soms kozen we op de kaart een willekeurig gebied. 'We bleven altijd ver weg van de gebieden waar landmijnen waren geëxplodeerd. Landmijnen waren het grootste risico, hoewel ik één keer in een echt angstaanjagende situatie terechtkwam. Ik reisde toen met Alex, mijn Servische *fixer*. Op een bepaald momenten waren we verdwaald achter linies van het UÇK, het Kosovo bevrijdingsleger, terwijl we wisten dat dat leger in die tijd Servische journalisten kidnapte. Toen we werden aangehouden door een groepje UÇK-soldaten dacht ik: Nu ben ik dood. Ik heb toen maar wat staan glimlachen en gebaren, en deed alsof ik verdwaald en hulpeloos was. Dat ik vrouw ben, was zeker geen nadeel. Uiteindelijk stuurden de soldaten ons naar een weg die ons weer naar Pristina zou brengen en vroegen niet eens om onze paspoorten. We hadden erg veel geluk.'

Albanese vrouw op een begrafenis in Izbica, Kosovo, november 1998

Voor haar vertrek had Smith al besloten vooral de vluchtelingen te volgen – in tentenkampen, huizen van familieleden, moskeeën, en op weg terug naar huis. In de gevechten was ze minder geïnteresseerd. Een goede beslissing, bleek achteraf, omdat er op het moment dat ze er was slechts een paar geïsoleerde schermutselingen plaatsvonden. Met de Albanese fotograaf ontdekte ze toevallig de bewuste begrafenis, in de buurt van Izbica.
Zoals Burnett in zijn motivering van de jury al aangaf, stond Smith heel dicht op het onderwerp. Hoe lukte het haar eigenlijk zo 'onzichtbaar' te fotograferen? 'Ik denk dat tijd de beste vriend van de fotograaf is. Als het je lukt om net zo lang ergens te zijn dat je mensen begint te vervelen, gaan ze gewoon weer verder met hun eigen leven. Op dat moment kun je echte foto's maken. En in de loop der jaren heb ik ook geleerd om meer op intuïtie te fotograferen – in plaats van voortdurend bewust het beeld uit te kaderen laat ik mensen juist in en uit het kader lopen. Wanneer je op die manier fotografeert, heb je helemaal geen tijd om te denken aan scherpstelling en kadrering. Je hersenen registreren domweg wat in de zoeker voorbijkomt en het oog is direct verbonden met je vinger. Soms is het resultaat dan perfect, vaak werkt het ook juist net niet.'

Eenmaal terug in Washington ontstonden op de redactie opgewonden discussies over de vraag welke foto's geplaatst moesten worden. 'De verslaggever van de Post had Kosovo al verlaten toen ik de winnende opname maakte. En hij bleek een ander verhaal geschreven te hebben dan de bedoeling was. In plaats van zich te concentreren op het conflict zelf, had hij geschreven over hoe een familie die na zes maanden weer thuiskwam het hoofd bood aan de verwoesting. De foto van de weduwe, mijn favoriete foto uit de serie, paste niet goed bij het verhaal. Moesten we de foto wel gebruiken? De fotoredacteur en ik waren voor plaatsing omdat het zo'n dramatische foto is, terwijl de chef buitenland ertegen was, omdat het beeld niet aansloot op het verhaal. Ten slotte vonden we een compromis: de foto werd met vier, vijf andere foto's op een andere pagina geplaatst.'
'De prijs van World Press Photo, juist voor deze foto, is daarom in meerdere opzichten een rechtvaardiging en bevestiging. Ik ben fotojournalist omdat ik geloof in de kracht van fotografie: een foto kan mensen van gedachten doen veranderen en onrecht herstellen. Dat ik na twintig jaar een van de belangrijkste fotografieprijzen heb gewonnen, schenkt dan veel voldoening.'

Paul Römer

Expositie World Press Photo:
20 april t/m 30 mei, dagelijks 11-17 uur (4 mei gesloten), Nieuwe Kerk, Amsterdam / **www.worldpressphoto.nl**

YASHA!

Volgens de hoofdpersoon in Connie Palmens novelle De Erfenis moet een literair criticus Proust, Joyce en Musil gelezen hebben.
Als Palmen al Proust, Joyce en Musil gelezen heeft, dan heeft ze er niets van geleerd.
Een citaat: 'Ik erger me aan domheid waar ik niet onderuit kom omdat ze breed wordt uitgemeten in de media, ik erger me aan domheid die een pen mag voeren en die daardoor meewerkt aan stemmingmakerij waar ik eng en bang van word.'
Palmen wil ons doen geloven dat deze woorden uit de mond komen van een belangrijke oude schrijfster. Dergelijke woorden komen hooguit uit de mond van een juffertje dat zondagochtend langskomt om te collecteren voor een nieuwe kapel. Palmen is zelf een kapel in ontbinding en daarvoor is ze heftig aan het collecteren geslagen.
Uit het bovenstaande citaat heeft u al kunnen merken dat Palmen een stijl heeft waarmee ze met een beetje geluk nog wel bij de Viva terecht kan.
Nog een citaat:
'In de eerste helft van deze eeuw werden verlangens geboycot door het lot. Het was het lot van mijn vader om het meedogende hart van zijn moeder te erven.'
Dit is geen stijl meer om je aan te ergeren, dit is misdadig. En zo gruwelijk als deze twee citaten, zo gruwelijk is praktisch haar hele oeuvre. Connie Palmen is de Monica Lewinsky van de Nederlandse literatuur. Net als Lewinsky heeft ze geen stijl, geen vorm en geen plot nodig. Wat zij te beweren heeft is interessant en belangrijk omdat ZIJ het beweert. Net als Lewinsky is ze pathetisch, heeft ze een chronisch gebrek aan humor en een vurig verlangen naar drama.
'Ik had een gat in mijn hart waarin de helft van alles wat ik meemaakte verdween,' schrijft Palmen. Geen commentaar.
Het echte drama in Palmens leven is dat ze net slim genoeg is om te weten dat ze geen humor heeft, niet zo heel intelligent is, en vooral dat haar œuvre uit prulletjes bestaat; stijlloos, vormloos, en plotloos.
Ischa Meijer heeft blijkbaar verzuimd haar dit te zeggen, daarom doe ik het maar.
'Ik heb niet genoeg tijd om heel fatsoenlijk en beleefd te zijn,' schrijft Palmen.
Ik ook niet.

'Doorrijden, ga naar Albanië'

17-4-99

Van onze correspondent
HARALD DOORNBOS

MORINA – Bahrie komt uit de Mitrovica-regio. Zelija ook. En Zoja. Datzelfde geldt voor duizenden en duizenden andere etnische Albanezen die uitgeput, berooid, angstig en huilend arriveren aan de Albanese kant van de grens met Kosovo.

Nu de Serviërs de grens tussen Kosovo en Albanië weer hebben geopend zijn er opnieuw lange kolonnes vluchtelingen uit Kosovo aangekomen. Ook hier bij de grensovergang van Morina, 35 kilometer van het oosten van de Noord-Albanese stad Kukes, arriveren alleen vrijdag al 12.000 vluchtelingen. „De etnische zuiveringen zijn uiterst systematisch van aard", zegt een Franse hulpverlener die koppen thee uitdeelt aan de vluchtelingen. „Regio voor regio komt hier aan. Zoiets heb ik nog nooit gezien."

Uitgeput

„De mensen zijn volledig uitgeput", aldus Stephane Pichette, een Canadees die warme melk geeft aan de vluchtelingen, „deze mensen hebben de afgelopen dagen slechts water gedronken. Ze zijn helemaal kapot."

„Op donderdag kwam de Servische politie langs", zegt Bahrie, een 26-jarige etnische Albanees, „ze hadden ons dorp al een paar dagen onder vuur genomen, daarna bevolen ze ons te vertrekken naar Albanië en staken direct onze huizen in brand." Zelija heeft een bijna identiek verhaal. „De politie kwam donderdagmiddag om half vijf ons dorp binnen", vertelt het 15-jarige meisje, terwijl ze naast de tractor met aanhanger loopt waar de rest van haar familie op zit. „We moesten naar Albanië, daarna staken ze de huizen in brand."

Zoja, een Albanese vrouw die haar anderhalf jaar oude kind met een mutsje probeert te beschermen tegen een straffe wind en tegen de regen, kon niet eens uit haar huis worden verjaagd. De de Servische terreur had er drie weken daarvoor al voor gezorgd dat zij en de rest van haar familie naar de bossen waren gevlucht.

Branden

„We zagen onze huizen branden vanuit de bosrand", vertelt ze, „Daarna kwam de politie naar ons toe en zei: Wegwezen naar Albanië. We hadden een tractor; dus het enige wat we konden doen was rijden", vertelt Zoja Kamberi. „We zijn nergens gestopt. We waren veel te bang."

„Onderweg zagen we alleen maar dood vee op de weg liggen. Soms kwamen we gemaskerde Servische politiemannen tegen. 'Doorrijden', schreeuwden ze, 'doorrijden'. 's Nachts was er geen tijd om te stoppen. Iedereen was veel te angstig. Opschieten, want straks schieten ze ons dood, dachten we."

Over de NAVO-aanvallen heeft Zoja geen mening, zegt ze. „Het enige wat ik weet is dat de NAVO de Serviërs bombardeert en dat de Serviërs daarna ons pakken."

Hoge prijs

Bahrie Sahiti vindt dat de NAVO moet doorgaan met de luchtcampagne. „Meer en meer, niet stoppen", zegt hij. „Ze verdrijven ons toch wel. Laat de Serviërs er een hoge prijs voor betalen", vervolgt hij.

Bahrie is afkomstig uit het dorp Galica. „Ik heb met m'n eigen ogen gezien hoe de Serviërs onze tractors rondom hun tanks en pantserwagens zetten nadat ze Galica in brand staken", aldus Bahrie. „Wat wij hebben meegemaakt komt zo uit de nazifilms op televisie."

Demonstratie

12-4-99

In de krant van 12 april stond een artikel over de demonstratie op de Dam in Amsterdam tegen de oorlog in Joegoslavië. Ik las dit met stijgende verbazing, want ik was er zelf bij. Het verslag rammelt aan alle kanten. Het begint al bij de kop 'Groep Serviërs slaat in op demonstranten Amsterdam'. 'De Serviërs' demonstreerden net zo goed als 'de demonstranten'. Waar haalt de krant vervolgens de arrogantie vandaan te suggereren dat alle Joegoslaven 'uitsluitend geïnteresseerd waren in het lot van de Serven en niet van Kosovaren'. Dan staat er dat Serviërs anti-Milosevicbetogers aanvallen. Dat is niet gebeurd. Er was een opstootje, maar dat betrof twee volwassen mannen. Al weken erger ik mij aan de misplaatste trots die Nederland over zijn aandeel in de oorlog door laat schemeren. Een oorlog, die overigens twee weken geleden nog niet eens als oorlog werd benoemd. Bovendien erger ik me ook aan de propaganda in ons land. Ik weet heel goed dat het verschrikkelijk is wat in Kosovo gebeurt en ik weet net zo goed als ieder ander dat de Serviërs hier grotendeels verantwoordelijk voor zijn. Dit neemt echter niet weg dat de media een objectief beeld moeten geven en dat betekent dat beide kanten van het verhaal zo eerlijk mogelijk zouden moeten worden verteld, ook al is dat soms bijna onmogelijk.
Als de NAVO-actie beter doordacht was geweest, had alle mensen in Joegoslavië veel leed bespaard kunnen blijven.

M.SEDNEY
Broek in Waterland

Pamflet roept Joegoslaven op over te lopen

Van onze redactie buitenland

SKOPJE – In Kosovo worden pamfletten met het NAVO-logo afgeworpen. Zij roepen Joegoslavische soldaten op over te lopen. Anders lopen zij het risico dat 'zij hun botten moeten achterlaten' in Kosovo.

Door de wind komen dergelijke pamfletten ook terecht in Macedonië. Op zo'n vlugschrift staat een plaatje van een bommenwerper, met daarbij de tekst: „Blijf hier en laat je botten hier achter of loop weg zo vlug je kan... de keus is aan jou." Op een andere staat een Apache-helikopter. „Je kan je niet verschuilen, want wij kunnen je nog steeds zien", luidt de waarschuwing.

Een woordvoerder van de NAVO in Skopje zegt geen informatie te hebben over de afgeworpen pa... Ik weet alleen dat h...

NAVO overlegt met buurlanden Joegoslavië

17-4-99

Van onze redactie buitenland

BRUSSEL – De zeven buurlanden van Joegoslavië komen volgende week vrijdag of zaterdag naar Washington voor een speciaal Kosovo-overleg met de negentien NAVO-lidstaten. Bosnië, Kroatië, Hongarije, Roemenië, Bulgarije, Macedonië en Albanië komen bijeen op het niveau van ministers van buitenlandse zaken. Dat melden hoge diplomatieke bronnen bij de NAVO.

Naast de stand van zaken in Joegoslavië, de aanvallen op de Serviërs en de vluchtelingen vanuit Kosovo, spraken de NAVO-ambassadeurs gisteren over het programma en de agenda van de NAVO-top volgend weekeinde in Washing... De NAVO bespreekt dan behalve de situatie in Kosovo een nieuw strategisch concept, maar viert bovendien het vijftigjarig bestaan. De verjaarsceremonie is wegens de acties tegen Joegoslavië van vier naar twee uur teruggeschroefd en zal een stuk soberder zijn dan was voorgenomen.

Volgende week zondag is er dan nog een gezamenlijke bijeenkomst van de negentien lidstaten en de 25 partnerlanden, waaraan staats- en regeringsleiders deelnemen.

De NAVO hoopt in het bijzonder dat ook de Russen naar dit overleg komen. „Dat zou een goed teken zijn." Moskou schortte de betrekkingen met de NAVO op na het begin van de luchtacties van het bondgenootschap tegen Joegoslavië. De Russische permanente vertegenwoordiger is sindsdien niet meer in het NAVO-hoofdkwartier in Brussel gesignaleerd.

Vrede in Kosovo en terugkeer van de vluchtelingen naar de Zuid-Servische provincie is pas mogelijk als de NAVO ophoudt met haar bombardementen, vindt de Joegoslavische vice-premier Draskovic. In het Belgradose tijdschrift Nin stond gisteren een verhaal met hem..

„Wij hebben de NAVO niet aangevallen, maar de NAVO heeft ons aangevallen. Daarom hangt haast niets van ons af", zei Draskovic. Hij zegt dat de vrede pas terug kan keren als er een oplossing gevonden is 'die zowel de agressoren als de Joegoslaven geen gezichtsverlies berokkent'. Draskovic herhaalde nog eens dat Servië Kosovo binnen zijn grenzen wil houden.

Moskou achter unie met Joegoslav

Van onze correspondent

MOSKOU – De Doema, het Russische parlement, heeft zich gisteren met 293 tegen 54 stemmen uitgesproken voor de toelating van Joegoslavië tot de losse unie tussen Rusland en Wit-Rusland. Alleen de liberalen stemden tegen de motie.

„De volgende eeuw beginnen we met één grote staat met de hoofdsteden Belgrado, Minsk en Moskou", zei de Russische ultra-nationalist Zjirinovski in Moskou. Vorige week ha... Joegoslavische parlement... al uitgesproken voor vor... van een dergelijke unie.

Het zijn vooral de comm... ten, die dromen van een w... opstanding van een soort... jetunie, en de nationaliste... voorstanders zijn van deze... laterale'. In de Doema w... ze gesteund door andere... ties, die de kans schoon z... lucht te geven aan hun w... over de NAVO-aanval op... konvooi vluchtelingen.

Acht miljoen kijkers Kosovo-programm

Van onze redactie binnenland

HILVERSUM – De inzamelingsactie van de Samenwerkende Hulporganisaties (SHO) voor de vluchtelingen uit Kosovo heeft nu al de top tien gehaald van meest succesvolle nationale hulpacties van de afgelopen decennia. Donderdagavond hebben bijna acht miljoen mensen naar (een deel van) de inzamelingsuitzending gekeken. Volgens directeur J... speek van de Dienst Kij... Luisteronderzoek stemde... durende de uitzending ge... deld 2,1 miljoen mensen a...

De opbrengst van divers... tiatieven in het land van ... gelopen weken en de tv-ui... ding van donderdagavon... draagt nu in totaal een kle... miljoen gulden. In 1995 le... de actie voor de watersno... Nederland 84 miljoen op.

Albanië verwacht vandaag honderdduizend vluchtelingen

VN: Servië verjaagt alle Kosovaren

17-4-99

Van onze redactie buitenland

TIRANA – De Verenigde Naties beschuldigt Joegoslavië ervan alle Albanezen uit Kosovo te verjagen. Driekwart van de 1,8 miljoen etnische Albanezen is binnen of buiten Kosovo op de vlucht. Gisteren kwamen al vele duizenden etnische Albanezen uit Kosovo aan in Macedonië, Albanië en Montenegro. Albanië verwacht vandaag bij de grenspost Morina 100.000 mensen.

„De Serviërs vegen systematisch het hele noorden van Kosovo schoon", aldus de Albanese minister van informatie, Ulqini.

Ook volgens de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR heeft Joegoslavië de uitzetting van etnisch Albanezen uit Kosovo met 'volle kracht' hervat. „De Servische autoriteiten pogen opnieuw de hele Albanese bevolking van Kosovo te verdrijven", aldus een zegsman van de UNHCR in Genève.

De Amerikanen zeiden gistren 'overtuigend bewijs' te hebben voor massamoorden en het bestaan van een groot aantal massagraven ten westen van de Kosovaarse hoofdstad Pristina. Die nieuwe informatie verklaart wellicht de onlangs weer toegenomen stroom ontheemden, aldus een woordvoerder van het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken.

In Albanië kwamen gisteren bijna 5000 Kosovaren aan, aldus internationale waarnemers. Zij kwamen de grens over bij Morina, niet ver van Kukes, waar al tienduizenden vluchtelingen zitten.

Bij Blace, de grensovergang tussen Joegoslavië en Macedonië, kwamen gisteren 3000 vluchtelingen aan. Zij werden op twee kilometer van de grens uit de trein gezet. Zij liepen het laatste stuk naar de grens over de spoorbaan, uit vrees dat zij anders op een mijn zouden trappen. Bij andere grensovergangen arriveerden nog eens duizend mensen.

□ Een groep Kosovaarse vluchtelingen trekt bij de Macedonische grensplaats Blace door een verlaten opvangkamp.

Rugova is 'gevangene' van Milosevic

Van onze redactie buitenland

BELGRADO – De gematigd leider van de Kosovaren, Ibrahim Rugova, wordt als gijzelaar vastgehouden in Belgrado. Volgens Rugova's Democratische Liga is de leider '100 procent zeker' een 'persoonlijke gevangene' van de Joegoslavische president Milosevic.

Rugova had gisteren een ontmoeting met de Servische president Milutinovic en vice-premier Sainovic. In een verklaring die door het Servische staatspersbureau Tanjug werd verspreid, zeggen de drie het erover eens te zijn dat de stopzetting van de NAVO-bombardementen een voorwaarde is voor het hervatten van het 'politieke proces'.

Opvang

Nederland zal Kosovaarse vluchtelingen opvangen, ook als niet alle lidstaten van de Europese Unie daartoe bereid zijn. ...

...lingen evenredig over de lidstaten verdeeld moeten worden als opvang in de regio niet meer voldoende is, zei premier Kok gisteren na de ministerraad. Nederland zal vluchtelingen opvangen in Nederland als de UNHCR daarom vraagt, onderstreepte de Kok. „Als het ene land dit niet doet en het andere wel, dan doen wij het wel."

De NAVO betreurt het verlies aan mensenlevens onder burgers, maar voert de aanvallen op Joegoslavië verder op. De verdragsorganisatie weet van geen wijken, mede omdat nog niet helemaal is bereikt van wat de organisatie voor ogen stond met de bombardementen.

De meest tragische aanval uit de serie NAVO-acties tegen Joegoslavië was die op een konvooi met vluchtelingen, woensdag ten noordwesten van Djakovica in Kosovo. Er vielen tientallen doden. De vluchtelingen werden bestookt door twee geallieerde vliegtuigen die een eerdere aanval op een andere doelwit moesten afronden.

Het eerste bombardement door een eerste duo F-16's had een donkergroene Servische militaire truck uitgeschakeld. Dit duo moest echter terugkeren door brandstoftekort. Een tweede duo gevechtsvliegtuigen maakte vervolgens de aanval af met een voltreffer op een rode tractor in een geheel ander konvooi, dat uit vluchtelingen bestond. Dit bleek gisteren uit een voorlopige reconstructie door bronnen binnen de NAVO.

Binnen-/Buitenland 2:
● **NAVO overlegt met buurlanden Joegoslavië**

Isevier
7/04/1999
0

Oplage : 137672
Frequentie : 51 x per jaar

Advertentiewaarde : 17225,00
Regio :

33

Een linkse oorlog

17-4-99

WAT DE SLAG VAN HET MERELVELD VOOR SERVIË IS, IS DE HOLOCAUST VOOR DE WESTERSE LANDEN

RIK KUETHE en
GERTJAN VAN SCHOONHOVEN

De oorlog op de Balkan ligt in stapels bij De Slegte, zo lang duurt hij nu al. Toch geven die afgeprijsde boeken over de ondergang van Joegoslavië geen antwoord op de vraag welke oorlog er op dit moment, in en om Kosovo, precies wordt gevoerd. Speelt deze oorlog, die nu al meer dan drie weken duurt, zich af in 1999, in 1940, tijdens de Koude Oorlog of in 1389? En in naam van wie of welke idee wordt hij uitgevochten?

Die verwarring wordt deels veroorzaakt doordat de betrokken landen er een handje van hebben de oorlog om Kosovo niet te zien als zelfstandig feit, maar er consequent een heel andere oorlog van maken. Westerse landen én Servië halen er in hun berichtgeving oorlogen uit het verre en minder verre verleden bij om hun handelen te rechtvaardigen. Als de oorlog in de Golf 'de moeder aller oorlogen' was, dan is de oorlog om Kosovo het kleinkind aller oorlogen.

De meeste verwarring wordt echter veroorzaakt door het enthousiasme bij politiek links in het Westen voor deze oorlog. De tijd dat oorlog voeren een rechtse hobby was, is voorbij getuige de vrij massale steun die zowel linkse politici als intellectuelen geven aan de bombardementen op Servië. Opvallende metamorfosen zijn legio.

In zijn boek *Manoeuvreren*, dat over de ervaringen van Relus ter Beek als minister van Defensie gaat, staat beschreven hoe de bewindsman zich in mei 1990 naar Oost-Berlijn begaf om daar met zijn collega van de DDR te praten. De minister, dominee Rainer Eppelmann, kwam voort uit de Oost-Duitse vredesbeweging en vertelde zijn gast dat hij er over dacht om Mient Jan Faber – '*Leiter der europäischen Friedensbewegung*' – aan te stellen als zijn kabinetschef.

Diezelfde Mient Jan Faber pleitte enkele dagen na het uitbreken van de oorlog om Kosovo voor de inzet van grondtroepen. Een standpunt waarvoor op dat moment binnen de NAVO alleen nog maar de Republikeinse senator John McCain zich had durven uitspreken.

Linkse Nederlanders die de Amerikaanse president Johnson nog een moordenaar vonden in de Vietnamoorlog, die in de jaren tachtig op het Museumplein en in het Zuiderpark massaal kwamen betogen tegen de komst van kruisraketten naar Europa (dezelfde kruisraketten, zij het voorlopig zonder atoomkop, die de bondgenoten nu op Servië afschieten), en die in het algemeen van mening waren dat 'geweld in geen geval iets oplost', zijn overstag en niet zo'n beetje ook.

'Leve de NAVO', schrijft Stephen Sanders thans in zijn column voor *de Volkskrant*, en Anet Bleich, ooit de Jane Fonda van de Wibautstraat, laat nu weten misselijk te zijn geworden van haar eigen pacifisme. Op Thanasis Apostolou na, verhief geen van de leden van de PvdA-fractie in de Tweede-Kamer zijn stem tegen de bombardementen op Servië. Zelfs de rijen van GroenLinks waren vrijwel gesloten: op een enkeling na waren ze allemaal voor interventie, mede op advies van de voormalige vredesduif Mient Jan Faber.

Ook om andere redenen zou men de oorlog tegen Milosevic een oorlog van links kunnen noemen. Veruit de meeste regeringen van de Europese lidstaten worden tegenwoordig door sociaal-democraten geleid – en de stem van rechts in Europa is zwak. Dat gewapend optreden gebeurt bovendien onder leiding van Javier Solana, de speelse wiskundige en voorheen atoompacifist te Madrid. Solana, die lang niets van de verdragsorganisatie hebben moest, lijkt nog altijd meer op een leuke leraar uit een film van Carlos Saura dan op Joseph Luns.

Ook Wim Kok, die als dienstplichtige bij de militaire administratie in Middelburg heeft gediend, speelt gehoorzaam mee in het martiale concert van de Atlantische kapel. De wapens van de NAVO beleven onder linkse intellectuelen en politici dus een sexy comeback, ten koste van de aarzelende Verenigde Naties. Shakespeare zou zeggen: 'De frisse blos van het kloek besluit' (NAVO) verslaat 'bleekneus twijfel' (VN).

Ook de westerse oorlogsretoriek verraadt dat de strijd om Kosovo een linkse oorlog is. Een retoriek die sterk in het teken staat van trauma's uit het verleden en duidelijk maakt dat het Westen zijn humanistische waarden als universeel beschouwt en ze daarom desnoods met geweld opdringt aan een souverein land als Servië.

In het Westen wordt wel gedacht dat alleen Servië de geschiedenis inzet voor de goede zaak. Ruim drie weken Kosovo-verslaggeving heeft de westerse krantenlezer en televisiekijker vertrouwd gemaakt met tal van beladen momenten uit de Servische geschiedenis. In Kosovo vecht aan Servische zijde een leger van soms eeuwenoude spoken mee: verleden tijd werd actualiteit. Dat is op zich niks nieuws. De Kroatische schrijver Dubravka Ugresic heeft er in haar essaybundel *De cultuur van leugens* al eens op gewezen dat de bewoners van de Balkan leven in wat zij noemt 'een postmoderne chaos', waarin elk onderscheid tussen verleden, heden en toekomst is verdwenen.

Retorische stijlfiguren als 'Franjo Tudjman, de Kroatische George Washington' zijn er niet voor niets nogal populair. Het is een mooi stijlmiddel om de banale realiteit van nu te vervangen door een historische 'hallucinatie', die die realiteit én meeslepender én eenvoudiger te begrijpen maakt. Ook Belgrado beschikt dezer dagen over een arsenaal van dit soort hallucinaties. Om de verwarring compleet te maken, zijn daar ook westerse symbolen van vredelievendheid bij. Mient Jan Faber heeft school gemaakt in Servië, getuige de menselijke ketens op bruggen. En de popconcerten in Belgrado zijn een waarlijk hallucinerende verwijzing naar de tijd van Woodstock, toen Amerika was verscheurd door Vietnam. Zo wordt het land van de agressor een land vol fotogenieke slachtoffers.

Wat echter vooral opvalt aan de strijd om Kosovo is dat ook aan westerse zijde alles steeds wat anders is. Oorlog is geen oorlog, maar een 'humanitaire interventie'. Er wordt geen land aan flarden geschoten, nee Milosevic' militaire capaciteit wordt 'gedegradeerd'. Ook die 'Kroatische' retorische stijlfiguur bloeit aan westerse zijde volop: Milosevic is de Hitler, de Pol Pot, de Satan van de Balkan, terwijl de gematigde Albanese leider Rugova weer 'de Gandhi van Kosovo' is.

Ook aan westerse kant wordt geprobeerd van operatie Allied Force een interventie in naam van andere oorlogen te maken. Interventies die voor miljoenen mensen te laat kwamen, zoals de geallieerde invasie van 1944; of interventies die ten onrechte niet kwamen, zoals in het

Vervolg op pag 34

Publicatie : Elsevier
Datum : 17/04/1999
Pagina : 56
Oplage : 137672
Frequentie : 51 x per jaar
Advertentiewaarde : 10765,00
Regio :

32

Dienstplicht moet terug

Het Westen wil wel oorlog voeren in Kosovo, zelfs op de grond – zolang het maar beroepssoldaten zijn die het vuile werk doen

HENRI BEUNDERS

De ongeremdheid, de ongerichtheid en de onverschilligheid in de reacties waren in de eerste twee weken van de oorlog om Kosovo het meest stuitende in Nederland. De Tweede Kamer vond een debat niet nodig over het NAVO-besluit om Joegoslavië te gaan bombarderen. Op de televisie was het een ratjetoe van meningen.

'Grondtroepen, nu,' riep voormalig pacifist Mient Jan Faber. 'Belachelijk, die bombardementen, die hele oorlog,' riep tv-persoonlijkheid Jan Mulder. 'Laten we een voetbalwedstrijd organiseren in Belgrado,' stelde cabaretier Freek de Jonge voor. Zij deelden een gebrek aan besef dat die oorlog iets met ons, met onze jongens, te maken heeft.

De term 'onze jongens' wordt alleen nog gebruikt als het om voetbal gaat. 'Voetbal is oorlog,' zei Rinus Michels in 1974, en in die termen denken we nog steeds. Maar als het over oorlog gaat, denken we dat het voetbal betreft: een partijtje discussiëren zonder consequenties. Dat komt omdat de dienstplicht is afgeschaft. Dit heeft de band tussen volk en krijgsmacht doorgesneden.

Hier was een monsterverbond tussen liberalen, militairen en progressieven voor verantwoordelijk. Het volksleger, een links idee geboren tijdens de Franse Revolutie, betekende in de praktijk geen Verlichting en vrede, maar, onder Napoleon, oorlog en ellende in Europa.

Na 1815 werd daarom overal de dienstplicht afgeschaft. Tot de Pruisen deze in het jaar 1860 weer invoerden, en grote militaire triomfen behaalden.

In Nederland waren het de liberalen die weigerden dit voorbeeld te volgen, waardoor het leger het 'riool der natie' bleef. Liberalen vonden persoonlijke dienstplicht een inbreuk op de burgerlijke vrijheid, en meenden dat vrijhandel het beste afweermiddel tegen oorlog is. Oorlog betekent immers kapitaalvernietiging. Na 1914 sloegen alle vrijhandelsnaties, die inmiddels wel de dienstplicht kenden, elkaar de hersens in.

Dienstplicht draaide uit op totale oorlog.

Na 1918 werden de progressieven weer pacifistisch, en de liberalen bleven het. Alleen de vrijzinnig-democraten – het D66 van toen – pleitten voor een volksleger. Uit militair, maar vooral uit moreel oogpunt: iedereen verantwoordelijk. Maar in het pacifistische Nederland was en bleef de dienstplicht impopulair, terwijl die in andere landen een aanvaarde zaak was. Het is de vraag of de geallieerden de Tweede Wereldoorlog hadden gewonnen als er geen dienstplicht was geweest.

Daarom is *Saving Private Ryan* zo'n succes; de film is een hommage aan een generatie die 'haar plicht' deed voor de generatie van babyboomers. Die er zelf echter niet over piekert hetzelfde te doen.

Uiteindelijk werd de dienstplicht afgeschaft toen de Koude Oorlog ten einde liep. De krijgsmacht werkt liever met beroepssoldaten dan met een stelletje weigerachtige, tijdelijke types. De politiek zag al na de massaslachtingen van 1914-1918 liever lucht- dan grondoorlogen. Die gedachte is tot D-day gebleven, toen even verlaten, maar sinds de Vietnamoorlog weer dominant geworden.

Vietnam is de breuk geweest. In Amerika bestond in de jaren zestig net als bij ons, dienstplicht, maar met ruime mogelijkheid zich daaraan te onttrekken: studie, broederdienst, onmisbaarheid. Zo verwerd het leger, net als een eeuw eerder, tot een verzameling armen van geest en geld. Alleen zij konden zich niet aan de dienstplicht onttrekken.

Toen de progressieve president Lyndon Johnson in 1967 dit onrechtvaardige systeem wijzigde in een systeem van loting voor iedereen, kwamen welvarende Amerikanen in opstand. Voorheen vonden zij het geen enkel probleem om oorlogen te beginnen. Nu hun eigen zonen risico gingen lopen, ontkende men direct dat 'het nationale belang' van Amerika gediend was met de oorlog in Vietnam. Die werd dan ook verloren.

Sinds de jaren tachtig zijn in veel westerse landen dienstplichtige militairen vervangen door een beroepsleger. Dat heeft militair gesproken ongetwijfeld zijn voordelen. Maatschappelijk en moreel gesproken zijn de nadelen groter, en die hebben uiteindelijk ook een negatieve uitwerking op het beroepsleger.

Een professioneel leger maakt het ons te gemakkelijk om oorlogen te beginnen of gevaarlijke vredesmissies uit te voeren. Dit heeft geleid tot nonchalance in het denken over oorlog en vrede. Totaal pacifisme, totale oorlog, maakt niet uit, we hoeven niet over de gevolgen na te denken, want het raakt ons zelf toch niet.

Het wordt daarom tijd voor een volksleger. Om het individuele hedonisme weer in evenwicht te brengen met het collectieve verantwoordelijkheidsgevoel, doet het Westen er goed aan het voorbeeld van Israël te volgen: iedereen in dienst. Is het niet als soldaat, dan als arts of ingenieur worden ingezet bij hulpacties, of als billenwasser in een ziekenhuis.

Als Kosovo een positief resultaat zou kunnen opleveren is het dit, dat iedereen verantwoordelijk is voor het behoud van vrede en welzijn in de eigen kring, hoe eng of ruim we deze kring ook definiëren. ■

e : Elsevier
: 17/04/1999
a : 50

Vervolg van pag. 33

Cambodja van Pol Pot of, eerder in dit bloedige decennium, in Ruanda. Wat toen verzuimd is te voorkomen, moet nu blijkbaar wel worden verhinderd.

Van alle hallucinaties die aan westerse zijde een rol spelen, is die van de holocaust wel de sterkste. De treinen vol Kosovaarse Albanezen deden minister Frank de Grave van Defensie denken aan *Schindler's list*, zei hij zondag in het programma *Buitenhof*, als zoveelste. Hallucinatie stapelt zich op hallucinatie in deze uitspraak. De interventie in Kosovo is bij De Grave zo immers niet alleen het kleinkind van de Tweede Wereldoorlog, zij is het kleinkind van een film over die oorlog. Zo wordt realiteit in een ommezien een historische film en verdwijnt ergens onderweg het verschil tussen treinen vol mensen die ten dode zijn opgeschreven en treinen vol mensen die, hoe hartverscheurend hun aanblik ook is, overlevenden zijn. Het verschil dus tussen massamoord en *ethnic cleansing*.

In deze hallucinaties echter gaat wel het program van de oorlog om Kosovo schuil, dat duidelijk maakt waarom heel links Europa deze strijd heeft gezocht en steunt. Het '*Nie wieder*'-syndroom is de vlag waarachter zelfs de linkspacifistisch georiënteerde rangen zich hebben gesloten. Duitsland met zijn coalitie van sociaal-democraten en Groenen is daar een prachtig voorbeeld van. Gerhard Schröder, de huidige bondskanselier, verzette zich als kersvers Bondsdaglid in 1981 nog tegen de plaatsing van Pershing-2 raketten op Duitse bodem.

Rudolf Scharping, de minister van Defensie, en minister Joschka Fisher van Buitenlandse Zaken behoren net als de bondskanselier tot de generatie van '68. Schröder meent dat Duitsland niet langer in permanente penitentie voor het verleden behoeft te leven. Tot en met de regeringsperiode van Helmut Kohl kon Duitsland in militaire uitrusting nooit buiten de eigen grenzen treden vanwege dat verleden. De roodgroene regering in Bonn draait het om: de Duitse ervaring – het '*Nie wieder*'-syndroom – maakt deelname aan de oorlog tot een morele plicht. Om de interventie te rechtvaardigen gebruikt Rudolf Scharping, naast begrippen als 'de internationale solidariteit', ook steeds termen als concentratiekampen en genocide – dezelfde 'hallucinaties' dus, die in de rest van de westerse wereld de oorlog om Kosovo moeten rechtvaardigen. De zwarte herinnering aan Hitlers vliegtuigen boven Belgrado maakt de inzet van Duitse Tornado's nu alleen maar noodzakelijker. *Wiedergutmachung* nieuwe stijl. Joschka Fisher grijpt vaak terug op München (1938) en werpt zijn vrienden, die hem verwijten een periode van vijftig jaar vrede te hebben afgebroken, tegen, dat Duitsland voor de eerste keer in deze eeuw aan de goede kant staat. De metamorfose van Daniel Cohn-Bendit is zeker zo opvallend: de revolutionair van '68 smeekt nu om grondtroepen. Daarbij scheelt het dat op de Balkan geen 'kapitalistische' belangen in het geding zijn. Er zit bloed in de bodem van Kosovo, geen olie. Het linkse idealisme wordt bovendien verder aangewakkerd doordat in Kosovo het ideaal van de multiculturele samenleving wordt aangevallen.

Uitzonderingen op het linkse enthousiasme zijn er natuurlijk ook, zoals in Nederland Freek de Jonge en in Engeland de eeuwige linksbuiten van Labour, Tony Benn. Maar Tony Blair, de Labour-premier, en diens uit de vredesbeweging afkomstige minister van Buitenlandse Zaken Robin Cook, behoren tot de strijdvaardigste leiders van de westerse alliantie. Veel strijdvaardiger dan Blairs Conservatieve voorganger John Major, die er immers jarenlang alles aan deed om zijn land uit de valkuil van de Balkan weg te houden. Ook in Engeland is nazi-Duitsland de aanjager van de vastberadenheid, getuige de emotionele woorden van Tony Blair in de *International Herald Tribune*.

Wat de verloren Slag van het Merelveld uit 1389 voor de Serviërs is, is de holocaust dus voor hun belagers uit het Westen. Een historisch trauma, het linkse Europa een heilige oorlog waard. ■

Onderwerp: MIENT JAN FABER - SECRETARIS IKV

Publicatie : HN Magazine
Datum : 17/04/1999
Pagina : 14

Regio :
Oplage : 13934
Frequentie : wekelijks

35

Joegoslavische oppositie is VERSPLINTERD

Tegenstanders van de Navo-bombardementen in bijvoorbeeld de PvdA en GroenLinks zien meer in contacten met Joegoslavische zusterpartijen. Maar heeft de democratie nog een kans? 'De Serviërs hebben een dodelijke haat ontwikkeld tegen de Navo en alles wat daarmee te maken heeft. Wederopbouw kun je wel vergeten.'

Dat de oppositiepartij GroenLinks openlijk verdeeld zou zijn over de Navo-aanval op de federale republiek Joegoslavië, viel te verwachten. De pacifistische, anti-Amerikaanse en anti-Navo-sentimenten zijn wezenlijke bestanddelen van deze partij. Toen het vorig jaar oktober al bijna tot bombarderen kwam, openbaarde zich een tegenstelling tussen zogenaamde realo's ('bombarderen!') en fundi's ('praten!').

De laatsten zijn niet domweg alleen 'tegen', ze noemen ook alternatieven. Om Milosevic en zijn bewind op de knieën te krijgen, zien ze meer in het steunen van de Servische oppositie, de radio (zoals B-92) en de illegale pers. Uiteindelijk zal er toch een parlementaire democratie in Joegoslavië moeten worden gevestigd.

Ook de grootste regeringspartij heeft haar verdeeldheid over de bombardementen en raketaanvallen nu publiek gemaakt. En ook hier bleken op een partijbijeenkomst, vorige week in Utrecht, nog sterke anti-Amerikaanse sentimenten te leven. Nadat fractievoorzitter Ad Melkert het partijstandpunt had toegelicht, reageerde een betrokken PvdA'er: 'Ik had verwacht dat we hier objectief zouden worden voorgelicht. Maar we krijgen alleen het Navo-standpunt te horen. Sinds 1988 zijn de Verenigde Staten bezig de Balkan te destabiliseren. Het laatste restje socialisme moest worden opgeruimd.'

Net als bij GroenLinks is men bij de PvdA, tot op bestuursniveau toe, bang door de bombardementen nog verder van huis te geraken. Het grootste bezwaar tegen de bombardementen is de destabilisatie van het land en de regio. Over één ding zijn ze het eens in de PvdA. Melkert verwoordde het in Utrecht duidelijk: 'Het regime van Milosevic moet vallen, daar draait 't om'.

De vraag is echter: en wat dan? Kennelijk willen we Joegoslavië democratischer inrichten, maar is dat wel mogelijk in een kapotgeschoten land? Zijn alle zorgvuldig gespannen netwerken van democratische partijen en groepen niet doorgeknipt?

Visa

De Alfred Mozerstichting van de PvdA – genoemd naar een uit Hitler-Duitsland naar Nederland gevluchte Hongaarse Duitser die de eerste internationaal secretaris van die partij werd – onderhoudt al sinds 1994 contacten met oppositionele groepen in Servië, met name Belgrado. Ze stelt zich ten doel democratische partijen op te richten en te ondersteunen en eerlijke verkiezingen te laten plaatsvinden. Ook Kamerleden doen mee aan dergelijke projecten. Gerrit Valk bijvoorbeeld, jarenlang Oost-Europa-woordvoerder in de fractie, is wel eens mee gereisd. Een andere betrokkene is André Gerrits van het Oost-Europa Instituut (Universiteit van Amsterdam).

Het is niet eenvoudig als democratische, westerse partij het land binnen te komen. Arjen Berkvens, project-manager van de Mozerstichting en lid van het internationaal partijsecretariaat (PvdA) vertelt: 'Het is moeilijk om visa te krijgen. De Joegoslavische ambassade moest steeds toestemming vragen aan het ministerie van binnenlandse zaken in Belgrado. Pas na een paar weken hoorde je dan of dat was gelukt. Dan konden er ook nog eens vertragingen optreden.' Maar eenmaal binnen, had de partijdelegatie weinig te vrezen. Berkvens: 'We hebben nooit het idee gehad dat we door de Servische politie in de gaten werden gehouden.'

De bevolking van Joegoslavië is sinds Tito en Milosevic niet gewend aan democratie. Berkvens: 'Wij geven er trainingen in het houden van verkiezingen en het oprichten van politieke partijen. Dat wordt Kamerbreed gedaan, samen met andere partijen. In 1994 zijn we met D66 en het CDA naar Belgrado geweest. Het probleem is dat veel intellectuelen aan het begin van de Joegoslavische burgeroorlog uit Belgrado zijn gevlucht. In totaal zijn zeker 100.000 mensen naar Canada en West-Europa uitgeweken. Een klein aantal groepen is actief gebleven, zoals de *Belgrade Circle of Independant Intellectuals*.'

De Nederlandse partijdelegaties richten zich op de democratische politieke partijen aldaar. Overigens niet geheel kritiekloos. Berkvens: 'Wij hebben nooit samengewerkt met de oppositiepartij van Vuk Draskovic, omdat die aan het begin van de oorlog in 1992 zeer nationalistische trekjes vertoonde. Wel met de *Civil Alliance of Serbia*. Dat is een kleine partij waarin zo'n beetje alle oppositiegroepen waren vertegenwoordigd.'

Berkvens realiseert zich hoe moeilijk het is met zo'n splinterpartij iets te bereiken. Maar alternatieven zijn er niet of nauwelijks. 'Velen waren al gevlucht. Milosevic had natuurlijk heel veel macht, er is geen vrije pers. Bovendien is de partij ontzettend verdeeld, ze heeft zichzelf opgesplitst. De laatste twee jaar hebben we ons ook op een andere groep gericht: het Democratisch Centrum, een ngo (nongouvernementele organisatie). Ons beider doelstelling is: democratisering van de samenleving. Samen met D66 hebben we projecten uitgevoerd, zoals de organisatie van het lokaal bestuur in Subotica (een stad in het uiterste noorden van het land, aan de grens met Hongarije). De meeste andere activiteiten zijn geheel op Belgrado gericht, daarom wilden wij ons op de regio richten.'

Wederopbouw

Vanzelfsprekend liggen alle activiteiten nu stil. Wat moet er na de bombardementen gebeuren? Berkvens: 'Op 't moment dat deze crisis achter de rug is, zullen we moeten helpen met de wederopbouw, investeren. Het Westen is daartoe morcel verplicht. Het ligt voor de hand, dat we daarbij de democratische oppositie steunen. We hebben al besloten om dan aan tafel te gaan zitten met andere partijen, CDA, GroenLinks, D66, VVD. In andere landen richten partijen zich nogal eens uitsluitend op zusterpartijen, maar in Joegoslavië ligt 't voor de hand dat we alle democratische partijen steunen. We komen overigens wel vaker samen. We steunen ook gezamenlijk democratische partijen in Roemenië.'

Andere Nederlandse groeperingen met politieke contacten in Servië zijn een stuk minder optimistisch sinds de bombardementen. Mient Jan Faber (IKV): 'Als de aanvallen op Servië zijn gestopt, is Milosevic dan op de knieën gebombardeerd? Is het Servische bewind dan uit Kosovo verwijderd? Stel dat dat zo zou zijn, dan blijf je zitten met de Serviërs, die een dodelijke haat hebben ontwikkeld tegen de Navo en alles wat daarmee te maken heeft. Dan kun je het wel vergeten om aan wederopbouw te beginnen. Een oppositie is daar nog nauwelijks. De Civil

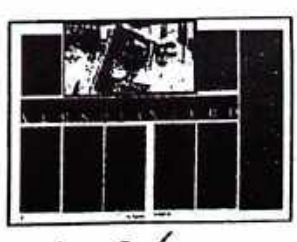

Vervolg op 36

Publicatie : Amersfoortse Courant
Datum : 17/04/1999
Pagina : 11
Oplage : 34302
Frequentie : dagelijks
Advertentiewaarde : 646,12
Regio : Amersfoort

31

Blijf aan morgen denken.....'

Deze week sneed de Britse premier Tony Blair een interessant thema aan in een artikel in het Amerikaanse weekblad Newsweek. Blair wil daarin uitleggen hoe het komt, dat de generatie van 1968 zich nu voor een belangrijk deel achter de Navo-bombardementen in Joégoslavië opstelt. Ook in ons land is het op z'n minst opvallend, dat er betrekkelijk weinig verzet is tegen de aanvallen die door ons en onze bondgenoten op een soeverein land worden uitgevoerd.

Zelfs Freek de Jonge smoorde in nuances, toen hij tijdens de speciale theatershow meldde niet zozeer tegen de Navo-acties te zijn, maar vooral een ander geluid te willen laten horen temidden van al het geweld. Uit de reacties van het publiek kon worden opgemaakt, dat De Jonge daarmee de gevoelens van onmacht onder woorden bracht die velen met hem delen. Wat de Serviërs onder Milosevic doen is afschuwelijk, maar bij het uitvoeren van bombardementen voelen we ons ongemakkelijk. Een gevoel dat wordt versterkt door beelden van een trein die door 'onze bommen' is getroffen. Wanhopig klampen we ons vast aan het beeld dat wij toch echt de *good guys* zijn.

We zijn er al helemaal aan gewend dat de mensen die ooit protesteerden tegen kruisraketten, nu aansporen tot gebruik ervan tegen 'de tiran in Belgrado'. Is het de tijdgeest, is het de leeftijd, voortschrijdend inzicht? Het was tijdens de Golfoorlog al licht shockerend om Mient-Jan Faber te horen pleiten voor wapengekletter en eigenlijk is dat nu niet anders. Niet bedoeld als diskwalificatie van de secretaris van het Interkerkelijk Vredesberaad, maar ergens tussen de demonstraties tegen kruisraketten en de Golfoorlog is een slag gemaakt die een zekere lenigheid van geest veronderstelt.

Dat tracht Tony Blair uit te leggen. Zijn belangrijkste argument daarbij is de nieuwe wereldorde, waarbinnen in zijn visie geen ruimte meer zou moeten bestaan voor dictators. In 1938 werd te lang gewacht met ingrijpen, in Bosnië werd te lang gewacht, dat zal ons nu - aldus Blair - niet meer gebeuren. Zo is de rol van de Navo omgebogen naar dat van een high tech militair bondgenootschap, dat corrigerend ingrijpt op plekken waar zich onrecht manifesteert en de aanstichters daarvan niet door middel van onderhandelingen tot redelijkheid zijn te bewegen.

In geopolitiek opzicht is tegen zo'n redenering weinig in te brengen. Wie rationeel voor- en nadelen tegen elkaar afweegt, zal het met Blair eens zijn. En wie ervan uitgaat dat we, naarmate we ouder worden eerder geneigd zijn tot dit soort exercities - zonder al te veel te worden geplaagd door emoties - kan begrijpen hoe ook een na-oorlogse generatie op deze manier reageert. Kan zelfs begrijpen hoe exponenten van die generatie, zoals Clinton en Blair, hun ideaal van een wereld zonder dictators en etnische zuiveringen voorrang geven boven geweldloosheid.

Wat die tijdgeest betreft, schreef Salman Rushdie een aardig artikel in de New York Times. Hij schrijft daarin over de opvallende samenhang tussen muziek en revolutie. De muziek van Velvet Underground leverde morele steun aan het Tsjechische verzet, zoals begin jaren zeventig de Doors ('Riders on the storm'), de Animals ('We've got to get out of this place'), Boudewijn de Groot ('Welterusten, meneer de president') en vele andere groepen uiting gaven aan het verzet tegen de oorlog in Vietnam, de burgerlijke moraal of meer algemeen: alles wat zich afspeelde ,buiten de wereld van jongeren, de geest van verandering.

Rushdie citeert Dylan, die zong: 'Don't follow leaders' in Subterranean Homesick Blues. Iets in ons, concludeert Rushdie, verzet zich tegen deze muziek van de vrijheid. ,,Iets in ons geeft de voorkeur aan discipline, in de pas lopen en het luisteren naar lokale nationalistische deuntjes..(..)..We willen worden aangevoerd door kleine *warlords*, door moordzuchtige ayatollahs en nationalistische schurken. Of we zuigen op onze duim en luisteren naar de kinderoppas die ons vertelt wat het beste voor ons is".

De schrijver van de Satanische Verzen heeft - dat moge duidelijk zijn - een weinig opwekkend beeld van de mensheid. Vol verbazing stelt hij vast dat de periode na de Koude Oorlog ons vooral aan het schrikken heeft gemaakt; ons ertoe heeft gebracht kleine ijzeren gordijntjes op te richten, onszelf zo strikt te definiëren dat spanning met een ander onvermijdelijk wordt. Hij besluit zijn artikel dan ook met de woorden dat hij - met de beelden in Kosovo voor ogen - alleen nog maar een dodenmars kan horen.

Wat pleit voor het betoog van Rushdie, is dat hij tenminste ruimte geeft aan een ongenuanceerde visie. Zeker in een periode waarin we onze eigen positie bepalen moet er - buiten verstandige politieke afwegingen en kille logistieke operaties - ruimte zijn om uit te halen, te schreeuwen, iets kapot te maken. Zoals The Who alles op het podium kapot sloeg. Dat was achteraf toch heel wat sympathieker dan een land bombarderen.

Kom op muziekmakers, tekstschrijvers, componisten. Maak weer eens muziek die anders is dan laffe liefdesdeuntjes of housemuziek die ons op ons zelf terugwerpt. Er mag weer muziek worden gemaakt die inspeelt op onze gevoelens van onrust, onzekerheid, aan het vage gevoel dat het anders moet. Lekker ongenuanceerd, niet in de pas. Niemand minder dan de president van Amerika liet tijdens zijn inauguratie-feest Fleetwood Mac zingen 'Don't stop thinking about tomorrow'. En die boodschap staat nog als een huis.

Utrechts Nieuwsblad 5.06.99
Friesch Dagblad
Trouw

IKV: niet praten met Milosevic

DEN HAAG (ANP) - De internationale gemeenschap moet volgens het IKV niet met Milosevic samenwerken omdat hij is aangeklaagd door het Joegoslavië-tribunaal van de Verenigde Naties. Zolang hij en vier medeaangeklaagden aan de macht zijn, moet Joegoslavië worden uitgesloten van hulp in het kader van het stabiliteitspact.

Zo reageert het Interkerkelijk Vredesberaad op de uitkomst van het overleg tussen Tsjernomyrdin en Ahtisaari met de Joegoslavische regering. In de resolutie van de Veiligheidsraad moet een expliciete verwijzing naar het tribunaal worden opgenomen. Veiligheid en voorspoed voor de Kosovaren zijn binnen Joegoslavië alleen mogelijk als het recht zijn beloop krijgt, aldus het IKV.

Macedonië vertrouwt niemand meer

17-4-99

Acht jaar lang heeft Macedonië de oorlog die de Balkan telkens in vlam zet buiten de deur weten te houden. Maar nu met de NAVO-bombardementen op de Joegoslavische Federatie en een vluchtelingenstroom van meer dan 100.000 Albanezen uit Kosovo is de oorlog angstig dichtbij gekomen. In de meest zuidelijke republiek van het vroegere Joegoslavië gist en borrelt het. Het is voor de inwoners van Macedonië - Macedoniër dan wel Albanees - slechts een kwestie van tijd of ook in dit land worden de etnische kaarten opnieuw geschud.

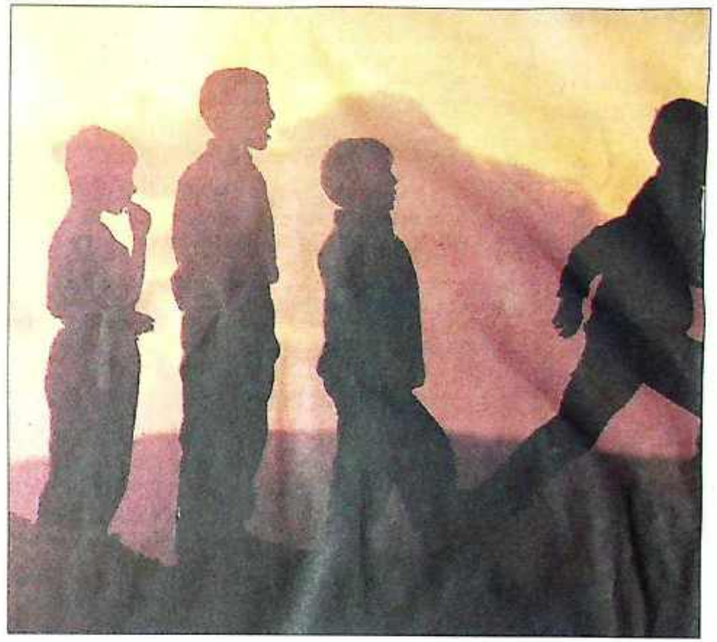

Gevluchte kinderen uit Kosovo spelen bij ondergaande zon in een opvangkamp te Brazde bij Skopje. Foto AP/Eric Draper

In de Macedonische hoofdstad Skopje houdt iedereen de adem in als weer een zware explosie de ramen doet trillen. Er zijn dagen dat er twee of drie zijn te horen, van NAVO-bommen die even over de grens, twintig kilometer verderop, in Kosovo ontploffen. En als het niet de bommen zijn die de oorlog aankondigen dan zijn het wel de Albanese vluchtelingen. Meer dan 100.000 zijn het er inmiddels.

Macedonië weet er geen raad mee, niet met de oorlog en niet met de vluchtelingen. De journalist Dzabir Derala, half Albanees, een kwart Macedonisch en een kwart Kroatisch, kon zijn verhaal over de Albanese vluchtelingen niet afmaken. Het werd hem teveel om over het leed van zijn landgenoten te schrijven, vertelt hij.

In het kleine hotel aan de rand van het centrum houdt de kelner Boris de televisie nauwlettend in de gaten, steevast afgesteld op één van de Servische zenders. Als er geen nieuws is, dan zendt Belgrado propaganda uit van het leger in actie, muzikaal ondersteund door melancholieke pop.

Het deert Boris niet, alles is beter dan de propaganda over de bombardementen uit het Westen. Zijn vrouw is Servisch en haar ouders wonen in de hoofdstad van Kosovo, Pristina. Ze bellen elke dag en kunnen de bommen via de telefoonlijn horen vallen.

Stadsdelen

Dat is het centrale thema in de gesprekken onder de Macedoniers. Die daar van de overkant van de Vardar, de Albanezen, daar hebben ze niets mee. De Bulgaren kunnen ze verstaan, net zoals de Serviërs. Dezelfde orthodoxe religie. Vandaar de gevoelens van verraad, die het hart van de Macedoniër verscheuren. Bommen laten gooien op hun broeders in Servië, terwijl de Albanees beschermd moet worden. Ze verstaan elkaar niet, delen de religie en cultuur niet.

Twee vreemde werelden in één land. Vrijwel niemand van de Macedoniërs heeft vluchtelingen uit Kosovo in zijn huis opgenomen. Opgeruid door de nationalistische propaganda denken ook hoger opgeleiden soms dat Albanezen door het krijgen van veel kinderen Macedonië willen islamiseren.

Schandalig

Wat moesten ze anders, de deur open zetten? Tweehonderdduizend vluchtelingen toelaten? Het delicate etnische evenwicht tussen de Macedoniër en de Albanees is officieel nu nog duidelijk in het voordeel van de eerste: respectievelijk 67 procent en 23 procent. Maar iedereen zegt dat de Albanezen eerder dertig procent van de bevolking uitmaken. Met de vluchtelingen er bij zouden beide bevolkingsgroepen vrijwel even groot zijn.

De economie zit in het slop, de werkloosheid bedraagt rond de vijftig procent. Armoede en uitzichtloosheid vormen steevast de ingrediënten van etnisch geweld.

De Macedonische arts Saso Klekovski, nauw betrokken bij het vluchtelingenprobleem, kent de geschiedenis van de Balkan. „De oorlogen op de Balkan leren dat na etnische zuiveringen vluchtelingen vrijwel niet meer terugkeren naar hun geboortestreek. Kijk maar naar Bosnië-Herzegovina waar nog steeds niemand naar zijn huis is teruggekeerd of de Krajina, waar de Serviërs door de Kroaten zijn verdreven. Indien dat ook de Albanezen uit Kosovo overkomt, en die kans is erg groot, dan hebben wij hier in Macedonië een ernstig probleem.''

Macedonië vreest dat de nu door de NAVO gebouwde vluchtelingenkampen de guerrillakampen van morgen zullen zijn. In de grensstreken wemelt het al van de wapens. De vluchtelingen zweren wraak. Tegen de Serviërs in Kosovo uiteraard maar wellicht ook tegen ons, denken de wantrouwende Macedoniërs zelf. In Tetovo, ruim dertig kilometer van Skopje, nabij de grens met

Geschiedenis Balkanstaat al eeuwen in bloed gedrenkt

Albanese vluchtelingen in de rij voor hun dagelijkse voedselrantsoen in het opvangkamp bij Stenkovec. Het kamp is gebouwd voor vierduizend vluchtelingen, inmiddels verblijven er 24.000 Kosovaren. Dat betekent dat men gemiddeld zo'n zeven uur in de rij moet staan. Foto Reuters

sis. Of was al verscheurd, maar het borrelt nu onmiskenbaar naar de oppervlakte. Net zoals de rivier de Vardar die Skopje door midden klieft. In het noordelijke gedeelte wonen de Albanezen, in het zuiden de Macedoniërs, strikt gescheiden door de rivier. De 15e eeuwse Turkse brug verbindt sinds oudsher beide stadsdelen, maar 's avonds trekt iedereen zich terug in de veilige omgeving van de eigen soortgenoot.

Dat gold al honderden jaren voor het platteland, waar de dorpjes te herkennen zijn aan een minaret of een kruis op het orthodoxe kerkje. Maar het nationalisme heeft nu ook de Macedonische hoofdstad in zijn greep.

Vroeger gingen de Macedoniërs regelmatig Turkse kebab eten en bier drinken aan de overkant van de Vardar. Daar, in het Turkse centrum, ging iedereen uit. Maar dat is sinds het uiteenvallen van Joegoslavië al lang niet meer zo. Die Turkse kebab smaakt evengoed in het Macedonische restaurant en is wel zo veilig, zeggen ze. De verschillen zijn uiteraard ook aanwezig in de politiek, waar de meeste partijen een etnische achtergrond kennen, Macedonisch of Albanees, en zo wordt er ook gestemd. Hetzelfde geldt voor de kranten van beide nationaliteiten, die soms gevaarlijk dicht in de buurt van een hetze komen.

Baard

De zilvergrijze baard van de Macedonische paus Mihail licht op in de St. Kliment-kathedraal in het Macedonische deel van Skopje. Duizenden Macedoniërs staan op het plein voor de kerk, met kaarsen in de hand. De één huilt zijn wanhoop, de ander draagt het Servische rozet 'I am a target' op zijn borst wanneer de paus hen zegent. Na middernacht eten ze de hardgekookte, rood geverfde eieren, symbool voor het bloed van het lijden van Christus.

Symbolisch ook voor de geschiedenis van Macedonië, die door de Britse schrijver en Balkan-

Etnische Albanezen ontliepen dood en verderf en een mijnenveld bij hun vlucht uit Kosovo en verblijven nu achter gaas in een opvangkamp in Brazde. Foto Reuters

kenner Mark Thompsom getypeerd wordt met 'bloed, bloed en bloed'. Alle legers, die van de Romeinen, Byzantijnen, Turken, Serviërs, Bulgaren en Duitsers, partizanen en contra-revolutionairen niet uitgezonderd, trokken steevast door Macedonië, dat immer op de route lag van hun veroveringszucht.

Skopje was het kruispunt tussen Belgrado en Thessaloniki en tussen Sofia en Tirana. Alle legers hebben duizenden jaren lang hun sporen nagelaten in het Balkanland: wreedheden, moordpartijen, verkrachtingen en etnische zuiveringen. De geschiedenis van Macedonië is er van doordrenkt. De intelligentsia in Skopje, maar ook de eenvoudige boeren op het platteland die vaak nog achter het paard het land ploegen, realiseren zich maar al te goed dat wat in 1991 in Slovenië begon, hier dreigt te eindigen. Ze zien het nationalistische geweld van de Balkan, aangejaagd door Milosevic en de zijnen, langzaam naar beneden zakt, naar Macedonië.

Ze halen de uitspraak aan van de Sloveense nationalist Ivan Cankar, die volgens de Macedoniërs de relatie tussen de etnische groepen op de Balkan treffend beschreef. „In de oude tijden hadden de minderheden veel meer te vrezen dan tegenwoordig. Het was gebruikelijk dat de meerderheid hen op het kruis nagelde, op brandstapels zette, vierendeelde of ophing. Nu worden ze alleen gevangen genomen of doodgeschoten." Cankar overleed in 1918, aan het einde van de Eerste Wereldoorlog die vier jaar daarvoor in Sarajevo begon. Wat een meerderheid is kan ook een minderheid worden, vrezen Macedoniërs die indachtig het Balkan-denken zeer wantrouwend staan tegenover de andere groep of zelfs tegenover elkaar. Aleksandar Temkov en zijn vrouw Sofia hebben juist om die reden emigratieplannen. Nieuw-Zeeland wellicht of Canada. Landen in ieder geval waar vrijwel iedereen een emigranten-achtergrond heeft. Duizenden Macedoniërs, vooral de hoger opgeleiden, zijn hen al voorgegaan. Aleksandar en zijn vrouw dromen van landen waar iedereen zijn geschiedenis in zijn moederland heeft achtergelaten.

Bier en raki vloeien in het café, waar kunstenaars, schrijvers en journalisten elkaar ontmoeten. Ze zien geen hoop voor Macedonië. Temkov's vriend Stojanov wil ook weg, geschokt door de vluchtelingenstroom uit Kosovo. Wat is de toekomst van mijn dertien maanden oude dochter in dit land, in deze regio, vraagt hij.

De Macedoniërs tonen zich verbaasd over de internationale kritiek, dat de Macedonische autoriteiten de vluchtelingen uit Kosovo zo schandalig behandelden. Ze dagen in een niemandsland bij de grens, in de kou zonder tent zonder eten, liet overnachten. Politieagenten die vluchtelingen sloegen met de achterkant van hun geweer, ze de bus in joegen naar onbekende bestemmingen. Zij wilden toch een onafhankelijk Kosovo? Dan is hier de rekening, denken de radicalen.

Dr. Nuho Ibrahimi, gynaecoloog en Albanees, kijkt geschokt naar de vluchtelingen. Hij zoekt zijn vriend uit Pristina, maar ontwaart alleen kluwen uitgeputte en vernederde vluchtelingen uit Kosovo. Zijn regering is verantwoordelijk voor deze 'catastrofe', vindt hij. Moet hij zo'n regering wel erkennen.

In Tetovo wordt steeds vaker gedroomd van 'Lirida', ofwel een onafhankelijke Albanese staat in Macedonië met Tetovo als hoofdstad. Of autonomie of een federatie, als het niet anders kan. Er is geen weg meer terug. De Serviërs hebben hun broeders het land uitgeschopt na decennia van vernederingen en de Macedoniërs zijn niet veel beter. Ze willen hun eigen taal erkend zien in Macedonië, hun eigen vlag kunnen hijsen en onderwijs in eigen taal en cultuur. Ze willen een eind aan de discriminatie van de Albanees. Gevoelens die in de afgelopen weken alleen maar reëler zijn geworden.

De regering van premier Ljubco Georgievski zit in een hopeloze spagaat, in een coalitie van Macedonische nationalistische partijen en een Albanese radicale partij. Het vertrouwen in deze nog maar vier maanden oude coalitie is net zo snel weggeëbd als dat de vluchtelingen kwamen. De Albanese parlementariërs Fatmir Etemi en Aliriza Loga van de Democratische Partij van Albanezen (DPA) steken hun verbittering niet onder stoelen of banken. Hun partij is weliswaar in de coalitie vertegenwoordigd, maar ze voelen zich hopeloos in de steek gelaten. „Het vertrouwen is weg", sombert Aliriza Loga.

Verbittering

De fles raki is bijna leeg als de Macedoniërs dubbel van de lach verhalen vertellen over de incompetentie van hun eigen regering, maar het is ook de lach van de verbittering. De Macedoniërs weten niet bij wie ze het zoeken moeten. Bij Servië of bij de VN die sinds Bosnië 1992 een twijfelachtige reputatie geniet in de regio. Of bij de NAVO dan? De Macedoniër geeft niemand meer zijn vertrouwen en voelt zich speelbal van 'interne en externe krachten'.

CEES VAN DER LAAN